

KALLELSE

Kommunstyrelsen kallas till sammanträde

Dag	Måndagen den 15 januari 2018
Tid	Kl. 15.00
Plats	Nacka stadshus, sammanträdesrummet Orminge
Ordförande	Mats Gerdau
Nämndsekreterare	Liselotte Lexén
Gruppmöte	Kl. 14.00 Orminge M, L, C, KD
Gruppmöte	Kl. 14.00 Eknäs S, MP, V, NL

Föredragningslista

Nr	Ärende	Noteringar
1.	Val av justerande	
2.	Anmälningar	
3.	Delegationsbeslut, anmälan	
	Förslag till kommunfullmäktige	
4.	Upplåtelse av tomträtt i Saltsjöbaden för byggnation och drift av nya Näckenbadet <i>Fastigheten Neglinge 26:2</i> KFKS 2017/43 Direkt till KS	
5.	Fruktkarta i Nacka <i>Motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (MP)</i> KFKS 2017/779, NTN § 185, KSAU § 200	
	Egna beslutsärenden	
6.	Detaljplaneprogram för Henriksdal, västra Sicklaön <i>Antagande</i> KFKS 2012/294-214, KSSU § 263, MSN § 269	
7.	Förlängning av avsiktsförklaring med Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb om fastigheten Sicklaön 41:2 KFKS 2015/776-260, KSSU § 266	

Nr	Ärende	Noteringar
8.	Revisionsrapport nr 4/2017 – granskning av exploateringsprocessen <i>Yttrande till kommunfullmäktiges revisorer</i> KFKS 2017/563, KSSU § 265	
9.	Statistik på upphandlingsområdet <i>Yttrande till Finansdepartementet</i> KFKS 2017/924, KSAU § 194	
10.	Avslutat samarbete inom Edge Cities Network KFKS 2017/1091, KSAU § 195	
11.	Nackas medlemskap i nätverket Eurocities KFKS 2017/1078, KSAU § 196	
12.	Reviderade indikatorer i miljöprogrammet KFKS 2017/2016, KSAU § 193	
13.	Medarbetarundersökningens resultat 2012 - 2017 KFKS 2017/1023, KSAU § 198	
14.	Ramar och förutsättningar för upphandling av tillfälliga lokallösningar genom ett dynamiskt inköpssystem KFKS 2017/1075, KSSU § 268	
15.	Ramar och förutsättningar för upphandling av rekryteringstjänster KFKS 2017/1067, KSAU § 199	
16.	Uppdrag till arbets- och företagsnämnden om handlingsplan och månadsvis ekonomisk uppföljning <i>Ordförandeinitiativ den 12 december 2017 av Mats Gerdau (M)</i> KFKS 2017/1148, KSAU § 202	
17.	Politikerinitiativ – Ökad trygghet för ungdomar <i>Politikerinitiativ av Mats Gerdau (M)</i>	
18.	Antagande av anbudsgivare för ny simhall i Saltsjöbaden KFKS 2017/43, information KSSU § 269 Omedelbar justering	
	Valärenden	
19.	Begäran om entledigande från uppdrag som ersättare i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott från Eva Närvä-Eickenrodt (M) samt val av ny ersättare för tiden intill utgången av 2018	
20.	Begäran om entledigande från uppdrag som ersättare i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott från Maja Fjaestad (S) samt val av ny ersättare för tiden intill utgången av 2018	

Nr	Ärende	Noteringar
21.	Begäran om entledigande från uppdrag som ersättare i kommunstyrelsens arbetsutskott från Jonatan Larsen (S) samt val av ny ersättare för tiden intill utgången av 2018	
22.	Begäran om entledigande från uppdrag som ersättare i kommunstyrelsens verksamhetsutskott från Jonatan Larsen (S) samt val av ny ersättare för tiden intill utgången av 2018	
23.	Begäran om entledigande från uppdrag som ombud till förbundsstämman för Tyresåns vattenvårdsförbund från Eva Närvä-Eickenrodt (M) samt val av nytt ombud för tiden intill utgången av 2018	
24.	Val av åtta ledamöter i miljömålskommittén för 2018 samt val av ordförande, 1:e vice och 2:e vice ordförande	
25.	Val av åtta ledamöter i mångfaldskommittén för 2018 samt val av ordförande, 1:e vice och 2:e vice ordförande	
26.	Val av åtta ledamöter i kommittén hälsa och livskvalitet för 2018 samt val av ordförande, 1:e vice och 2:e vice ordförande	
27.	Val av ett ombud och en ersättare vid bolagsstämma med Nacka Stadshus AB fr.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2019	
28.	Val av ett ombud och en ersättare vid bolagsstämma med Nacka Energi AB fr.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2019	
29.	Val av ett ombud och en ersättare vid bolagsstämma med Nacka Energi Försäljnings AB fr.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2019	
30.	Val av ett ombud och en ersättare vid bolagsstämma med Nacka vatten och avfall AB fr.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2019	
31.	Nominering av två styrelseledamöter med personliga ersättare till styrelsen för Saltsjö Pir AB fr.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2019	
32.	Val av ett ombud och en ersättare vid bolagsstämma med Saltsjö Pir AB fr.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2019	
33.	Val av ett ombud i Boo Energi Ekonomisk förening fr.o.m. årsmöte 2018 t.o.m. årsmöte 2019	
34.	Val av ett ombud vid bolagsstämmor med Kommentusgruppen för 2018	

Nr	Ärende	Noteringar
35.	Val av ett ombud och en ersättare vid bolagsstämmor med AB Vårlyjus (bolag för drift av hem för vård eller boende för barn och ungdomar "HVB-hem") fr.o.m. bolagsstämman 2018 t.o.m. bolagsstämman 2019	
36.	Val av ett ombud och en ersättare till Sweden Green Building Councils årsstämma 2018	
37.	Val av ett ombud och en ersättare till Filmpool Stockholm-Mälardalen ekonomisk förenings årsstämma fr.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2019	
38.	Val av ett ombud och en ersättare vid bolagsstämma med Stockholmsregionens Försäkring AB fr.o.m. ordinarie bolagsstämma 2018 t.o.m. ordinarie bolagsstämma 2019	
39.	Övriga frågor	

Kommunstyrelsen

Upplåtelse av tomträtt i Saltsjöbaden för byggnation och drift av nya Näckenbadet

Fastigheten Neglinge 26:2

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige beslutar att Nacka kommun upplåter fastigheten Neglinge 26:2 i Saltsjöbaden med tomträtt till anbudsvinnaren i upphandlingen avseende byggnation, drift och ägande av ny simhall i Saltsjöbaden enligt i huvudsak föreslaget tomträttsavtal, bilaga 1 till enhetens för fastighetsförvaltning tjänsteskrivelse.

Detta beslut gäller under förutsättning att kommunstyrelsens tilldelningsbeslut avseende byggnation, drift och ägande av ny simhall i Saltsjöbaden den 15 januari 2018 vinner laga kraft.

Sammanfattning

Nacka kommun har genomfört en upphandling av samarbetspart för byggnation, drift och ägande av simhall inom fastigheten Neglinge 26:2 i Saltsjöbaden. Utgångspunkten för upphandlingen har varit kommunstyrelsens beslut den 13 februari 2017 om att genomföra upphandlingen samt beslut om ramar och förutsättningar för upphandlingen. Fastigheten föreslås upplåtas med tomträtt till anbudsvinnaren för en första period om 30 år, varpå efterföljande perioder omfattar 20 år. Syftet med att upplåta fastigheten med tomträtt är för att kommunen ska kunna säkerställa planerad användning av fastigheten och framtida markanvändning. Tomträttsavgäld föreslås utgå med 21,2 kronor per kvadratmeter BTA simhall som uppförs inom fastigheten och har förbestämts utifrån två oberoende värderingar.

Ärendet

Bakgrund

Den 1 december 2016, § 67 och § 68, beslutade fritidsnämnden om underlag för upphandling av samarbetspart för byggnation, drift och ägande av simhall inom fastigheten Neglinge 26:2 i Saltsjöbaden ("fastigheten") utifrån fritidsnämndens ansvarsområde. Kommunstyrelsen beslutade i samband därmed den 13 februari 2017, § 68 att upphandla en samarbetspart för byggnation, drift och ägande av simhall inom fastigheten.

Kommunstyrelsen noterade även att beslutet omfattar att kommunen i separat ärende, när upphandlingen är genomförd, ska ta ställning till att upplåta fastigheten med tomträtt och överlåta på fastigheten befintlig simhall och övriga anläggningar. Den nya simhallen i Saltsjöbaden ska ersätta det befintliga Näckenbadet, som bedöms att inom den närmaste tiden vara uttjänt.

Fastigheten genomgår för närvarande en lantmåteriförrättning i syfte att avgränsa fastigheten så att den bättre lämpar sig för tomträttsupplåtelsen. När lantmåteriförrättningen vunnit laga kraft kan fastigheten, med dess nya avgränsning, upplåtas för bad-, sport- och idrottsändamål. Fastighetens lokalisering framgår av bifogad karta, bilaga 2.

För den aktuella fastigheten gäller detaljplan S248, Idrottsplatsen i Saltsjöbaden, vilken vann laga kraft den 4 februari 1974 och som möjliggör för byggnation med idrottsändamål.

Fastigheten föreslås upplåtas med tomträtt till anbudsvinnaren i upphandlingen som genomförts avseende byggnation, drift och ägande av ny simhall i Saltsjöbaden. Syftet med att upplåta fastigheten med tomträtt är för att kommunen ska kunna säkerställa planerad användning av fastigheten och framtida markanvändning. Fastigheten föreslås upplåtas för en första period om 30 år, varpå efterföljande perioder omfattar 20 år.

Principer för prissättning

Den föreslagna tomträttsupplåtelsen sker på marknadsmässiga villkor. Tomträttsavgälden har förbestämts till 21,2 kronor per kvadratmeter BTA simhall och utgör ett medelvärde utifrån två oberoende värderingar. Avgälden fastställs slutligen med utgångspunkt i antalet kvadratmeter BTA simhall som uppförs på fastigheten i enlighet med anbudsvinnarens lämnade anbud.

Ekonomiska konsekvenser

Ett beslut i enlighet med förslaget innebär löpande avgäldsintäkter till kommunen.

Konsekvenser för barn

Simhallen är en del av kommunens utbud av idrottsanläggningar för allmänheten, föreningar och skolor och är en förutsättning för en rad aktiviteter som simundervisning för barn, simidrott i föreningsregi eller bad som egen fritidsaktivitet. Verksamheten innebär att barn ska ges goda möjligheter till en stimulerande och bra fritid, både vad gäller simkunnighet och folkhälsa.

Bilagor

1. Förslag tomträttsavtal
2. Karta

Kersti Hedqvist
Enhetschef
Enheten för fastighetsförvaltning

Mattias Borgström
Extern markingenjör
Enheten för fastighetsförvaltning

Mellan Nacka kommun (org. nr 212000-0167), genom dess kommunstyrelse nedan kallad **Kommunen**, och [namn, adress, organisationsnummer], nedan kallad **Tomträttshavaren** har träffats följande

TOMTRÄTTSAVTAL

§ 1 FASTIGHET

Kommunen är lagfaren ägare till fastigheten Nacka Neglinge 26:2 (**"Fastigheten"**).

Kommunen upplåter från och med 2018-08-01, eller den senare dag som parterna skriftligen kommer överens om (**"Upplåtelsedagen"**), till Tomträttshavaren med tomträtt, Fastigheten. Fastigheten har en areal om ca **XX** kvm och upplåts i det skick den har vid dagen för Tomträttshavarens undertecknande av detta avtal. Tomträttshavaren, som har besiktigt Fastigheten, avstår med bindande verkan från alla anspråk gentemot Kommunen på grund av fel eller brister i Fastigheten, såväl rättsliga fel, rådighetsfel som faktiska fel enligt jordabalkens regler om felansvar.

§ 2 AVGÄLD

Den årliga tomträttsavgälden är, om inte annat överenskoms eller bestäms av domstol, [**BELOPP MED BOKSTÄVER (belopp med siffror)**] kronor.

Avgälden betalas kvartalsvis i förskott senast sista vardagen före varje kvartals början. Om avgälden inte betalas inom föreskriven tid ska dröjsmålsränta utgå på förfallet belopp till dess betalning sker.

Har genom dom eller annars bestämts att avgäld från viss tidpunkt ska utgå med högre eller lägre belopp, ska dröjsmålsränta betalas på skillnaden mellan erlagda belopp och de belopp som ska utgå efter nyss nämnda tidpunkt från respektive förfallodag till dess betalning sker.

Om dröjsmålsränta gäller vad därom vid varje tidpunkt i lag stadgas.

§ 3 ÄNDRING AV AVGÄLD

För avgäldsreglering gäller de i lagen angivna minimiperioderna om tio år, varvid den första perioden räknas från 2018-10-01.

§ 4 ÄNDAMÅL

Fastigheten får enbart nyttjas för bad-, sport- och idrottsändamål och där förenlig verksamhet i enlighet med gällande detaljplan och beviljat bygglov.

Tomträtthavaren ska senast 2020-08-01 ha färdigställt inflyttningsklar simhall med tillhörande anslutningslokaler om totalt **XX** kvm BTA, i enlighet med av Tomträtthavaren inlämnat anbud, **bilaga 1**, på Fastigheten.

För varje påbörjad månad som inflyttningsklar simhall enligt ovan inte föreligger ska Tomträtthavaren utge ett löpande vite till Kommunen om femtiotusen (50 000) kronor. Vitesbelopp förfaller till betalning vid anfordran efter att vitesgrundande dröjsmål föreligger. Det sammanlagda vitesbeloppet kan högst uppgå till tremiljoner (3 000 000) kronor.

Tidsfristen för när simhallen ska vara färdigställd och inflyttningsklar kan efter förhandling med Kommunen flyttas fram om Tomträtthavaren hindras från att färdigställa byggnationen på grund av hinder utanför Tomträtthavarens kontroll. Exempel på sådana situationer är:

- a) omständighet som beror på Kommunen, som part i detta avtal.
- b) myndighetsbeslut som medför allmän brist på hjälpmedel, material eller vara eller begränsning av arbetskraft, krig, försvarsberedskap, epidemi, strejk, blockad eller lockout, dock inte strejk eller blockad till följd av Tomträtthavaren eller att någon som Tomträtthavaren anlitat inte fullgjort sina skyldigheter gentemot anställd,
- c) väderleks eller vattenståndsförhållande som är osedvanliga för byggnadsorten och inverkas särskilt ogynnsamt på Tomträtthavarens möjligheter att erhålla starbesked respektive slutbesked,
- d) annat av Tomträtthavaren ej vållat förhållande som Tomträtthavaren inte bort räkna med och vars menliga inverkan Tomträtthavaren inte rimligen kunnat undanröja. Vitet enligt ovan utgör den totala ersättningen som Kommunen äger rätt till vid försenad färdigställande av inflyttningsklar simhall.

§ 5 ÄNDRING AV UTNYTTJANDE

Ändring av det i § 4 bestämda nyttjandet får inte ske utan Kommunens skriftliga medgivande. Innan sådan ändring sker skall, om Kommunen så finner påkallat, tilläggsavtal träffas angående den avgäld och de övriga villkor som skall gälla vid det ändrade utnyttjandet.

§ 6 BYGGLOV OCH FASTIGHETENS SKICK

Ritningar samt tillhörande beskrivningar till varje byggnadsåtgärd, för vars utförande bygglov behövs, ska underställas Kommunen i egenskap av upplåtare, för godkännande innan bygglov söks.

Byggnader och övriga på fastigheten uppförda anläggningar, eller annars till fastigheten hörande byggnader och anläggningar, ska underhållas väl av Tomträtthavaren. Om byggnader eller anläggningar förstörs eller på annat sätt skadas ska de inom skälig tid, vilken Kommunen bestämmer, återuppbyggas eller repareras, såvida inte annat överenskommes mellan Kommunen och Tomträtthavaren. Byggnad eller anläggning får inte rivras utan Kommunens medgivande.

Även obebyggd del av fastigheten skall hållas i vårdat skick.

§ 7 UPPLÅTELSE

Tomträttshavaren får utan kommunens medgivande upplåta panträtt och nyttjanderätt i tomträtten. Servitut eller annan särskild rättighet får däremot inte upplåtas utan sådant medgivande.

§ 8 UPPSÄGNING AV AVTALET

Enligt lag äger endast Kommunen uppsäga tomträttsavtalet inom vissa perioder. Den första perioden omfattar trettio (30) år räknat från upplåtelsedagen. De därpå följande perioderna ska omfatta tjugo (20) år.

§ 9 LÖSEN AV BYGGNAD M.M.

Om tomträtten på grund av uppsägning enligt § 8 upphör, är Kommunen inte skyldig att lösa byggnader och övriga anläggningar som utgör tillbehör till tomträtten. Tomträttshavaren är, vid förekommande av att Kommunen ej löser byggnader och övriga anläggningar utgörande tillbehör till tomträtten, skyldig att bortföra detsamma.

§ 10 KOSTNADER, FÖRPLIKTELSE M. M.

Det åligger Tomträttshavaren att svara för och fullgöra alla skatter, avgifter och andra förpliktelser som kan komma att belasta fastigheten och tomträtten från och med upplåtelsedagen.

§ 11 ANSLUTNINGSAVGIFTER M.M.

Samtliga kostnader för anslutning av vatten, avlopp, fjärrvärme, el, fiber, tele, och liknande ska betalas av Tomträttshavaren.

§ 12 INSKRIVNING, ÖVERLÅTELSE

Kommunen ska för tomträttshavarens räkning på sätt som anges i jordabalken söka inskrivning av tomträtten. Tomträttshavaren ska betala för samtliga kostnader som följer av inskrivningen.

Vid överlåtelse av tomträtten ska Tomträttshavaren omedelbart skriftligen informera Kommunen om överlåtelsen.

§ 13 LEDNINGAR M. M.

Tomträttshavaren medger att Kommunen eller annan som har kommunens tillstånd, får dra fram och bibehålla fjärrvärme-, vatten-, avlopps-, el-, fiber och teleledning i eller över fastigheten med erforderliga kabelbrunnar och andra anordningar som hör till ledningarna, där så kan ske utan avsevärd olägenhet uppstår för Tomträttshavaren. Detta gäller även infästningsanordningar på byggnader.

Kommunen eller annan som har kommunens tillstånd medges rätt att anlägga och för all framtid bibehålla tunnlar för kommunikationsändamål samt vatten och avlopp i fastigheten, där så kan ske utan avsevärd olägenhet uppstår för Tomträttshavaren.

Kommunen eller annan som har kommunens tillstånd ska äga tillträde till fastigheten för skötsel och underhåll av ifrågavarande anläggningar. Tomträttshavaren är skyldig att utan ersättning tåla det intrång och nyttjande som nämns i denna paragraf. Dock är Tomträttshavaren berättigad till ersättning för skada på byggnad eller annan anläggning på fastigheten.

Kommunen ska vid tillämpning av denna bestämmelse agera så att skadan begränsas för Tomträttshavaren.

§ 14 MILJÖSTÖRANDE NYTTJANDE

Tomträttshavaren ansvarar för att nyttjandet av fastigheten ej är miljöstörande.

Tomträttshavaren svarar för de kostnader som kan påfordras enligt gällande hälso- och miljöskyddslagstiftning eller dylikt. Om sådana åtgärder ej vidtas äger Kommunen rätt att utföra dessa på tomträttshavarens bekostnad.

§ 15 TRÄD OCH BUSKAR

Trädfällning får inte ske utan medgivande av Kommunen. Tomträttshavaren är skyldig att ta bort nerskurna träd och buskar som är till besvär för grannar, trafik och liknande.

§ 16 YT- OCH GRUNDVATTEN

Tomträttshavaren ansvarar för att, på egen bekostnad, vidta nödvändiga åtgärder för att avleda ytvatten från Fastigheten så att grannar inte besväras. Fastighetsägaren ansvarar inte för skada orsakad av vattenavrinning från allmän plats. Om det visar sig nödvändigt, ska Tomträttshavaren ta hand om avrinning av yt- och grundvatten från allmän plats.

Ersättningsskyldighet för Kommunen uppstår endast om Kommunen orsakat ökad vattenavrinning efter Upplåtelsedagen.

§ 17 KONTROLL

För kontroll av detta avtals tillämpning är Tomträttshavaren pliktig att lämna Kommunen erforderliga upplysningar och tillfälle till besiktning.

§ 18 ÖVERGÅNG AV EGENDOM

Befintlig simhall och övriga anläggningar inom Fastigheten övergår, utan ersättning, på Upplåtelsedagen i befintligt skick till Tomträttshavaren.

Tomträttshavaren är medveten om och åtar sig att utföra och bekosta rivning av befintlig simhall och övriga anläggningar som behöver bortföras innan ny simhall enligt § 4 kan uppföras.

.....

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

Nacka den

[ORT] den

För NACKA KOMMUN

För [TOMTRÄTTSHAVAREN]

.....
Kommunstyrelsens ordförande

.....

.....

.....

Kommunens namnteckningar bevitnas:

Tomträttshavarens
namnteckning/ar bevitnas:

.....

.....

.....

.....

Bilagor

1. Anbud (Tomträttshavarens) daterat **XXXX-XX-XX**

0 100 200 300m

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 200

Dnr KFKS 2017/779

Fruktkarta i Nacka

Motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (MP)

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärende

I en motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (MP) föreslås att kommunen tar fram en fruktkarta över kommunala fruktträd och bärbuskar i Nacka.

Natur- och trafiknämnden har i sin beredning av motionen visat att det skulle vara mycket resurskrävande att på sedvanligt vis inventera alla fruktträd och ta fram en karta. Annonser i lokalpressen och på kommunens hemsida har tidigare informerat nackaborna om att det är tillåtet att plocka bär och frukt på kommunens mark och så kommer även fortsättningsvis ske under säsong. Vidare har nämnden identifierat ett webbinitiativ som ger allmänheten information om var de kan hitta bärbuskar och fruktträd eller hämta överbliven frukt hos privata tomtägare.

Mot bakgrund av att ovanstående föreslås att fullmäktige anser att motionen är färdigbehandlad med en notering att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Handlingar i ärendet

Stadsledningskontorets tjänsteskrivelse den 1 december 2017

Natur- och trafiknämnden den 21 november 2017, § 185

Motion

Ärendets tidigare behandling

Beslut i Natur- och trafiknämnden den 21 november 2017, § 185

Natur- och trafiknämnden föreslog kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen anses därmed besvarad.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Yrkanden

Sidney Holm (MP) yrkade bifall till förslaget i motionen.

Beslutsgång

Med avslag på Sidney Holms yrkande beslutade kommunstyrelsens arbetsutskott i enlighet med stadsledningskontorets förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

2017-12-01

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2017/779

Kommunstyrelsen

Fruktkarta i Nacka

Motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (MP)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

I en motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (Mp) föreslås att kommunen tar fram en fruktkarta över kommunala fruktträd och bärbuskar i Nacka.

Natur- och trafiknämnden har i sin beredning av motionen visat att det skulle vara mycket resurskrävande att på sedvanligt vis inventera alla fruktträd och ta fram en karta. Annonser i lokalpressen och på kommunens hemsida har tidigare informerat nackaborna om att det är tillåtet att plocka bär och frukt på kommunens mark och så kommer även fortsättningsvis ske under säsong. Vidare har nämnden identifierat ett webbinitiativ som ger allmänheten information om var de kan hitta bärbuskar och fruktträd eller hämta överbliven frukt hos privata tomtägare.

Mot bakgrund av att ovanstående föreslås att fullmäktige anser att motionen är färdigbehandlad med en notering att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Förslagen i motionen

Sidney Holm (MP) föreslår i motionen att det ska upprättas en fruktkarta över kommunala fruktträd och bärbuskar i Nacka. Han anför att det förslagsvis kan ske som en del av naturkartan, eller på det sätt kommunens tjänstepersoner tycker är lämpligast.

Natur- och trafiknämndens utredning och bedömning

Natur- och trafiknämnden har vid sitt sammanträde den 21 november 2017, § 185, föreslagit kommunfullmäktige fatta följande beslut.

”Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen anses därmed besvarad.”

Som underlag för nämndens beslut förelåg huvudsakligen följande.

Att på sedvanligt vis inventera alla fruktträd och ta fram och hålla en karta aktuell bedöms resurskrävande i förhållande till den förväntade nyttan av tjänsten. Det finns också redan informationskanaler för ändamålet. En sådan är ”Skördekartan” som är en webbkarta där privatpersoner kan lägga in var det finns bärbuskar och fruktträd. Kartan garanterar emellertid inte att dessa platser är på allmän mark.

https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1NsnyBM_nnDs52G7cf43XexrOJaU&hl=sv&ll=59.30292305255987%2C18.228203059057705&z=13

Enheten för drift – offentlig utemiljö kommer att vid rutinbesök och tillsynsronder hålla ögonen öppna efter fruktträd på allmän plats och ämnar lägga till dessa i kartan, samt vid säsong upplysa nackaborna om att det är tillåtet att plocka bär och frukt på kommunens mark i lämpliga informationskanaler (exempelvis annonsering i lokaltidning samt på nacka.se).

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser med föreslaget angreppssätt bedöms ringa.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Stadsledningskontoret delar natur- och trafiknämndens bedömning att det kommunfullmäktige kan föreslås notera att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen.

Eftersom en motion innehåller ett förslag till beslut, inte en fråga, kan kommunfullmäktige inte besluta att den är besvarad. Ett förslag till beslut ska beredas och bemötas. Detta gäller oavsett om andra kommuner hanterar motioner felaktigt och anser dem besvarade. Det finns inga rimliga skäl till varför Nacka kommun ska göra formellt fel.

Stadsledningskontoret föreslår därför, vilket enheten för drift – offentlig miljö hade gjort, att motionen med den noteringen ska vara färdigbehandlad. Det är formellt korrekt, vilket att anse den besvarad inte är.

Bilaga

Motion

Natur- och trafiknämndens beslut den 21 november 2017, § 185

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Dag Björklund
Trafik- och fastighetsdirektör

21 november 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämndenDnr NTN 2017/422
KFKS 2017/ 779

§ 185

Motion - Fruktkarta i Nacka

Motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (Mp)

Beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut. Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Motionen anses därmed besvarad.

Sammanfattning av ärendet

I en motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (Mp) föreslås att kommunen tar fram en fruktkarta över kommunala fruktträd och bärbuskar i Nacka,

Blommor och fruktträd är positivt för den biologiska mångfalden. De främjar människors folkhälsa och även pollineringen inom ekosystemet. Därför sker arbete på en övergripande nivå för ekosystemtjänster, varav ekosystemtjänsten odling av bär och frukt ingår.

Att på sedvanligt vis inventera alla fruktträd och ta fram en karta bedöms bli mycket resurskrävande. Annonser i lokalpressen och på kommunens hemsida har tidigare informerat nackaborna om att det är tillåtet att plocka bär och frukt på kommunens mark och så kommer även fortsättningsvis ske under säsong. Vidare har enheten identifierat webbinitiativ som ger allmänheten information om var de kan hitta bärbuskar och fruktträd eller hämta överbliven frukt hos privata tomtägare.

Mot bakgrund av att de arbetsinsatser som föreslås i motionen anses härmed färdig behandlad.

Förslagen i motionen

I en motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (Mp) föreslås att en fruktkarta över kommunala fruktträd och bärbuskar upprättas i Nacka, förslagsvis som en del av naturkartan, eller på det sätt kommunens tjänstepersoner tycker är lämpligast.

Enhetens utredning och bedömning

Att på sedvanligt vis inventera alla fruktträd och ta fram och aktualitetshålla en karta bedöms resurskrävande i förhållande till den förväntade nyttan av tjänsten. Därför hänvisas till befintliga informationskanaler för ändamålet.

Skördekartan är en webbkarta där privatpersoner kan lägga in var det finns bärbuskar och fruktträd. Kartan garanterar emellertid inte att dessa platser är på allmän mark.

Ordförandes signatur 	Justerandes signatur 	Utdragsbestyrkande

21 november 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Natur- och trafiknämnden

https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1NsnyBM_nnDs52G7cf43XexrOJaU&hl=sv&ll=59.30292305255987%2C18.228203059057705&z=13

Enheten för drift – offentlig utemiljö kommer att vid rutinbesök och tillsynsronder hålla ögonen öppna efter fruktträd på allmän plats och ämnar lägga till dessa i kartan, samt vid säsong upplysa nackaborna om att det är tillåtet att plocka bär och frukt på kommunens mark i lämpliga informationskanaler (exempelvis annonsering i lokaltidning samt på nacka.se).

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser med förslaget angreppssätt bedöms ringa.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse 2017-11-08

Motion - Fruktkarta i Nacka, Motion den 11 september 2017 av Sidney Holm (MP)

Yrkanden

Björn Eckerman (S), Gunilla Grudevall-Steen (L) och Lena Rönnerstam (S) yrkade att formuleringen i beslutet ändras från *motionen anses härmed färdig behandlad* till att *motionen härmed anses besvarad*.

Beslutsgång

Natur och trafiknämnden beslutade i enlighet med enhetens förslag till beslut med bifall till Björn Eckermans ändringsyrkande, att motionens anses besvarad.

Protokollsanteckningar

Per Chrisander och Anne Magnusson (Mp) lät anteckna följande till protokollet.

Miljöpartiet står helt och fullt bakom intentionerna i motionen och vi ser positivt på att Enheten för drift – offentlig utemiljös tjänstemän kommer att vid rutinbesök och tillsynsronder hålla ögonen öppna efter fruktträd på allmän plats och ämnar lägga till dessa på aktuell karta och de också kommer att gå ut med information angående hur fruktträd och bärbuskar bör hanteras och vad som kan göras med eventuella skördeöverskott.

Ordförandes signatur 	Justerandes signatur 	Utdragsbestyrkande

Skapa en egen fruktkarta i Nacka

Motion till Kommunfullmäktige 2017-09-11

Sidney Holm, Miljöpartiet de gröna

Fruktkartan i Nacka, en del av Naturkartan?

Naturens skafferier är nästan oändligt. Men det gäller förstås att veta vad vi kan äta av..., och vart vi hittar det! På kommunal mark finns en hel del fruktträd och bärbuskar där vem som helst har rätt att plocka, t.ex. äpplen, päron eller körsbär. Men var finns dessa ställen? Det är inte lika lätt att veta. Miljöpartiet föreslår därför att kommunen låter inventera dessa platser och upprättar en särskild fruktkarta som allmänheten kan använda sig av!

Vårt förslag är att ha en fruktkarta som en del i mobilappen Nackas naturkarta¹. Sedan en tid tillbaka finns det privata initiativet fruktkartan.se, men där finns långt ifrån alla "allemansträd" i Nacka utmärkta, det kan också ha sina fördelar att lagra informationen och framtida förändringar "inhouse". Även andra sidor² samlar information om olika träd, buskar, fallfrukt m.m. men saknar specifik information om Nacka. Vi vill att det istället exempelvis i samband med trädvård, läggs in vilka träd och växter med ätbart som finns var, och att listan på om på utvidgas. Man skulle också kunna använda sig av sommarlovsjobbade ungdomar under sakkunnig ledning för att göra en sådan inventering.

Mot bakgrund av detta föreslår Miljöpartiet att:

- *En fruktkarta över kommunala fruktträd och bärbuskar upprättas i Nacka, förslagsvis som en del av naturkartan, eller på det sätt kommunens tjänstepersoner tycker är lämpligast.*

Sidney Holm, MP

¹ <http://naturkartan.se/nacka>

² Se sidorna säsongsmat.nu samt <http://www.aktavara.org/fruktformedlingen>

2017-11-22
REV 2018-01-05

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2012/294-214
Projekt 9219

Kommunstyrelsen

Detaljplaneprogram för Henriksdal, västra Sicklaön

Antagande

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar detaljplaneprogrammet.

Kommunstyrelsen delegerar till planchefen och exploateringschefen var för sig att starta kommande stadsbyggnadsprojekt, förutsatt att de överensstämmer med antaget detaljplaneprogram för Henriksdal.

Sammanfattning

Ett förslag till detaljplaneprogram för Henriksdal har tagits fram, som ska vara vägledande för områdets framtida utveckling.

Programmet omfattar 1900 stycken nya bostäder i hela programområdet, varav cirka 1250 stycken på kommunal mark. Bebyggelsen ligger i anslutning till befintliga vägar och är i huvudsak 5-6 våningar. Vid Danvikscenter och vid Henriksdalstorget föreslås högre byggnader. Programmet rymmer också ett nytt välfärdscluster med skola, förskola, fotbollsplan samt ny idrottshall och ny fritidsgård i anslutning till platsen.

Programarbetet påbörjades i oktober 2012 och var ute på samråd våren 2017.

Remissinstanserna tog huvudsakligen upp behovet av ytterligare utredningar i kommande detaljplaner. Samrådet väckte stort engagemang hos de boende i området och det kom in nästan 500 yttranden. Huvudsakligen handlade de enskilda yttrandena om bebyggelsen och mängden exploatering. Det framfördes också ett stort motstånd mot att naturmarken på berget skulle bebyggas, en oro för hur Kvarnholmsvägen i framtiden ska hantera den ökade mängden trafik och hur den redan högt belastade busstrafiken ska klara fler resenärer. Efter samrådet har bebyggelseförslaget ritats om och följer nu befintlig infrastruktur och påverkar befintlig bebyggelse mindre än i samrådsförslaget.

Ärendet

Programförslaget utgår från översiktsplanen, visionen för Nacka stad "Nära och nyskapande", stadsbyggnadsstrategin Fundamenta och andra strategiska styrdokument. Henriksdal ligger på västra Sicklaön och gränsar till Stockholm stad. Programområdet avgränsas av Henriksdals reningsverk i väster, Saltsjökvärn i norr, Finnboda i öster och Värmdöleden i söder.

Förslaget

Kommunens programförslag tillåter att området utvecklas med 1600-1900 bostäder. Befintlig infrastruktur utnyttjas och bebyggelsen placeras i anslutning till befintliga vägar. Längs Kvarnholmsvägens gaturum finns möjlighet till ny bostadsbebyggelse om cirka 5-6 våningar. Mot Danvikscenter och befintliga höga hus möter den nya bebyggelsen i upptrappande höjder. Möjligen tål platsen något högre hus som nytt landmärke. Längs Kvarnholmsvägen föreslås främst lokaler i bostadskvarterens bottenplan, detta för att skapa en stadsgata och för att hantera bullerfrågan. Området kring Danvikens före detta kyrkogård utvecklas med bostadsbebyggelse i stadskvarter om cirka 5-6 våningar som ansluter till bostadsområdet Finnboda park.

Kopplingen mellan Kvarnholmsvägen och Henriksdalsbacken tas upp genom en trapp/parkförbindelse. Längs Henriksdalsbacken fortsätter den kvartersliknade bebyggelsen med U-formade kvarter som möter naturen på berget där naturen bör bevaras till stor del. I anslutning till naturområdet kan det även vara lämpligt med en förskola.

Runt Henriksdalstorget utvecklas ny bebyggelse som främst inrymmer bostäder. Platsen har identifierats som ett lämpligt läge för ett högre hus och programförslaget tillåter därför att ett högre bostadshus kan byggas här.

Mål och strategier

Tre övergripande mål har definierats för Henriksdalsområdet:

- En sammanhängande stadsmiljö som en naturlig del av Nacka stad
- En stadsutveckling som bygger vidare på områdets värden, till exempel vackra utblickspunkter
- En trygg, tillgänglig och levande stadsdel.

För att uppnå målen utgår programförslaget från tre strategier:

- Förstärk sambanden och målpunkter
- Förtätning
- Förnyelse

Programsamråd

Samråd pågick under tiden 7 februari-17 mars 2017. Vid samrådet hade närboende och andra berörda möjlighet att ge synpunkter på förslaget till planprogram, och kommunen kunde hämta in mer kunskap.

Öppet hus om programförslaget hölls i Nacka stadshus vid två tillfällen. Kommunens tjänstemän var på plats för att svara på frågor och berätta om programmet samt ta del av besökarnas synpunkter. Yttranden lämnades skriftligen till Nacka kommun eller via 3D-modellen som låg ute på hemsidan.

Programmet engagerade många och det kom in nästan 500 yttranden. Av dessa var 330 likalydande yttranden, 125 var enskilda yttranden och 40 var från remissinstanser. Dessutom kom det in en protestlista med 850 namn och det gjordes 90 inlägg i 3D-modellen.

Remissinstanserna tog huvudsakligen upp behovet av ytterligare utredningar i kommande detaljplaner. Fler var undrande över bebyggelsen på berget. Vikten av samarbete med Stockholm stad och Stockholm Vatten och avfall lyftes.

Huvudsakligen handlade de enskilda yttrandena om bebyggelsen och mängden exploatering. Många hade synpunkter på bebyggelsen framför Henriksdalringen, den bebyggelse som i samrådsförslaget låg så att den skulle skymma utsikten från befintliga hus. Många efterfrågade en koppling till den framtida tunnelbanan och ansåg att den föreslagna exploateringen var för hög i förhållande till avståndet till tunnelbanan.

Det fanns också ett stort motstånd mot att naturmarken på berget skulle bebyggas. De befintliga radhusen i området och några av de som bor i lägenheter på Kvarnholmsvägen yttrade sig om rädsla för att deras hus kommer att skuggas av kommande bebyggelse.

Det fanns en oro för hur Kvarnholmsvägen i framtiden ska hantera den ökade mängden trafik och hur den redan högt belastade busstrafiken ska klara fler resenärer. Det efterfrågades också utredningar för det buller, de avgaser och den försämrade luftkvalité som ökad trafik innebär.

Ändringar inför antagande

Efter samrådet och inför ett antagande av programmet har nedanstående ändringar gjorts:

- Bebyggelsen framför Henriksdalringen har flyttats ner så att den nu ligger längs med Kvarnholmsvägen och bidrar till den tänkta stadsgatan
- Bebyggelsen på berget har placerats i utkanten av berget i anslutning till Henriksdalsbacken och Kvarnholmsvägen
- Skoltomten har arbetats om och flyttats längre från Kvarnholmsvägen så att den får en lämpligare placering och en mer effektiv användning

- Kopplingen mellan Kvarnholmsvägen och Henriksdalsbacken förstärks med en trappa
- Byggnaden i korsningen Kvarnholmsvägen/Danvikshemsvägen har flyttats ut och fått en ny form för att påverka befintliga radhus mindre
- Förslag på ytterligare platser för förskola har lagts till
- Etappindelningen har ändrats och förtydligats

Ärendets hantering

Kommunstyrelsen beslutade den 2 oktober 2012, § 2565 att anta startpromemoria för programmet.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutade den 20 april 2016 att återremittera samrådsförslaget med uppdraget att illustrera en mer stadsmässig struktur, främst på Henriksdalsberget. Uppdraget var även att utreda fler kopplingar som tar upp höjdskillnader och pröva en vägförbindelse österut från Henriksdalsberget ner till Kvarnholmsvägen.

Den 9 november 2016 tog miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslut om att skicka planprogrammet för samråd. Därefter har bearbetningar skett och planenheten föreslår nu att programmet antas. Den 6 december tillstyrkte miljö- och stadsbyggnadsnämnden att kommunstyrelsen antar programmet. Den 5 december föreslog kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott (KSSU) att kommunstyrelsen antar detaljplaneprogrammet med tillägget att arbetet med gångbron sätts igång parallellt med detaljplanearbetet för Henriksdal och att den föreslagna hissen flyttas, om möjligt, till detaljplan ett.

Konsekvenser för barn

Inom området finns Vilans skola, flera förskolor och en fritidsgård. Det finns också lekplatser och naturmark. Kommunen föreslår genom programmet att den befintliga skoltomten flyttas så att skolan kan byggas ut och bättre samutnyttjas med lokaler för skola och fritid. Nya byggnader för skola, förskola, idrottshall, utomhusbollplan och fritidsgård placeras i anslutning till varandra så att barnen inte ska behöva korsa någon väg för att ta sig emellan dem. Fritidsgården som idag är placerad i Henriksdalringen flyttas ner till det nya skolområdet. Den föreslagna bebyggelsen bedöms inte medföra några negativa konsekvenser för barn. Under kommande detaljplanearbeten ska ytterligare studeras hur barn rör sig i området och hur de påverkas av tillkommande bebyggelse.

Ekonomiska konsekvenser

Principen inom programområdet är att kostnader för samtliga för programmet nödvändiga infrastrukturåtgärder och andra åtgärder avseende allmänna anläggningar inom och i anslutning till programområdet ska finansieras av tillkommande bebyggelse och intäkter

från markförsäljning av kommunal mark. En ersättning som avser medfinansiering för utbyggnad av tunnelbanan till Nacka kommer också att tas ut av alla byggherrar på Västra Sicklaön.

Bilagor

Bilaga 1: Ärendeöversikt

Bilaga 2: Programhandling

Bilaga 3: Samrådsredogörelse för program

Planenheten

Angela Jonasson
Tillförordnad Planchef

Anine Rondén
Planarkitekt

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott

§ 263

Dnr KFKS 2012/294-214

Detaljplaneprogram för Henriksdal, västra Sicklaön

Antagande

Beslut

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutar att handlingarna, till kommunstyrelsens sammanträde den 15 januari 2018, uppdateras med konsekvent användning av idrottshall alternativt bollhall.

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen antar detaljplaneprogrammet med tillägget att arbetet med gångbron sätts igång parallellt med detaljplanearbetet för Henriksdal och att den föreslagna hissen vid Henriksdal flyttas, om möjligt, till detaljplan ett.

Kommunstyrelsen delegerar till planchefen och exploateringschefen var för sig att starta kommande stadsbyggnadsprojekt, förutsatt att de överensstämmer med antaget detaljplaneprogram för Henriksdal.

Ärendet

Ett förslag till detaljplaneprogram för Henriksdal har tagits fram, som ska vara vägledande för områdets framtida utveckling.

Programmet omfattar 1900 stycken nya bostäder i hela programområdet, varav cirka 1250 stycken på kommunal mark. Bebyggelsen ligger i anslutning till befintliga vägar och är i huvudsak 5-6 våningar. Vid Danvikscenter och vid Henriksdalstorget föreslås högre byggnader. Programmet rymmer också ett nytt välfärdscluster med skola, förskola, fotbollsplan samt ny idrottshall och ny fritidsgård i anslutning till platsen.

Programarbetet påbörjades i oktober 2012 och var ute på samråd våren 2017. Remissinstanserna tog huvudsakligen upp behovet av ytterligare utredningar i kommande detaljplaner. Samrådet väckte stort engagemang hos de boende i området och det kom in nästan 500 yttranden. Huvudsakligen handlade de enskilda yttrandena om bebyggelsen och mängden exploatering. Det framfördes också ett stort motstånd mot att naturmarken på berget skulle bebyggas, en oro för hur Kvarnholmsvägen i framtiden ska hantera den ökade mängden trafik och hur den redan högt belastade busstrafiken ska klara fler resenärer. Efter samrådet har bebyggelseförslaget ritats om och följer nu befintlig infrastruktur och påverkar befintlig bebyggelse mindre än i samrådsförslaget.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott

Handlingar i ärendet

Planenhetens tjänsteskrivelse den 22 november 2017

Ärendeöversikt

Programhandling

Samrådsredogörelse för program

Yrkanden

Gunilla Grudevall Sten (L) yrkade, med instämmande av Hans Peters (C), Jan-Eric Jansson (KD), Mats Gerdau (M), Khashayar Farmanbar (S) och Sidney Holm (MP), bifall till planenhetens förslag med tillägget att arbetet med gångbron sätts igång parallellt med detaljplanarbetet för Henriksdal och att den föreslagna hissen vid Henriksdal flyttas, om möjligt, till detaljplan ett.

Beslutsgång

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutade i enlighet med Gunilla Grudevall Stens yrkande.

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutade att handlingarna, till kommunstyrelsens sammanträde den 15 januari 2018, uppdateras med konsekvent användning av idrottshall alternativt bollhall.

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutade korrigera beslutsmeningen till "... förutsatt att de överensstämmer med antaget detaljplaneprogram för Henriksdal."

Protokollsanteckningar

Khashayar Farmanbar (S) lät anteckna följande för Socialdemokraternas stadsutvecklingsutskottsgrupp.

"Ett bra förslag som tagit fasta på många av de svaren som inkom under samrådet. Dock är exploateringsgraden i vissa delar för stor. Den tillkommande bebyggelsen på Henriksdalsberget längs vägen som skiljer av mot Skogen Trolldalen skulle kunna minska ytterligare i såväl höjd som sträckning in mot Trolldalen. Vi konstaterar att man inte tagit fasta på vårt förslag att bygga ner mot Svindersviken, och med en överdäckning av Värmdöleden ge förutsättning för fler bostäder samt en bättre koppling till övriga Sicklaön. Med tanke på alla synpunkter angående trafiksituationen så ser vi också det som en viktig fråga att lösa i samband med utbyggnaden."

Gunilla Grudevall Sten (L) lät anteckna följande för Liberalernas stadsutvecklingsutskottsgrupp.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott

”Liberalerna framhöll redan inför samrådsbeslutet, att Trolldalen skulle sparas så långt det går och att ny bebyggelse i första hand skulle läggas utmed existerande vägar. Det programförslag som nu ligger för tillstyrkan och antagande tillmötesgår inkomna synpunkter i betydligt större utsträckning än tidigare förslag.

Vi vill särskilt framhålla några viktiga frågor. I samband med att byggarbete genomförs, för att skapa de hus som ska gränsa till Trolldalen, är det viktigt att avverka så lite skog som möjligt för det platsbehov som eventuellt krävs för byggkranar och uppläggningsytor. När detaljplanerna utarbetas bör utformningen och placeringen av husen särskilt uppmärksammas, så att skogen därmed så långt som möjligt kan bevaras. Detta gäller främst för kvarteren vid Kvarnholmsvägen och Henriksdalsbacken. Boende på Henriksdalsbacken 1-7 pekar på att de hus som planeras på andra sidan gatan medför att deras fria utsikt totalt försvinner. Det bör så långt det är möjligt tas hänsyn till detta vid detaljplaneläggningen.

Ett genomgående drag för Nackas bebyggelse både på Henriksdalsberget och på Finnbodaberget (seniorbostäderna) är dålig eller knappt existerande tillgänglighet till relevanta kommunikationer.

Möjligheten att från Henriksdalsberget ta sig ner till Värmdöleden eller till Saltsjöbanan för vidare färd mot Stockholm har aldrig varit tillfredsställande. För att förbättra detta så snabbt som möjligt redan för nuvarande henriksdalsbor anser Liberalerna att den med glädje emotsedda hissen ska byggas tidigare, helst i den första etappen.

Vi noterar också att vår idé med en gångbro mot Sickla numera beskrivs som nödvändig, med de fördelar som denna bro kommer att innebära.

En annan angelägen fråga är att bussarna redan idag tidigt blir fullsatta och att dagens små bussar endast rymmer tre barnvagnar. Större bussar eller mycket tätare trafik behövs. Man bör också pröva en enkelriktning av Henriksdalsringen för att underlätta busstrafik på denna gata.

Slutligen bör en detaljplan göras i samarbete med HSB, som är markägare både på Finnbodaberget och till den angränsande marken inom Henriksdalsprogrammet, för att få till stånd en nödvändig hissförbindelse för de på Finnboda i det närmaste instängda seniorerna.”

Mats Gerdau (M) lät anteckna följande för Moderaternas stadsutvecklingsutskottsgrupp.

”Vi tycker att det omarbetade programmet för Henriksdal på ett klokt sätt mött de synpunkter som fanns på det förra programmet. Bland annat är större delen av skogsområdet (Trolldalen) bevarat och husen längs Kvarnholmsvägen är lägre. Det vore bra om man i det vidare arbetet kan ta bort eller begränsa strandskyddet mot Svindersviken och åstadkomma bättre förbindelser med Sicklaområdet. Gång- och cykelbron är angelägen

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott

att få till stånd, och även idéer om att överdäcka en del av Värmdöleden mellan Henriksdal och Värmdövägen/Klintens färgfabrik bör prövas.”

Hans Peters (C) lät anteckna följande för Centerpartiets stadsutvecklingsutskottsgrupp.

”Detaljplanprogrammet har omarbetats kraftigt sedan samrådet. Många inkomna synpunkter har varit kritiska på flera punkter. Inte minst har det gällt bebyggelse i skogen, den s.k. Trolldalen och utmed slänterna nedanför Henriksdalsringen. En stor del av skogen sparas nu och även en stor del av slänten. Det är dock intressant att notera att i 38% av inlagorna till samrådet så uttrycker man oro över höga hus.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

6 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

§ 269

KFKS 2012/294-214

Detaljplaneprogram för Henriksdal på västra Sicklaön

Beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden tillstyrker att kommunstyrelsen antar detaljplaneprogrammet.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden tillstyrker att kommunstyrelsen delegerar till planchefen och exploateringschefen att starta kommande stadsbyggnadsprojekt förutsatt att de överensstämmer med antaget detaljplaneprogram för Henriksdal.

Miljö och stadsbyggnadsnämnden anser att arbetet med den nya gång- och cykelförbindelsen bör pågå parallellt med detaljplanearbetet. Hissförbindelsen bör om möjligt tidigareläggas.

Ärendet

Ett förslag till detaljplaneprogram för Henriksdal har tagits fram som ska vara vägledande för områdets framtida utveckling gällande bebyggelse och verksamheter, liksom hantering av natur och kulturhistoriska värden med mera.

Programmet föreslår 1900 nya bostäder i hela programområdet, varav cirka 1250 på kommunal mark. Bebyggelsen ligger i anslutning till befintliga vägar och är i huvudsak 5-6 våningar. Vid Danvikscenter och vid Henriksdalstorget föreslås högre byggnader. Programmet föreslår också ett nytt välfärdscluster med skola, förskola, fotbollsplan samt ny idrottshall och ny fritidsgård i anslutning till platsen.

Programarbetet påbörjades i oktober 2012 och var ute på samråd våren 2017. Samrådet väckte stort engagemang hos de boende i området och många yttrade sig. Det kom in nästan 500 yttranden. Av dessa var 330 likalydande yttranden från boendegrupper, 125 var enskilda yttranden och 40 var från remissinstanser.

Remissinstanserna tog huvudsakligen upp behovet av ytterligare utredningar i kommande detaljplaner. Fler var undrande över bebyggelsen på berget. Vikten av samarbete med Stockholm stad och Stockholm Vatten och avfall lyftes.

Ordförandes signatur 	Justerandes signatur 	Utdragsbestyrkande

6 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Huvudsakligen handlade de enskilda yttrandena om bebyggelsen och mängden exploatering. Många hade synpunkter på bebyggelsen framför Henriksdalringen, den bebyggelse som i samrådsförslaget låg så att den skulle skymma utsikten från befintliga hus. Det fanns också ett stort motstånd mot att naturmarken på berget skulle bebyggas. Det fanns en oro för hur Kvarnholmsvägen i framtiden ska hantera den ökade mängden trafik och hur den redan högt belastade busstrafiken ska klara fler resenärer.

Efter samrådet har bebyggelseförslaget ritats om och följer nu befintlig infrastruktur och påverkar befintlig bebyggelse mindre än i samrådsförslaget.

Programmet bedöms inte innebära några negativa konsekvenser för barn. Under kommande detaljplanarbeten ska det ytterligare studeras hur barn rör sig i området och hur de påverkas av tillkommande bebyggelse

Handlingar i ärendet

Enhetens tjänsteskrivelse 2017-11-22

Bilagor:

Ärendeöversikt

Programhandling

Samrådsredogörelse för program

Yrkanden

Cathrin Bergensträhle (M) yrkade, med instämmande av Magnus Sjöqvist (M), Filip Wiljander (M), Johan Krogh (C), Christer Lydig (M) och Jan-Eric Jansson (KD), att nämnden skulle besluta i enlighet med förslag till beslut med tillägget att "Miljö och stadsbyggnadsnämnden anser att arbetet med den nya gång- och cykelförbindelsen bör pågå parallellt med detaljplanarbetet. Hissförbindelsen bör om möjligt tidigareläggas."

Helena Westerling (S) yrkade att nämnden skulle besluta att följa punkten "Miljö- och stadsbyggnadsnämnden tillstyrker att kommunstyrelsen antar detaljplaneprogrammet" samt i enlighet med Cathrin Bergensträhles tilläggsyrkande, och därmed avslå punkt två i förslag till beslut.

Sidney Holm (MP) yrkade, med instämmande av Helena Westerling (S), att nämnden skulle besluta att senarelägga område 1a i genomförandeplaneringen.

Christina Ståldal (NL) yrkade att nämnden skulle besluta att minska exploateringsgrad till 1000 lägenheter samt följa förslaget som gruppen "Bevara trolldalen" tagit fram.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

6 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Beslutsgång

Ordföranden ställde Sidney Holms och Helena Westerlings yrkande mot avslag och fann att nämnden avslagit dessa yrkande.

Ordföranden ställde därefter Christina Ståldals yrkande mot avslag och fann att nämnden avslagit det.

Nämnden beslutade därefter i enlighet med förslag till beslut och i enlighet med Cathrin Bergensträhles tilläggsyrkande.

Protokollsanteckningar

Andreas Brännström (M) gjorde följande anteckning till protokollet:

”Inför detaljplanarbetet önskar jag att tjänstemännen jobbar för att få till en restaurang i den byggnad med bäst utsikt. Det är viktigt att vi i Nacka ser till att möjliggöra för allmänheten att få tillträde till vackra utsikter och fina stråk. Nu sitter vi på en möjlighet att i detaljplanen skapa en restaurang med vacker utsikt och det är en möjlighet vi inte får försaka.”

Christina Ståldal (NL) lämnade följande anteckning till protokollet för Nackalistans grupp:

”Nackalistan yrkar på återremiss av programmet och delar nätverket Trolldalens positiva och negativa synpunkter på programmet. Vårt yrkande gällde en minskning av antalet bostäder i området till 1.000 lägenheter. Det medför bättre förutsättningar till att klara kommande trafiksituation, bidrar till ett ökat naturområde i Trolldalen och mer trevliga och ljusa lägenheter än de som nu planeras. Vi ser med oro på kommande trafiksituation i Nacka vad gäller tillfarten mot Stockholm. Likaså mot utvecklingen av bostadssituationen som knappast bidrar till att hjälpa dem som har det svårast att ta sig in på bostadsmarknaden i Stockholmsregionen.”

Helena Westerling (S) lämnade följande anteckning till protokollet för den socialdemokratiska gruppen:

”Det omarbetade förslaget efter samrådet är i många delar väldigt bra, men från socialdemokraterna ser vi fortfarande en del förbättringar som kan göras i kommande arbete med respektive detaljplan. Området för Skogen Trolldalen har till största del lämnats orört men vi vill se ett ännu något större område orört. Bebyggelsen längs Henriksdalsbacken skulle kunna bestå av lamellhus som i tidigare förslag för att ytterligare bibehålla så stor del som möjligt av grönområdet istället för de nu planerade U-husen. Vi anser inte att området bör ha en så hög exploateringsgrad utan det fåtal färre lägenheter som detta skulle innebära är

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

försvarbart med tanke på den kvalité det ger för boende i området att ett värdefullt grönområde bevaras. Volymen på byggnaderna vid Danvikscenter är ytterligare något som bör beaktas så att dessa inte ger ett alltför dominant intryck vid porten mot Henriksdalsområdet. Naturligtvis är trafik- och kommunikationsfrågorna enormt viktiga att lösa för området med tanke på den redan i dag ansträngda trafiksituationen. Detta är något som nogsamt måste lösas i takt med utbyggnaden. En viktig del för att lösa en del av trafikproblemen är att Östlig förbindelse blir verklighet. Därutöver behöver kollektivtrafiken byggas ut ytterligare med såväl bussar som båtar. Något som vi i detta planprogram är mycket glada över är den gång- och cykelbro som blir en förbindelseänk mellan Västra Sicklaön och övriga Sicklaön. Vi hade gärna även sett att man tagit med vårt förslag om en överdäckning av Värmdöleden nedanför Henriksdalsberget. Det skulle inte bara innebära att det blir en bättre sammanlänkning av Västra Sicklaön med övriga Nacka, det skulle också ge möjlighet att bygga fler bostäder längs Svindersviken samt minska bullret avsevärt.”

Martin Sääf (L) lämnade följande anteckning för den liberala gruppen till protokollet:

”Liberalerna framhöll redan inför samrådsbeslutet, att Trolldalen skulle sparas så långt det går och att ny bebyggelse i första hand skulle läggas utmed existerande vägar. Det programförslag som nu ligger för tillstyrkan och antagande tillmötesgår dessa önsknings i stor utsträckning. Vi vill särskilt fästa uppmärksamhet på några viktiga frågor. Bebyggelsen utmed Henriksdalsbacken på den mark som idag ingår i Trolldalen var tidigare planerad som lamellhus utmed vägen. Nu är förslaget i stället kvarter, som tyvärr tar mer skogsmark i anspråk än lamellhusen skulle ha gjort. Med tanke på att det i närområdet planeras för bostäder, som tidigare inte var påtänkta, borde man kunna återgå till lamellhus, trots att det ger färre lägenheter.

Om kvartersstrukturen trots allt blir kvar är det viktigt att man inte avverkar skog bara för byggkranar och behovet av uppläggningsytor. Den del av Trolldalen, som ska bevaras, ska i möjligaste mån inte avverkas av byggtekniska skäl. När detaljplanerna utarbetas bör man särskilt tänka på det, så att gestaltning och placering av husen kan ske så att den natur som ska bevaras inte förstörs under byggskedet. Detta gäller kvarteren vid Kvarnholmsvägen och Henriksdalsbacken. Ett genomgående drag för Nackas bebyggelse på Henriksdalsberget och på Finnbodaberget (seniorbostäderna) är dålig eller knappt existerande tillgänglighet till relevanta kommunikationer.

Möjligheten att från Henriksdalsberget ta sig ner till Värmdöleden eller till Saltsjöbanan för vidare färd mot Stockholm har aldrig varit tillfredsställande. Det planerade hissprojektet är en viktig förbättring för de som redan bor på Henriksdalsberget. Det är av stor betydelse att denna förbättring kan bli verklighet tidigt i projektet. Vi noterar också att man numera allmänt inser den stora fördel, som Liberalernas idé med en gång- och cykelbro mot Sickla innebär. En annan möjlighet att förbättra kommunikationer vore att enkelrikta

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

Henriksdalsringen och därmed möjliggöra att bussen, som kör upp till Henriksdal, kan köra runt Henriksdalsringen.

Slutligen bör en detaljplan göras i samarbete med HSB, som är markägare både på Finnbodaberget och till den angrensande marken inom Henriksdalsprogrammet, för att få till stånd en hissförbindelse för de på Finnboda i det närmaste instängda seniorerna.”

Roland Eriksson (V) och Cecilia Malmgren (V) lämnade följande anteckning till protokollet:

”Förslaget har blivit bättre och är i linje med Vänsterpartiets tidigare ändringsförslag. Ett antal punkter är dock viktiga att beakta eller utgå från i det fortsatta arbetet med detta område:

- De nya bostäderna bör i huvudsak vara hyresrätter eftersom det är ett ökande behov av detta och i detta område är bristen på hyresrätter monumental.
- De nya byggnaderna bör i så hög grad som möjligt vara klimat- och miljöanpassade. Det innebär bla byggande i trä i så hög grad som möjligt, utnyttjande av modern solscellteknik, berg- och luftvärme. De nya byggnaderna ska vara passivhus, dvs inte ha något behov av tillförsel av extern energi.
- Gröna tak ska användas för att minska belastningen på dagvattensystemen.
- Bostäder bör placeras så de kan nås av solljus - vissa av lägenheterna i tex område 3A blir alldeles för ljusfattiga.
- Det aktuella detaljplaneområdet blir tätbebyggt och även i omgivningarna blir det tätbebyggt. Mark för rekreation och fritid måste säkerställas tex plats för fotbollsplaner och idrottshallar vilket det redan är brist på i Nacka.
- Det är också viktigt att aktuella infrastruktur kommer på plats tidigt och löses på ett effektivt sätt. Det gäller hissförbindelsen, gång- och cykelförbindelsen mot Sickla och att korsningen med Värmdövägen nedanför Henriksdalsberget byggs om för att främja kollektivtrafiken.”

Sidney Holm (MP) lämnade följande anteckning till protokollet:

”Miljöpartiet föreslog för snart två år sedan att kommunen borde pröva strandskyddet i Svindersviken så att planerad bebyggelse i Trolldalskogen på Henriksdalsberget kunde flyttas ned dit. Vi föreslog också att bygga bostäder längs Kvarnholmsvägen istället för högre upp i skogen på berget. På så vis kunde vi bygga samma volymer och ta hänsyn till både naturen och boende i området. Alliansen sa då tvärt nej till båda våra förslag, -de var ogenomförbara. I det nya planförslaget har det omöjliga helt plötsligt blivit möjligt och man flyttar ner bebyggelse från berget till Kvarnholmsvägen.

Förslaget om att bygga längs vattnet istället för uppe på berget hävdade man var totalt omöjligt och Alliansen kallade oss för populister, de påstod att vi medvetet missledde allmänheten till att hoppas på någonting som var omöjligt att genomföra. Nu kanske det omöjliga blivit möjligt, kommunen ska i alla fall pröva om det går att upphäva

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

6 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

strandskyddet längs vattnet nedanför Henkan. Miljöpartiet vill därför att detaljplaneringen av området 1A som planeras i den sydvästra delen av Trolldalen ska vänta tills vi får besked om ett upphävande av strandskyddet är möjligt. Istället vill vi starta detaljplaneringen i område 3B som ansluter till Saltsjöbanan, där det planeras för en hiss från Henriksdalsringen till Kvarnholmsvägen med anslutning till Henriksdals station.”

Ordförandes signatur 	Justerandes signatur 	Utdragsbestyrkande

NACKA
KOMMUN

1 (1)

37

Översikt

2017-11-22

Dnr KFKS 2012/294-214

Projekt 9219 Henriksdal

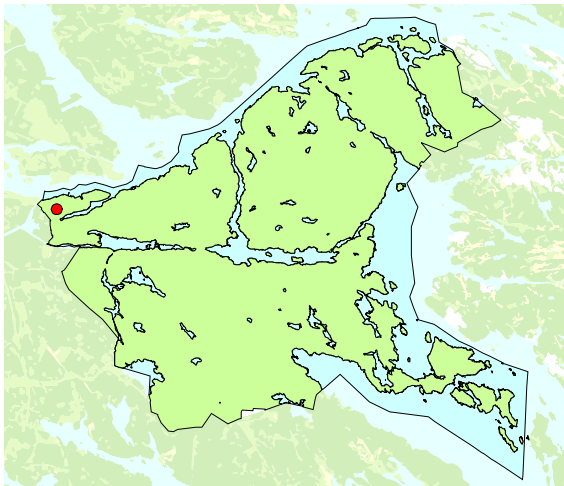
Detaljplaneprogram för Henriksdal på västra Sicklaön

Projektledare: Anine Rondén

Delprojektledare, exploateringsenheten: Helena Fältén

Översikt kommunala beslut och programområdet

	Beslut	Datum	Styrelse/ nämnd	Kommentar
✓	Start-PM program, tillstyrkan	2012-09-19	MSN	
✓	Start-PM, program, antagande	2012-10-02	KS	
✓	Beslut om programsamråd	2016-11-09	MSN	
✓	Yttrande under programsamråd		KSSU	
✓	Program, tillstyrkan inför antagande	2017-12-06	MSN	
✓	Program, antagande	2018-01-15	KS	

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Detaljplaneprogram för Henriksdal på Sicklaön, Nacka kommun

Sammanfattning av programförslaget

Ett förslag till detaljplaneprogram för Henriksdal har tagits fram som ska vara vägledande för områdets framtida utveckling gällande bebyggelse och verksamheter, liksom hantering av natur och kulturhistoriska värden med mera.

Programmet föreslår 1900 nya bostäder i hela programområdet, varav cirka 1250 på kommunal mark. Bebyggelsen ligger i anslutning till befintliga vägar och är i huvudsak 5-6 våningar. Vid Danvikscenter och vid Henriksdalstorget föreslås högre byggnader. Programmet föreslår också ett nytt välfärdscluster med skola, förskola, fotbollsplan samt ny idrottshall och ny fritidsgård i anslutning till platsen.

Tre övergripande mål har definierats för Henriksdalsområdet:

- En sammanhängande stadsmiljö som en naturlig del av Nacka stad
- En stadsutveckling som bygger vidare på områdets värden, till exempel vackra utblickspunkter
- En trygg, tillgänglig och levande stadsdel.

För att uppnå målen utgår programförslaget från tre strategier:

- Förstärk sambanden och målpunkter
- Förtätning
- Förnyelse

Programförslaget utgår från översiktsplanen, visionen för Nacka stad ”Nära och nyskapande”, stadsbyggnadsstrategin Fundamenta och andra strategiska styrdokument. Henriksdal ligger på västra Sicklaön och gränsar till Stockholm stad. Programområdet avgränsas av Henriksdals reningsverk i väster, Saltsjökvärd i norr, Finnboda i öster och Värmdöleden i söder.

Kommunens bedömning är att programförslaget inte innebär en betydande miljöpåverkan.

Vad är ett planprogram?

Ett planprogram är vägledande i framtida stadsutveckling och är inte juridiskt bindande. När ett planprogram är antaget så fortsätter arbetet genom detaljplaner i olika etapper och delområden.

Samråd

Samråd pågick under tiden 7 februari-17 mars 2017. Vid samrådet hade närboende och andra berörda möjlighet att ge synpunkter på förslaget till planprogram, och kommunen kunde hämta in mer kunskap.

Öppet hus om programförslaget hölls i Nacka stadshus vid två tillfällen. Kommunens tjänstemän var på plats för att svara på frågor och berätta om programmet samt ta del av besökarnas synpunkter. Yttranden lämnades skriftligen till Nacka kommun eller via 3D-modellen som låg ute på hemsidan.

Programmet engagerade många och det kom in nästan 500 yttranden. Av dessa var 330 likalydande yttranden, 125 var enskilda yttranden och 40 var från remissinstanser. Dessutom kom det in en protestlista med 850 namn och det gjorde 90 inlägg i 3D-modellen.

De huvudsakliga synpunkterna rörde:

- Utsikten från Henriksdalsberget
- Bevara naturmarken på berget
- Barnperspektivet (skoltomten)
- Kollektivtrafik
- Ljusförhållanden för befintlig bebyggelse
- Närhet till t-bana (exploateringen är för hög)
- Trafiken (flöde och korsning)
- Buller, avgaser och luftkvalité
- Ingen bebyggelse inne i Henriksdalringen

Fattade beslut

Kommunstyrelsen beslutade den 2 oktober 2012, § 2565 anta startpromemoria för programmet.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutade den 20 april 2016 att återremittera samrådsförslaget med uppdraget att illustrera en mer stadsmässig struktur, främst på Henriksdalsberget. Uppdraget var även att utreda fler kopplingar som tar upp höjdskillnader och pröva en vägförbindelse österut från Henriksdalsberget ner till Kvarnsholmsvägen.

Den 9 november 2016 tog miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslut om att skicka planprogrammet för samråd

Innehållsförteckning

Sammanfattning av programförslaget.....	1
Vad är ett planprogram?	2
Samråd.....	2
Fattade beslut.....	2
Inkomna yttranden	5
Inkomna yttranden från boendegrupper samt protestlista.....	5
Inkomna yttranden från 3D-modellen	6
Inkomna yttranden från privatpersoner.....	7
Utsikten från Henriksdalsberget (37)	7
Bevara naturmarken på berget (47)	7
Barnperspektivet (skoltomten) (44).....	8
Kollektivtrafik (47)	8
Ljusförhållanden för befintlig bebyggelse (21)	8
Avstånd till t-bana (exploateringen är för hög) (26)	8
Inkomna yttranden från kommunala nämnder.....	10
1. Fritidsnämnden (FRN)	10
2. Kulturnämnden (KUN).....	10
3. Natur- och trafiknämnden (NTN).....	11
4. Utbildningsnämnden (UBN)	11
Inkomna synpunkter från myndigheter och remissinstanser.....	12
5. Länsstyrelsen.....	12
6. Trafikförvaltningen	17
7. Trafikverket.....	18
8. Luftfartsverket	20
9. Nacka Energi	20
10. Vattenfall eldistribution.....	20
11. Fortum Värme	20
12. Ellevio AB.....	20
13. Nacka vatten och avfall AB.....	21
14. Sjöfatsverket.....	21
15. Skanova.....	21
16. Älvsjö Miljöråd	21

17.	Statens Fastighetsverk	21
18.	Stockholm Stad.....	22
19.	Södertörns brandförsvarsförbund	22
20.	Försvarmakten	22
Inkomna yttranden från föreningar.....		22
21.	Svenska turistföreningen.....	22
22.	Hyresgästföreningen Nacka-Värmdö.....	23
23.	YIMBY	23
24.	Nacka hembygdsförening	23
25.	Nacka Miljövårdsråd.....	24
26.	Naturskyddsföreningen (Nacka).....	25
27.	Socialdemokraterna.....	26
28.	Henriksdals förskola, Kristallen.....	27
Inkomna yttranden från fastighetsägare.....		27
29.	Bostadsrättsförening Finnboda Port.....	27
30.	Bostadsrättsförening Henriksdalshöjden.....	28
31.	Bostadsrättsförening Svindersvik	28
32.	Bostadsrättsföreningen Utsikten 1-35.....	28
33.	Henriksborgs samfällighetsförening.....	28
34.	Fastighetsbolaget Henriksborg.....	29
35.	Fernlund Real Invest AB (FRI).....	29
36.	Hemfosa	29
37.	Ikano	30
38.	Enheten för Fastighetsutveckling.....	30

Inkomna yttranden

Inkomna yttranden från boendegrupper samt protestlista

Totalt kom det in cirka 460 yttranden från privatpersoner. 125 av dessa var enskilda yttranden och resten i form av tre olika typer av underskrivna likalydande yttranden som redovisats ovan.

De tre typer av likalydande yttrandena berör i stor grad de redan nämnda områdena. För kommentarer till yttranden se sammanfattningen under inkomna yttranden från privatpersoner nedan.

84 personer skrev på samrådsmall 1 som tog upp bebyggelsen som var föreslagen på berget som kallas ”Trolldalen”, den ökade trafiken på Kvarnholsvägen, kommunikationer i området och avsaknaden av helhetsyn. Det fanns också möjlighet att lämna individuella synpunkter utöver de förtryckta. Dessa synpunkter rörde förutom de redan redovisade:

- Förtätning (4)
- Höjder (3)
- Ljusförhållanden (1)
- Parkering (1)
- Luftkvalité (1)
- Utsiktsplatser (3)

177 personer lämnade in Samrådsmall 2 som tog upp att exploateringen är för hög i förhållande till avståndet till tunnelbanan. Den ansåg också att bebyggelsetakten skulle minska. Bättre kommunikationer med buss och sjöförbindelser efterfrågades. En tydligare koppling till Hammarby Sjöstad önskades. Den föreslagna hissen som är tänkt koppla samman Kvarnholmsvägen med Henriksdalringen önskas i en tidigare etapp. De vill också förtydliga att det inte är önskvärt med bebyggelse inne i Henriksdalringen. Samordning med Stockholm vatten önskas. Max en våning längs med Henriksdalringen, gärna i suterränghus och sex våningar i övriga området, inga kontorshus vid Danvikscenter.

67 personer skrev under samrådsmall 3 som tog upp oron för buller och luftkvalité längs med Kvarnholmsvägen i och med det ökade trafikflödet. Byggnaderna vid Vilans skola är för höga och påverkar befintliga radhus för mycket. Skolmiljön anses försämrad av förslaget. Exploateringen anses för hög med tanke på avstånd till den nya tunnelbanan. Det finns också en oro för den befintliga kollektivtrafiksituationen och en utredning krävs,

också för möjliga båtförbindelser. Det fanns möjlighet att lämna individuella synpunkter och dessa tog förutom de nämnda upp.

Solljus för befintlig bebyggelse (2)
Värdefull miljö som försvinner (5)

850 personer skrev på en protestlista mot de omfattande planerna för byggnation på och runt Henriksdalsberget. Vidare förklaras att det inte är mot att bostäder byggs men mot höjden och mängden, den hårda exploateringen av varje grön fläck. ”Bygg med oss, inte mot oss”

Inkomna yttranden från 3D-modellen

Möjlighet fanns att lämna synpunkter i 3D-modellen på Nacka kommuns hemsida. Det kom in 80 inlägg, en person kunde lägga till flera inlägg.

Sju inlägg rörde trafiken och den ökning som den nya bebyggelsen innebär. Åtta stycken ville att kollektivtrafiken skulle säkerställas. En önskade en förbindelse till Sickla och två efterfrågade en tydligare koppling till Stockholm och en tyckte att linbana vore en bra grej. Sju ville bevara skogen på berget, ”Trolldalen” eller naturen och träd. Fem ville bevara befintliga utsiktsplatser. 23 inlägg rörde utsikten från Henriksdalsringen. 24 uttryckte oro för hur ljusförhållanden skulle påverka befintlig bebyggelse. Tio yttranden motsatte sig höga hus i området medan fyra istället föreslog högre hus. Två inlägg föreslog suteränghus i branten mot Henriksdalsringen. Åtta inlägg ville ha lägre exploatering och fyra ville ha högre. Två stycken oroade sig för att alla förskolor skulle placeras i bottenvåning.

Inkomna yttranden från privatpersoner

ÅTERKOMMANDE SYNPUNKTER

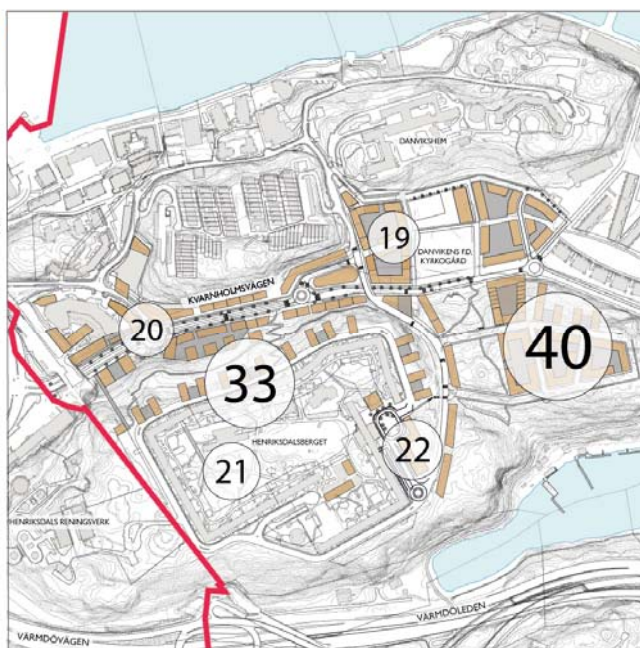
FRÅN 125 enskilda yttranden

SPECIFIKA PLATSER

- 40 st. Bevara natur öster om Henriksdalsberget
- 33 st. För höga hus norr om Henriksdal
- 22 st. Oro för kollektivtrafik till/från Henriksdalsberget
- 21 st. Ingen bebyggelse i Henriksdalsringen
- 20 st. Kapacitetsoro av Kvarnholmsvägen
- 19 st. Oro för försämrad barnmiljö vid Vilans skola

SYNPUNKTER

- (48 %) Värdefull natur förstörs
60 st av 125 st
- (38 %) För höga hus
48 st av 125 st
- (33 %) Oro för kollektivtrafiken
41 st av 125 st
- (32%) Oro för trafikökningen
40 st av 125 st
- (31%) Oro för försämrad barnmiljö
39 st av 125 st
- (26%) För hög exploatering utan tunnelbana
33 st av 125 st

Nedan sammanfattas de 125 yttrandena som inkommit från privatpersoner, siffran inom parantes anger hur många som haft en åsikt i frågan.

Utsikten från Henriksdalsberget (37)

Många yttranden rörde utsikten från den befintliga bebyggelsen på Henriksdalberget som i samrådsförslaget skulle få delar av utsikten påverkad av de hus som föreslogs i slänten framför husen.

Kommentar: I den uppdaterade programskissen är bebyggelsen koncentrerad till befintliga vägar. Den bebyggelse som tidigare låg i slänten framför Henriksdalringen ligger nu längs med Kvarnholmsvägen och påverkar därför inte utsikten på samma sätt. Vid torget ligger fortsatt förslag på nya bostäder. Byggnadshöjd på dessa kommer att studeras noggrannare i detaljplaneskedet.

Bevara naturmarken på berget (47)

Bebyggelsen på berget som många kallar Trolldalen ses som en värdefull miljö och den förelslagna bebyggelsen är inte önskad.

Kommentar: Bebyggelsen på berget är nu koncentrerad till befintliga vägar och stora delar av naturmarken på berget kommer att bevaras.

Barnperspektivet (skoltomten) (44)

Barnperspektivet ansågs inte nog mött. Skoltomten ansågs för liten och svårutnyttjad. Nio yttranden tar också upp att det inte är bra med förskola i bottenvåning.

Kommentar: Skolområdet har ritats om så att den kan få ett mer effektivt utnyttjade. Barnperspektivet, tex hur barn rör sig i området, kommer att utredas vidare i kommande detaljplaner. Förskolor ska placeras så att barnen har en fungerande utemiljö och gärna tillgång till grönområden. I det nya förslaget ligger flera förskolor föreslagna i närhet till natur.

Kollektivtrafik (47)

En sammanhängande strategi för kollektivtrafiken i området efterfrågas. Den befintliga kollektivtrafiken fungerar dåligt och det är långt till den kommande t-banan. Vikten av fungerande sjövägsförbindelser togs upp.

Kommentar: I samband med att underlaget ökar i området så ökar också förutsättningar bättre bussförbindelser och tätare trafik. En bro från Henriksdalsberget till den nya tunnelbanestationen i Sickla föreslås också i en av de första utbyggnadsetapperna.

Ljusförhållanden för befintlig bebyggelse (21)

Oro finns för att den nya bebyggelsen kommer att innebära försämrade ljusförhållanden för befintliga boende.

Kommentar: I kommande detaljplaner kommer påverkan på omgivande bebyggelse att studeras vidare.

Avstånd till t-bana (exploateringen är för hög) (26)

Flera yttranden tar upp det faktum att det blir långt till närmaste tunnelbanestation men att exploatering trots det är väldigt hög

Kommentar: Henriksdal gränsar till Stockholm och är ett attraktivt område att bygga på. Kommunen vill därför i ett tidigt skede utreda detta genom ett program. En bro från Henriksdalsberget till den nya tunnelbanestationen i Sickla föreslås så att Henriksdals borna också får glädje av den nya tunnelbanan.

Trafiken (flöde och korsning) (49)

Oro finns för vad den tillkommande bebyggelsen kommer att innebära för trafiksituationen i området. Redan idag är det ofta mycket hög trafik på Kvarnholmsvägen och i korsningen vid Henriksdals trafikplats.

Kommentar: Henriksdals trafikplats ligger inom Stockholm stad och Nacka för dialog med Stockholm för att arbeta fram lösningar för korsningen som ger det bästa trafikflödet för alla. Utökad kollektivtrafik i två riktningar, över Kvarnholmsbron och mot Henriksdals trafikplats, förutspås förbättra flödet. Dilaog förs här med trafikförvaltning vilken är den

part som ansvarar för kollektivtraiken i Stockholmsområdet. Bättre cykel-och gångvägar ska också uppmuntra boende att inte ta bilen.

Buller, avgaser och luftkvalité (29)

Den ökade trafiken orsakar förhöjda bullernivåer och försämrade luftkvalité.

Kommentar: Den föreslagna bebyggelsen är medvetet placerad så att det finns mellanrum och luftflöden mellan husen, detta är positivt för luftkvalitén. Bullerfrågan kommer att studeras vidare kommande detaljplaner både för nya byggnader och för befintliga.

Ingen bebyggelse inne i Henriksdalringen (30)

Ingen bebyggelse önskas inne på Henriksdalberget. Tre yttranden vill inte heller ha någon bebyggelse på torget.

Kommentar: Ingen bebyggelse planeras inne på Henriksdalringen. Bebyggelsen på torget ligger dock kvar.

Husen är för höga (38)

Vissa av de föreslagna husen anses för höga. Förutom de hus som i förslaget var placerade framför Henriksdalringen så anger 10 yttranden att husen vid Danvikscenter blir för höga 18 yttranden tycker att bebyggelsen bör ligga runt sex våningar i hela programområdet. Sju yttranden tar upp att bebyggelsen i korsningen Kvarnholmsvägen/Danvikshemsvägen inte ska vara högre än befintliga radhus.

Kommentar: Befintlig bebyggelse är högre i Danvikscenter och det är naturligt att ny bebyggelse möter denna bebyggelse. Utformning av husen kommer att utredas vidare i kommande detaljplanarbeten.

För hög byggtakt (14)

Utbyggnaden anses ske för snabbt.

Kommentar: Utbyggnaden av Henriksdalsområdet kommer att ske över en 15-års period. Ingenting kommer att ske förhastat. I genomförandekapitlet i programhandlingen beskrivs hur och på vilket sätt utbyggnaden kommer att ske. I kapitlet beskrivs hur utbyggnaden planeras ske för att på bästa sätt minska störningar för boende i området. En förutsättning för att planarbete ska påbörjas är också att det finns intresse och en marknad för nya bostäder.

Hissen i en tidigare etapp (12)

Hissen som ska gå från Kvarnholmsvägen/Henriksdals station önskas i en tidigare etapp än det som föreslagits. Det ska också gärna vara plats för cyklar.

Kommentar: Fortsatt arbete får visa om det är möjligt att få med hissen i en tidigare etapp.

Gemensam riskutredning med Stockholm vatten (14)

Stockholm vatten bygger ut sin anläggning samtidigt som Henriksdal utvecklas. En gemensam riskutredning för denna utbyggnad önskas.

Kommentar: Kommunen har täta kontakter med Stockholm vatten.

Den blå stenen

Den blå stenen har förekommit i yttranden och vid kontakt med de boende. Detta är en sten på berget dit förskolebarnen brukar gå på utflykt. Denna sten anses viktig för området.

Kommentar: I det nya förslaget placeras ingen bebyggelse vid den blå stenen.

Inkomna yttranden från kommunala nämnder

1. Fritidsnämnden (FRN)

Nämnden ställer sig positiv till föreslagen sporthall och betonar vikten av yta och ljudisolation. Engelbrekts hallen på Östermalm ges som exempel att följa. Nämnden ser ett behov av en 11-spelar fotbollsplan (105x65 m) i området. Ser gärna en fritidsgård i anslutning samt skola. I anslutning till fritidsgård önskas aktivitetsytor, en näridrottsplats för egenorganiserade aktiviteter, samt goda förbindelser.

Nämnden vill upplysa om att de ser positivt på att kommunen för en aktiv dialog med fastighetsägare för att tillskapa lokaler till rimliga hyror, för förenslivet, i bottenplan.

Kommentar: Skoltomten har efter samrådet omarbetats för att fungera mer effektivt. Yttrandet noteras.

2. Kulturnämnden (KUN)

Nämnden ser positivt på att nybyggnation sker av Vilans skola och att byggnader bevaras som ses som landmärken, samt nyskapandet av torg och mötesplatser. Vidare anser nämnden att Trolldalens bebyggelse ska begränsas. Området är ett naturvärde och omtyckt rekreations- och lekområde. Infrastruktur för kultur och möten behöver ses över så att invånarna på Henriksdalsberget har fortsatt tillgång till det. Exploatering bör ta hänsyn till ekosystemtjänster. Nämnden ser ett behov av en större kulturlokal i området.

Konstverk som finns idag önskas tillgängliga under byggskedet samt få en ny plats om de inte kan stå kvar.

Nämnden betonar vikten av tidig kontakt med fastighetsägare för att möjliggöra kulturverksamhet i verksamhetslokaler samt dess placering och hyressättning. Höga hus som byggs måste ha noggrann planering för att smälta in i nuvarande bebyggelse. Nämnden upplyser om rapporten "visualisera och värdera ekosystemtjänster i kommunal samhällsplanering – ekotjänster i Nacka" (ekosystemtjänster) som ses som viktigt verktyg att använda vid framtida planering av området. De belyser vikten av varierat fasaduttryck i formgivning som färgsättning.

Kommentar: Bebyggelsen på berget, Trolldalen, är nu koncentrerad till befintliga vägar i utkanten av berget.

3. Natur- och trafiknämnden (NTN)

Gatuutformning

Strider mot kommunens riktlinjer, som möbleringszoner med trädplantering (försvårar snöröjning, dagvattenhantering).

Kommentar: Utformningen av gator kommer att studeras vidare i kommande detaljplanarbeten.

Biologisk mångfald och spridningsmöjligheter

Kommande detaljplanplanering bör beakta spridningsbanden för barrskogsarter.

Nämnden vill lämna följande upplysningar: Kollektivtrafikkörfält anses mycket viktigt för kollektivtrafikens funktion. Korsningen Värmdövägen/Kvarnholmsvägen utreds nu av Stockholms Stad som planerar förändringar av korsning. När staden blir tätare krävs större ytor för barn och deras behov – de önskar studier av barns lek och rekreativsmöjligheter i fortsatta planarbetet. Jämställdhetsfrågan gällande tillgänglighet har uppmärksamats men bör utväxlas ytterligare.

Kommentar: Frågorna kommer att utredas vidare i kommande detaljplaner

4. Utbildningsnämnden (UBN)

Utbildningsnämnden att antal förskoleplatser i programmet är underdimensionerat. Ca 600 platser krävs. Förslaget flyttar på 280 platser (Vilans förskola och Finnboða) och lägger till 300. Henriksdals förskola bör utredas mer. De föreslagna skoltomterna ger inte tillräcklig skolgårdsyta, ytan bör vara minst 10 kvm per barn. Om eleverna har möjlighet att disponera f.d. kyrkogården är skoltomterna tillräckliga. Enligt skollagen ska förskole- och skolplatser erbjudas i barnets närområde. Förslaget till planprogram uppfyller inte skollagens krav på närhet då för få förskoleplatser planeras i området.

Kommentar: Efter samrådet har ytterligare förskolor lagts till i förslaget och skoltomten har ritats om.

Inkomna synpunkter från myndigheter och remissinstanser

5. Länsstyrelsen

Sammanfattande bedömning

Det är positivt att kommunen tar fram ett övergripande program för utvecklingen av Henriksdal. Programmet visar på goda ambitioner att utvecklas utifrån områdets värden. Länsstyrelsen bedömer att programmet lyfter viktiga planeringsförutsättningar, men anser att fördjupning av underlag samt hänsyn till ett par planeringsförutsättningar behövs. Detta gäller bland annat riksintresset för totalförsvaret och kulturmiljön, Henriksdals reningsverk gällande risk och hälsa samt förorenad mark och miljö kvalitetsnormer. Övriga synpunkter att beakta är bland annat områdets naturvärden samt fornlämningar. Detta behövs för att tidigt kunna bedöma om det finns förutsättningar för ett genomförande av programmet så som det redovisats, eller om revideringar behövs när det gäller bebyggelsestruktur, markanvändning med mera.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har, i detta skede, följande synpunkter på de områden som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL.

Synpunkterna nedan syftar till att ge kommunen underlag, råd och synpunkter inför nästa skede i planprocessen så att ett statligt ingripande kan undvikas.

Totalförsvaret/Riksintresse

Programområdet kan medföra negativ påverkan på riksintresset för totalförsvarets militära del. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver samråda med Försvarsmakten i det fortsatta planarbetet.

Kommentar: Försvarsmakten har yttrat sig i samrådet och fortsatt kontakt tas när det krävs.

Kulturmiljö/Riksintresse

Programområdet ligger inom riksintresseområde för kulturmiljövården Norra Boo – Vaxholm – Oxdjupet – Lindalssundet (AB 51). De flesta av de uttryck som anges för riksintresset saknas i detta område, de som berörs är själva inloppet och industrimiljön som här främst representeras av närheten till Saltsjökvärn. Det finns också lokalthistoriska värden i området som pekas ut i kommunens kulturmiljöprogram.

Utifrån ett riksintresseperspektiv bedömer Länsstyrelsen att den exploatering som föreslås är möjlig att genomföra. Den 3D-vy från Stockholms inlopp som presenteras i programmet visar att ett antal byggnader kommer att sticka upp över horisonten. Eftersom det rör sig om ett redan exploaterat område torde det dock vara möjligt att genomföra utan att påtaglig skada på riksintresset bör befaras. I programmet anger kommunen en strävan efter att skapa nya landmärken. Länsstyrelsen anser att det är väsentligt att dessa inte konkurrerar med befintliga landmärken. Det gäller till exempel Mannagrynskvärnens torn vid Saltsjökvärn som i den nyss nämnda vyn får konkurrens av en tillkommande hög och tämligen storskalig byggnad.

I det fortsatta arbetet behöver antikvarisk expertis bedöma konsekvenserna för kulturmiljön och vyer från inloppet på olika håll och avstånd ska redovisas. Även konsekvenserna för den lokala kulturmiljön bör bedömas. I samband med att kommunen tar fram nya detaljplaner är det lämpligt att kulturhistoriskt värdefulla miljöer förses med skyddsföreskrifter.

Kommentar: Antikvarisk expertis kommer att vara delaktig i kommande detaljplaner.

Henriksdals reningsverk/Mellankommunal samverkan

Planområdet angränsar till Henriksdals avloppsreningsverk (SFA) och en uppgraderingsanläggning för biogas. Reningsverket renar avlopp från Stockholm, Nacka, Tyresö, Haninge och Huddinge kommuner. Verket tillståndsprövas för närvarande för att kunna ta emot avlopp från mer än en miljon människor med tillkommande anslutning från boende i Stockholm, Järfälla, Sundbyberg och Ekerö kommuner (SFA, Mål nr 3980-15) och är utpekad i regionplanen RUFS 2010 som en anläggning av regional betydelse.

Länsstyrelsen konstaterar att de skyddsavstånd som programförslaget tillämpar har stöd i de lukt- och smittskyddsutredningar som har presenterats i den pågående prövningen. Att skyddsavstånden beräknats från fastighetsgräns och inte från befintliga luktkällor medger en viss flexibilitet för verksamhetens framtida utveckling, vilket Länsstyrelsen anser är positivt. Den planerade överledningen från Bromma reningsverk innebär att anläggningen får en än större regional betydelse och det är angeläget att inte framtida bebyggelse förhindrar verksamhetens framtida behov av expansion och ombyggnader. Historiskt sett så har anläggningen behövt förnyas eller byggas ut omkring vart tjugonde år. Det är därför troligt att verksamheten i ett längre perspektiv kommer att behöva byggas ut ytterligare utöver den expansion som man idag tar höjd för. Det är bra att kommunen avser att fördjupa risk- och luftutredningar i detaljplaneskedet, men Länsstyrelsen anser att behovet av skyddsavstånd även för framtida ombyggnader ska beaktas så att dessa inte innebär en oacceptabel risk för programområdet.

Länsstyrelsen rekommenderar även att skyddsavstånden bör framgå i markanvändningskartan på s. 21 för att de ska vara tydliga att följa i kommande detaljplaner.

Kommentar: Reningsverkets behov och påverkan på omgivande bebyggelse kommer att utredas i kommande detaljplaner.

Farlig verksamhet

Henriksdals avloppsreningsverk är en klassad farlig verksamhet enligt 2 kap. 4§ Lag om skydd mot olyckor. Kommunen hänvisar i programhandlingen till SFA:s bedömning att ett skyddsavstånd till bostäder och svårutrymda lokaler om cirka 100 meter från fastighetsgräns och 25-50 meter från tunnelmynningarna är tillräckligt. Länsstyrelsen vill upplysa kommunen om att dessa avstånd har sin grund i SÄIFS 2000:2 och 2000:4 som är lagstiftning gällande hantering av brandfarliga och explosiva varor. Lagstiftningen handlar i grunden om att skydda en anläggning från dess omgivning, inte som utifrån PBL att skydda omgivningen (planområdet) från en anläggning. I planprogrammet föreslår kommunen att markanvändningen, inom 100 meter från reningsverkets fastighetsgräns och 50 meter runt arbetstunneln, mot Kvarnholmsvägen främst ska utgöras av kontor och andra verksamheter som enligt kommunen lätt kan utrymmas. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver utreda och redovisa skyddsavstånd och eventuellt ytterligare åtgärder för att kommande

detaljplaner ska anses vara lämpliga ur riskhänsyn. Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen avser att beakta risker för explosion och brand under ombyggnadsperioden.

Transporter med farligt gods

Länsstyrelsen saknar en beskrivning över vilka avstånden är mellan planområdet och Värmdöleden, som är utpekad transportled för farligt gods. I planprogrammet konstaterar kommunen enbart att Värmdöleden ligger utanför planområdet. Länsstyrelsen anser att risker till följd av transporter av farligt gods ska beaktas inom 150 meter från led där farligt gods transporteras. I vilken utsträckning och på vilket sätt riskerna ska beaktas beror på hur riskbilden ser ut för det aktuella planförslaget. För primära och sekundära transportleder har Länsstyrelsen tagit fram rekommendationer för hur avstånd ska hanteras för att uppnå en god samhällsplanering. Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods.

Kommentar: I de detaljplaner där det blir aktuellt kommer riskerna med närheten till Värmdöleden att utredas ytterligare.

Översvämningsrisk

I programhandlingen hänvisar kommunen till en övergripande skyfallsanalys för västra Sicklaön. I analysen framkommer att några platser inom programområdet är särskilt utsatta för marköversvämnningar och vid ett 100-årsregn kan det uppstå problem vid vissa lågpunkter. Det finns även en åtgärdslista kopplat till dagvattenutredning. Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen översiktligt hanterat frågan i programskedet. Länsstyrelsen vill belysa vikten av att dessa lågpunkter hanteras vidare i planarbetet genom fördjupad analys, samt att framtida åtgärders effekt verifieras.

Kommentar: Dagvattenfrågan kommer att utredas noggrannare i alla kommande detaljplaner.

Förorenade områden

Det finns tio stycken misstänkta eller konstaterade förorenade områden inom planprogrammet som är registrerade i Länsstyrelsens databas för förorenade områden. Det finns även flera misstänkta eller konstaterat förorenade områden på angränsande fastigheter till planprogramområdet.

I det fortsatta planarbetet behöver kommunen utreda och redovisa föroreningssituationen samt redovisa hur kommunen avser att hantera den.

Förorenade områden där spridningsförutsättningarna kan påverkas av ett förändrat klimat med ökad nederbörd och ännu större markförhållanden bör beaktas. Eventuella utredningar och åtgärder ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Kommentar: Föroreningssituationen kommer att redovisas i kommande detaljplaner.

Buller

Inför det kommande planarbetet behöver kommunen ta fram bullerutredningar som visar att Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggande (SFS 2015:216) kan följas. Kommunen bör även beakta eventuellt buller från reningsverket, inklusive angöringstrafik m.m.

Kommentar: Bullerutredningar kommer att genomföras.

Miljö kvalitetsnormer för luft

Luftkvaliteten i angränsande område ligger på en hög nivå avseende föroreningar. Utöver den försämrade luftkvaliteten inom programområdet till följd av förtätning (exempelvis intill den trafikerade Kvarnholmsvägen) så bör kommunen även beakta hur omkringliggande områden påverkas. Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen avser arbeta med grönområden och träd som kan ha en renande effekt för luftkvaliteten.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

I planprogrammet framhåller kommunen att en fördjupande dagvattenutredning ska tas fram för att bedömning av hur exploateringen kommer att påverka dagvattnets flöden och innehåll av föroreningar. I den övergripande dagvattenutredningen (Geosigma 2017-01-24) för programområdet beskrivs Strömmen som recipienten för hela området avrinning, via Svindersviken och Saltsjön. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen om att Strömmen idag har en otillfredsställande ekologisk status och att den inte uppnår en god kemisk ytvattenstatus. Enligt VISS (vatteninformationssystem Sverige) finns det en stor risk att god kemisk ytvattenstatus inte kommer att nås 2027 och att stort åtgärdsbehov finns före 2021 för Strömmen.

Dagvatten

Länsstyrelsen anser att dagvattenutredningen (Geosigma 20170124) innehåller flera bra förslag till åtgärder, vilka även har förts in i programhandlingen med en beskrivning och karta. Länsstyrelsen anser att dock dagvattenutredningen behöver förtydligas gällande huruvida de föreslagna åtgärderna kommer att leda till förbättringar eller försämringar för de berörda miljö kvalitetsfaktorerna som ingår i miljö kvalitetsnormerna för vatten. En sådan komplettering kan även lyftas in i kommande planhandlingar. I kapitel 5 av dagvattenutredningen beskrivs hur de ökade flöden av dagvatten vid återkommande 5 - och 20-årsregn kan leda till att det befintliga dagvattenledningsnätet inte kommer att kunna ta hand om allt dagvatten, vilket både leder till översvämningsrisker i lågpunkterna och ytlig avrinning direkt till recipienten. Med de förväntade klimatförändringarna kan det leda till att mer orenat dagvatten når recipienten än i dagsläget. I sin jämförelse har utredningen kommit fram till att det inte går att jämföra med dagsläget eftersom det idag redan finns problem med avrinning av föroreningar via dagvattenflöden. Utredningen har använt både riktvärdesgruppens riktvärden och kommunens egna riktvärden för föroreningshalter i dagvatten. Därav är det enligt Länsstyrelsen oklart hur värdena förhåller sig till de miljöproblem och åtgärdsbehov som miljö kvalitetsnormerna syftar till.

Övriga frågor med betydelse för planens genomförande Kulturmiljö/Fornlämningar

Inom området finns fem lämningar registrerade Nacka RAÄ-nr 100:1, 100:2, 106:1, 31:1 och 32:1.

Nacka 100:2 är idag registrerad som en fornborg. Efter en arkeologisk förundersökning år 2013 av Stockholms läns museum och efter Länsstyrelsens egen besiktning finns inga rester kvar av det murverk som på 1960-talet registrerades som en fornborg. Fornlämningen får därmed ändrad status till övrig kulturhistorisk lämning och omfattas inte av skydd enligt Kulturmiljölagen.

Nacka 100:2 är en stenmur som tidigare var registrerad som en del av fornborgen. Vid förundersökningen 2013 kunde det konstateras att stenmuren sannolikt är en lämning från 1700-talet och är därmed enligt nuvarande lagstiftning från 2014-01-01 en fornlämning. Länsstyrelsen kan ge tillstånd till ett borttagande av stenmuren efter att en arkeologisk undersökning gjorts. Detaljplanen behöver då ha vunnit laga kraft.

Nacka 106:1 är en ödekyrkogård. I planprogrammet står att ödekyrkogården kan komma att utvecklas som en park. Ödekyrkogården är en fornlämning som omfattas av Kulturmiljölagen, vilket innebär att fornlämningen inte får rubbas, tas bort, grävs ut, täckas över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändras eller skadas. Alla planerade ingrepp inom och invid fornlämningen kräver tillstånd från Länsstyrelsen. Varje fornlämning har ett fornlämningsområde. Länsstyrelsen bedömer utifrån redovisat underlag att fornlämningens skyddsområde bör vara cirka 7-10 meter till planerad byggnation.

Nacka 31:1 och 32:1 är plats för två by- och gårdstomter från 1700-talet. Länsstyrelsen bedömer att inga lämningar kvarstår på grund av att ytorna till största delen redan är bebyggda.

En arkeologisk utredning kommer att krävas i östra delen av planområdet för att fastslå om oregistrerade fornlämningar finns. Ansökan om arkeologisk utredning sänds till Länsstyrelsen, enheten för kulturmiljö.

Naturvård

Planområdet innehåller flera stora naturvärden och kommunen avser att bibehålla den befintliga naturen. Länsstyrelsen anser att kommunen i fortsatt planarbete behöver jobba med de gröna sambanden som finns i området. Spridningskorridorer bör förstärkas eller tillskapas genom att så många befintliga lövträd och barrskogspartier som möjligt sparas, då det framför allt är svårt att tillskapa barrskogsvärden.

Inom planområdet finns flera trädrader. Utifrån programhandlingen samt det underlag Länsstyrelsen har, är det oklart om dessa trädrader uppfyller kraven för att omfattas av biotopskyddsbestämmelserna. Om trädraderna är biotopskyddade, och kommunen avser att utföra åtgärder som kan komma att påverka naturmiljön (allén) negativt, ska dispens från biotopskyddsbestämmelserna sökas hos Länsstyrelsen.

Planområdet berör ett naturvärdesobjekt (N250-2012). Naturvärdesobjekt pekas ut av Skogsstyrelsen och är områden med höga naturvärden, men uppfyller inte kriterierna för att klassas som nyckelbiotop. Om naturvårdsobjekt lämnas opåverkade kan de med tiden bli nyckelbiotoper.

Delar av bergsslätten mot Svindersviken, ovan båtklubben, har av Länsstyrelsen pekats ut som skyddsvärd trädmiljö. På Danvikens före detta kyrkogård har Länsstyrelsen pekat ut två skyddsvärda träd av arten alm. Hela kyrkogården är även utpekad som skyddsvärd trädmiljö. Det är av stor betydelse för den biologiska mångfalden att träden vårdas för att överleva så länge som möjligt, och att tillgången på yngre efterträdare är säkrad för framtiden.

Enligt Artportalen (<https://www.artportalen.se/>) finns i bergsslätten ovan Svindersvik både talticka och reliktböck. Båda arterna är rödlistad och bedöms vara nära hotade. De är även så kallade signalarter som signalerar höga naturvärden. För att kommunen ska kunna

ta hänsyn till artskyddet i enlighet med hänsynsreglerna i 2 kapitlet miljöbalken, bör naturvärdesinventering ske i ett tidigt skede av detaljplaneprocessen.

Huvudmannaskap, VA-försörjning

Kommunen kommer att svara för områdets VA-försörjning. I programhandlingen skriver kommunen att vissa fastigheter kan behöva inrätta och bekosta pumpanordningar för sitt eget spillvatten där självfallsanslutningar inte kan utformas. Länsstyrelsen vill i sammanhanget påminna om 19 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, enligt vilken huvudmannen ska ordna de pumpar och andra särskilda anordningar som på grund av den allmänna Va-anläggningens konstruktion eller utförande behövs på en fastighet för att fastighetsägaren ska kunna använda Va-anläggningen. Bestämmelsen är ett undantag från huvudregeln om att förbindelsepunkten, som normalt är placerad i fastighetens omedelbara närhet, är gräns för var huvudmannens ansvar för va-anordningarna slutar och fastighetsägarens ansvar börjar (se 12-13 §§ vatten-tjänstlagen). Anordningar som enbart är motiverade av en eller ett fåtal fastigheters eget behov ska dock inte omfattas av huvudmannens ansvar enligt 19 § (se prop. 2005/06:78 s. 140). För att undvika senare rättstvister om tolkningen bör kommunen så långt möjligt eftersträva att spillvattenledningar kan förläggas med självfall.

Behovsbedömning

Kommunen skriver i programhandlingen att det bör tas fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i samband med detaljplaneringen av de bostäder som planeras närmst reningsverket. Kommunen avser att avgränsa MKB:n till frågor rörande luft och risk. Länsstyrelsen anser att det hade varit lämpligt att påbörja en miljöbedömning med en preliminär miljökonsekvensbeskrivning i utformningen av programmet som ett stöd för kommunen i arbetet med kommande detaljplaner. Detta bör även gälla detaljplaner som inte ligger i anslutning till reningsverket då, utöver frågor gällande luft och risk, även konsekvenser för vattenmiljön, naturvärden samt förorenad mark behöver utredas vidare. Länsstyrelsen förutsätter att kommunen utvecklar planeringsunderlaget enligt Länsstyrelsens synpunkter ovan och studerar konsekvenserna inför fortsatt planering. Det bör helst ske inom ramen för en påbörjad miljöbedömning, men möjlighet finns även att ta upp frågan om betydande miljöpåverkan i samband med kommande detaljplaner.

Kommentar: Frågan om betydande miljöpåverkan kommer att hanteras i kommande detaljplaner.

6. Trafikförvaltningen

Förvaltningen är positiv till att Saltsjöbanan nämns som en planeringsförutsättning i programhandlingarna, samt att banan redovisas i den sista etappen och att tillgänglighet för jämlikhet diskuteras. I övrigt innehåller remissen detaljerade förklaringar till kommentarer som upplysningar för ett förbättrat planprogram. För anledningar till det som sammanfattas nedan, se remissvar. Kommentarer till förbättring av planprogram enligt följande:

Övergripande synpunkter

Planprogrammet bör ha tydligare koppling till Stockholm Stad och till stadsutvecklingsaktiviteter på andra sidan kommungränsen (anslutande detaljplan).

Förvaltningen vill att programmet redovisar hur reningsverkets anläggning och funktioner kan säkerhetsställas samtidigt som risker och hälsorisker hanteras med avseende på bebyggelselokalisering.

Stads kvaliteter och grön kil

Förvaltningen ser positivt till kollektivsatsning, cykelvänlighet och ambitionen av lättillgänglighet till naturen men önskar mer redovisning för hur detta kombineras med Stockholms stad. Vill att program redovisar hur riksintresset för Stockholms farled och inlopp ska säkerställas i stadsgestaltningen och redovisa hur värdefull vegetation och ekologiska spridningssamband ska säkerhetsställas.

Näringsliv

Planprogram bör möjliggöra för kontorsbyggnader och inte bara verksamheter i bottenvåningar för en levande stad.

Trafik

Sektioner kring vägnät är inte måttasatta vilket gör de svårbedömliga. Det anses viktigt att anlägga separata busskörvägar på Kvarnholmsvägen. Fortsatt utredning bör utgå från trafikförvaltningens riktlinjer för infrastruktur med hänsyn till buss (RiBuss).

Trafikförvaltningen uppmärksammat att kopplingen till Henriksdals station och Sickla är särskilt viktigt och deltar gärna i den försatta diskussionen kring detta. Viktigt är att bullerberäkningar görs för både bussar och Saltsjöbanan. Saltsjöbanans kurvor utgör mer buller (skrik ljud) något som bör utredas och belysas i kommande planer. Risker för stomljud och vibrationer bör utredas. Det är viktigt att Folkhälsomyndighetens riktvärden avseende lågfrekventbuller fås i sovrum. De kritiska platser som uppstår är vid busshållplatser, särskilt platser med uppförsläp. Det är viktigt att cykelvägar utformade för långa resor; 30 km/h, breda så att det är möjligt med möten, cyklisterna med företräde framför biltrafik samt separerade från övriga trafikanter.

Kommentar: Frågorna kommer att utredas vidare i kommande detaljplaner.

7. Trafikverket

Inledningsvis uppmärksammas vikten av att ett program tas fram i ett tidigt skede på grund av de många intressenter med anspråk på marken, men det noterats att programutformningen innehåller detaljrikedom som riskerar att binda upp till den kommande detaljplaneringen, som att den fysiska detaljutformningen är mer detaljerad än miljö- och trafikpåverkan. Trafikverket lämnar följande sammanfattade kommentarer för en förbättring av planprogram

Trafik

Möjligheterna till goda gång- och cykelförbindelser inom och till programområdet liksom kopplingarna till omgivande områden behöver belysas ytterligare som förutsättning för att biltrafikens andel ska kunna minska i framtiden. Kollektivtrafikens förutsättningar bör belysas närmare, bla eventuellt behov av utrymme för kollektivtrafikkörvägar på Kvarnholmsvägen. Funktioner för kommunikationsanläggningar av riksintresse bör framgå tydligare.

Miljöfrågor

Bullerstudien ska redovisa bullerpåverkan från Värmdövägen eller Saltsjöbanan. Programmet föreslår att täta gaturum skapas. Inom området sammanfaller detta med höga trafikflöden vilket även genererar olika luftföroreningar vilka måste utredas närmare inför det fortsatta planarbetet.

Kommentar: Bullerfrågan kommer att utredas i kommande detaljplaner.

Plankartor

Plankartor saknar skala eller grafisk måttstock vilket exempelvis försvårar bedömning av avstånd till allmänna vägar.

Trafikverket vill lämna följande upplysningar till kommunen:

- Planerade åtgärder väntas inte påverka förutsättningar för Trafikverket att vidmakthålla vattendomen (kontrollprogram för grundvattnet).
- Programområdet kommer att påverkas av östlig förbindelse och tunnelbana (riksintresseanspråk) pga. bebyggelse samt förbindelse (linbana/bro) över väg 222 och att planeringen kräver därav ett nära samarbete mellan Kommun och Trafikverket.
- Planområdet är relativt avskärmat av barriärer som kan påverka tillgängligheten negativt och kan leda till en hög efterfrågan på vägtransporter och utnyttjande av ett redan högt belastat vägnät - trafikpåverkan som planen medför måste utredas och eventuellt behov av åtgärder redovisas, det hade varit en fördel om planprogrammet belyst dessa frågor utförligare.
- Korsning Värmdövägen/Kvarnholmsvägen måste studeras noga vad avser kapacitet, trafiksäkerhet och miljö. Korsningen och trafikplats Henriksdal ses som avgörande för programområdets funktionalitet och innehåll. Viktigt att prognoser följer Trafikverkets basprogram.
- Bra att studera lösningar för att övervinna höjdskillnader
- Bra att studera förbindelser till Sickla centrum. Önskar vidare samarbete mellan Trafikverket och Kommunen för underlätta för kommande och planerade (Östra förbindelsen) trafikomläggningar.
- Bullerutredning krävs för varje detaljplanområde
- Om byggnation för utbyggnadsetapp 2 ska byggas inom 4-8 år måste markreservat för utbyggnad av Östlig förbindelse upphävas. Trafikverket är ovetande om markreservat kan upphävas eller om annat markområde kan komma att behövas för vägutbyggnaden

Övrigt

- Trafikverket upplyser om ny basprognos för väg 222
- Höga byggnader ska samrådats med Försvarsmakten

Kommentar: Fortsatt kontakt kommer att ske med trafikverket under kommande detaljplanering. Bullerutredningar kommer att ske i de detaljplaner där det krävs.

8. Luftfartsverket

Luftfartsverket har inget att erinra på planprogrammet såvida inga byggnader, så som master, torn m.m, överstiger 102 meter över nollplanet. Luftfartsverket upplyser om höjdrestriktioner för byggnader inom skyddsområde för LFV:s radarstation.

Kommentar: Yttrandet noteras.

9. Nacka Energi

Remissvar ställer sig positivt till exploatering och har inga motsättningar, men belyser vissa punkter gällande placering av stationer och hantering av avtal för el. Nedan följer kort sammanfattning.

Elförsörjning till detta område kräver att Nacka Energi får tillgång till mark inom området för uppförande av ca 15 transformatorstationer förutsatt att de värms med fjärrvärme (se bifogat förslag i remissvar). Avvikande utseenden eller utformning utöver standard bekostas av exploatören. Förordar invändig placering av transformatorstationerna med hänvisning till skrift 2016-05-26 (biogas). Vid införande av stationerna i fastighet får inte finnas bostäder eller annan verksamhet där personer vistas stadigvarande. Stationer måste placeras i markplan vid yttervägg med serviceutrymme utanför. Undantagsfall, yttervägg garage, max en våning ned. Utrymme ska tillhandhållas kostnadsfritt för all framtid och separat avtal ska tecknas för detta.

Kommentar: Yttrandet noteras.

10. Vattenfall eldistribution

Har inget att erinra då inga elanläggningar finns i närhet eller inom planområdet.

11. Fortum Värme

Energibolaget har inga invändningar mot planprogrammet utan upplyser att det inom planområdet finns befintliga fjärrvärmeledningar. De önskar tidig information för planering av ledningsomläggningar och nya ledningsdragningar samt säkra befintlig drift. Fortum Värme kan erbjuda fjärrvärme inom området.

Kommentar: Yttrandet noteras

12. Ellevio AB

Ellevio förutsätter att arbeten inte påverkar deras anläggningar och har därför inget att erinra.

13. Nacka vatten och avfall AB

Remissen belyser tre punkter:

VA

På sidan 48, önskar att lägga ”Anläggningsavgift erläggs enligt för tidpunkten gällande VA-taxa.” Sista stycket ska ersättas med: ”Nacka vatten och avfall AB:s befintliga och nya ledningar i enskild mark ska skyddas med U-område i plankartan. Behov och ansökan av ledningsrätter verkställs av Nacka vatten och avfall AB.”

Kommentar: Ledningar kommer att säkras med u-områden i kommande detaljplaner.

Dagvattenutredningar

Nya riktlinjer för dagvattenhantering är en förutsättning för dagvattenhanteringen och en utgångspunkt för fördjupade dagvattenutredningar.

Enligt kommunens nya riktlinjer ska varje fastighet rena sitt dagvatten, sedan kan det tillkomma större allmänna anläggningar nedströms, men fokus är på att rena och fördröja vid källan.

Avfall

Avfallshanteringen är av generell karaktär. Avfallshanteringen behöver studeras vidare i detalj för respektive detaljplan.

Kommentar: Avfallsfrågan kommer att studeras vidare-

14. Sjöfatsverket

Inga invändningar mot planprogrammet. Vid eventuell påverkan av sjöfart önskas detta utredas.

15. Skanova

Är nätkapacitetleverantör/teleoperatörer i området och vill upplysa kommunen om följande: Önskar kunna vara med i ett tidigt skede vid detaljplan läggning för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget (för att undvika oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas aktuella nät på platsen).

Kommentar: Yttrandet noteras.

16. Älvsjö Miljöråd

Har ingen erinran

17. Statens Fastighetsverk

Har inget att erinra.

18. Stockholm Stad

Inga kommentarer till programförslaget, men lyfter 2 viktiga punkter för områdets relation till Stockholm Stad.

- Kvarnholmsvägen entré till Henriksdal som entré till Stockholm. Samverkan mellan kommunerna är särskilt viktig vid utvecklingen av denna plats.
- Värmdövägen utgör en barriär och måste byggas om för att möjliggöra återstående planering i Hammarbysjöstad (Danvikslösen)

Kommentar: Kommunen är positiv till fortsatt samarbete i kopplingen mellan Nacka och Stockholm.

19. Södertörns brandförsvarsförbund

Förbundet förutsätter att brandförsvarets tillgång till kvarter och innejårdar samt andra aktuella områden beaktas vid framtida planplanering samt att vägar utformas så att rundkörning eller vändning möjliggörs. Brandvattenförsörjning planeras för samlad flerbostadsbebyggelse med brandposter placerade för kommunalt huvudmannaskap med max 150 meter emellan, d v s från uppställningsplats för räddningstjänstens fordon bör det inte vara längre än 75 meter till närmaste brandpost.

Kommentar: Yttrandet noteras.

20. Försvarsmakten

Myndigheten upplyser om att det föreligger risk att uppförandet av höga objekt inom programområdet kan medföra en negativ påverkan på riksintressen för totalförsvarets militära del. Försvarsmakten önskar således att kommande detaljplaneetapper remitteras myndigheten.

Kommentar: Yttrandet noteras.

Inkomna yttranden från föreningar

21. Svenska turistföreningen

I remissen föreslår föreningen ett område där bebyggelse ej bör utföras. Föreningen anser att det blir en alltför stor förtätning i Henriksdalsområdet, som går ut över det enda större grönområdet i området. Trolldalens högsta bergiga delar samt slutningen mot Svindersviken bör bevaras.

Kommentar: Berget bevaras till stor del.

22. Hyresgästföreningen Nacka-Värmdö

Hyresgästföreningen finner ambitionen att bygga hyresrätter god men önskar en klar styrning av upplåtelseformerna. Vill att kommunala marken reserveras för hyresrätter samt att särskild omsorg ägnas kostnaden för tomträttsavgälden. Hyresgästföreningen finner att exploateringsgraden är lite väl hög och att kollektivtrafikförsörjningen är eftersatt. De ser positivt på att skapa blandstad, dock representerar inte programmet detta. Kritiska till att allt för hög grad av grönytor tas i anspråk.

Kommentar: Programmet styr inte upplåtandeform. Stora delar av naturmarken på berget bevaras.

23. YIMBY

YIMBY ställer sig positiva till exploatering av området men har invändningar mot planförslaget. De önskar högre hus än de föreslagna 6-7 våningarna.

Föreningen anser att slutna kvarter borde byggas istället för öppna kvarter. Motiverar att det blir attraktivare, bullerdämpande, säkrare ur ett barnperspektiv, möjliggör mer bostäder, samt att halvöppna kvarter fungerar dåligt i praktiken. YIMBY vill upplysa kommunen att man bör använda sig av småskaliga fastighetsindelningar vid markanvisningsskedet för en varierad stad.

Kommentar: Yttrandet noteras.

24. Nacka hembygdsförening

Remissvaret innehåller en detaljerad text kring de åsikter som förenklats och sammanfattats nedan.

Föreningen betonar stora problem med trafikmängden på Kvarnholmsvägen samt anslutning till Värmdövägen vid Henriksdals trafikplats. Kollektivtrafik med bussar anses som en svag lösning på grund av många övergångsställen och redan belastad väg. Föreslår hellre en spårförbindelse. Henriksdalsparken måste utvecklas för att kunna tillgodose det ökade antalet invånare. Bebyggelsen på berget borde utgå från planeringen för att möjliggöra grönområden för den ökade befolkningen. Det råder brist på idrottsanläggningar i området, i synnerlighet stor fotbollsplan samt idrottshall. En skola och fler förskolor blir för trångt bakom kyrkogården

Föreningen upplyser kommunen att de gärna vill se att Tora Dahls Magnolia som föreningen återplanterat bevaras samt att resterna av fornborgen måste bevaras skyddande.

Kommentar: Se kommentar till inkomna yttranden från privatpersoner ovan.

25. Nacka Miljövårdsråd

Nacka Miljövårdsråd har följande kommentarer till förbättring av planprogram

Förbindelser

För lite kollektivtrafik för att tillgodose kommande befolkning. Hänvisar till 1999-års lösning för spårförbindelse med cykel och gångväg över kvarnholmen till forum. Argumenterar även för att dåligt bussnät kommer att öka bilanvändandet. Föreslår bättre kopplingar över Svindersviken.

Kommentar: En gång- och cykelbro föreslås till Sickla.

Naturmiljö och klimat

Motsätter sig exploatering i Trolldalen på grund av det höga naturvärdet platsen utgör

Kommentar: Bebyggelsen på berget är inte längre aktuell.

Dagvatten:

Anser att dagvattenrapporten saknar vattendirektiv. vattenförekomsten Strömmen anses bli förenklad i rapporten, oklar beskrivning av dagvattenhantering på lång sikt, vattenkvaliteten som krävs för Strömmen finns inte (bara jämförelser med aktuella värden). Kraven på dagvattenrening är idag högre än presenterade värden i program (enligt kommunens hemsida). Viktiga dagvattenfrågor tas upp programtexten men sätts inte i relation till kommunens policy.

Kommentar: I kommande detaljplaner kommer ytterligare dagvattenutredningar att göras.

Felaktiga handlingar

- Programtexten hänvisar till dokument som inte varit på samråd, som "Fundamenta", "Förhållningsätt till höga hus" och "Ekosystemtjänster".
- Handlingar från Pro Natura är ofullständiga – bilagor saknar karta över naturvärdesträd, värdräd och sällsynta växter samt tabeller med naturvärdesträd och rödlistade arter – vilket gör det svårt att förstå brödtexten, vilka områden som avses och nyckelbiotop.
- Felaktig information på sida 45 (programförslaget) gällande busstrafik. Buss 53 anges gå i tunnel mellan hållplatserna Saltsjöqvarn och Danviken – vilket är omöjligt då hållplats Saltsjöqvarn befinner sig "ett 20-tal meter" från tunneln och visar inte på någon anslutning till hållplatsen.
- Flera busshållplatser är inte markerade på korrekt plats på sida 45 (programförslaget), Saltsjöqvars båtbygga felplacerad, Henriksdals busshållplats saknas.
- Sida 47 (programförslaget) står att perspektivsektion C-C är Danvikshemsvägen, när det ska vara Henriksdalsbacken

- Kritik riktas till hur hanteringen av Nacka kommuns webb förts då den inte tillgängliggjort behövande samrådshandlingarna under vissa datum
- Det fanns inga riskutredningar presenterade med samrådshandlingarna

Miljövårdsrådet vill upplysa kommunen om följande:

- Trolldalen används för orientering och inte bara av närboende.
- De anser att översiktsplanen inte är aktuell
- Strukturplanen och tunnelbaneöverenskommelsen anses inte förankrade i översiktsplanen. Invånarna har inte fått framföra sina åsikter enligt PBL.
- Ökad exploatering och antal bostäder kritiserar för att få för mycket fokus vilket resulterar i sämre kvalitet på samhällsplanering och boendekvaliteter.
- Gång- och cykelvägar bör analyseras tidigt för att bli realitet, upplevs nu som en "genomförandefråga".
- Belyser vikten om kontakt med Stockholm Vatten för att minimera driftproblem.

Kommentar: Se kommentar till inkomna yttranden från privatpersoner ovan.

26. Naturskyddsföreningen (Nacka)

Remissvaret innehåller preciserade förklaringar till de åsikter som presenteras. Nedan kommer en förenklad sammanfattning av upplysningar och kommentarer för ett förbättrat planprogram.

Naturvärden

Markflora i djupare jordtäcke bör inventeras i den befintliga trädinventeringen, en Naturvärdesinventering enligt standard bör genomföras. Saknar analys av programförslagets konsekvenser för grönområdenas rekreativa värden (framtidigt behov och ökat slitage på naturmark). Trolldalen och Henriksdalsbergets sydbrant bör bevaras som naturmark

Kommentar: Bebyggelsen på berget är inte längre aktuellt.

Ekosystemtjänster

Storlek på grönområde är viktigare än ökad kvalitet av grönområde vid förtätning (som park) för att få ett värdefullt rekreationsområde. Storlek är avgörande för biologisk mångfald. Ekosystemtjänster tas inte upp tillräckligt och anses mycket förbryllande. Ser inte skynten av all den ambition kommunen har att integrera ekosystemtjänster i planeringen. Finns det med i programmet eller inte? Föreningen anser att kartläggning bör göras efter dessa för att sedan kunna forma programmet och områdets exploatering efter dessa, detta för att minimera att viktiga ekosystemtjänster byggs bort.

Trafik

Föreningen ser behov av minskning av bilism och upplever ett för stort fokus av bilism i Nacka. Analys av trafikflöden visar på en ohållbar/orimlig ökning av bilar från 9500 fordon (2012) till 215000 fordon + 25%. De ifrågasätter möjligheten till en stadsgata och om

miljökvalitetsnormer kommer att klaras. Vill se tydligare planering av kollektivtrafik (utöver tunnelbana) och hur olika delar kan kopplas samman. Undrar om det finns tankar på att utveckla spårtrafik med tanke på Kvarnholmsförbindelsen numera finns, de anser att detta är en nödvändighet. Cykel bör prioriteras.

Kommentar: I den framtida utvecklingen av Henriksdal kommer en viktig punkt vara att möjliggöra för alternativa färdmedel till bilen.

Miljökonsekvenser

Buller och luftföroreningar saknar framtids analys, vilket anses som viktiga analyser att beakta till planprogrammet

Övriga kommentarer

Naturskyddsföreningen vill pointera att man accepterar bebyggelse kring Henriksdalsbacken men inte att man exploaterar Trolldalen i övrigt. Önskar att Trolldalen, Svindesvik och Ryssbergen blir naturreservat

De ser hellre att kommunen jobbar med Fördjupad Översiktsplan, FÖP, än Planprogram, då FÖP kräver samråd samt miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalkenskrav vilket möjliggör bättre verktyg för att kunna skapa en hållbar stad. Uppdelning i olika program anses missvisande och försämrar helhetsintrycket. Önskar en övergripande plan för hela Sickla ön för att få en mer övergripande bild för hur området ska utvecklas. Hade gärna sett kopplingarna till Sickla köp kvarter

Kommentar: I strukturplanen framgår hur bebyggelsen är tänkt på hela Sicklaön. En bro till Sickla föreslås i programmet.

27. Socialdemokraterna

Socialdemokraterna är positiva till exploatering men bifogar önskade förbättring på ett upplevt bristande planprogram. Ställer sig kritiskt till att kommunen inte haft en mer öppen dialog med berörda boende under planeringsprocessen och att kommunen avböjt att närvara vid dialoger med boende på initiativ av partiet. Partiets upplevda reaktion från boende är att demokrati har uteblivits kring program och att oro finns över konsekvenser kring byggtiden och exploatering. Analys av hur området kommer att påverkas av byggnationen samt vilka åtgärder för kommande miljöförändringar efterfrågas. Nedan följer kommentarer för ett förbättrat planprogram

Kommentar: Det är viktigt att nå ut med korrekt information under samrådet. Kommunen bjöd in till två öppna hus under samrådsperioden.

Husplacering och höjd

Önskar lägre hus. Mer trivsamt miljö. Uppskattar bostäder på båda sidor om Kvarnholmsvägen, om detta styrks av sol- och skuggstudier. Bevara Henriksdalsbergets siluett genom att inte bygga högre än till bergskanten. Dock kan högre hus placeras på andra ställen som bergskanten mot Svindersviken.

Natur och rekreation

Bevara Trollskogen genom att bygga på Svindersviken istället (möjliggör högre hus i söderläge). Sammanfoga promenadvägar utmed västra Sicklaön för att skapa nya rekreationsområden utan att ta grönområden i anspråk

Trafiklösningar

Ta ett helhetsgrepp kring trafiken, inklusive kollektivtrafik i samverkan med staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, så att Danvikstullsbrons kapacitet, utbyggnad av buss- och båttrafik, analys av behovet av Österleden görs samtidigt som bostäderna byggs”. Däcka över Värmdöleden (Sickla/Henriksdal) för bättre tillgång till kollektivförbindelser i Sickla, bullerminskning samt luftkvalitetsförutsättningar ändras.

Socialdemokraterna vill ha hälften hyresrätter. Kommunen bör fortsätta äga marken. Planera väl för lekplatser och bollplaner, som skola och tillgänglighet för äldre och närhet till service. Planera utifrån tillgång till natur, parker och lekplatser. Önskar om 300 m närhet till parkområden från bostad. Planera för ett allaktivitetshus på Henriksdalsberget för ökad tillgänglighet till grönområden och mötesplats för närboende. De vill att kommunen ställer krav på byggherrar att konstruera hus i trä. Om höga hus byggs önskas studier om befintlig miljö, sol och skugga samt Henriksdalsbergets karaktäristiska silhuett. Utbyggnad av kollektivtrafik (båt och buss) behövs göras samtidigt som exploatering.

Kommentar: Efter samråd har programförslaget ritats om och husen byggs inte högre än bergskanten vid Henriksdalsberget. Bebyggelsen på berget är inte heller aktuell. Upplåtelseform styrs inte i programmet men yttrandet noteras.

28. Henriksdals förskola, Kristallen.

Barnen på förskolan skrev i ett brev till kommunen hur viktig skogen är för dem. De sa också att de ville ha kvar den blå stenen. Detta illustrerades också med teckningar.

Kommentar: Programförslaget har ritats om så att nästan hela skogen på berget finns kvar. Det kommer inte någon bebyggelse vid den blå stenen.

Inkomna yttranden från fastighetsägare

29. Bostadsrättsförening Finnboda Port

Bostadsrättsföreningen motsätter sig de fyra bebyggelserna närmast ovanför Finnboda Parkväg 2-8 på berget på grund av kraftigt försämrat ljusförhållande för boende nedanför i bostadsrättsföreningen. De är positiva till bebyggelsen i Trolldalen. Föreningen vill att kommunen avvakta den fortsatta exploateringen av Henriksdalsberget tills problemet med Kvarnholmsvägens utfart på Värmdövägen är löst.

Kommentar: Programmet har efter samrådet omarbetats något och bebyggelsen längs Kvarnholmsvägen är inte lika hög som i samrådsförslaget. I fortsatt detaljplanearbete kommer ljusfrågan att utredas ytterligare.

30. Bostadsrättsförening Henriksdalshöjden

Bostadsrättsföreningen är generellt positiva till ny bebyggelse. Dock inte den kraftigt planerade exploatering eftersom ingen tunnelbana kommer till Henriksdal utan den hamnade i Hammarby sjöstad. Motsätter sig bebyggelse i Henriksdalsparken. Föreningen kommer följaktligen med förslag till förbättrat planprogram: Föreslår att bebyggelsen längs Kvarnholmsvägen upp mot de befintliga husen längs Henriksdalsringen 1 – 43 blir maximalt en entré våning ovanför befintlig gatunivå längs Henriksdalsringens mur pga ljusförhållanden. Föreslår att en plan för hur biltrafiken längs

Kvarnholmsvägen/Värmdövägen bör hanteras innan detaljplanen beslutas. Föreslår hiss och spiralgångsväg i hörnet vid Henriksdalsringens nordvästra hörn. Föreslår enkel cykelväg till Sickla köpkvarter. Föreslår att den befintliga fritidsgården vid Henriksdalsparken blir kvar.

Kommentar: Programmet har efter samråd ritats om, se kommentarer till inkomna yttranden från privatpersoner nedan.

31. Bostadsrättsförening Svindersvik

Bostadsrättsföreningen motsätter sig inte ny bebyggelse, dock motsätter de sig programmet som uppfattas vara en för stor exploatering. Motsätter sig förslaget som presenteras om ”Trafik och tillgänglighet” samt saknar redovisning av utökad kollektivtrafik.

Kommentar: Programmet har efter samråd ritats om, se kommentarer till inkomna yttranden från privatpersoner nedan.

32. Bostadsrättsföreningen Utsikten 1-35

Bostadsrättsföreningen motsätter sig kraftig exploatering utan närhet till tunnelbana då det är dålig kollektivmöjlighet idag. Korsningen Kvarnholmsvägen/Värmdövägen kommer bli för hårt belastad. Motsätter sig genomförandet av exploateringen på grund av den ökade risken för buller och damm. De vill upplysa kommunen om att i framtida planering ta hänsyn till bilfria gångvägar mellan bostadshus och skolor, samt ljusa gårdar.

Kommentar: Se kommentarer till inkomna yttranden från privatpersoner nedan.

33. Henriksborgs samfällighetsförening

Samfälligheten ställer sig kritiska till den stora exploateringen med tanke på redan belastat vägnät på Kvarnholmsvägen, vilket kommer leda till ökad störning för kollektivtrafiken och försämring av trafiksäkerhet, områdets miljö (buller) samt rekreationsytor

Oroliga för att det ser ut som att hus planeras byggas på samfällighetens mark och det inte är säkert att de vill sälja marken. Samfälligheten ser gärna att de blir mer aktivt involverade i processen i framtida planering.

Kommentar: Samfällighetsföreningen har efter samråd blivit mer involverade i processen. För övriga synpunkter se kommentarer nedan.

34. Fastighetsbolaget Henriksborg

Fastighetsbolaget vill starta detaljplanearbete för Sicklaön 37:29 snarast då en kommande detaljplan inte skulle störa övriga detaljplanärenden. Det framgår inte av planprogram vad som menas med ”startid på 8-12 år” för etapp 3. De önskar att avstånd till reningsverkets sekundära in- och utfart anges till max 50 m för bostadsbyggande.

Kommentar: Delar av den aktuella fastigheten ligger nu i en tidigare etapp. I genomförandebeskrivningen i programhandlingen beskrivs detta tydligare.

35. Fernlund Real Invest AB (FRI)

Fastighetsägaren ger i remiss en beskrivning av den upplevda statusen av Henriksdal och förklarar sina anledningar till föreslagna förändringar i planprogrammet. Nedan följer en sammanfattning av det som rör det föreslagna planprogrammet.

Vill att man förtätar Henriksdals gård. Motsätter sig byggnation utanför Henriksdalsringen, i naturområdet Trolldalen samt det som byggs inom Henriksdalsringen på grund av soljus och dålig utsikt, tekniska utmaningar, minskat värde på hus på berget, naturvärden m.m. samt strider mot Nackas Kulturmiljöprogram

Föreslår en alternativ lösning med 7 st smala punkthus (10-15 vån.), högre hus längst med Kvarnholmsvägen och en gång och cykelbro till Alphyddan.

Kommentar: Någon bebyggelse inne i Henriksdalringen är inte aktuell.

36. Hemfosa

Hemfosa är fastighetsägare inom programområdet och meddelar att de motsätter sig endast kommersiella lokaler i bottenvåning, utan ser gärna att det innefattar bostäder också. De ser gärna att byggnader längst med Kvarnholmsvägen samt bebyggelse mot Värmdövägen sträcker sig 10-12 våningar. Liksom Fastighetsbolaget Henriksborg ser de gärna en möjlighet att bygga närmre Reningsverket. Hemfosa meddelar att de gärna vill exploatera sin fastighet så tidigt som möjligt, och menar på att detta skulle underlätta för framtida planering med tanke på att om byggnation utförs i etapp 3 kommer boende i etapp 1 och 2 att ha svårigheter med framkomlighet på Kvarnholmsvägen.

Kommentar: Delar av den aktuella fastigheten ligger nu i en tidigare etapp, etapp 2B. Det öppnas även upp för en detaljplaneläggning av hela fastigheten som en helhet inom den tidigarelagda etappen. Angående våningsantal kommer noggrannare studier i detaljplaneprocessen få visa på passande antal våningar för byggnaderna på platsen. Så gäller även lämpligt verksamhetslag för bottenvåningarna.

37. Ikano

Ikano är fastighetsägare inom området och anser att Kvarnholmssvågen klarar av en högre bebyggelse, att bottenvåningar inte bara behöver vara för lokaler och att en annan typ av bebyggelse än bostäder fungerar nära reningsverket. Fastighetsägaren vill, liksom Hemfosa och Henriksborgs fastighetsbolag att ambitionen för etapp 3 vara 3-4 år. Etapp 3 kan byggas före etapp 1 och 2. Fastighetsbolaget undrar vad etapp 3 innebär för dem som fastighetsägare tidsmässigt (byggstart/start av förfarande)

Kommentar

Den största delen av fastigheten ligger nu i en tidigare etapp, etapp 2C. Det öppnas även upp för en detaljplaneläggning av hela fastigheten som en helhet inom den tidigarelagda etappen. I genomförandekapitlet beskrivs tidsordningen tydligare för denna etapp.

38. Enheten för Fastighetsutveckling

Enheten ställer sig positiv till planprogrammet och kommer med 6 upplysningar och förbättringar till kommande plan.

Förskola Henriksdalsringen

Enlig plan planeras förskolan att utöka med fyra avdelningar vilket inte kommer att rymmas inte inom befintlig förskoletomt. Istället föreslår enheten att grannfastigheten (som inrymmer en fritidsgård idag som ska flyttas) kan användas till förskoleverksamhet. En trafiksäker angöring till verksamheterna inom Henriksdalsringen måste säkras i kommande detaljplanearbete.

Skolbyggnad etapp 2

Skolbyggnaden kräver en större yta än vad som visas i förslaget för att klara elevernas behov. Det finns behov av sporthall och en större bollplan. Dagvattenhantering måste lösas på annan plats.

Förskola

Utformningen av gatorna skär av möjligheten att använda den före detta kyrkogård för utelek. Enheten önskar effektivare markutnyttjande

Park: Det bör utredas hur ytan för "Danvikens kyrkogård" bättre kan utvecklas till parkanläggning för att klara omgivande bebyggelsens behov av grönområden. Utredningen bör genomföras i samsyn med Länsstyrelsen. Upplyser om att den planerade parken ska planläggas som allmän plats och ej kyrkogård.

Arrende och andra rättigheter: Möjligheten till fortsatt uthyrning för de befintliga arrendeområdena och bryggorna bör säkras.. Kommande planarbete bör säkra tredimensionella rättigheterna för utrymmet i Henriksdalsberget (SFA).

Trafik och parkering

Placering på punkthus på parkväg vid Henriksdals förskola måste ses över, den klarar inte utrymmeskrav för utryckningsfordon. Önskemål om att se över tillgängligheten till kaj- och arrendeområdet i Svindersviken. Parkering ska lösas på kvartersmark – svårt för kommunen som arrendator för båtklubbar på det sättet som programmet är ritat eftersom en båtklubb har ett visst behov av parkering..

Kommentar: Upplysningarna noteras för framtida planarbete. Omarbetningen av planförslaget innebär en effektivare användning av skoltomten och fler förskolor.

Planenheten

Angela Jonasson
Tillförordnad planchef

Anine Rondén
Planarkitekt

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskottKFKS 2018/13
Dnr KFKS 2015/776-260

§ 266

Förlängning av avsiktsförklaring med Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb med flera

Beslut

1. Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutar att ingå föreslagen ändring av avsiktsförklaring med NackaMark Exploatering KB och Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb (ideell förening) gällande fortsatt förhandling avseende direktanvisning för bostadsbyggnation och markförvärv alternativt markupplåtelse inom fastigheten Sicklaön 41:2.
2. Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott hemställer kommunstyrelsen att godkänna beslutet i punkt 1.

Ärendet

Ett förslag till en med Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb (SDTK) och NackaMark Exploatering KB (Bolaget) gemensam ändring av avsiktsförklaring har tagits fram. Ändringen utgörs av en ytterligare förlängning av avsiktsförklaringens giltighetstid med ett år till och med den 31 december 2018. I övrigt har inga förändringar skett i avsiktsförklaringen.

Avsiktsförklaringen handlar om intentionerna inför fortsatt arbete för att dels få till stånd ändamålsenliga anläggningar för SDTK, dels att Bolaget ska erhålla direktanvisningar för bostadsbyggnation inom Nacka stad. Parterna kommer i senare skede att behöva teckna flera juridiskt bindande avtal mellan sig för att intentionerna ska uppfyllas. Samtliga överlåtelser och upplåtelser ska enligt föreslagen avsiktsförklaring ske till marknadsvärde.

Handlingar i ärendet

Exploateringsenhetens tjänsteskrivelse den 21 november 2017
Ändring av avsiktsförklaring

Beslutsgång

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutade i enlighet exploateringsenhetens förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

2017-11-21

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2015/776-260

Kommunstyrelsens
stadsutvecklingsutskott

Förlängning av avsiktsförklaring med Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb med flera

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutar att ingå föreslagen ändring av avsiktsförklaring med NackaMark Exploatering KB och Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb (ideell förening) gällande fortsatt förhandling avseende direktanvisning för bostadsbyggnation och markförvärv alternativt markupplåtelse inom fastigheten Sicklaön 41:2.
2. Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott hemställer kommunstyrelsen att godkänna beslutet i punkt 1.

Sammanfattning

Ett förslag till en med Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb (SDTK) och NackaMark Exploatering KB (Bolaget) gemensam ändring av avsiktsförklaring har tagits fram. Ändringen utgörs av en ytterligare förlängning av avsiktsförklaringens giltighetstid med ett år till och med den 31 december 2018. I övrigt har inga förändringar skett i avsiktsförklaringen.

Avsiktsförklaringen handlar om intentionerna inför fortsatt arbete för att dels få till stånd ändamålsenliga anläggningar för SDTK, dels att Bolaget ska erhålla direktanvisningar för bostadsbyggnation inom Nacka stad. Parterna kommer i senare skede att behöva teckna flera juridiskt bindande avtal mellan sig för att intentionerna ska uppfyllas. Samtliga överlåtelser och upplåtelser ska enligt föreslagen avsiktsförklaring ske till marknadsvärde.

Ärendet

SDTK har under en längre period varit i behov av att utveckla sina anläggningar på fastigheten Sicklaön 207:8 vid Bävervägen och Långsjön, på grund av ett stort underhållsbehov och en utökad verksamhet. SDTK arrenderar sitt nuvarande markområde inom fastigheten Sicklaön 207:8 från kommunen. Det befintliga området är dels för litet för att kunna rymma samtliga tänkta funktioner dels har det grundläggningssvårigheter som resulterar i sättningar inom banorna. Någon annan kommunal mark som är lämplig för

ändamålet har inte kunnat lokaliseras. SDTK har istället hittat ett läge direkt norr om Värmdöleden och väster om Ektorpsvägen som skulle kunna tillfredsställa klubbens behov. Det är fastigheten Sicklaön 41:2 som ägs av NackaMark Exploatering KB (Bolaget), som är ett samägt bolag av Skanska och HSB. Marken är idag att betrakta som råmark. Fastigheten Sicklaön 41:2 sträcker sig längs med Värmdöleden och avsiktsförklaringen innefattar en skrivning om en möjlig framtida koppling från Ektorpsvägen genom framtida tennisanläggning och vidare västerut för en möjlig utveckling av fastigheten. Den del av fastigheten som är av intresse för SDTK omfattas inte av närliggande Nyckelvikens naturreservat. SDTK har ett behov av cirka 6000 kvm mark. I samband med att den framtida anläggningen blir klar ska SDTK frånträda sitt nuvarande arrende och därmed återlämna rådigheten över marken till kommunen.

Bolaget ser positivt på att till kommunen överlåta alternativt till SDTK upplåta den del av Sicklaön 41:2 som behövs för SDTKs verksamhet. Alternativen kommer att utredas inom ramen för fortsatt arbete. I utbyte mot dessa alternativ vill Bolaget erhålla direktanvisningar för bostadsbyggnation om ca 20 000 kvm BTA, dock minst 200 lägenheter, inom Nacka Stad. Upplåtelseformen är inte bestämd i förslaget.

Markområdena i Nacka Stad och del av fastigheten Sicklaön 41:2 kommer att behöva detaljplaneras för bostads- respektive idrottsändamål. Planarbetet för tennishallen pågår och kommande steg är granskningskedje. Parterna kommer vidare att behöva teckna flera avtal för att reglera kostnad och ansvar mellan sig.

För att klargöra parternas intentioner har ett förslag till avsiktsförklaring tagits fram. I avtalet framgår principerna för det fortsatta samarbetet fram till och med den 31 december 2016. Tidpunkten har genom beslut av kommunstyrelsen den 28 november 2016, § 339 redan tidigare förlängts med ett år. I och med föreslagen ändring av avsiktsförklaringen förlängs giltighetstiden igen, denna gång till och med den 31 december 2018. I övrigt har inga förändringar av avsiktsförklaringen skett. I det fall avsiktsförklaringen upphör är ingen av parterna ersättningsskyldiga. Överenskommelsen om ändring av avsiktsförklaringen gäller under förutsättning att kommunstyrelsen beslutar att godkänna genom beslut. Detta planeras vid kommunstyrelsens sammanträde den 15 januari 2018.

Anledningen till att avsiktsförklaringen måste förlängas är att detaljplanen för del av Sicklaön 41:2 inte är färdigställd. Samtliga parter är medvetna om att processen med att ta fram förslag för direktanvisning därför avvaktats.

Ekonomiska konsekvenser

All överlåtelse och upplåtelse ska enligt avsiktsförklaringen ske till marknadsvärde. Det gäller såväl mark för direktanvisning som arrende och överlåtelse. Marknadsvärden kommer att erhållas genom värdering i samtliga fall. Den mark som SDTK idag arrenderar av kommunen på Sicklaön 207:8 innebär en intäkt om cirka 300 kr årligen. Efter det att

arrendet upphört kan marken istället markanvisas för bostadsbyggnation efter nödvändig stadsplanering, vilket skulle innebära intäkter till kommunen.

Konsekvenser för barn

I samband med att SDTK kan anpassa och utöka sina ytor kan barn och ungdomar få ökade möjligheter till idrottsaktiviteter i kommunen.

Bilagor

- a. Ändring av avsiktsförklaring

Ulf Crichton
Exploateringschef Nacka

Jacob Gerson
Exploateringsingenjör

Ändring i avsiktsförklaring

Parter

1. Nacka kommun

Org.nr. 212000-0167

nedan kallad Kommunen

2. NackaMark Exploatering KB

Org.nr. 916633-8401

Nedan kallat Bolaget

3. Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb

Org.nr. 814000-2091

nedan kallad SDTK

§ 1 Bakgrund och giltighetstid

Parterna har tecknat en avsiktsförklaring, se bilaga 1, ”Avsiktsförklaringen”.

Parternas intentioner enligt Avsiktsförklaringen är att Bolaget ska erhålla en direkt markanvisning av Kommunen för bostadsbyggnation på lämplig fastighet inom Nacka Stad till marknadsvärde mot att Bolaget antingen överlåter del av fastighet Sicklaön 41:2 till Kommunen eller upplåter samma del med arrende till SDTK. Se vidare om bakgrund till och innebörd av Avsiktsförklaringen i bilaga 1.

Avsiktsförklaringen gäller enligt § 6 till och med den 31 december 2016. Avsiktsförklaringen har därefter genom ändring förlängts att gälla till och med 31 dec 2017, bilaga 2.

§ 2 Ändring i Avsiktsförklaringen

Parterna är överens om att Avsiktsförklaringens giltighetstid i § 6 ska ändras på följande sätt. Avsiktsförklaringen ska vara giltig till och med den 31 december 2018 i stället för den 31 december 2016. I övrigt ska vad som anges i § 6 Avsiktsförklaringen fortsatt gälla.

Överenskommelsen i första stycket gäller under förutsättning att Kommunstyrelsen i Nacka kommun godkänner överenskommelsen genom beslut. Detta planeras ske den 15 januari 2018.

Bilaga

- 1- Avsiktsförklaring
- 2- Ändring av avsiktsförklaring

Denna ändring av Avsiktsförklaringen har upprättats i tre (3) exemplar varav parterna har tagit var sitt.

För Nacka kommun

Datum

Mats Gerdau

Anna Ahrling

För NackaMark Exploatering KB

Datum

För SDTK

Datum

Avsiktsförklaring (Letter of intent)

Parter

1. Nacka kommun

Org.nr. 212000-0167

nedan kallad Kommunen

2. NackaMark Exploatering KB

Org.nr. 916633-8401

Nedan kallat Bolaget

3. Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb

Org.nr. 814000-2091

nedan kallad SDTK

§ 1 Bakgrund och markområden

SDTK arrenderar fastighet Sicklaön 207:8 av Kommunen för sin verksamhet. Bolaget äger ensamt och förfogar över fastighet Sicklaön 41:2.

Denna Avsiktsförklaring avser möjlighet för Bolaget att av Kommunen erhålla en direkt markanvisning för bostadsbyggnation på lämplig fastighet inom Nacka Stad till marknadsvärde, fastigheten benämns herefter **"markområde 1"**. Denna möjlighet är villkorad på så sätt att Bolaget som motprestation uppfyller endera av nedan angivna alternativ.

1. Kommunen av Bolaget för SDTK:s verksamhet får på marknadsmässiga villkor förvärva del av fastighet Sicklaön 41:2 som herefter benämns **"markområde 2"** och är markerad med röd kantfärg på bifogad karta (se bilaga 1).
2. Bolaget till SDTK upplåter markområde 2 som arrende på marknadsmässiga villkor.

§ 2 Avsiktsförklaring

Denna Avsiktsförklaring ger uttryck för parternas intentioner. Parternas gemensamma vilja är att Bolaget eller dess ägare av Kommunen **erhåller** en direkt markanvisning för bostadsbyggnation på markområde 1 och att Bolaget i utbyte mot denna möjlighet fullgör endera i § 1 angivna alternativen. Härvidlag ska markområde 2 värderas på

Handwritten signatures and initials:
S, AS, JE, F, AW, AA

marknadsmässiga villkor utifrån ändamål som kommande detaljplan anger. Vidare är det parternas avsikt att Kommunen och SDTK gemensamt avslutar befintligt arrendeavtal i samband med att markområde 2 är lämplig att användas för SDTK:s nuvarande verksamhet samt att markområde 1 överläts till Bolaget till marknadsvärde och att Bolaget på markområde 1 ska ha möjlighet att uppföra ungefär 20 000 kvm BTA bostäder, dock lägst 200 lägenheter.

Parterna förklarar att ingen av dem har för avsikt att, under tid som denna Avsiktsförklaring gäller, till annan erbjuda de markområden som Avsiktsförklaringen omfattar och som respektive part förfogar över.

Parterna är införstådda med att både markområde 1 och 2 behöver detaljplaneras för avsedda ändamål. Affärsuppgörelsen förutsätter att markområdena kan planläggas för respektive ändamål och att detaljplanerna för markområdena antas av behörigt organ inom Kommunen och vinner laga kraft. I samband med planläggningen av markområde 2 är avsikten att utrymme för en förbindelseväg mellan resterande delen av fastigheten Sicklaön 41:2 och intilliggande Ektorpsvägen, ska finnas. Parternas prestationer ska ömsesidigt villkoras av varandra, varvid i det fall Bolaget till Kommunen överläter markområde 2, ska denna överlåtelse villkoras med att marköverlåtelsesavtalet för markområde 1 vinner laga kraft.

Avsiktsförklaringen syftar till att endast fastlägga parternas gemensamma vilja och vad som ska gälla vid kommande avtalsförhandlingar avseende markområdena 1 och 2.

§ 3 Förhandlingar och förhandlingstid

Parterna avser att fortsätta förhandlingar i syfte att ingå nödvändiga avtal för markområdena 1 och 2 (som härafter benämns "Avtalen"). Denna Avsiktsförklaring innebär ingen skyldighet för parterna att ingå en viss rättshandling eller att vidta en viss åtgärd. Avtalen är giltiga först efter att var och en av dem undertecknats av i Avtalen ingående parter. Då Kommunen är part krävs här till för Avtalens giltighet att den, före undertecknande, antagits av behörigt organ inom Kommunen genom lagakraftvunnet beslut. Förhandlingarna ska pågå intill dess att Avtalen undertecknats av parterna eller intill dess att part tillställer de andra parterna skriftligt meddelande, som även mottas av dem, att förhandlingarna ska avbrytas, dock längst till och med utgången av den i § 7 angivna tidsfristen.

§ 4 Överlåtelse

Denna Avsiktsförklaring kan inte överlåtas på annan utan övriga parters skriftliga samtycke.

§ 5 Ändringar och tillägg

Ändringar och tillägg till denna Avsiktsförklaring kan endast ske genom en skriftlig handling som hänvisar till Avsiktsförklaringen och som är undertecknad av behöriga företrädare för parterna.

A collection of handwritten signatures in blue ink, including a large stylized 'S', 'JB', 'JN', 'F', 'HW', and 'AT'.

§ 6 Giltighet

Avsiktsförklaringen gäller från och med att den undertecknats av samtliga parter till och med den 31 december 2016.

Har parterna inte senast vid utgången av tidsfristen undertecknat Avtalen eller överenskommit om en förlängning av denna tidsfrist ska Avsiktsförklaringen automatiskt upphöra att gälla.

Om det innan nämnda tidpunkt står klart att förutsättningarna för detaljplaneläggningen av markområden 1 och 2 enligt parternas intentioner inte kan komma till stånd, eller om det står klart att parterna inte kan enas om villkoren för överlåtelse av markområde 1 eller 2, eller upplåtelsen av markområde 2, ska denna avsiktsförklaring upphöra att gälla vid sådan tidpunkt.

Ingen av parterna äger rätt till ersättning från någon annan part på grund av Avsiktsförklaringens upphörande.

§ 7 Kostnader

Parterna ska svara för sina respektive kostnader hänförliga till denna Avsiktsförklaring.

Denna Avsiktsförklaring har upprättats i tre (3) exemplar varav parterna har tagit var sitt.

För Nacka kommun

Datum

Mats Gerdau

Anna Ahrling

För NackaMark Exploatering KB

Datum

24/11 - 2015

PETER SKOTT

Jonas Erkenborn

För SDTK

Datum

25/11/2015

Anders Ohman

Eva Nisser

Bilaga 1

Handwritten notes in blue ink, including the letters 'A', 'B', 'C', 'D', 'E', 'F', 'G', 'H', 'I', 'J', 'K', 'L', 'M', 'N', 'O', 'P', 'Q', 'R', 'S', 'T', 'U', 'V', 'W', 'X', 'Y', 'Z' and some symbols.

2016-10-25

Ändring i avsiktsförklaring

Parter

1. Nacka kommun

2. NackaMark Exploatering KB

Org.nr. 212000-0167

Org.nr. 916633-8401

nedan kallad Kommunen

Nedan kallat Bolaget

3. Saltsjö-Duvnäs Tennisklubb

Org.nr. 814000-2091

nedan kallad SDTK

§ 1 Bakgrund och giltighetstid

Parterna har tecknat en avsiktsförklaring, se bilaga 1, "Avsiktsförklaringen".

Parternas intentioner enligt Avsiktsförklaringen är att Bolaget ska erhålla en direkt markanvisning av Kommunen för bostadsbyggnation på lämplig fastighet inom Nacka Stad till marknadsvärde mot att Bolaget antingen överlåter del av fastighet Sicklaön 41:2 till Kommunen eller upplåter samma del med arrende till SDTK. Se vidare om bakgrund till och innebörd av Avsiktsförklaringen i bilaga 1.

Avsiktsförklaringen gäller enligt § 6 till och med den 31 december 2016.

§ 2 Ändring i Avsiktsförklaringen

Parterna är överens om att Avsiktsförklaringens giltighetstid i § 6 ska ändras på följande sätt. Avsiktsförklaringen ska vara giltig till och med den 31 december 2017 i stället för den 31 december 2016. I övrigt ska vad som anges i § 6 Avsiktsförklaringen fortsatt gälla.

Bilaga

1- Avsiktsförklaring

Denna ändring av Avsiktsförklaringen har upprättats i tre (3) exemplar varav parterna har tagit var sitt.

För Nacka kommun

Datum

Mats Gerdau

Anna Ahrling

För NackaMark Exploatering KB

Datum

PETER SKUTT

Stig Ahlén

För SDTK

Datum 2016-10-27

A large, stylized handwritten signature in blue ink, positioned above a horizontal line.

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott

§ 265

Dnr KFKS 2017/563

Revisionsrapport nr 4/2017 – granskning av exploateringsprocessen

Yttrande till kommunfullmäktiges revisorer

Beslut

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen antar föreslaget yttrande till kommunfullmäktiges revisorer över revisionsrapporten nr 4/2017 ”Granskning av exploateringsprocessen”, daterad 11 oktober 2017.

Kommunstyrelsen uppdrar till stadsledningskontoret att se över rutinerna för hur riskanalyserna ska redovisas och biläggas beslutsunderlag, för att i möjligaste mån säkerställa att en riskanalys kommer kommunens beslutande organ till del. Behovet av ytterligare rutiner eller förbättrade arbetssätt i denna del ska vävas in i det arbete som redan påbörjats inom exploateringsverksamheten.

Kommunstyrelsen uppdrar till stadsledningskontoret att säkerställa att en dokumenterad rutin för en effektiv hantering av kommunfullmäktiges revisorers rekommendationer finns och följs upp.

Ärendet

Kommunfullmäktiges revisorer har genom att titta på tre stadsbyggnadsprojekt granskat kommunens exploateringsprocess. Inom ramen för revisionen följdes även upp hur rekommendationer som lämnades 2014 hanterats av kommunen. Mot bakgrund av genomförd granskning lämnar revisorerna tre rekommendationer om 1) metodutvecklingsarbete för att säkerställa att beslut om exploateringsprojekt underbyggs med tillräckliga riskanalyser, 2) att erforderlig kvalitetssäkring av underlag sker och 3) att rekommendationer som lämnas revisorerna hanteras inom rimlig tid. Kommunstyrelsen rekommenderas att iaktta försiktighet med att ålägga byggherrar/fastighetsägare att bygga ut allmänna anläggningar till dess att upphandlingsrättsliga aspekter har utretts.

Kommunstyrelsen föreslås behandla samtliga lämnade rekommendationer i föreslaget yttrande.

Handlingar i ärendet

Stadsledningskontorets tjänsteskrivelse den 22 november 2017

Förslag till yttrande

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskottRevisionskrivelse
Revisionsrapport

Beslutsgång

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutade i enlighet stadsledningskontorets förslag.

Protokollsanteckningar

Khashayar Farmanbar (S) lät anteckna följande för Socialdemokraternas stadsutvecklingsutskottsgrupp.

”Vi har tidigare pekat på den volatilitet som upplevs omge en del exploateringsärenden gällande deras intäktsbidrag eller kostnad. Den riskanalys som revisionen pekar på kan bidra till mer och bättre exploateringsförslag. Det är glädjande att detta görs hos tjänstemännen, även om vi förstår argumentationen att inte det inte alltid är fördelaktigt att denna analys blir offentlig, vore det önskvärt att åtminstone kommunstyrelsen eller någon av dess utskott kunde få denna information inför beslut.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

2017-11-22

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2017/563

Kommunstyrelsen

Revisionsrapport nr 4/2017 – granskning av exploateringsprocessen

Yttrande till kommunfullmäktiges revisorer

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar föreslaget yttrande till kommunfullmäktiges revisorer över revisionsrapporten nr 4/2017 ”Granskning av exploateringsprocessen”, daterad 11 oktober 2017.

Kommunstyrelsen uppdrar till stadsledningskontoret att se över rutinerna för hur riskanalyserna ska redovisas och biläggas beslutsunderlag, för att i möjligaste mån säkerställa att en riskanalys kommer kommunens beslutande organ till del. Behovet av ytterligare rutiner eller förbättrade arbetssätt i denna del ska vävas in i det arbete som redan påbörjats inom exploateringsverksamheten.

Kommunstyrelsen uppdrar till stadsledningskontoret att säkerställa att en dokumenterad rutin för en effektiv hantering av kommunfullmäktiges revisorers rekommendationer finns och följs upp.

Sammanfattning

Kommunfullmäktiges revisorer har genom att titta på tre stadsbyggnadsprojekt granskat kommunens exploateringsprocess. Inom ramen för revisionen följdes även upp hur rekommendationer som lämnades 2014 hanterats av kommunen. Mot bakgrund av genomförd granskning lämnar revisorerna tre rekommendationer om 1) metodutvecklingsarbete för att säkerställa att beslut om exploateringsprojekt underbyggs med tillräckliga riskanalyser, 2) att erforderlig kvalitetssäkring av underlag sker och 3) att rekommendationer som lämnas revisorerna hanteras inom rimlig tid. Kommunstyrelsen rekommenderas att iaktta försiktighet med att ålägga byggherrar/fastighetsägare att bygga ut allmänna anläggningar till dess att upphandlingsrättsliga aspekter har utretts.

Kommunstyrelsen behandlar samtliga lämnade rekommendationer i föreslaget yttrande.

Ärendet

Kommunfullmäktiges revisorer har i revisionskrivelse av den 11 oktober 2017 lämnat rekommendationer till kommunstyrelsen. Revisionskrivelsen baserar sig på en granskningsrapport som EY AB (EY) på uppdrag av revisorerna utfört, ”Revisionsrapport nr 4/2017 – granskning av exploateringsprocessen”.

EY grundar sin rapport på en genomgång av tre stadsbyggnadsprojekt inom exploateringsenhetens verksamhet. Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för de tre stadsbyggnadsprojekten.

Rekommendationerna i rapporten

EY har funnit att kommunens exploateringsprocess har vissa brister och har lämnat följande rekommendationer.

1. Säkerställ att tillräckligt omfattande riskanalyser genomförs, redovisas och biläggs övrigt underlag inför beslut om exploateringsprojekt.
2. Se över rutinerna för kvalitetssäkring av underlag inför beslut så att det finns tillräcklig kapacitet.
3. Vidta försiktighet rörande ansvar för allmänna anläggningar till dess att rättsläget utretts vad gäller att tillämpa lagen om offentlig upphandling, LOU.
4. Säkerställ att revisionens rekommendationer hanteras inom rimlig tid.

Tre av de fyra lämnade rekommendationerna handlar alltså om att kommunstyrelsen ska se till att metoder utvecklas inom exploateringsprocessen som förbättrar tjänstemännens arbete med beslutsunderlag inför genomförande av exploateringsprojekt samt tjänstemännens arbete med att hantera rekommendationer som lämnas efter en revision. Rekommendationen rörande utbyggnad av allmänna anläggningar och LOU är av mer juridisk natur.

Det föreslagna yttrandet

I det föreslagna yttrandet föreslås kommunstyrelsen hålla med om att rutinerna för hur riskanalyserna ska redovisas och biläggas beslutsunderlag behöver ses över, för att i möjligaste mån säkerställa att en riskanalys kommer kommunens beslutande organ till del. Behovet av ytterligare rutiner eller förbättrade arbetsätt i denna del ska vävas in i det arbete som redan påbörjats inom exploateringsverksamheten. Vidare föreslås kommunstyrelsen hålla med om att det finns ett behov av att säkerställa att det finns en dokumenterad rutin för att ta till vara på revisorernas rekommendationer och att den rutinen följs upp.

När det gäller rekommendationen att säkerställa att tillräckligt omfattande riskanalyser genomförs, redovisas och biläggs beslutsunderlag rörande exploateringsprojekt, föreslås kommunstyrelsen bland annat framhålla det arbete med riskanalyser som görs i den projektplan som ansvarig projektledare tar fram för varje stadsbyggnadsprojekt och att riskanalyser många gånger innehåller frågor som kan vara mindre lämpliga att offentliggöra.

I fråga om rekommendationen att kommunstyrelsen ska se över rutinerna för kvalitetssäkring av underlag inför beslut så att det finns tillräcklig kapacitet för kvalitetssäkring inom exploateringsverksamheten, föreslås kommunstyrelsen bland annat lyfta fram de rutiner och mallar som finns framtagna inom exploateringsenheterna och som syftar till att kvalitetssäkra det arbete som bedrivs inom enheterna. Kommunstyrelsen föreslås vidare uttala att den inte ser ett behov av ett politiskt styrdokument om hur kvalitetssäkring ska gå till.

När det kommer till rekommendationen att kommunstyrelsen ska iaktta försiktighet med att ålägga byggherrar/fastighetsägare att bygga ut allmänna anläggningar till dess att upphandlingsrättsliga aspekter har utretts, vill tjänstemannaorganisationen lyfta fram följande. Stadsledningskontoret har gett juridik- och kanslienheten i uppdrag att utreda om utbyggnad av allmänna anläggningar är upphandlingspliktigt. De slutsatser som hitintills kan dras av den pågående utredningen är vilka grundläggande förutsättningar som måste vara uppfyllda för att det ska finnas en upphandlingsplikt enligt upphandlingslagstiftningen. En sådan grundläggande förutsättning är att kommunen får en prestation mot betalning. Betalningen kan vara direkt eller indirekt och är oftast i reda pengar, men kan också utgöras av andra former av motprestationer. Detta följer av definitionerna av begreppet och den EU-rättspraxis som finns på området. Huruvida en motprestation föreligger från kommunens sida när en byggherre/fastighetsägare bygger ut allmänna anläggningar är dock svårbedömt i exploateringssammanhang och framförallt vad gäller utbyggnad av VA-anläggningar. Tjänstemannaorganisationen anser emellertid att rättsläget är oklart såtillvida att vägledande rättspraxis i frågan utifrån svenska förhållanden saknas. Mot denna bakgrund föreslås att kommunstyrelsen noterar den pågående utredningen inom juridik- och kanslienheten samt i korthet ange att den preliminära bedömningen är att upphandlingslagstiftningen inte hindrar att exploitörer bygger ut till exempel gata, väg och allmänna platser.

Slutligen, vad gäller rekommendationen att säkerställa att revisionens rekommendationer hanteras inom rimlig tid, vill tjänstemannaorganisationen lyfta fram följande. Idag finns en ökad och mer strukturerad samverkan mellan exploateringsenheterna, controllerenheten, redovisningsenheten och juridik- och kanslienheten. Denna samverkan bidrar till att möjliggöra och förbättra den gemensamma utvecklingen i verksamheterna samt till att förbättra hanteringen av revisorernas rekommendationer. Även den förstärkning av stödresurser, såsom ekonomer och jurister, som skett under senaste år inom exploateringsenheterna bidrar till detta. Utvecklingsarbete pågår även löpande inom exploateringsenheterna. Exempelvis kan nämnas att ett omfattande arbete genomförts för att utveckla och standardisera kalkyler inom exploateringsverksamheten. Internkontrollen stärks inför 2018 för att säkerställa att riktlinjer för fördelningen av utgifter mellan gata, VA och park efterlevs. Även rutinen för projektavslut har setts över ytterligare under året.

Dessutom vill tjänstemannaorganisationen poängtera att det av kommunstyrelsens yttrande av den 13 april 2015, § 119, följer att kommunstyrelsen inte fullt ut delar uppfattningen om

behovet av åtgärder till följd av samtliga lämnade rekommendationer som lämnats med anledning av ”Revisionsrapport 3/2014”. Tjänstemannaorganisationen vill också betona att åtgärder vidtagits utifrån lämnade rekommendationer och i dessa delar pågår utvecklingsarbetet kontinuerligt. Ett exempel är det arbete som gjorts i ärenden som rör exploateringsredovisning i samband med tertialbokslut, vad gäller vilken information som redovisas i dessa och hur informationen redovisas.

Mot denna bakgrund föreslås kommunstyrelsen i sitt yttrande lyfta fram den ökade och mer strukturerade samverkan som tjänstemannaorganisationen idag menar finns mellan angina enheter och ge exempel på genomförda kvalitets- eller utvecklingsarbeten. Kommunstyrelsen föreslås även lämna vissa kommentarer rörande de lämnade rekommendationerna som grundar sig på ”Revisionsrapport 3/2014”.

Ekonomiska konsekvenser

Arbetet med att utveckla arbetssätt i enlighet med rekommendationerna ryms inom ordinarie budget för exploateringsenheterna.

Konsekvenser för barn

Alla åtgärder som leder till en mer kvalitativ och effektivare verksamhet har positiva konsekvenser för barn i det att skattemedlen används på bästa sätt. Det kan dock inte sägas finnas några direkta konsekvenser för barn som kan redovisas i ärendet.

Bilagor

Förslag till yttrande
Revisionskrivelse
Revisionsrapport

Gunilla Glantz
Stadsbyggnadsdirektör
Stadsledningskontoret

Ulf Crichton
Exploateringschef
Exploateringsenheten Nacka

Christina Gerremo
Tf. exploateringschef
Exploateringsenheten Nacka stad

Soheil Farhoudi
Kommunjurist
Juridik- och kanslienheten

Yttrande över revisionsrapport nr 4/2017 - granskning av exploateringsprocessen

Rekommendationen att säkerställa att tillräckligt omfattande riskanalyser genomförs, redovisas och biläggs beslutsunderlag rörande exploateringsprojekt

Kommunstyrelsen noterar att den revisionsrapport som kommunfullmäktiges revisorer grundar sin rekommendation på i denna del, inte behandlar det riskanalyserarbete som projektledare inom exploateringsenheten gör i den projektplan som de ansvarar för att ta fram i varje stadsbyggnadsprojekt. Projektplanen är ett internt dokument. En riskanalys lyfter många gånger frågor där ett offentliggörande kan försvåra projektets framdrift. Exploateringsprocessen handlar mycket om en affär och därför bör vissa riskbedömningar inte vara kända för till exempel de parter som kommunen förhandlar med. Samtidigt är dessa aspekter viktiga för det interna arbetet med projektet, exempelvis för bedömningen av kommunikationsinsatser. Det interna riskarbetet har också förbättrats sedan 2014 och den granskning som revisorerna då gjorde. En genomgång av risker i stadsbyggnadsprojekt sker sedan 2014 på interna styrgruppsmöten och särskilda risker arbetas in i underlag för tjänsteskrivelser.

Övergripande riskanalyser över stadsutvecklingen och som berör hela den kommunala ekonomin, befolkningsökningen, behovet av välfärdsfastigheter med mera genomförs av andra enheter och läggs fram för kommunstyrelsen. Även dessa är delar av arbetet med riskanalyser.

Med detta sagt anser kommunstyrelsen ändå att rutinerna för hur riskanalyserna redovisas och biläggs beslutsunderlag bör ses över, för att i möjligaste mån säkerställa att en riskanalys kommer kommunens beslutande organ till del. Behovet av ytterligare rutiner eller förbättrade arbetssätt i denna del ska vävas in i det arbete som redan påbörjats inom båda exploateringsenheterna. Exempelvis kan utvalda beslutsunderlag uppdateras med rubriker om risk samt en rutin för en standardmall tas fram. Kommunstyrelsen har i samband med beslutet om detta yttrande, gett stadsledningskontoret i uppdrag att säkerställa detta.

Rekommendationen att kommunstyrelsen ska se över rutinerna för kvalitetssäkring av underlag inför beslut så att det finns tillräcklig kapacitet

I Nacka kommun svarar enhetschefen för att det finns rutiner som kvalitetssäkrar enhetens uppdrag. Kommunstyrelsen noterar härvid att den revisionsrapport som kommunfullmäktiges revisorer grundar sin rekommendation på i denna del, inte tar upp de rutiner och mallar som finns framtagna på exploateringsenheten och som syftar till att kvalitetssäkra medarbetares arbete inom exploateringsprojekten. Exploateringsenheten arbetar med ständiga förbättringar i sin verksamhet genom att enhetens rutiner och mallar går igenom vid minst två fasta tillfällen per år samt att ett stort antal förbättringsförslag hanteras per år i verksamheten. Kommunstyrelsen ser inte ett behov av ett politiskt antaget styrdokument för hur kvalitetssäkring ska gå till; verktygen för kvalitetssäkring inom exploateringsprojekten finns redan. Den genomförda omorganisationen med exempelvis delning av exploateringsenheten i två enheter, är i sig ett led i att förstärka kapaciteten på chefsnivå och skapa förutsättningar för att en bättre kvalitetskontroll hos enhetschef. En högre kapacitet möjliggör även arbete med förändrade och förbättrade arbetssätt.

Rekommendationen att kommunstyrelsen ska vidta försiktighet rörande ansvar för allmänna anläggningar till dess att rättsläget utretts vad gäller att tillämpa LOU

Frågan är på stadsledningskontorets uppdrag under utredning inom juridik- och kanslienheten. Kommunstyrelsen vill ändå redan nu lyfta den preliminära bedömningen att upphandlingslagstiftningen inte hindrar att exploatören bygger ut gata, väg och allmän plats.

Kommunstyrelsen återkommer i denna fråga när juridik- och kanslienhetens utredning är klar.

Rekommendationen att säkerställa att revisionens rekommendationer hanteras inom rimlig tid

Stadsledningskontoret har i underlaget för detta yttrande redovisat att det nu finns en ökad och mer strukturerad samverkan mellan exploateringsenheterna, controllerenheten, redovisningsenheten och juridik- och kanslienheten. Även den förstärkning av stödresurser, såsom ekonomer och jurister, som skett under senaste år inom exploateringsenheterna bidrar till denna samverkan. Exempelvis kan nämnas att ett omfattande arbete genomförts för att utveckla och standardisera kalkyler inom exploateringsverksamheten. Internkontrollen stärks inför 2018 för att säkerställa att riktlinjer för fördelningen av utgifter mellan gata, VA och park efterlevs. Även rutinen för projektavslut har setts över ytterligare under året.

Kommunstyrelsen vill med anledning av denna rekommendation också hänvisa till sitt yttrande av den 13 april 2015, § 119. Av detta framgår att kommunstyrelsen inte fullt ut

delar uppfattningen om behovet av åtgärder till följd av samtliga lämnade rekommendationer. Kommunstyrelsen vill också understryka att åtgärder vidtagits utifrån de lämnade rekommendationer och i dessa delar pågår utvecklingsarbetet kontinuerligt. Ett exempel är det arbete som gjorts i ärenden som rör exploateringsredovisning i samband med tertialbokslut, vad gäller vilken information som redovisas i dessa och hur informationen redovisas.

Nacka dag som ovan

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Nacka kommun

Revisionskrivelse

Revisorerna

2017-10-25

Till: Kommunstyrelsen

För kännedom: Kommunfullmäktige

Granskning av exploateringsprocessen

EY har på uppdrag av oss revisorer granskat exploateringsprocessen. Revisionsfrågorna har bland annat varit:

- om underlaget för exploateringsprojekt innehåller riskanalyser och är underlaget tillräckligt kvalitetssäkrat inför beslut
- är tecknade avtal med entreprenörer som hanterar exploateringsprocessen tillräckligt tydliga när det gäller ansvar och uppföljning

Den övergripande bedömningen är att underlaget inför genomförande av exploateringsprojekt brister, eftersom det inte innehåller tydliga och utförliga riskanalyser som förutsätts i kommunens projektmodell. Riskerna i de granskade projekten redovisas alltför summariskt, både i start-pm och projektplan. Såväl i projektmodellen som i övriga styrdokument saknas tydliga angivelser av hur underlag skall kvalitetssäkras inför beslut.

I de granskade exploateringsavtalen framgår att exploatören ansvarar för genomförande av allmänna anläggningar. Det osäkra rättsläget gör det oklart om det rör sig om avvikelse från LOU eller inte. Därför anser vi det viktigt att förhålla sig försiktig till hur ansvaret för allmänna anläggningar fördelas.

Hösten 2014 granskade vi exploateringsprocessen (Revisionsrapport 3/2014). I den nu aktuella granskningen har vi också undersökt om 2014 års rekommendationer har hörsammats och lett till förändring. Vi konstaterar att verksamheten inte i någon större utsträckning vidtagit åtgärder som revisorerna rekommenderade vid det tillfället. Enligt uppgift pågår under 2017 arbete med att åtgärda flertalet brister revisionen identifierade 2014. Vi ser det som anmärkningsvärt att kommunen inte förrän nu börjat åtgärda de brister revisionen identifierade för tre år sedan.

Granskningen ger oss anledning att lämna följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att tillräckligt omfattande riskanalyser genomförs, redovisas och biläggs övrigt underlag inför beslut om exploateringsprojekt.
- Se över rutinerna för kvalitetssäkring av underlag inför beslut så att det finns tillräcklig kapacitet.
- Vidta försiktighet rörande ansvar för allmänna anläggningar till dess att rättsläget utretts vad gäller att tillämpa LOU.
- Säkerställ att revisionens rekommendationer hanteras inom rimlig tid.

Vi önskar kommunstyrelsens svar på rekommendationerna ovan senast 2018-01-25.

För revisorerna i Nacka kommun

Lars Berglund
Ordförande

Yvonne Wessman
Vice ordförande

Bilaga: Revisionsrapport 4/2017 Granskning av exploateringsprocessen

Granskning av exploateringsprocessen

Nacka kommun

Building a better
working world

Innehåll

Sammanfattning och rekommendationer	2
1 Inledning	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte.....	3
1.3 Revisionsfrågor	3
1.4 Ansvarig nämnd	4
1.5 Metod	4
1.6 Revisionskriterier.....	4
1.6.1 Plan- och bygglagen.....	4
1.6.2 Lagen om offentlig upphandling	5
1.6.3 Kommunens styrdokument för exploateringsprojekt	6
1.7 Projektmodell för stadsbyggnadsprojekt	7
2 Granskning av avtal och tillhörande underlag	8
2.1 Tydlighet i avtal	8
2.1.1 Uppföljning av avtal.....	8
2.2 Kravställning.....	9
2.3 Överlåtelse	11
2.4 Riskanalyser.....	12
2.5 Exploateringsavtal och LOU	14
2.6 Kvalitetssäkring av underlag.....	15
3 Svar på revisionsfrågorna och bedömning.....	16
3.1 Avslutande bedömning	17
4 Uppföljning av tidigare rekommendationer.....	18
4.1 Bedömning	20
5 Källförteckning.....	21

Sammanfattning och rekommendationer

EY har på uppdrag av revisorerna i Nacka kommun granskat exploateringsprocessen, med syfte att bedöma om underlaget inför genomförandet av exploateringsprojekt innehåller riskanalyser samt är tillräckligt kvalitetssäkrat inför beslut. Vidare har granskningen syftat till att bedöma huruvida tecknade avtal med entreprenörer som hanterar exploateringsprocessen är tydliga med avseende på ansvar och uppföljning.

Vår övergripande bedömning är att underlaget inför genomförande av exploateringsprojekt brister i den utsträckningen att det inte innehåller tydliga och utförliga riskanalyser i enlighet med kommunens projektmodell. Enligt projektmodellen ska projektplanen innehålla en "mer utförlig riskanalys". Vidare ska de initialt identifierade riskerna med projektet lyftas redan i start-pm. Vår bedömning är att riskerna i de granskade projekten redovisas alltför summariskt, i såväl start-pm som i projektplan.

Rörande kvalitetssäkring saknas i projektmodellen och i övriga styrdokument tydliga angivelser kring hur underlag ska kvalitetssäkras inför beslut.

Vi bedömer exploateringsavtalen som tydliga och avtalen tillsammans med relevant underlag tydliggör hur projekten ska genomföras. Under pågående projekt genomförs återkommande uppföljningar och avstämningar med ansvarig exploatör. Vidare har kommunen tjänstemän på plats "on site" där uppföljningar och kontroller genomförs löpande.

I de granskade exploateringsavtalen framgår att exploatören ansvarar för genomförande av allmänna anläggningar. Det osäkra rättsläget gör att det är oklart huruvida det rör sig om avvikelse från LOU. Till följd av osäkerheten anser vi det vara av vikt att förhålla sig försiktig rörande hur ansvaret för allmänna anläggningar fördelas.

Hösten 2014 genomförde EY på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna en granskning av exploateringsprocessen (revisionsrapport 3/2014). Rapporten renderade i ett antal rekommendationer. Inom ramen för föreliggande granskning har avstämning gjorts huruvida 2014 års rekommendationer har hörtsammats och lett till förändring. Vår bedömning är att verksamheten inte i någon större utsträckning vidtagit åtgärder till följd av de rekommendationer som revisionen lämnade 2014. Enligt uppgift pågår under 2017 arbete med att åtgärda flertalet av de brister revisionen identifierat. Vi bedömer det vara anmärkningsvärt att kommunen inte förrän nu vidtar åtgärder till följd av de brister som revisionen identifierat för tre år sedan.

Utifrån vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- ▶ Säkerställ att tillräckligt omfattande riskanalyser genomförs, redovisas och biläggs övrigt underlag inför beslut
- ▶ Se över rutinerna för kvalitetssäkring av underlag inför beslut
- ▶ Vidta försiktighet rörande ansvar för allmänna anläggningar, till dess att rättsläget fullständigt utretts
- ▶ Säkerställ att revisionens rekommendationer hanteras inom rimlig tid

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Nacka kommun växer snabbt. Med anledning av detta bedrivs i kommunen ett omfattande exploateringsarbete som innefattar en stor del komplexa frågor som behöver hanteras för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv process. För kommunen är det därför väsentligt att det finns tydliga och säkra processer för hur exploateringsarbetet bedrivs samt att tydliga avtal med entreprenörer tas fram och följs upp.

1.2 Syfte

Syftet med granskningen har varit att bedöma om underlaget inför genomförandet av exploateringsprojekt innehåller riskanalyser samt är tillräckligt kvalitetssäkrat inför beslut. Vidare syftar granskningen till att bedöma huruvida tecknade avtal med entreprenörer som hanterar exploateringsprocessen är tydliga med avseende på ansvar och uppföljning.

1.3 Revisionsfrågor

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Är exploateringsavtal skrivna på ett tydligt sätt så att det praktiskt går att följa upp att ställda krav verkligen genomförs?
  - Sker en sådan dokumenterad uppföljning?
- ▶ Är kraven på externa utförare tydliga i avtal, både ekonomiskt och avseende vad som ska göras?
  - Finns i avtal tydligt angivet vilka åtgärder kommunen kan vidta om entreprenör inte genomför arbete enligt avtal?
- ▶ Regleras om och under vilka förutsättningar motparten kan överlåta bolag/åtaganden enligt avtal?
- ▶ Görs riskanalyser som en del i beslutsunderlagen för exploateringar?
- ▶ Finns krav som kan vara i strid med LOU (förtäckt upphandling)?
- ▶ Finns en tillräcklig kvalitetssäkring av planarbetet på politisk nivå utifrån den kraftigt ökade arbetsbelastningen?

Inom ramen för granskningen har också en uppföljning gjorts av de rekommendationer som lämnades i samband med granskning av exploateringsprocessen, revisionsrapport 3/2014.

Följande rekommendationer lämnades och följs upp i föreliggande rapport:

- Övergripande riktlinjer för exploateringsredovisning bör beslutas på politisk nivå.
- Den interna kontrollen bör utvecklas genom att krav på dokumenterade kontroller införs för väsentliga kontrollmoment. Detta kan ske i exploateringsenhetens internkontrollplan.
- Inom ramen för den interna kontrollen bör uppföljning ske att riktlinjer för fördelningen av utgifter mellan gata, VA och park efterlevs.
- Ekonomiska kalkyler för beslut i nämnd/styrelse bör utvecklas för att underlätta avvikelsetanalyser och skapa bättre beslutsunderlag.

- I den ekonomiska återrapportering som sker i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen bör ingå uppgifter om när ett enskilt projekt startade, beräknades bli avslutat samt vilka avvikelser som förekommit i förhållande till ursprunglig plan inklusive budget.
- Framtida bedömda underhållskostnader bör framgå i såväl ursprunglig kalkyl som uppdaterade bedömningar som rapporteras till kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

1.4 Ansvarig nämnd

Granskningen begränsas till att omfatta kommunstyrelsens exploateringsverksamhet.

1.5 Metod

Granskningen har genomförts genom granskning av ett antal tecknade exploateringsavtal samt genom granskning av beslutsunderlag och intervjuer med chef samt medarbetare vid exploateringsenheten. Samtliga dokument som granskats listas i källförteckningen. Intervjuer har genomförts med följande funktioner:

- Exploateringschef
- Projektledare stadsbyggnadsprojekt
- Projektledare stadsbyggnadsprojekt
- Kommunjurist

Samtliga intervjupersoner har beretts möjlighet att faktagranska rapporten.

1.6 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut. Kriterier kan också ha sin grund i jämförbar praxis eller erkänd teoribildning.

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- ▶ Plan- och bygglagen (2010:900)
- ▶ Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)
- ▶ Kommunens regelverk för exploateringsprojekt

För granskningen relevanta delar av revisionskriterierna beskrivs nedan.

1.6.1 Plan- och bygglagen

Exploateringsavtalets innehåll regleras i plan- och bygglagen, 6 kap. 39-42 §§.

Lagstiftningen stipulerar att om kommunen avser att ingå exploateringsavtal ska kommunen anta riktlinjer som anger utgångspunkter och mål för sådana avtal. Riktlinjerna ska ange grundläggande principer för

- fördelning av kostnader och intäkter för genomförandet av detaljplaner,
- medfinansieringsersättning, om kommunen avser att avtala om sådan ersättning, och
- andra förhållanden som har betydelse för bedömningen av konsekvenserna av att ingå exploateringsavtal

Lagstiftningen fastslår att ett exploateringsavtal får avse åtagande för en byggherre eller en fastighetsägare att vidta eller finansiera åtgärder för anläggningar av gator, vägar och andra

allmänna platser och av anläggningar för vattenförsörjning och avlopp samt andra åtgärder. Åtgärderna ska vara nödvändiga för att detaljplanen ska kunna genomföras. De åtgärder som ingår i byggherrens eller fastighetsägarens åtagande ska stå i rimligt förhållande till dennes nytta av planen.

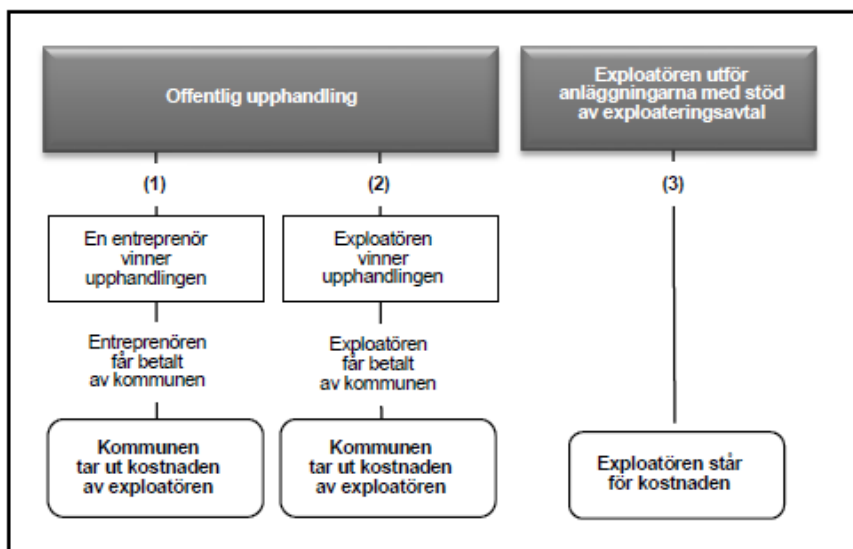
Angående medfinansieringsersättning får ett exploateringsavtal omfatta detta under förutsättning att den väg eller järnväg som kommunen bidrar till medför att den fastighet eller de fastigheter som omfattas av detaljplanen kan antas öka i värde.

1.6.2 Lagen om offentlig upphandling

Tidigare praxis har varit att arbeten som avser uppförande av gemensamma anläggningar bör upphandlas i konkurrens då värdet på dessa arbeten överstiger angivna tröskelvärden. Detta bör göras för att inte riskera att agera i strid mot lagen om offentlig upphandling. Rättsläget har dock under ganska lång tid ansetts vara oklart.

En statlig utredning (SOU 2015:109) har i betänkande kommit fram till slutsatsen att LOU inte förhindrar att kommunen utan föregående upphandling, i ett exploateringsavtal, ger exploatören i uppdrag att utföra de allmänna platserna. Utredningen lämnar dock rekommendationen att det bör utarbetas förtydligande vägledningar beträffande LOU:s tillämpning i olika situationer där exploateringsavtal används.

Detta betyder att när kommunen är huvudman för allmänna platser i en detaljplan, får kommunen besluta att exploatören ska betala kostnaderna för att anlägga de allmänna platserna. Detta betyder att exploatören är skyldig att svara för de kostnader som uppstår för allmänna platser. För kommunen och byggherren saknas det ekonomisk betydelse om LOU tillämpas eller inte, eftersom exploatören ska stå för kostnaderna oavsett vilket tillvägagångssätt som används. Utredningen illustrerar detta med bilden nedan:

Trots detta bör försiktighet råda vid utformning av exploateringsavtal så att inte avsteg från LOU görs, då rättsläget fortsatt anses vara oklart. Regeringen har givit Boverket i uppdrag att utreda frågan vidare, som en del i en översyn av plan- och bygglagen. Boverket ska redovisa uppdraget till regeringen 31 oktober 2017.

1.6.3 Kommunens styrdokument för exploateringsprojekt

2016 antog fullmäktige "Program för markanvändning med riktlinjer för markanvisnings- och exploateringsavtal". Härefter anges grunden för hur kommunen ska använda sitt markinnehav för att utveckla kommunen som en attraktiv plats att bo, leva och verka i.

Ett exploateringsavtal är ett avtal om genomförande av en detaljplan mellan en kommun och en byggherre eller en fastighetsägare avseende mark som kommunen inte äger. Exploateringsavtal tecknas mellan en exploatör och kommunen i samband med detaljplanläggning av mark som kommunen inte äger. Benämningen exploatör används för byggherre eller fastighetsägare.

I riktlinjerna anges att i exploateringsavtalet ska kommunens och exploatörens gemensamma mål och ansvarsfördelningen för kostnader och genomförandet av detaljplanen regleras. Processen att ingå exploateringsavtal ska ske parallellt med detaljplanarbetet. Exploateringsavtalet ska ingås i nära anslutning till detaljplanens antagande, och ska beslutas av fullmäktige.

I riktlinjerna bemyndigar fullmäktige kommunstyrelsen att besluta vad som utgör godtagbar säkerhet i exploateringsavtal samt generella bestämmelser i syfte att säkerställa exploateringsavtalens rätta fullgörande över tid.

Kommunens exploateringsenhet har tagit fram en vägledning för exploateringsavtal. Vägledningen togs i januari 2017. Syftet med vägledningen är att den ska fungera som ett stöd för exploateringsingenjörer, administrativ koordinator och projektledare i samband med projektgenomförandet. Exploateringsavtal ska ingås när det krävs för att säkerställa genomförandet av detaljplan och för att tillgodose krav på ett tidsenligt och väl fungerande bebyggelseområde. I stadsbyggnadsprojekt ska utgångspunkten alltid vara att ett exploateringsavtal ska skrivas. Normalt tar det cirka ett år att förhandla fram ett exploateringsavtal. Arbetet med detta bör inledas innan detaljplanen ställs ut för samråd.

Enligt vägledningen ska exploateringsavtalet stämmas av med exploateringschefen under hand. Vid tveksamheter kring avtalet ska avstämning göras med kommunjurist. Fullmäktige beslutar exploateringsavtalet efter att det antagits av kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott (KSSU). Innan ärendet lämnas till KSSU ska exploatören skriva under avtalet, och därigenom binda sig till innehållet.

Under detaljplanarbetet bestäms vad som ska ingå i exploateringsavtalet. Bland annat ska de gemensamma målen med exploateringen samt ansvarsfördelningen av kostnader regleras. Vidare regleras även hur allmänna anläggningar och annan nödvändig infrastruktur ska finansieras och vem av parterna som ska ansvara för utbyggnaden.

Verksamheten har tagit fram en mall med exempelskrivningar för exploateringsavtal. Mallen togs fram i samband med att vägledningen togs fram. Det konstateras dock att det är viktigt att avtalet anpassas i varje enskilt fall utifrån gällande lagstiftning och den aktuella exploateringsens förutsättningar. I vägledningen görs under 14 olika rubriker en genomgång av de olika delarna i ett exploateringsavtal. Dessa är: allmänna bestämmelser, fördelning av finansieringsansvar, marköverlåtelse, utformning av allmänna anläggningar, utbyggnad av allmänna anläggningar och lagen om offentlig upphandling, utbyggnad av VA-infrastruktur, uppförande av ny byggnad för välfärdsändamål och lagen om offentlig upphandling, finansiering av social infrastruktur, säkerhet i exploateringsavtal, viten i exploateringsavtal, överlåtelse av exploateringsavtalet, anläggningar på kvartersmark, utbyggnadsordning och

tidplan samt övriga frågor. Delar av vad som framgår i styrdokumenterna under rubrikerna ovan framgår senare i rapporten.

1.7 Projektmodell för stadsbyggnadsprojekt

Kommunen har en projektmodell för stadsbyggnadsprojekt. Syftet med modellen är att skapa en tydlig styrning och bra förutsättningar för prioritering och planering av resurser. Den senaste versionen beslutades på tjänstemannanivå 2016-02-16. Projektens olika faser och vilka beslutspunkter som finns beskrivs.

Ett stadsbyggnadsprojekt definieras som ett avgränsat uppdrag med tydliga och identifierade krav avseende tid, kostnad och resultat. Det finns en uppdragsgivare som ger direktiv avseende projektets syfte och mål, tids- och kostnadsramar, finansiering med mera, och det är upp till uppdragsgivaren som resultatet/produkten levereras. För att uppnå det begärda resultatet måste projektet förberedas och planeras i fråga om tid, omfattning, resurser, budget, risker, delmål, beslutspunkter med mera. Detta ska beskrivas i en projektplan.

Mindre detaljplaner, så kallade frimärksplaner, som startas och beslutas av miljö- och stadsbyggnadsnämnden hanteras inte inom ramen för projektmodellen utan betraktas som ett ärende i linje på planenheten.

Projektmodellen anger också de mest väsentliga dokument som ska utgöra grunden för projektstyrningen, och som utgör underlag för de beslut som fattas av uppdragsgivare respektive styrgrupp samt beskriver projektets förutsättningar och ramar. Nedan följer en kort beskrivning över vilka dokument dessa är. Inom ramen för granskningen, och för att kunna besvara revisionsfrågorna, har granskning gjorts av väsentliga dokument utöver exploateringsavtal.

- Projektdirektiv – dokument som tydliggör uppdraget utifrån uppdragsgivarens och portföljägarens krav och önskemål. Det undertecknade projektdirektiven utgör beslutet för att låta projektledare ta fram start-PM och projektplan.
- Start-PM – utgör underlag för politiskt beslut att påbörja projektet. Start-PM ska redovisa projektets syfte och mål, samt beskriva både volymmässiga och platsspecifika förutsättningar. Övrig information som ska framgå är kostnadsposter, intäkter, översiktlig tidplan samt enklare riskanalys. Innehållet i start-PM ska stämmas av med byggherre. Start-PM ska beslutas av stadsutvecklingsutskottet.
- Projektplan – internt verktyg för tids- och resursplanering, bemanning och projektstyrning. Projektplanen ska redovisa hur projektet ska bedrivas, vilka delprojekt som ingår, vilka roller som behövs och hur de bemannas. Planen ska också innehålla en riskanalys och en kommunikationsplan. Underlaget till projektplanen utgörs av projektdirektiv, start-PM samt eventuella ytterligare direktiv från styrgruppen. Projektplanens innehåll ska stämmas av med byggherre.
- Utbyggnads-PM – underlag för politiskt beslut att fortsätta projektet efter planprocessen, avvakta eller avbryta projektet. Innehållet i PM ska stämmas av med byggherre, särskilt de delar som rör åtgärder, konsekvenser för fastighetsägare och boende, kostnader, tidplan samt riskanalys. Utbyggnads-PM beslutas av stadsutvecklingsutskottet. Ett beslutat utbyggnads-PM utgör ramen för projektets innehåll, mål och resultat.
- Slutrapport – utgör redovisning av hela projektet, uppföljning, resultat, ekonomiskt utfall med mera. Projektet behöver vara helt avslutat och driftöverlämnande ska ha gjorts innan slutrapporten kan antas. Beslut om slutrapport fattas av kommunstyrelsen.

Mallar och rutiner för vad de olika dokumenten ska innehålla och hur de tas fram finns. För dessa mallar och rutiner ansvarar i huvudsak exploateringsenheten.

2 Granskning av avtal och tillhörande underlag

Inom ramen för granskningen har tre exploateringsavtal granskats med tillhörande bilagor samt handlingar som föregått framtagandet av exploateringsavtal och exploatering, såsom projektplan, start-pm och utbyggnads-pm. De tre granskade avtalen är:

- Nacka strand – Norra branten (ombyggnad av kontor till bostäder)
- Sicklaön 40:12 och 83:22 (ombyggnad av entré samt fastighetsreglering)
- Tollareängen i Boo (byggande av 91 bostäder och en förskola)

Granskningen har gjorts med avstamp i de för granskningen relevanta revisionsfrågorna.

2.1 Tydlighet i avtal

De tre granskade avtalen innehåller inga särskilda avsnitt där det tydligt anges vilka särskilda krav som ställs på exploatören. Inte heller är avtalen formulerade med rubriker där krav framgår. Ställda krav återfinns löpande genom hela avtalet, i såväl löpande text som ibland i tabeller och bilder, samt i bilagda handlingar såsom detaljplaner, gestaltungsprogram och miljöbeskrivningar. Det tas inte fram några mallar för uppföljning utifrån respektive avtal.

Från kommunens sida är det normalt att det är samma projektledare från början till projektet är avslutat och slutbesiktning gjorts. Från exploatörens sida är det vanligt att projektledaren byts ut i samband med att projektet går över från planeringsstadiet till genomförandeskedet. Om personella resurser byts ut måste en ny genomgång av avtalet göras för att samtliga ska vara införstådda i alla regler och krav rörande vad som gäller och så att inga otydligheter finns. Normalt kallar kommunens projektledare till dessa möten.

2.1.1 Uppföljning av avtal

Uppföljning görs genom återkommande avstämningsmöten med exploatören. Uppföljningsmöten dokumenteras som regel i form av minnesanteckningar där det även framgår vem som ansvarar för att hantera frågan vidare. Granskningar genomförs också på plats, vilket resulterar i granskningsrapporter med särskilda punkter för uppföljning. Projektledaren ansvarar för att följa upp avtalen. Enligt intervjupersonerna är det förhållandevis enkelt att följa upp avtalen. Kommunen har också kontrollanter som på plats genomför besiktningar och kontroller samt avstämning av och mot ritningar för att säkerställa att exploateringen genomförs enligt avtal och utifrån vad som överenskommit. Enligt intervjupersonerna är kommunens projektledare ute på plats där exploateringsprojekten genomförs, dock konstateras att projektledarna skulle behöva vara "on site" mer än vad de i dagsläget är. Detta uppges vara en resursfråga. Uppföljningsmöten genomförs minst varannan månad. Kortare avstämningsmöten genomförs mer regelbundet så fort något behöver stämmas av.

I samband med slutbesiktning deltar tjänstemän även från andra berörda förvaltningar.

Intervjuade tjänstepersoner uppger dock att avtalen inte alltid följs av exploatörerna. Förutom projektledaren kan det även vara andra som identifierar att avsteg från avtal har gjorts, t.ex. parkingenjör eller medarbetare på miljöenheten. I maj 2017 hade kommunen cirka 80 pågående juridiska tvister till följd av avtalsbrott. Det rör sig bland annat om att träd tagits ned som inte har varit tillåtet, gestaltungsfrågor, byggande av bostadsrätter istället för som

överenskommet hyresrätter. Vidare finns pågående tvister om att kommunal mark har utnyttjas som inte varit tillåtet enligt avtal samt att otillåtna utsläpp av dagvatten har gjorts.

2.2 Kravställning

I vägledningen för exploateringsavtal anges hur viten ska hanteras. Det fastslås att skadestånd kan vara besvärligt att beräkna och bevisa, och därför avtalas istället oftast om viten. Vite är ett förutbestämt skadestånd oavsett vållande. Syftet med vite är att skapa incitament att inte bryta mot vad som avtalats, till exempel vad gäller tider för genomförande eller kvalitet. Genom vitet behöver inte kommunen bevisa skada eller skadans storlek, bara att ett avtalsbrott har skett. Om den skada som kommunen lider till följd av avtalsbrott överstiger det avtalade vitet kan kommunen ha rätt till skadestånd för mellanskillnaden. Avtalet ska därför alltid, enligt vägledningen, innehålla en bestämmelse om att kommunen förbehåller sig rätten att utkräva skadestånd om skadan skulle överstiga det avtalade vitet. Det anges dock att det kan vara en omständlig process att utkräva skadestånd och skadan kan vara svår att bevisa och uppskatta. Därför är det viktigt att vitet inte sätts för lågt då motparten kan tycka att det är värt att bryta mot avtalet och betala vitet istället för att följa avtalet. I exploateringsavtal bör viten främst kopplas till bestämmelser:

- som syftar till att skydda kommunen mot tredjepart. T.ex. att motparten vid försäljning ska ta med vissa bestämmelser i överlåtelseavtalet eftersom samtycke inte behöver inhämtas från kommunen vid överlåtelse
- där skadan kan vara svår att uppskatta eller visa, t.ex. rörande kvalitet eller gestaltning
- som i övrigt är särskilt angelägna för kommunen såsom viss utbyggnad eller uppförande om bullerplank, stängsel eller vegetation

I vägledningen anges också att kommunen ska kräva säkerhet från exploatören. Säkerheten syftar till att undvika att kommunen ska tvingas täcka upp för de kostnader som exploatören inte har erlagt. Om inga säkerheter ställs blir kommunen ersättningskyldig om exploatören inte fullgör sina åtaganden. Säkerheten ska dock inte skrivas in i exploateringsavtalet på grund av att avtal ofta överlåts vilket medför att säkerheten behöver bytas ut. För att undvika att ändringar behöver göras i avtalet är det bättre att göra en allmän skrivning i avtalet om att exploatören ska ställa fullgod säkerhet som kommunen ska godkänna.

Nacka strand, norra branten

Av avtalet framgår krav som ställs, såväl på exploatören som på kommunen. Det ges omfattande tekniska beskrivningar av hur byggnationer ska göras och utformas, inklusive gator, belysningar, träd, parker med mera. Vidare ställs tydliga miljökrav såsom krav på sanering av mark. Förslag till detaljplan med bestämmelser och beskrivningar återfinnes i bilaga. Det anges också att exploatören ska bidra med finansiering till bygget av tunnelbana. Modellen för hur ersättningens storlek ska beräknas bifogas avtalet.

Det framgår i viss utsträckning vad exploatören inte får göra. Det anges vidare att exploatören ska ersätta kommunen för kostnader rörande allmänna anläggningar förutom VA. Flera servitutsavtal finns med i underlaget. Det tydliggörs vilken prioriteringsordning som gäller om motstridiga uppgifter finns i de olika dokumenten, dvs att exploateringsavtalet står över planbeskrivningen och teknisk handbok. Det tydliggörs vidare vad som gäller rörande kontroller, besiktning och garanti.

Eventuella tvister ska avgöras av domstol på kommunens hemort. Vitesbelopp fastslås rörande skador på vegetation, om exploatören inte vid fastighetsöverlåtelse bilägger särskild skrivning i avtal som säkerställer att ny ägare binds till samtliga förpliktelser enligt avtalet samt om inte exploatören färdigställer och överlämnar snabbanehiss inom fem år efter att

avtalet vunnit laga kraft. I skattereservation anges att entreprenören ska betala vite motsvarande 25.000:- per anställd och månad om inte korrekt redovisning görs av löner, arbetsgivaravgifter med mera till Skatteverket.

Det saknas skrivningar om vite eller om andra åtgärder kan vidtas om tidplanen inte hålls.

Det fastslås att om inte exploatören erlägger ersättningar och viten enligt avtalet i rätt tid utgår dröjsmålsränta motsvarande en räntesats som med 8 procentenheter överstiger riksbankens gällande referensränta.

Säkerhet ställs i form av moderbolagsgaranti, som framgår av bilaga.

Sicklaön 40:12 och 83:22

Av avtalet framgår vilka krav som ställs på exploatören, såsom att exploatören ansvarar för arbeten och kostnader för att sanera marken i den omfattning som krävs. Vidare fastslås att exploatören ska ersätta kommunen för kommunens åtaganden enligt avtalet, vilket innefattar ersättning för kommunens kostnader för upphandling, projektering, byggledning, samordning, utbyggnad, besiktning och kommunens interna administrationskostnader i samband med projektet och utbyggnaden av de allmänna anläggningarna.

För detaljer kring hur exploateringen ska utformas hänvisas till teknisk handbok. Det anges dock att exploatören och kommunen kontinuerligt ska samråda med varandra för att samordna samtliga delar av exploateringen.

Det anges hur prioriteringsordningen ser ut mellan olika dokument. I första hand gäller information som ges i exploateringsavtalet.

Av avtalet framgår att dröjsmålsränta kan utdömas om exploatören inte erlägger ersättningar och viten i enlighet med avtal. Brister exploatören i fullgörandet av avtalet har kommunen rätt till ersättning för skada på grund av avtalsbrottet. Kommunen har också rätt att häva avtalet om exploatören på ett väsentligt sätt bryter mot avtalets bestämmelser eller mot de krav och förutsättningar som följer med avtalet samt inte vidtar rättelse inom 30 dagar efter skriftligt påpekande från kommunen.

Det finns inga skrivningar i avtalet rörande viten.

I avtalet anges att säkerhet ska ställas i form av moderbolagsgaranti eller likvärdig säkerhet.

Tollareängen i Boo

Av avtalet framgår att exploatören ska stå för alla kostnader rörande marköverlåtelse, servitut, ledningsrätt eller annan rättighet i samband med detaljplanens och exploateringsavtalets genomförande, förrättningskostnader för anläggningsåtgärden att inrätta gemensamhetsanläggning enligt bilaga, samt 80 % av förrättningskostnaderna för fastighetsreglering och avstyckning. Kommunen åtar sig att bekosta 20 procent av förrättningskostnaderna för fastighetsreglering och avstyckning.

I den detaljplan och det gestaltningsprogram som bifogas avtalet framgår detaljer för hur exploateringen ska genomföras.

Exploatören ska bekosta eventuella arkeologiska utredningar samt marksanering. Det framgår tydliga krav för gator, belysning med mera. I skattereservation anges att entreprenören ska betala vite motsvarande 25.000:- per anställd och månad om inte korrekt

redovisning görs av löner, arbetsgivaravgifter med mera till Skatteverket. Vitesbelopp anges som ska erläggas vid skador på vegetation.

Det anges inga villkor eller andra bestämmelser kring vad som sker om tidplanen inte följs.

I avtalet anges att exploatören senast vid undertecknande av avtalet ska lämna säkerhet om totalt 5 mnkr till kommunen i form av bankgaranti eller likvärdig säkerhet som kommunen godkänner.

2.3 Överlåtelse

I vägledningen för exploateringsavtal fastslås att exploateringsavtal kan överlåtas på ny part. Därför är det viktigt att kommunen försäkras om att i avtalet ha med en skrivning om att avtalet endast får överlåtas med kommunens skriftliga samtycke. Syftet är att skydda kommunen från överlåtelser till exploatörer som kommunen inte anser vara lämpliga att genomföra exploateringen.

Det händer att fastigheter som omfattas av exploateringsavtalet överlåts till nya ägare som inte är part i exploateringsavtalet. Kommunen kan inte motsätta sig eller uppställa villkor för en sådan överlåtelse. För att försäkra sig om att nya fastighetsägare också följer avtalet bör kommunen ta in en skrivning i avtalet om att vid överlåtelse av fastighet som omfattas av avtalet överlåta samtliga rättigheter och skyldigheter kopplade till den eller de fastigheter som överlåts enligt avtalet på den nya ägaren. Vägledningen anger också att för att detta ska få genomslagskraft bör kommunen koppla ett kraftigt vite till bestämmelsen.

Exploatören kan under pågående exploatering överlåta bolaget till nya exploatörer eller till bostadsrättsföreningar. För att kommunen ska ha kontroll över vem som är motpart i avtalet bör avtalet innehålla en skrivning om att kommunen skriftligt ska godkänna ägarförändringar i exploatörens bolag eller hos bolagets moderbolag. Kommunen kan ställa krav på ny eller ökad säkerhet för att godkännande om överlåtelse av bolag ska ges.

Nacka strand, norra branten

Av avtalet framgår att överlåtelse av fastighet får ske om den nya ägaren tar över alla förpliktelser som avtalet medför. En särskild text som ska lyftas in i avtal med eventuell ny fastighetsägare biläggs avtalet. Om detta inte följs kan vite utdömas.

Överlåtelse av hela avtalet får göras efter kommunstyrelsens skriftliga medgivande.

Det finns inga skrivningar om överlåtelse av bolag och hur detta ska hanteras.

Sicklaön 40:12 och 83:22

Av avtalet framgår att exploatören förbinder sig att vid överlåtelse av äganderätten till området eller fastighet som avstyckats från området, tillse att ny ägare övertar samtliga förpliktelser avseende området eller fastighet som avstyckats. Detta ska även tillämpas vid överlåtelse av bolag.

Överlåtelse av avtalet får endast göras efter kommunens skriftliga medgivande.

Tollareängen i Boo

Av avtalet framgår att exploatören förbinder sig att vid överlåtelse av äganderätten till detaljplaneområdet eller fastighet som avstyckats från detaljplaneområdet tillse att ny ägare övertar samtliga förpliktelser avseende detaljplaneområdet eller fastighet som avstyckats från detaljplaneområdet. I respektive avtal angående överlåtelse ska särskild text lyftas in.

Texten biläggs avtalet. Texten innehåller bestämmelser kring att ny ägare tar över alla förpliktelser i enlighet med exploateringsavtalet.

Överlåtelse av avtalet får endast göras efter kommunens skriftliga medgivande.

Det finns inga skrivningar om överlåtelse av bolag och hur detta ska hanteras.

2.4 Riskanalyser

I exploateringsavtalen finns inga riskanalyser. Däremot ska det enligt kommunens projektmodell finnas riskanalyser i såväl start-PM, projektplan som utbyggnads-PM. Det finns dock ingen särskild mall för hur riskanalyser ska göras, utan uppges variera beroende på vilken typ av projekt det handlar om.

I mallen för start-PM finns rubriken *Risker*. I detta avsnitt ska enligt mallen de eventuella tydliga projektriskerna beskrivas. I beskrivningen av analys av risker med avseende på tid, ekonomi och kommunikation ges kortfattad information att risker även lyfts i samband med att syfte, mål och behov med projektet tas fram och preciseras. Det konstateras att vissa risker behöver hanteras tidigt. Exempel på sådana risker är opinion eller att projektet är beroende av andra projekt och beslut. Den typen av risker ska lyftas i start-PM. Övriga risker anges kunna hanteras i det faktiska arbetet framöver, samt genom en mer utförlig riskanalys i projektplanen.

I rutinen för framtagande av projektplan anges att det är viktigt att i projektplanen ta upp frågor som kan bli kontroversiella eller där projektledaren vill ha tidig styrning i projektet. Vi gör tolkningen att denna skrivning gör gällande att frågor av riskkaraktär ska tas upp i projektplanen. I mallen för projektplan finns en rubrik med namnet *Riskanalys*. Det anges inte vad riskanalysen ska innehålla eller hur den ska tas fram. Vidare anges att riskanalys ska ligga som bilaga till projektplanen.

I mallen för utbyggnads-PM finns avsnittet *Problem och möjligheter*. Här ska en redovisning av konsekvenser för fastighetsägare och boende göras samt en analys av risker avseende tid, kostnader och resultat/mål.

Nacka strand, norra branten

I start-PM anges initialt att detaljplanen, efter en preliminär behovsbedömning, inte bedöms innebära en betydande miljöpåverkan. Vidare anges att området är beläget inom riksintresse för kulturmiljövård och att projektet kan komma att påverka riksintresset samt att frågan därför behöver bevakas under hela processen. Vidare konstateras att strandskyddet är upphävt sedan tidigare men att frågan om hur strandskyddets syften ska säkerställas vid ny planläggning behöver bevakas under hela processen.

Några särskilda skrivningar eller något särskilt avsnitt i start-PM som rör risker finns inte.

I projektplanen anges att en övergripande riskanalys finns. Under rubriken *Riskanalys* finns en mindre riskanalys, i form av en tabell där två risker lyfts fram som tilldelas värden utifrån sannolikhet och konsekvens. De två risker som lyfts är:

- Med en pressad tidplan finns risk för att kvaliteten i utredningar och underlag blir lidande.
- Projektet har en mycket pressad tidplan och risk finns att exploitören inte hinner ta fram de utredningar som krävs för att gå vidare med detaljplanen till granskning samt att få fram ett exploateringsavtal i tid.

För båda riskerna lyfts även vilka åtgärder som ska vidtas. Det rör att prioritering av kvalitet ska göras framför tidplan samt att konsekvenserna ska tydliggöras för exploitören av att utredningarna inte är framme i tid.

Inga ytterligare skrivningar finns rörande projektets risker. Inte heller finns någon riskanalys i bilaga till projektplanen.

I det exploateringsavtal som ingåtts med exploitören finns inga skrivningar om eventuella risker med projektet.

Något utbyggnads-PM för projekt Nacka strand, norra branten finns inte då projektet ännu inte har kommit så långt.

Sicklaön 40:12 och 83:22

Såväl start-PM som projektplan saknas för projektet Sicklaön 40:12 och 83:22. Detta beror enligt uppgift på att projektet inte definieras som ett stadsbyggnadsprojekt. Anledningen till detta är bland annat att förslaget till detaljplan bedömdes sakna intresse för allmänheten, vilket beror på att projektet inte omfattar allmänna anläggningar. Projektet bedömdes inte heller ha en betydande miljöpåverkan.

Upprättat exploateringsavtal saknar skrivningar om vilka risker som föreligger i projektet.

Av detaljplanen framgår dock att risker med projektet finns. Det konstateras att det finns viss risk att konfliktytorna mellan besökare och cyklister ökar i och med att murarna mellan entrén och cykelbanan försvinner. Härav är det av stor vikt att gång- och cykelbanan markeras tydligt. Vidare lyfts i planen att problem eventuellt kan uppstå i samband med en framtida ombyggnation av Sickla industriväg. Utredningar har dock visat att en byggnation av entrén är möjlig.

Tollareängen i Boo

I start-PM anges i bakgrundsbeskrivningen av projektet att eventuellt förorenad mark i området skall undersökas och saneras. Det konstateras att för del av planområdet gäller strandskydd. Inga riksintressen finns i planområdet. Ett område som ligger i nära anslutning till Sockenvägen kan vara bullerstört. En översiktlig miljöbedömning har upprättats som specificerar vilka frågor som är aktuella i planområdet. Dessa är:

- En utredning ska göras av hur förorenad mark ska hanteras
- Rekreation och friluftsliv – en studie om hur utbyggnaden kan minimera intrång i etablerade rekreativstråk
- Biologisk mångfald – utbyggnad ska ske så att värdefulla träd kan sparas
- Hushållningsaspekter t.ex. avseende energihushållning och råvaruhushållning ska behandlas
- Trafikbullerstudie bör utföras i området
- En utbyggnad ska minimera intrånget i etablerade rekreativstråk
- Ett gestaltungsprogram ska upprättas

Det finns ingen rubrik under vilken en riskanalys görs och inga särskilda skrivningar som lyfter vilka ytterligare risker som kan finnas förutom vad som angivits ovan. Start-PM följer inte mallen för utformande av start-PM. Vi konstaterar dock att start-PM togs fram under 2008, vilket var innan mallen för utformande av start-PM antogs.

I projektplanen finns en riskanalys. Riskanalysen lyfter de potentiella risker som går att identifiera i skedet för framtagande av projektplanen. Sju risker har identifierats och för samtliga risker har åtgärder presenterats. De identifierade riskerna är:

- Exploatören går i konkurs
- Exploatören bygger ut allmänna anläggningar felaktigt
- Exploatören följer inte sina åtaganden vad gäller marksanering och andra nödvändiga åtgärder
- Projektets kostnader ökar under genomförandet
- Tidplan för projektering och utbyggnad håller inte
- Dålig framkomlighet för trafiken under genomförandet
- Olyckor under genomförandet på grund av trafik nära skola

I utbyggnads-PM gås några av riskerna igenom och vilka åtgärder som vidtas presenteras. Efter att åtgärder vidtagits bedöms samtliga risker som små.

I avtalet finns inga omfattande skrivningar om risker för att genomföra projektet. En risk som nämns är dock risken för ökade halter av kvävedioxid och partiklar längs de stora trafiklederna. Detta gör att det finns en risk att gällande gränsvärden överskrids, inte bara i planområdet utan även på andra håll. Huruvida någon studie på området har genomförts anges inte. Däremot konstateras att de beräkningar som gjorts ger vid handen att nu gällande miljö kvalitetsnormer för luft inom planområdet klaras.

2.5 Exploateringsavtal och LOU

I kommunens vägledning för exploateringsavtal fastslås att kommunen är upphandlande myndighet och därför ska följa LOU bland annat vid upphandling av byggtreprenader. Utförande av allmänna anläggningar såsom gator och andra allmänna platser utgör byggtreprenad enligt LOU. Enligt PBL kan dock exploatören tillåtas bygga ut allmänna anläggningar, istället för att kommunen genomför bygget i egen regi eller upphandlar en entreprenör som utför arbetet. Vidare följer en sammanfattande presentation av hur kommunen väljer att tolka lagstiftningen.

Avgörande för om LOU blir tillämplig beror på om det finns en ekonomisk transaktion mellan kommunen och exploatören. Om svaret är ja uppstår enligt tillämplig EU-lagstiftning en upphandlingsskyldighet. Det fastslås dock att utgångspunkten är att fastighetsägarna/exploatören ska svara för de faktiska kostnader som uppstår för allmänna platser. Kommunen ska inte ha några kostnader för de allmänna anläggningarna. Någon ekonomisk transaktion behöver alltså inte uppstå mellan kommunen och exploatören. Utgångspunkten är att det inte föreligger någon upphandlingsskyldighet om kommunen kommer överens med exploatören att denne vidtar åtgärder för att anlägga gator, vägar och andra allmänna platser som är nödvändiga för att detaljplanen ska kunna genomföras, och som står i rimligt förhållande till exploatörens nytta av planen.

Om kommunen behöver en ny skola eller en annan byggnad för kommunal verksamhet måste byggnationen upphandlas, även om kommunen inte ska äga byggnaden utan bara hyra den. Det finns ett hyresundantag i LOU om att lagen inte gäller när upphandlande myndighet ska hyra en fastighet. Detta gäller dock bara för existerande byggnader och inte för nybyggnation, på såväl kommunal som privat mark. Kommunen måste alltså upphandla även om en privat fastighetsägare åtar sig att uppföra en byggnad för att därefter hyra ut den till kommunen. Det finns undantag från denna regel, bland annat om en del av en byggnad som till merparten ska inhysa bostäder eller andra verksamheter (dvs inte välfärd som kommunen ansvarar för) ska vara förskola.

Nacka strand, norra branten

I start-PM anges att det i det kommande arbetet ska utredas vilka delar exploatören får bygga ut enligt lagen om offentlig upphandling, men initialt anges att exploatören utför och

bekostar utbyggnaden av allmänna anläggningar inom detaljplaneområdet som är sammanbyggda med exploatörens byggnader.

I exploateringsavtalet anges att kommunen projekterar och utför de anläggningar och åtgärder som beskrivs i omfattnings- och utförandebeskrivning för allmänna anläggningar, i särskild bilaga. Exploatören ska dock bekosta dem. Motsvarande bilaga finns också för de allmänna anläggningar exploatören ska projektera och utföra. Tidpunkten för upphandling och utförande av arbetena ska ske i samråd med exploatören respektive kommunen.

Exploatören ska ersätta kommunen för upphandling, undersökning, projektering, byggledning, samordning, utbyggnad, besiktning samt kommunens interna administrationskostnader i samband med projektet och utbyggnaden av de allmänna anläggningarna förutom utbyggnad av VA-anläggningar.

Sicklaön 40:12 och 83:22

Av avtalet framgår att om exploatören fullgjort sina förpliktelser enligt avtalet avstår kommunen från ytterligare ersättning för gatukostnad och bidrag till gemensamma anläggningar för detaljplaneområdet. Det anges att parterna ska samordna projektering och upphandlingsunderlag på så sätt att anläggningar på kvartersmark och allmän platsmark är synkroniserade avseende läge och höjd.

I avtalet anges att kommunen ska projektera och utföra anläggningar och åtgärder som beskrivs i bilaga, och att exploatören ska bekosta desamma.

Tollareängen i Boo

Inom ramen för projektet ska en förskola byggas. Det fastslås i avtalet att det är kommunen som ansvarar och bekostar utbyggnaden av förskola. Dock ska kommunens utbyggnad och exploatörens arbeten samordnas.

Rörande allmänna anläggningar framgår av avtalet att exploatören projekterar och utför allmänna anläggningar och åtgärder i enlighet med bilaga. Det fastslås även att om det vid pågående byggnation av allmänna anläggningar krävs utredningar, till exempel av arkeologisk och miljörelaterad art, samt åtgärder till följd av dessa, ska exploatören handla upp utredningar och stå för samtliga kostnader med anledning av detta.

Exploatören är byggherre och driftansvarig för de allmänna anläggningarna inom entreprenadområdet fram till dess att respektive anläggning godkänts vid slutbesiktning. Därefter övergår anläggningarna till kommunen utan ersättning till exploatören, om inte annat framgår av exploateringsavtalet.

2.6 Kvalitetssäkring av underlag

Det finns inte reglerat i några styrdokument hur kvalitetssäkringen av underlag ska göras inför beslut. Normalt ansvarar projektledare för att ta fram relevanta underlag inför politiska beslut, såsom start-pm och projektplan. Projektledaren skriver underlaget tillsammans med resurser från andra enheter såsom planarkitekt och entreprenadingenjör. Det finns inte fastlagt vilka som ska delta i framskrivandet av underlaget.

Då avtal ska tas fram och ingås vilar ansvaret på projektledaren. Här tas dock kommunens jurister in som stöd och kvalitetssäkrande funktion. Även exploateringschef eller biträdande exploateringschef kvalitetssäkrar utkast till exploateringsavtal. Detta lyfter intervjuad exploateringschef fram som en trång passage och att det är orimligt att alla projektunderlag ska gå via två personer innan de är redo för politiskt beslut. Kommunfullmäktige fattar också

beslut om avtalet innan det skrivs på av berörda parter. Även detta kan ses som en kvalitetssäkrande instans.

3 Svar på revisionsfrågorna och bedömning

I avsnittet nedan ges kortfattade svar på granskningens revisionsfrågor. Avslutningsvis görs en sammanfattande bedömning som tar avstamp i granskningens övergripande syfte samt svaren på revisionsfrågorna.

Revisionsfråga	Svar
Är exploateringsavtal skrivna på ett tydligt sätt så att det praktiskt går att följa upp att ställda krav verkligen genomförs?	Ja. Exploateringsavtalen med bilagda handlingar innehåller detaljer rörande hur exploateringen ska genomföras och utformas. Några mallar för hur uppföljning ska göras utifrån respektive avtal tas inte fram. Vi gör dock bedömningen att de krav som ställs i avtal är tydliga och uppföljningsbara.
Sker en sådan dokumenterad uppföljning?	Ja. Under pågående projekt genomförs återkommande avstämningsmöten med exploatören. Projektledaren har det övergripande ansvaret för uppföljningen. Vidare finns kontrollanter som på plats genomför besiktningar och kontroller och stämmer av att projektet genomförs enligt överenskommelse. Tjänstemän från olika förvaltningar ansvarar för att följa upp och kontrollera olika delar i projektet.
Är kraven på externa utförare tydliga i avtal, både ekonomiskt och avseende vad som ska göras?	Ja, i de granskade avtalen framgår att exploatören ska stå för hela kostnaden för exploateringen samt för kostnader rörande allmänna anläggningar. Detaljerade genomförandebeskrivningar av projekten återfinns i detaljplan och övriga bilagda handlingar.
Finns i avtal tydligt angivet vilka åtgärder kommunen kan vidta om entreprenör inte genomför arbete enligt avtal?	Möjligheten att utkräva vite vid avtalsbrott förekommer i två av de tre granskade avtalen. Viten rör i huvudsak vid skador på vegetation eller om inkorrekt redovisning görs av löner och arbetsgivaravgifter. Det anges inga viten eller andra bestämmelser kring vad som sker om tidplanen inte följs. I två fall lyfts flera riskområden fram i underlaget (i ett av avtalen är en risk just att tidplanen inte följs) inför exploatering. Inga av dessa områden lyfts fram som områden där det kan bli aktuellt med vite. I två av tre fall anges att moderbolagsgaranti ska ställas. I det tredje fallet anges att exploatören ska lämna säkerhet i form av bankgaranti. I ett fall anges också i avtalet att kommunen har rätt att häva avtalet om exploatören brister i fullföljandet av avtalet.
Regleras om och under vilka förutsättningar motparten kan	Delvis. I samtliga tre granskade avtal regleras hur överlåtelse av avtal och fastighet/planområdet

överlåta bolag/åtaganden enligt avtal?	ska ske. I två av tre fall anges inte hur överlåtelse av bolag ska hanteras.
Görs riskanalyser som en del i beslutsunderlagen för exploateringar?	Riskanalyser ska enligt projektmodellen finnas i såväl start-PM, projektplan som utbyggnads-PM. I projektet som rör Nacka strand norra branten finns en mindre riskanalys i projektplanen. I projektet som rör Sicklaön lyfts vissa risker i detaljplanen. Rörande Tollareängen lyfts vissa risker i såväl start-PM, projektplanen som i utbyggnads-PM. Omfattande riskanalyser har inte genomförts i något fall. Det finns inte heller några mallar för hur riskanalyser ska genomföras.
Finns krav som kan vara i strid med LOU?	I samtliga tre granskade avtal anges att exploatören ansvarar för genomförande av allmänna anläggningar. Boverket genomför på uppdrag av regeringen en utredning rörande utformningen av exploateringsavtal för att säkerställa att avsteg från LOU inte görs i gängse förfarande. Rättsläget är i dagsläget oklart. Rörande Tollareängen ska även en förskola byggas. Här anges dock att kommunen ansvar för och bekostar utbyggnaden av förskola.
Finns en tillräcklig kvalitetssäkring av planarbetet på politisk nivå utifrån den kraftigt ökade arbetsbelastningen?	Det saknas angivelser i styrdokument hur underlag ska kvalitetssäkras inför politiska beslut. I kommunen tillämpas rutinen att samtliga underlag ska kvalitetssäkras av exploateringschef inför beslut. Vår bedömning är att detta är en trång sektor. För hög arbetsbelastning för exploateringschefen att kvalitetssäkra underlag kan leda till att samtliga brister inte upptäcks och åtgärdas innan beslut tas. Detta medför en risk att ej tillräckligt utredda projekt beslutas.

3.1 Avslutande bedömning

Syftet med granskningen har varit att bedöma om underlaget inför genomförandet av exploateringsprojekt innehåller riskanalyser samt är tillräckligt kvalitetssäkrat inför beslut. Vidare har granskningen syftat till att bedöma huruvida tecknade avtal med entreprenörer som hanterar exploateringsprocessen är tydliga med avseende på ansvar och uppföljning.

Vår övergripande bedömning är att underlaget för beslut, inför genomförande av exploateringsprojekt, brister i den utsträckningen att det inte innehåller tydliga och utförliga riskanalyser i enlighet med kommunens projektmodell. Enligt projektmodellen ska projektplanen innehålla en "mer utförlig riskanalys". Vidare ska de initialt identifierade riskerna med projektet lyftas redan i start-pm. Vår bedömning är att riskerna i de granskade projekten redovisas alltför summariskt. I viss utsträckning lyfts att risker finns i projekten, men det görs inte på ett sammanhållande vis vilket gör att en övergripande förståelse för projektets samtliga risker inte möjliggörs. Om en omfattande riskanalys inte genomförs i projektets inledande fas saknar politiken fullgott underlag på vilket beslut om fortsatt

projektering ska fattas. Vår rekommendation är att kommunstyrelsen säkerställer, lämpligen genom att ta fram en mall för hur riskanalyser ska genomföras och presenteras, att tillräckligt omfattande riskanalyser genomförs, redovisas och biläggs övrigt underlag inför beslut.

Rörande kvalitetssäkring saknas i projektmodellen och i övriga styrdokument tydliga angivelser kring hur underlag ska kvalitetssäkras inför beslut. Enligt uppgift vilar ansvaret för kvalitetssäkring av underlag i huvudsak på exploateringschefen. Vederbörande uppger att detta är en trång passage inför beslut, och att det inte är rimligt att endast exploateringschef och biträdande exploateringschef ska ansvara för kvalitetssäkring av underlag inför beslut. Vår rekommendation är att kommunstyrelsen ser över rutinen för kvalitetssäkring av underlag inför beslut.

Exploateringsavtalen är tydliga och avtalen tillsammans med relevant underlag tydliggör hur projekten ska genomföras. Under pågående projekt genomförs återkommande uppföljningar och avstämningar med ansvarig exploatör. Vidare har kommunen olika tjänstemän på plats "on site" där uppföljningar och kontroller genomförs. I avtalen tydliggörs hur det ekonomiska ansvaret ska fördelas. I viss utsträckning finns skrivningar om viten vilket möjliggör ersättning för kommunen om exploatören bryter mot avtalet. I något fall förekommer även skrivningar om att kommunen har rätt att häva avtalet.

I de tre granskade exploateringsavtalen framgår att exploatören ansvarar för genomförande av allmänna anläggningar. Till följd av det osäkra rättsläget rörande kopplingen till lagen om offentlig upphandling, samt att det pågår en utredning för att säkerställa hur exploateringsavtal ska utformas för att undvika att brott mot LOU begås, rekommenderar vi kommunstyrelsen att till dess att frågan tillräckligt utretts vara försiktig med hur ansvaret för allmänna anläggningar uttrycks i exploateringsavtal.

4 Uppföljning av tidigare rekommendationer

Hösten 2014 genomförde EY på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna en granskning av exploateringsprocessen (revisionsrapport 3/2014). Till skillnad från föreliggande granskning var syftet med granskningen 2014 att bedöma om exploateringsprocessen omfattas av en tillräcklig styrning och intern kontroll. Bedömningen som gjordes var att den interna kontrollen behöver utvecklas inom ett antal områden. Rapporten renderade i ett antal rekommendationer. Inom ramen för föreliggande granskning har avstämning gjorts huruvida 2014 års rekommendationer har hörsammats och lett till förändring. Nedan framgår samtliga rekommendationer och kommentarer till om och på vilket sätt utveckling har skett.

- **Övergripande riktlinjer för exploateringsredovisning bör beslutas på politisk nivå.**

Enligt uppgift kommer under 2017 exploateringsenheten tillsammans med controller- och redovisningsenheterna se över redovisningsreglementet, då det har konstaterats att det eventuellt finns behov av att förtydliga de ekonomiska riktlinjerna.

Det finns en grupp som har återkommande möten gällande redovisningsprinciper kopplat till investeringsprojekt. I gruppen ingår ekonomidirektören, kommunens redovisningsexpert samt controllers som arbetar med exploateringsredovisning och investeringar på övergripande nivå. Under hösten 2017 ska nya riktlinjer antas av kommunstyrelsen och integreras i kommunens redovisningsreglemente samt i riktlinjerna "Så gör vi i Nacka".

- **Den interna kontrollen bör utvecklas genom att krav på dokumenterade kontroller införs för väsentliga kontrollmoment. Detta kan ske i exploateringsenhetens internkontrollplan.**

Enligt uppgift kommer exploateringsenheten under 2017 identifiera relevanta områden för intern kontroll samt implementera rutin för uppföljning av detta. Exploateringsenheten har utformat ett antal kontroller som genomförs i samband med månadsbokslut. Exempel på kontroller är kontroll av projektregistret vad gäller projektledare, attesträtt och projektstatus, kontroll av saldo per projekt i balanskontona för pågående projekt, stickprovskontroller av de största leverantörsfakturorna samt tidrapportering och bokföring av tidskrivning.

- **Inom ramen för den interna kontrollen bör uppföljning ske att riktlinjer för fördelningen av utgifter mellan gata, VA och park efterlevs.**

Internkontrollplanen för 2018 kommer enligt uppgift att inkludera en kontrollpunkt kopplat till fördelning mellan gata, VA och park.

Utbildning av projektledare om vikten av att bokföra på rätt verksamhet har påbörjats och kommer att utökas. Controllers har haft genomgångar av projektekonomi med projektledare för att säkerställa att riktlinjer för redovisning på rätt verksamhet efterlevs. Ytterligare samlade utbildningsinsatser planeras. Kontroller av redovisning på rätt verksamhet görs även vid projektavslut av controller tillsammans med projektledare.

- **Ekonomiska kalkyler för beslut i nämnd/styrelse bör utvecklas för att underlätta avvikelseanalyser och skapa bättre beslutsunderlag.**

Enligt uppgift kommer exploateringsenheten tillsammans med controllerenheten under 2017 fortsätta utveckla kalkyler och underlag som lämnas till nämnd inför beslut om exploateringsprojekt.

- **I den ekonomiska återrapportering som sker i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen bör ingå uppgifter om när ett enskilt projekt startade, beräknades bli avslutat samt vilka avvikelser som förekommit i förhållande till ursprunglig plan inklusive budget.**

Enligt uppgift görs numera i projektavslutsrapport en jämförelse med ursprunglig budget och med förklaringar till avvikelser. Vidare pågår ett arbete vid exploateringsenheten att se över möjligheten att i rapporteringen vid tertialbokslut till fullmäktige och kommunstyrelse på ett systematiskt sätt redovisa ursprunglig budget per projekt samt avvikelse mot nuvarande kalkyl inklusive förklarande analys.

- **Framtida bedömda underhållskostnader bör framgå i såväl ursprunglig kalkyl som uppdaterade bedömningar som rapporteras till kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.**

Nettoinvesteringar för exploateringsverksamheten per verksamhet rapporteras enligt uppgift till fullmäktige och kommunstyrelse tertialvis. Siffrorna rapporteras också till andra berörda enheter i syfte att användas som beräkningsunderlag för framtida underhållskostnader.

4.1 Bedömning

Vår bedömning är att verksamheten inte i någon större utsträckning vidtagit åtgärder till följd av de rekommendationer som revisionen lämnade 2014 i samband med granskningen av exploateringsprocessen. Dock har enligt uppgift arbete inletts under 2017 med att åtgärda flera av de områden som revisionen lyfte fram redan för tre år sedan. Det är anmärkningsvärt att kommunen inte förrän nu vidtar åtgärder till följd av de brister som revisionen identifierat.

Nacka den 25 oktober 2017

Anders More
Verksamhetsrevisor

5 Källförteckning

Plan- och bygglagen (2010:900)

Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)

Vägledning exploateringsavtal på mark som inte ägs av kommunen – version 2017-01-09

Program för markanvändning med riktlinjer för markanvisnings- och exploateringsavtal

Projektmodell för stadsbyggnadsprojekt – version 2016-02-16

Mall Projektplan

Rutin Projektplan

Mall Start-PM

Rutin Start-PM

Mall Utbyggnads-PM

Rutin Utbyggnads-PM

Mall Exploateringsavtal för område – version 2017-01-09

Rutin Ekonomiuppföljning och styrning i stadsbyggnadsprojekt – version 2017-05-22

Start-PM, Nacka strand norra branten – 2014-03-19

Projektplan, Nacka strand norra branten

Exploateringsavtal för del av Nacka strand, norra branten delplan 1 – i Nacka kommun

Minnesanteckningar Uppföljning exploateringsavtal Norra Branten DP1, 2017-02-10

Uppföljning exploateringsavtal Norra Branten, delplan 2, 2017-08-03

Exploateringsavtal med marköverlåtelse avseende fastigheterna Sicklaön 40:12 och 83:22

Detaljplan för del av Sicklaön 83:22 och 40:12

Startpromemoria för detaljplan för Tollare 2:2 samt del av Tollare 5:1, Tollareängen i Boo, Nacka kommun

Projektplan för Tollareängen, stadsbyggnadsprojekt för Tollareängen 9406

Exploateringsavtal för Tollareängen i Boo

Utbyggnads-PM för stadsbyggnadsprojekt Tollareängen, 9406

Minnesanteckningar avstämning på plats, Tollareängen 2016-03-23

Avstämningsmöte Nacka Kommun och Järntorget Bostad AB

Granskningsrapport kommunal infartsgata Tollareängen, 2017-04-05

Granskning av exploateringsprocessen, EY, revisionsrapport 3/2014

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 194

Dnr KFKS 2017/924

Statistik på upphandlingsområdet

Yttrande till finansdepartementet, Fi2017/03926/OU

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen antar det föreslagna yttrandet till finansdepartementet över promemorian ”Statistik på upphandlingsområdet”, Fi2017/03926/OU.

Ärende

Promemorians förslag innebär bland annat att statistik om offentlig upphandling ska samlas in i en central databas med syftet att öka kunskapen om den offentliga upphandlingen. Förslaget syftar vidare till att förbättra möjligheterna till en strategisk styrning, uppföljning och värdering av upphandlingsområdet. Det övergripande syftet med datainsamlingen är att kartlägga och säkerställa att bättre offentliga affärer genomförs, vilket är helt i linje med Nacka kommuns mål om maximalt värde för skattepengarna.

I det föreslagna yttrandet är Nacka kommun i grunden positiv till förslaget. Insamlingen av data kan bidra till en bättre kunskap om Sveriges offentliga affärer. Nacka kommun föreslås tydliggöra att det är viktigt att samla in såväl annonserade- som faktiska affärsvolymerna i en så kallad spendanalys, eftersom det är viktigt att mäta alla genomförda affärer. Analyser av data kan ligga till grund för en strategisk styrning men även för att ta fram stöd och verktyg hos organisationer så som Upphandlingsmyndigheten och SKL.

Nacka kommun föreslås anföra att kommunen som upphandlande myndighet ser värdet av denna datainsamling som begränsad, varför administrationen för insamlingen inte får bli allt för betungande för kommunen.

Handlingar i ärendet

Stadsledningskontorets tjänsteskrivelse den 20 november 2017

Förslag till yttrande

Remitterad PM finns här: <https://data.riksdagen.se/fil/AFDD2ED6-E376-4B06-8585-F77C2E8F815F>

Beslutsgång

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade i enlighet med stadsledningskontorets förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sidney Holm (MP) meddelade, för Miljöpartiets arbetsutskottsgrupp, att han avvaktar med sitt beslut till kommunstyrelsens sammanträde.

Khashayar Farmanbar (S) meddelade, för Socialdemokraternas arbetsutskottsgrupp, att han avvaktar med sitt beslut till kommunstyrelsens sammanträde.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Statistik på upphandlingsområdet

Yttrande till finansdepartementet, Fi2017/03926/OU

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar det föreslagna yttrandet till finansdepartementet över promemorian ”Statistik på upphandlingsområdet”, Fi2017/03926/OU.

Sammanfattning

Promemorians förslag innebär bland annat att statistik om offentlig upphandling ska samlas in i en central databas med syftet att öka kunskapen om den offentliga upphandlingen. Förslaget syftar vidare till att förbättra möjligheterna till en strategisk styrning, uppföljning och värdering av upphandlingsområdet. Det övergripande syftet med datainsamlingen är att kartlägga och säkerställa att bättre offentliga affärer genomförs, vilket är helt i linje med Nacka kommuns mål om maximalt värde för skattepengarna.

I det föreslagna yttrandet är Nacka kommun i grunden positiv till förslaget. Insamlingen av data kan bidra till en bättre kunskap om Sveriges offentliga affärer. Nacka kommun föreslås tydliggöra att det är viktigt att samla in såväl annonserade- som faktiska affärsvolymerna i en så kallad spendanalys, eftersom det är viktigt att mäta alla genomförda affärer. Analyser av data kan ligga till grund för en strategisk styrning men även för att ta fram stöd och verktyg hos organisationer så som Upphandlingsmyndigheten och SKL.

Nacka kommun föreslås anföra att kommunen som upphandlande myndighet ser värdet av denna datainsamling som begränsad, varför administrationen för insamlingen inte får bli allt för betungande för kommunen

Ärendet

Förslaget i promemorian

Sveriges offentliga affärer står idag för drygt 800 miljarder¹ kronor vilket motsvarar ca 20 % av Sveriges BNP. Upphandlingar och de offentliga affärerna ses av den sittande regeringen

som ett strategiskt viktigt verktyg för att uppnå regeringens målsättning enligt den nationella upphandlingsstrategin.

Förslaget i promemorian innebär att statistik om offentlig upphandling ska samlas in. Insamlingen ska i första hand ske genom att ta fram uppgifter från upphandlingsannonser och genomförda upphandlingar. Syftet med insamlingen är att öka kunskapen om den offentliga affären och på så sätt förbättra möjligheterna till en strategisk styrning, uppföljning och utvärdering på upphandlingsområdet. Detta ligger helt i linje med Nacka kommuns mål om maximalt värde för skattepengarna.

Nacka kommuns föreslagna yttrande

I det föreslagna yttrandet är Nacka kommun i grunden positiv till förslaget och ser att insamlingen av data kan bidra till en bättre kunskap om Sveriges offentliga affärer. Nacka kommun föreslås vidare tydliggöra att det är viktigt att samla in såväl annonserade- som faktiska affärsvolymerna i en så kallad spendanalys, eftersom det är viktigt att mäta alla genomförda affärer.

Nacka kommun föreslås understryka det positiva med denna datainsamling, när det kommer till de analyser av data som kan genomföras. Analyserna kan utgöra en grund för en faktabaserad strategisk styrning av upphandlingsområdet och de offentliga affärerna. Vidare kan analyserna ge en kunskap om inom vilka områden många och/eller stora upphandlingar genomförs. Analyserna kan även visa på vilka behov som finns avseende utveckling av olika former av stöd, informationsmaterial och verktyg hos organisationer så som Upphandlingsmyndigheten och SKL.

Nacka kommun föreslås vidare tydliggöra att kommunen som upphandlande myndighet ser värdet av denna datainsamling som begränsad, varför administrationen för insamlingen kan utgöra en risk om den blir allt för betungande för kommunen. Genom kommunens spendverktyg i Qlicksense finns idag tillgång till denna data för Nacka kommun. Det är viktigt att skapa en så enkel och flexibel struktur som möjligt för statistikinsamlingen samtidigt som konkurrensen kan främjas för alla inblandade parter genom en transparent process och tillförlitliga data.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet kan medföra viss administration inom ramen för inköpsenheten i Nacka kommun.

Konsekvenser för barn

Ärendet medför inte några konsekvenser för barn.

Bilagor

Förslag till yttrande

Remitterad PM finns här: <https://data.riksdagen.se/fil/AFDD2ED6-E376-4B06-8585-F77C2E8F815F>.

Eva Olin
Ekonomidirektör
Stadsledningskontoret

Sebastian Nordgren
Inköpschef
Inköpsenheten

Finansdepartementet

Nacka kommuns yttrande över promemorian *Statistik på upphandlingsområdet Fi2017/03926/OU*

Nacka kommun noterar att nuvarande regering ser upphandlingsområdet som ett strategiskt viktigt verktyg för att uppnå regeringens målsättning. I Nacka kommun är maximal nytta för skattepengarna, det vill säga ansvaret för att på ett strategiskt ansvarsfullt genomföra upphandlingar för att säkerställa att skattemedel används på bästa sätt ett av fyra övergripande mål.

För att säkerställa goda offentliga affärer är fakta och statistik centralt för att bygga upp kunskapen om de offentliga affärerna varför kommunen ser positivt på en central databas för att kunna göra nationella analyser för upphandlingsområdet. Den insamlade informationen kan sedan bidra till beslutsunderlag för strategier, lagstiftning och stöd till upphandlande myndigheter samt ge statistik till och underlätta för leverantörer att delta i offentliga upphandlingar. Exempel på privata aktörer som gör detta finns idag.

Statistik ger en ökad kunskap om de offentliga affärerna. Ingen statistik blir bättre än den data som samlas in. Därför är det viktigt att insamlingen automatiseras från befintliga källor så att inte insamlingen blir en resurs- eller kostnadsfråga hos de upphandlande myndigheterna. Nacka kommun ser det även som viktigt att som anges i Promemorians kapitel 3 både samla in de upphandlade värdena och de faktiskt fakturerade värdena, så kallade spendanalyser, det vill säga de verkliga affärsvolymerna.

Det är dock viktigt att administrationen för de 4.100 upphandlande myndigheterna inte blir för omfattande. För staten som helhet skapar denna typ av databas bättre beslutsunderlag medans för en enskild kommun är värdet mer begränsat.

Statistik ger kunskap som i sin tur ger möjligheter att strategiskt styra och påverka de offentliga affärerna genom väl genomförda upphandlingar så att statliga och kommunala mål nås.

Nacka dag som ovan

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 195

Dnr KFKS 2017/1091

Avslutat samarbete inom Edge Cities Network

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen beslutar att samarbetet inom Edge Cities Network avslutas.

Ärende

Nacka kommun har i över tjugo års tid varit medlem i nätverket Edge Cities, ett nätverk som de senaste två åren inte varit särskilt aktivt. Därför har medlemmarna kommit fram till att nätverket bör upplösas och att de kvarstående medlemmen jämnt fördelas mellan återstående medlemmar. Syftet med nätverket har varit att genom erfarenhetsutbyte, utveckling av modeller och goda exempel bidra till att stödja ekonomisk tillväxt och utveckling hos medlemstäderna som alla varit förstäder/kommuner till huvudstäder.

Handlingar i ärendet

Förnyelseenhetens tjänsteskrivelse den 24 november 2017

Beslutsgång

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade i enlighet med förnyelseenhetens förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Avslutat samarbete inom Edge Cities Network

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att samarbetet inom Edge Cities Network avslutas.

Sammanfattning

Nacka kommun har i över tjugo års tid varit medlem i nätverket Edge Cities, ett nätverk som de senaste två åren inte varit särskilt aktivt. Därför har medlemmarna kommit fram till att nätverket bör upplösas och att de kvarstående medlemmen jämnt fördelas mellan återstående medlemmar. Syftet med nätverket har varit att genom erfarenhetsutbyte, utveckling av modeller och goda exempel bidra till att stödja ekonomisk tillväxt och utveckling hos medlemstäderna som alla varit förstäder/kommuner till huvudstäder.

Ärendet

Bakgrund

Edge Cities Network bildades 1996 och bestod vid starten av nio kommuner/förstäder till huvudstäder i Europa. Närheten till en huvudstad var den gemensamma nämnaren. Storleken, strukturen, den kulturella och historiska bakgrunden och belägenheten i Europa skiftande. Syftet med nätverket var att genom erfarenhetsutbyte, utveckling av modeller och goda exempel bidra till att stödja ekonomisk tillväxt och utveckling hos medlemstäderna. Mot slutet ingick följande sju partners i nätverket:

- Ballerup, förstad till Köpenhamn, Danmark
- Fingal, förstad till Dublin, Irland
- Getafe, förstad till Madrid, Spanien
- Grodzisk, förstad till Warszawa, Polen
- North Down, förstad till Belfast, Nordirland
- Pernik, förstad till Sofia, Bulgarien
- Nacka, förstad till Stockholm, Sverige

Inom nätverket identifierade man gemensamma frågeställningar inom de ekonomiska och sociala områdena samt inom miljöområdet, vilket resulterade i gemensamma projekt och aktiviteter.

Skäl till avslut av samarbetet inom Edge Cities Network

Sista gången gruppen träffades var 2015 vilket indikerar att luften gått ur detta nätverk. Huvudskälet till det avtagande engagemanget är att förutsättningarna, den politiska styrningen i medlemsstäderna samt de gemensamma utmaningarna över tid har förändrats. Det senaste samarbetet inom ramen för nätverket bestod av *Innobox-projektet*, ett Interreg-projekt IV C som löpte under perioden januari 2010 - december 2012 och med en total budget på 1,13 miljoner euro. Huvudsyftet med projektet var att identifiera och främja effektiva metoder för att stimulera och understödja entreprenörskap och innovation och dela dessa erfarenheter parterna emellan. Det senaste gemensamma arbetsprojektet ägde rum för över två år sedan och var det Nacka-ledda *Creative Europe*-projektet. Projektet syftade till att utbyta kunskap mellan partner, bland annat genom att titta på kreativa och kulturella projekt i varandras regioner kring stadsdesign och kultur. Samarbetet mellan partner har varit minimalt de senaste två åren.

Framtiden

I en föränderlig värld fortsätter omvärldsspaning och samarbete över gränserna att spela fortsatt viktig roll. Genom samverkan och erfarenhetsutbyte får vi också nya infallsvinklar och ökad kunskap som bidrar till att nå vår ambition och vision. Nacka kommun beslutade 2014 låta det europeiska nätverket Eurocities utgöra arenan och basen för omvärldsspaning, erfarenhetsutbyte och samverkan. Även om Edge City-nätverket nu upplöses kan fortfarande informella kontakter upprätthållas hos varje före detta partnerstad och dörren för eventuellt framtida samarbeten står fortfarande öppen.

Ekonomiska konsekvenser

De årliga medlemsavgift har varit cirka £3700 och utgjort basen för nätverkets kostnader och utlägg för exempelvis aktiviteter och möten och administrerats av Fingal County Council för nätverkets räkning. I samband med nätverkets avveckling kommer de inestående medlen att återbetalas till de kvarvarande medlemmarna. En summa som idag uppskattas att bli cirka €13,750 / medlem. Utöver det kommer Nacka kommun även att få tillbaka ca €6000 för utlägg som gjordes under det senaste nätverksmötet. Återbetalningen planeras att verkställas per den 1 februari 2018.

Konsekvenser för barn

Detta innebär inga konsekvenser för barn.

Klara Palmberg Broryd
Strategi och förnyelsedirektör

Helena Svärth
Internationell samordnare, Förnyelseenheten

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 196

Dnr KFKS 2017/1078

Nackas medlemskap i nätverket Eurocities

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen noterar utvärderingen av Nackas erfarenheter av medlemskapet i Eurocities.

Ärende

I en globaliserad värld sammanlänkas den lokala och den globala utvecklingen alltmer. Det blir alltså viktigare att som kommun förstå omvärlden för att kunna fortsätta att utvecklas. Nacka kommun valde 2014 Eurocities som det primära nätverket för omvärldspaningar och erfarenhetsutbyte med andra aktörer på den internationella arenan. Sammantaget har Eurocities motsvarat förväntningarna att vara den plattform där Nacka har möjlighet att möta och ta del av utvecklingen i andra europeiska storstadsområden och fungerat som en väl fungerande arena för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Handlingar i ärendet

Förnyelseenhetens förslag den 22 november 2017

Nackas Internationella Policy

Erfarenheter av Nackas medlemskap i det europeiska nätverket Eurocities

Slutrapport för projektet Edge-of-Center Transformation

Reserapport från Environment Forum i Essen oktober 2017

Reserapport från EDF i Wien oktober 2017

Beslutsgång

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade i enlighet med förnyelseenhetens förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Utvärdering av Nackas medlemskap i nätverket Eurocities

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar utvärderingen av Nackas erfarenheter av medlemskapet i Eurocities.

Sammanfattning

I en globaliserad värld sammanlänkas den lokala och den globala utvecklingen alltmer. Det blir alltså viktigare att som kommun förstå omvärlden för att kunna fortsätta att utvecklas. Nacka kommun valde 2014 Eurocities som det primära nätverket för omvärldspaningar och erfarenhetsutbyte med andra aktörer på den internationella arenan. Sammantaget har Eurocities motsvarat förväntningarna att vara den plattform där Nacka har möjlighet att möta och ta del av utvecklingen i andra europeiska storstadsområden och fungerat som en väl fungerande arena för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Ärendet

Bakgrund

Nacka kommuns internationella policy från slutet av 2013 säger att det internationella arbetet ska harmoniera med det ordinarie målarbetet i kommunen och att internationella nätverk är något som ska ses som ett verktyg för utvecklingen i alla verksamheter. Det internationella arbetet ska på ett tydligt sätt bidra till Nackas ambition om att *Vi ska vara bäst på att vara kommun*. Det innebär att internationellt arbete långsiktigt ska bidra till hög kvalitet och effektiv service, utveckling och livskvalitet för nackaborna samt till att främja den ekologiska, sociala och ekonomiska tillväxten i linje med kommunens fyra övergripande mål.

Nacka gick 2014 med i det europeiska storstadsnätverket Eurocities som bäst ansågs kunna utgöra basen för kommunens internationella arbete. Framförallt bedömdes nätverket lämpligt utifrån sin bredd, medlemsammansättning, organisation och aktiviteter. Nackas huvudsakliga drivkraft till att vara med i Eurocities är möjligheten att spana utåt, lära av

andra städers erfarenheter samt inspireras till utveckling inom kommunens olika verksamheter, i linje med visionen om *Öppenhet och mångfald*.

I en globaliserad värld sammanlänkas den lokala och den globala utvecklingen alltmer. Det blir alltså viktigare att som kommun förstå omvärlden för att kunna fortsätta att utvecklas. Sveriges medlemskap i EU påverkar också den lokala politiken i hög utsträckning. Enligt SKL påverkas ungefär 60 % av kommuners dagliga verksamhet av EU på något sätt. Det kan handla om lagstiftning som måste följas kring exempelvis offentlig upphandling av varor och tjänster eller kvalitet på luft och vatten. Den största delen av EU:s budget består dessutom av fonder och program för kommuner att söka pengar från för projekt (inom exempelvis miljö, stadsutveckling, innovation, utbildning eller integration).

I en föränderlig värld behöver också trender händelser, värderingar, ny forskning och utveckling bevakas och analyseras. Genom samverkan och erfarenhetsutbyte med andra europeiska städer skapas möjlighet för nya infallsvinklar och ökad kunskap som bidrar till att nå kommunens ambition och vision.

Nätverket Eurocities

Eurocities arbetar med omvärlds- och intressebevakning i syfte att tillvarata städernas intresseområden i EU, driver EU-finansierade projekt som medlemmarna har möjlighet att delta i samt möjliggör kunskapsutbyte städer emellan via olika möten och nätverksträffar.

Engagemanget i Eurocities inleddes inom Economic Development Forum 2014 och utökades 2106 med medlemskap i Environment Forum. Som aktiv medlem har Nacka kommun under 2016 bland annat lett arbetsgruppen Integrated urban development, hållit i värdskapet för Economic Development Forums möte i oktober 2016 på temat *Lokal economic activities to foster migrants' long term integration* tillsammans med Stockholm och Solna, varit drivande i projektet Edge of Center transformation samt deltagit i vid konferenser och möten.

Under 2017 har Nacka kommun bland annat deltagit vid höstkonferenserna för de båda forumen. På miljöforumet som hölls i Essen bevakades det två arbetsgrupperna Buller och Avfall som också hade en gemensam session om buller i samband med avfallshantering. Något som inspirerat ett samarbete på hemmaplan mellan miljöenheten och Nacka vatten och avfall för att se till att avfallshanteringen utvecklas utan att skapa mer bullerstörningar än nödvändigt. Temat för höstmötet 2017 för Economic Development Forum handlade om städers långsiktiga investeringar. Det diskuterades allt från EUs regelverk för investeringar och upphandlingar, utmaningar för långsiktiga investeringar kopplat till exempelvis energi och bostäder, hållbarhet och delningsekonomi. Stort fokus i diskussionerna hade naturligtvis Brexit och hur detta påverkar Europas framtida arbete och EU-budgeten efter 2020. De två arbetsgrupperna som bevakades var Innovation och Entreprenörskap och små & medelstora företag.

Sammantaget har nätverket motsvarat förväntningarna om att vara den plattform där Nacka har möjlighet att möta och ta del av utvecklingen i andra europeiska storstadsområden, fungera som en arena för kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt kompetensutveckling av hög kvalitet. Som alla nätverk bygger också Eurocities på viss kontinuitet i deltagandet för att skapa och utveckla långsiktiga relationer. Det tar tid att sätta sig in i struktur och arbetssätt och Eurocities är en stor apparat där man lätt kan känna sig vilsen. Vinningen blir också som störst när berörda enheter engagerar sig i adekvata forum och arbetsgrupper och att erfarenheter på ett strukturerat sätt kan delas med resten av organisationen. Se ytterligare underlag i bilagorna till ärendet.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnaden för medlemskapet i Eurocities ligger i enlighet med tidigare beslutad budget, dvs. 4100 euro per år och forum.

Konsekvenser för barn

Medför inga direkta konsekvenser för barn, men genom att ta till sig av omvärlden och nya perspektiv ökar möjligheterna för barn att växa upp i en utvecklande och kreativ miljö.

Klara Palmberg Broryd
Strategi -och förnyelsedirektör

Helena Svärth
Internationell samordnare, förnyelseenheten

Bilagor

1. Nackas Internationella Policy
2. Erfarenheter av Nackas medlemskap i det europeiska nätverket Eurocities
3. Slutrapport för projektet Edge-of-Center Transformation
4. Reserapport från Environment Forum i Essen oktober 2017
5. Reserapport från EDF i Wien oktober 2017

Dokumentets syfte

Policyen definierar vad Nacka kommun vill med internationella kontakter

Dokumentet gäller för

alla nämnder och anställda i Nacka kommun

I Nacka tror vi att öppenhet ger styrka. Därför är vi öppna för och nyfikna på omvärlden. Vi behöver andra och andra behöver oss. Vi kan inte bäst själva. Vi och vår omvärld lär av varandra och löser gemensamt de utmaningar vi står inför.

Nacka kommun söker aktivt exempel på hur andra löst liknade problem som vi brottas med. Ibland måste vi blicka utanför Sveriges gränser.

Det internationella verktyget harmoniserar med ordinarie målarbete i kommunen. Internationella kontakter är något som ska ses som ett verktyg för alla verksamheter för att utveckla bättre medborgarservice så att vi blir bäst på att vara kommun. Det internationella verktyget stärker också attraktionskraften hos kommunen som arbetsgivare och som territorium där företagare och medborgare finns.

Övergripande deltar kommunen i relevanta, multilaterala nätverk snarare än i traditionellt vänortsutbyte. Med befintliga vänorter finns möjlighet till ömsesidigt lärande och påverkan för en global, hållbar utveckling.

Kommunstyrelsen fungerar som politiskt styrorgan som driver och främjar det internationella arbetet. Kommunstyrelsen redovisar årligen det internationella utvecklingsarbetet för kommunfullmäktige.

Diarienummer	Fastställt/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
KFKS 2013/545-105	2013-10-21	Kommunstyrelsen	Kommunstyrelsen	Administrativ direktör

BILAGA 2: Erfarenheter av Nackas medlemskap i det europeiska nätverket Eurocities

Bakgrund

Eurocities är i ett nätverk för Europeiska städer. Ett fullvärdigt medlemskap kräver att staden har 250 000 invånare, vilket ger tillgång till Eurocities samtliga fora samt möjlighet att kandidera till Eurocities styrelse. Mindre städer, som Nacka, kan delta som associerad partner i något eller några av nätverkets sex tematiska forum. Nätverket har ca 140 medlemmar och ca 40 associerade partners (2017).

Eurocities sex forum är:

- Miljö (Environment)
- Ekonomisk utveckling (Economic development)
- Kultur (Culture)
- Sociala frågor (Social affairs)
- Mobilitet (Mobility)
- Kunskapssamhället (Knowledge society)

Nacka kommun har sedan 2014 varit med som associerad partner i nätverket Economic Development Forum (EDF), som vid den tidpunkten var det forum som bäst täckte områden av intresse för Nackas utveckling; framför allt satsningen på att bygga stad, utveckling av kundvalsmodellen samt insatser inom arbetsmarknadsområdet. Då bestod EDF av sex arbetsgrupper:

- Entreprenörskap & små och medelstora företag (Entrepreneurship & SMEs)
- Innovation (Innovation)
- Internationella ekonomiska relationer (International economic relations)
- Integrerad stadsutveckling (Integrated urban development)
- Storstadsområden (Metropolitan areas)
- Sammanhållningspolitik och strukturfonder (Cohesion policy)

Efter deltagande i delar av Eurocities Miljöforum bedömdes även detta forum som relevant för Nackas verksamhetsutveckling; för att inhämta kunskap om miljömässiga lösningar bland systerstäder i Europa, utbyta tips och erfarenheter samt få nyheter om kommande EU-initiativ med bäring på miljö- och stadsplanering. I mars 2016 upptogs Nacka kommun som associerad partner i Eurocities Environment Forum.

Miljöforumet innefattar arbetsgrupperna:

- Vatten (Water)
- Avfall (Waste)
- Buller (Noise)
- Grönområden och biologisk mångfald (Green areas and biodiversity)
- Luftkvalitet, klimatförändringar och energieffektivitet (Air quality, climate change and energy efficiency)

Forumet genomför vardera ca två konferenser/år och däremellan arrangerar forumets arbetsgrupper kompletterande möten.

Det huvudsakliga syftet med medlemskapet är att ge Nacka möjligheter till omvärlds- och intressebevakning, verksamhetsutveckling genom nätverksarbete samt utbyte av kunskap och innovativa lösningar med andra städer i Europa.

Förnyelseenheten koordinerar medlemskapet i Eurocities, men för den verksamhetsmässiga vinningen är det av vikt att berörda enheter engagerar sig i adekvata forum och arbetsgrupper samt löpande analyserar huruvida medlemskapet ger verksamheten rätt förutsättningar för utveckling i linje med kommunens fyra övergripande mål.

Nackas deltagande

Den årliga konferensen

Detta är det årliga tillfälle då alla fora träffas samtidigt och huvudmålgruppen för mötet är politiker. Ledande tjänstemän och EU/Internationella handläggare deltar också. Nacka har varit representerade vid tre av fyra årliga konferenser sedan medlemskapet. Nacka har deltagit med kommunalråd, tjänstepersoner och internationell samordnare. Årets konferens i Ljubljana på temat "Cirkulär ekonomi", var första gången sedan medlemskapet i Eurocities där ingen från Nacka deltog.

Erfarenheterna från de årliga konferenserna har varit goda, även om 2016 års konferens i Milano inte riktigt nådde upp till tidigare års kvalitet. Huvudtalarna har hållit hög klass, politiker och tjänstemän har fått möjlighet att diskutera gemensamma utmaningar med europeiska kollegor. Hittills har det främst varit representation från Arbetet -och företagsnämnden/enheten vid årsmötet och en målsättning framöver kan vara att få ett bredare politiskt deltagande vid den årliga konferensen. Genom att inom ramen för Eurocities dela med oss av kommunens erfarenheter och kunnande får Nacka kommun i sin tur inspiration av arbetet i andra dynamiska och växande städer runt om i Europa.

Cooperation platform

Detta årliga möte riktar sig till städernas internationella samordnare och kontaktpersoner. Vid mötet ges möjlighet att diskutera och utbyta erfarenheter med varandra men framförallt ges uppdateringar kring nätverkets utveckling. Nacka har deltagit vid två tillfällen med

internationell samordnare. Erfarenheterna från Cooperation platform är över lag goda och framförallt det senaste mötet stod ut som mycket informativt och välordnat, med stor lyhördhet och fokus på medlemmarnas önskemål om vidareutveckling av nätverket. Även vid detta möte skapas viktiga relationer med europeiska städer, men även med andra svenska städer/kommuner som också är medlemmar i Eurocities.

Forumkonferenser

Dessa konferenser riktar sig till specialister inom de områden som forumen och underliggande arbetsgrupper fokuserar på. Av Eurocities sex tematiska forum har Nacka valt medlemskap i Economic development forum (EDF) samt Environment forum (EEF). Forummötena ger möjlighet att utbyta tips och erfarenheter med europeiska systerstäder samt för Nackas del inhämta nyheter om kommande EU-initiativ med bäring på näringslivsfrågor, miljö och- stadsplanering.

Economic development forum (EDF) utgör en plattform för utveckling inom innovations- och ekonomiska utvecklingsfrågor, på lokal, nationell och EU-nivå. Nacka har representerats på sju av de åtta EDF-konferenserna som genomförts sedan kommunen gick med i forumet 2014. Dessutom var Nacka i samarbete med Stockholm och Solna värd för höstmötet 2016. Huvudtemat var hur lokalt tillväxt -och näringslivsarbete kan främja integration. Ett 80-tal deltagare från 33 städer diskuterade utmaningar och tog del av varandras exempel på framgångsrika metoder och arbetssätt.

Nacka har deltagit med bland annat kommunalråd, näringslivsutvecklare, rektor vuxenutbildning och internationell samordnare. Mötet som hölls i Nacka/Stockholm/Solna gav även möjlighet för ett bredare deltagande med i första hand kollegor från arbete -och företagsenheten.

Environment forum (EEF) stöder städer i deras ansträngningar att skapa en bättre miljö genom ny kunskap om miljömässiga lösningar. På miljösidan har miljöutredare, avfallsingenjörer samt enhetschef avfall hittills deltagit vid tre konferenstillfällen. Vid det senaste mötet i Essen deltog både avfalls -och bullerexpert från Nacka.

Erfarenheterna från framförallt EDF-mötena, är att det övergripande temat ofta varit ganska brett med en mängd olika inriktningar och där en del moment därför känts mindre relevanta, beroende på inriktning och intresse, hos den som deltagit. Till det kommer att arbetsgruppernas olika teman och fokusområden också har vävts in i programmet. EDF har haft en del strukturella och organisatoriska problem som blev väldigt tydliga i samband med att Nacka/Solna/Stockholm var värd för höstmötet 2016. Reflektioner och förbättringsförslag delades med Eurocities team och användes glädjande nog redan vid planeringen av nästkommande konferens i San Sebastian där tyvärr ingen från Nacka hade möjlighet att delta.

De tjänstepersoner från Nacka som hittills deltagit på forummöten har upplevt mötena som givande med stora möjligheter att utbyta erfarenheter, knyta kontakter och marknadsföra Nacka. Slutsatsen är att städer spelar en viktig roll för att möta Europas utmaningar och att

bättre lösningar utvecklas genom samarbete städer emellan. Samarbeten och nätverk ger en stabil grund för långsiktigt kunskaps och erfarenhetsutbyte samt målinriktat samarbete.

Arbetsgruppsmöten

Varje enskilt fora består av ett antal underliggande arbetsgrupper som också träffas ett antal gånger per år. Huvudmålgrupp för dessa möten är specialister inom de områden som de olika arbetsgrupperna fokuserar på. EU/Internationella handläggare deltar ibland också.

Inom ramen för Economic Development Forum har Nacka hittills framförallt engagerat sig i arbetsgruppen Integrated Urban Development (IUD) och under 2016 också innehaft ordförandeskapet för denna arbetsgrupp. Här har bland annat drivits ett tvåårssamarbete under arbetsnamnet "Edge-of-Center Transformation". Upplägget har varit att städerna (Oslo, Stockholm, Nacka, Wien, Göteborg, Brno och Amsterdam) deltagit med planerare eller stadsutvecklingsstrateger i ett tätare erfarenhetsutbyte med studiebesök till städernas pågående projekt, som kollegialt bollplank samt fördjupning inom gemensamma utmaningar. Ambitionen har varit att bredda perspektiven och få in ekonomiska och sociala aspekter på storstadstillväxten. Projektet slutredovisades i Bryssel i juni 2017.

Erfarenheterna från detta projekt är mycket goda. En form som inte har krävt administrativt krångel samtidigt som det har gett konkret input till respektive stads projekt. Denna form är att rekommendera framöver om möjlighet skulle ges. Tjänstepersoner från enheten för anläggningsprojekt och förnyelseenheten har representerat Nacka under hela projektet. Under mötet i Nacka/Stockholm deltog också kommunikationsenheten samt kommunens stads kreatör. Utmaningen som diskuterades var utvecklingen av Värmdövägen till stadsgata. Verksamhetsnyttan för Nacka hade blivit än större om expertis från övriga delar av stadsbyggnadsprocessen haft möjlighet att delta mer aktivt, vilket inte var fallet denna gång.

Från miljöenhetens perspektiv har arbetsgrupperna för grönstruktur och biologisk mångfald samt avfall hittills varit av störst intresse att bevaka för att i ett tidigt skede kunna hantera miljöfrågorna när Nacka expanderar och staden växer fram. Vid senaste mötet bevakades arbetsgruppen buller och avfall som också hade en gemensam session om buller i samband med avfallshantering. Något man tänkt spinna vidare på genom att skapa ett samarbete mellan miljöenheten och Nacka vatten och avfall för att se till att avfallshanteringen utvecklas utan att skapa mer bullerstörningar än nödvändigt. Inför nästa möte planerar också Nacka, Stockholm och Göteborg att även att hålla en gemensam presentation kring buller.

Eurocities i förändring

Under de dryga tre åren som Nacka varit medlem har förändringar genomförts framförallt inom Economic Development Forum. Våren 2016 lyftes de arbetsgrupper som fokuserar

på urbana frågor från forumet och lades tillsammans med andra urbana arbetsgrupper i ett tvärssektoriellt urbant block som spänner över samtliga forum.

Kvar i EDF finns nu tre arbetsgrupper:

- Attraktiva städer & Internationella ekonomiska relationer
- Entreprenörskap och små & medelstora företag
- Innovation

I det tvärssektoriella urbana blocket finns arbetsgrupperna:

- EU:s urbana agenda
- Sammanhållningspolitik och strukturfonder
- Integrerad stadsutveckling
- Storstadsområden
- Kreativt medborgarskap

Ytterligare tvärssektoriella arbetsgrupper är:

- Europeisk grannskapspolitik och utvidgning
- Livsmedel/mat policy
- Offentliga tjänster och offentlig upphandling

Nacka har möjlighet att delta i samtliga tvärssektoriella arbetsgrupper, något som i dagsläget inte utnyttjas. I och med omstruktureringen inom EDF har kommunen inte längre något deltagande i arbetsgrupperna för stadsutveckling.

Ett större förändringsarbete, på temat ”Building a Eurocities fit for the future”, har även initierats för att vidareutveckla organisationen så att den svarar mot medlemmarnas behov och önskemål. Stockholms Stad är sedan senhösten 2016 vice-ordförande i styrelsen (ExCom) och drivande i förändringsarbetet.

Reflektioner inför framtiden

Trots kommuns litenhet i sammanhanget har Nacka vid ett flertal tillfällen fått möjlighet att ta plats på scen. Nacka kommun har vid flera tillfällen presenterat både kundvalet och olika satsningar inom arbetsmarknadsområdet, innehaft ordförandeskapet för arbetsgruppen för stadsutveckling, varit en av de drivande parterna i projektet Edge of Center Transformation, stått värd för EDFs höstkongress samt på Miljöforummöte varit inbjudna att presentera ekosystemtjänster. Under det senaste miljöforumet i Essen presenterade Nacka även arbetet med Miniåtervinningscentraler.

Sammantaget har nätverket motsvarat förväntningarna att vara den plattform där Nacka har möjlighet att möta och ta del av utvecklingen i andra europeiska storstadsområden, fungera som en arena för kunskaps – och erfarenhetsutbyte samt kompetensutveckling av hög

kvalitet. En liten kommun som Nacka har dock begränsade resurser och ibland svårt att delta i forummöten och arbetsgrupperna i någon större omfattning. Ingen expert har hittills haft möjlighet att aktivt och mer långsiktigt engagera sig i någon specifik arbetsgrupp.

Som alla nätverk bygger också Eurocities på viss kontinuitet i deltagandet för att skapa och utveckla långsiktiga relationer. Det tar tid att sätta sig in i struktur och arbetssätt och Eurocities är en stor apparat där man lätt kan känna sig vilsen. Nacka är relativt små i dessa sammanhang men kommunen har arbetat upp ett förtroendekapital som fortsatt kan användas. Trots att Nacka är betydligt mindre än de flesta medlemsstäderna är intresset stort för hur kommunen utför medborgarservice och tacklar olika utmaningar. Samarbetet med Stockholm och Solna har varit värdefullt för att kunna få vara med i större sammanhang (bland de stora städerna...) samt för fortsatt utbyte av erfarenheter även på hemmaplan. Att vara med i projekt, besöka andra städer och bilda nätverk/kontakter ger en värdefull kompetenshöjning för de deltagande tjänstepersonerna och bidrar till att Nacka utvecklas i linje med de fyra övergripande mål. Slutsatsen är att städer (små som stora) spelar en viktig roll för att möta Europas utmaningar och att bättre lösningar utvecklas genom samarbete städer emellan. Samarbeten och nätverk som Eurocities ger en stabil grund för långsiktigt kunskaps och erfarenhetsutbyte samt målinriktat samarbete och ska bidra till Nackas ambition om att *Vara bäst på att vara kommun.*

För bästa utnyttjande av de möjligheter nätverket ger vore det en klar fördel om tjänstepersoner med expertkunskaper tydligare kopplades till de olika forumen och arbetsgrupperna för att fånga upp spaningar och erfarenheter från den internationella arenan samt integrera det internationella perspektivet i verksamheten. Vinningen blir som störst när berörda enheter engagerar sig i adekvata forum och arbetsgrupper och att erfarenheter på ett strukturerat sätt kan delas med resten av organisationen.

En tydligare intern struktur för erfarenhetsöverförning behövs, så att erfarenheter och kontakter från genomförda internationella resor bättre kan utnyttjas av fler verksamheter i organisationen.

Bedömningen är att Nacka kommun tills vidare fortsätter att vara medlemmar i Eurocities, och att Environment och Economic development även fortsatt är de mest relevanta forumen för Nacka. EDF's tydligare fokusering på arbetsmarknadsrelaterade frågor gör det dessutom lättare att identifiera rätt deltagare för framtida möten. Utifrån erfarenheterna hittills har stadsplaneringsprocessen haft begränsade möjligheter att engagera sig i Eurocities, men möjligheten kvarstår att delta i de urbana arbetsgrupperna även om dessa numera inte längre ingår i EDF. I linje med visionen om öppenhet och mångfald behöver kommunen vara öppen för beprövad erfarenhet från andra håll, inspireras till utveckling inom kommunens olika verksamheter, synas och samarbeta internationellt.

Bilaga 4. Reserapport för resor inom och utanför Europa

Resmål och deltagare

Resa till: Essen, Tyskland

Datum: 17-19 oktober 2017

Deltagare på resan: Sofia Sjölander, miljöenheten, Nacka kommun och Catarina Östlund, Nacka vatten och avfall

Syfte med resan

Deltagande i "EUROCITIES Environment Forum: Integrated development for healthy green cities" i Essen.

Catarina deltog i arbetsgruppsmötet om avfall och Sofia i arbetsgruppsmötet för buller. Dessa möten ägde rum både den 17 och 18 oktober. Dessa två arbetsgrupper hade även en gemensam session om buller som uppstår i samband med hantering av avfall.

Den 19 oktober deltog vi på gemensamma presentationer, bland annat om att Essen har blivit vald till Europas gröna huvudstad, och olika föredrag på temat om betydelsen av grön infrastruktur i samband med stadsplaneringen.

Erfarenheter från resan

Arbetsgruppsmötet om avfall

I arbetsgruppen för avfall deltog representanter från 21 europeiska städer. Från Sverige deltog Stockholm, Göteborg och Nacka. Bland våra nordiska grannländer deltog Bergen, Oslo, Köpenhamn och Helsingfors. Arbetsgruppen leds av Håkon Jentoft, Oslo.

Möten utgjordes av presentationer och diskussioner. Delar av mötet den 18 oktober var gemensam med arbetsgruppen för buller då frågor om buller från avfallshantering var temat.

Inför mötet hade ståndpunktspapper tagits fram rörande arbetsgruppens syn på plaststrategin och avfallsförbränning. Ståndpunkter för avfallsförbränning gällde bland annat att erkänna att avfallsförbränning är en viktig del i avfallshanteringen eftersom det är den enda behandlingsmetoden för vissa typer av avfall. Synpunkter på plaststrategin

rörde behovet av åtgärder för förebyggande av plastavfall och plastprodukter behöver designas för att kunna återvinnas, och behovet av bättre källsortering. Problem med att bionedbrytbara plaster kan försvåra materialåtervinning lyfts också.

Övriga punkter på mötet:

- Information om EU-förhandlingarna om revidering av avfallsdirektiven av Joana Cruz. EU-parlamentet röstade i maj och de vill ha högre mål och krav jämfört med rådet. Nu pågår förhandlingar mellan rådet och parlamentet. Oklar tidplan, men troligen inte klart före årsskiftet.
- Horizon 2020. Ett projekt handlar om avfallsinsamling (case-study collection) där det finns möjlighet för 1-2 medlemmar ur arbetsgruppen att delta.
- Diskussion om behov av en ändrad avfallsdefinitionen utifrån förslag från Håkon Jentoft.
- Bioavfallsseminarium i Bryssel i maj i samband med Green Week. En mindre arbetsgrupp utsågs för förberedelse inför detta möte.
- Historisk presentation av avfallshanteringen i Tyskland, fokus producentansvaret förpackningar. Tyskland har många liknande problem som Sverige vad det gäller ansvarsfördelningen mellan kommuner och producenter. Budskapet var att det idag fungerar sämre med producentansvaret, mindre förpackningar återvinns.
- Goda exempel:
  - Miniåtervinningscentraler i Nacka (Catarina presenterade)
  - Digitalisering av avfallsinsamling (Bergen och Antwerpen). Med sensorer mäta när kärlen/behållarna är fulla. Hämtning av avfallet programmeras efter när kärlen behöver tömmas. I Bergen har det bidragit till att antal tömningar minskat med 20 % och fyllnadsgraden ökat med 65-85 %. Bergen kommer skicka ut inbjudan om att delta i ett digitaliseringsprojekt.

Mötet avslutades med omval av Oslo som ordförandestad och Munchen som vice ordförandestad.

Nästa möte blir i Amsterdam den 4-6 april.

Arbetsgruppsmötet om buller

I arbetsgruppen deltog representanter från drygt 15 länder. De städer som var representerade från Sverige var Göteborg, Malmö och Nacka.

Presentationer och efterföljande diskussioner om riktlinjer inom EU och hantering av bullerfrågan i olika länder hölls under 17 och 18 oktober. De nämnde även de projekt som drivs inom Eurocities som handlar om buller.

Korta kommentarer om några av presentationerna:

WHO's nya riktlinjer: WHO's nya riktlinjer presenterades och diskuterades. Många forskningsrapporter pekar mot den negativa påverkan på hälsan buller har, dock byggs det mer och mer i bullerutsatta lägen. Detta verkar genomgående i hela EU.

EU-direktivet om buller: Direktivet håller på att implementeras, men har fortfarande inte gjorts i alla länder. Sverige har levererat enligt direktivet sedan start. Vid nästa kartläggning 2021 ska en ny beräkningsmodell användas gemensamt för hela EU, Cnossos. Det verkar som att flera länder kommer göra sin version av själva beräkningsmodellen för att anpassa den efter situationen i just sitt land. Oklart hur Sverige kommer hantera detta.

En presentation handlade om jämförelse mellan Cnossos och en tysk beräkningsmodell-VBUS. Det visade sig vara lite skillnader. Den jämförelsen för de beräkningsmodellerna som används i Sverige presenterades inte.

Open Noise application: Italienare håller på att utveckla en open-noise applikation där man ska kunna räkna buller enligt den nya beräkningsmodellen Cnossos. Cnossos är open-source-data, vilket gör att vem som helst kan använda den för att programmera beräkningsprogram för den. Applikationen ska kunna användas i QGIS, vilket idag ofta används som GIS-program i Nacka kommun (gratis open-source program).

Gemensam session om buller och avfall:

Presentationerna här visar på att vi har väldigt likartade problem med buller kopplat till avfallshantering i de olika länderna. Presentationerna gav en bra bild av hur det hanteras i några andra EU-länder. Generellt verkar vi ha relativt få klagomål på avfall kopplat till buller.

Förvaltning av erfarenheter

Avfall

- Presentation på gruppmöte om avfall den 7 november
- Sparat allt material på Q:\28310_Nacka vatten o avfall Avfall\01 ADMINISTRATION\01 NÄTVERK, KURS OCH KONFERENS\Eurocities\Möte Essen 2017

- För vårt arbete med att etablera miniåtervinningscentraler i Nacka har kontakter knutits med Bergen och Amsterdam. Amsterdam kommer inviga en miniåtervinningscentral januari 2018 utifrån liknande koncept som vi arbetar med i Nacka. Oslo har ett tiotal obemannade insamlingsplatser för grovavfall mm. De använder alltså inte samma koncept som planen är för Nacka. Men ändå värdefullt med erfarenhetsutbyte.

Buller

Kontakter har knutits med främst de andra städerna i Sverige som deltog, Göteborg och Malmö. Diskussion startades om att vid nästa möte ha en gemensam presentation om perspektiv från Sveriges arbete i bullerfrågor.

Sofia Sjölander har tagit med sig hem att försöka utröna hur/när Nacka skulle kunna ta tillfälle att nyttja Eurocities i något specifikt projekt tillsammans med andra medlemsländer.

Gemensamt avfall och buller

Efter mötet har vi som deltog från Nacka kommun, Catarina Östlund och Sofia Sjölander, tänkt att spinna vidare på att skapa ett samarbete mellan miljöenheten och Nacka vatten och avfall för att se till att avfallshanteringen utvecklas utan att skapa mer bullerstörningar än nödvändigt.

Bilaga 6. Reserapport

Economic development forum, Wien, 16-18 okt. 2017

Cities' long-term investments for a stronger European economy

Resmål och deltagare

Resa till: Eurocities Economic Development Forum i Wien.

Datum: 16-18 oktober 2017

Deltagare på resan: Helena Svärth förnyelseenheten, Vilma Mori arbete -och företagsenheten.

Syfte med resan

Ta del av erfarenheter och goda exempel bland europeiska städer inom innovation och entreprenörskap.

Erfarenheter från resan

Temat för höstmötet för Economic development forum handlade om städers långsiktiga investeringar. Det diskuterades allt från EU's regelverk för investeringar och upphandlingar, utmaningar för långsiktiga investeringar kopplat till exempelvis energi och bostäder, hållbarhet och delningsekonomi. Stort fokus i diskussionerna hade naturligtvis Brexit och hur detta påverkar Europas framtida arbete och EU-budgeten efter 2020. Här är det i första hand sammanhållningspolitiken som eventuellt drabbas av budgetnedskärningar. Något som också gavs stort utrymme under mötet var Wiens arbete med att integrera delningsekonomin såväl som cirkulär ekonomi i stadens arbete. Något som ännu inte görs på samma systematiska sätt i Nacka, trots vårt fokus på stadsbyggnad och stadsutveckling.

EU- kommissionen har presenterat ett nytt initiativ kring offentlig upphandling med fokus på mer effektiva och hållbara upphandlingar (t.ex. via digital teknologi för lättare och snabbare upphandlingar). Man pratade också om gemensamma upphandlingar över landsgränserna vilket i dagsläget är knepigt att få till.

EU:s urbana agenda är en satsning mellan EU-kommissionen, medlemsstaterna och europeiska nätverk för städer med syftet att stärka erkännandet och betydelsen av den urbana dimensionen. Består av totalt tolv partnerskap som startats vid tre olika

tillfällen, det sista fyra nu efter sommaren. Varje partnerskap kopplar till ett tematiska område som på olika sätt sätter ljus på den urbana aspekten för EU-politiken.

Fick en genomgång av hur man kan söka finansiering via framförallt Horizon 2020 (ramprogram för forskning och innovation). Finns mycket pengar att söka men det är relativt få som lyckas få igenom sin ansökan men där Eurocities har haft stora framgångar. Något enklare administration och återrapportering i jämförelse med ESF (kanske en tolkningsfråga!). Inte aktuell för Nacka att i dagsläget söka men alla kan ta del av resultaten för olika projekt vilket kan vara lärorikt att göra för Nacka (till exempel för Näringslivsdirektör Anders Börjesson). Likaså finns det inom ramen för URBACT en ny utlysning (Transfer-nätverk) där medel kan sökas för att återanvända lösningar som genomförts av andra städer med bra resultat. Finns 97 goda exempel att välja bland för att förstå, anpassa och lära av. Något som skulle kunna vara intressant för flera olika enheter i Nacka att kika närmare på.

I december 2015 kom ny lagstiftning för cirkulär ekonomi (The Circular Economy package). Relevant för Wien som ansvarar för hela kedjan, dvs. produkters hela livscykel, från produktion, konsumtion till återvinning och vi fick här en presentation kring hur man arbetar. Intressant att stämma av med Catharina Östlund (NVA) och Sofia Sjölander (Miljöenheten) som parallellt deltagit på Environments forums höstkonferens i Essen.

Ett interaktivt inslag om städers långsiktiga investeringar i "affordable housing" hade kunnat ge mycket mer, om ordentligt med tid för diskussioner avsåts. Nu blev det ett moment som hastades igenom. Social housing vs. Affordable housing. Handlar inte bara om bostäder för sociala behov och migranter. Billiga bostäder behöver också finnas för yrkesgrupper som sjukvårdsbiträden, poliser, lärare osv. Staden Wien bosätter 1/3 av alla invånare och finansierar bostäder åt 2/3 av invånarna. Städens inriktning med hur man hanterar mark (säljer, hyr ut, bygger själva) påverkar i stor utsträckning vilken typ av bostäder som byggs.

Det presenterades också en rad konkreta projekt från Wien med olika plattformar och projekt kopplade till delningsekonomi och hur detta kan byggas in som en naturlig del av staden.

- City bike Wien – billigt att hyra, blir dyrare ju längre man har cykeln, medelhytiden är 9 minuter. Problem är att kommersiella aktörer börjar dyka upp och man tittar just nu på hur man ska hantera detta rent praktiskt, t.ex. vem tar hand om dumpade cyklar, och hur tilldelas uppställningsplatser.
- Urban gardening
- Leila-projektet (Library of Things). Helt enkelt en plats där man kan låna saker i stället för att köpa. För en liten årskostnad kan man låna allt från verktyg, grillar, camping-prylar, köksmaskiner etc. Plattform finns redan idag i många europeiska

städer (ingen i Skandinavien). Wien strävar efter att dessa ska placeras i anslutning till befintliga bibliotek. <https://www.libraryofthings.co.uk/about/>

- Mobility points
- Vienna Shares – Sätter fokus på och förklarar vad delad ekonomi innebär och hur man kan nå dit.

Arbetsgrupperna

Working Group Innovation (Helena Svärth deltog)

Några få guldkorn från detta arbetsgruppsmöte som annars var något av en besvikelse. Orsakerna till detta är flera, men beror delvis på det svaga engagemanget från arbetsgruppens ordförande (Helsingfors) som inte ens deltog på mötet. Detta innebar att mötet var ostrukturerat, saknade koppling till resten av programmet och omöjliggjorde vidare diskussioner om prioriteringar för 2018 såväl som val av ny ordförande. Likaså överlappar de tre arbetsgrupperna varandra och man borde samordna arbetet på ett bättre sätt än vad som görs idag. Också tveksam till varför arbetsgrupperna ska ta tid från forummötena. Bättre vore om dessa möts och arbetar mellan forummöten och presenterar sitt arbete vid stormötena, vilket är arbetsgången inom andra av Eurocities forum.

Några intressanta inspel som ändå gjordes av deltagarna:

- U.lab är en gratis global online-kurs i regi av MIT. Holistisk syn på innovation. Onlinekurs om grupper på sex personer som coachar varandra. <http://www.ottoscharmer.com/programs/ulab>
Skottarna använder kursen som ett verktyg för att involvera medborgarna. <https://workforcotland.com/ulab/>.
(Intressant sätt att involvera medborgarna och kanske en spännande ingång för Vetcity).
- Richard Florida's 3 T's for innovation (Talent, Technologie, Tolerance).
- I San Sebastian håller man en innovationsvecka för fjärde året i rad. Förväntar sig 3000 besökare. Även Grönigen har Innovationsvecka. (Att inspireras av för Tove och Jessica).
- En grupp formas för "Future innovation in Europe" – Marie skickar länk.

Working Group Entrepreneurship and SMEs (Vilma Mori deltog)

På mötet presenterades och genomfördes workshops kring olika sätt att använda online-verktyg som Nacka absolut skulle kunna studera mer ingående och eventuellt använda sig av.

OECD höll en kort presentation av "Inclusive Entrepreneurship"-projektet, inklusive det verktyg för inkluderande entreprenörskap man tagit fram för utbyte av know-how och erfarenheter. Under workshopen användes riktlinjerna för "Policy Guidance" offline för målgruppen ungdomar och utmaningarna och policyalternativ diskuterades för att stödja denna grupp baserat på verktyget. OECD har också utvecklat specifika

verktyg även för andra målgrupper (seniorer, arbetslösa, invandrare, funktionshindrade), där ungdomsföretagandet användes för att illustrera OECD-projektets synsätt. <http://www.oecd.org/cfe/leed/inclusive-entrepreneurship.htm>

Det presenterades även ett verktyg för att mäta effekterna av politiska åtgärder som stödjer lokalt företagande. Projektet ingår i arbetsprogrammet för OECD:s kommitté för lokal ekonomisk och sysselsättningsutveckling. Syftet med online-verktyget är att hjälpa beslutsfattare i utformningen och genomförandet av olika initiativ, strategier och program. Verktyget kommer att bestå av fyra komponenter: (1) ett självbedömningsverktyg som gör det möjligt för enskilda beslutsfattare och intressenter att bedöma den nuvarande omfattningen och kvaliteten på inkluderande företagandepolitiskt stöd i sitt land, region eller stad mot god praxis (2) riktlinjer och material som ger råd om åtgärder som kan genomföras för att förbättra stödets omfattning eller kvalitet, (3) fallstudier som kan användas för inspiration och som modeller, (4) en kapacitetsuppbyggnad som ger ytterligare referensmaterial och information om möjligheter att samarbeta med OECD på fallstudier och workshops. Verktyget kommer att slutföras 2017 och flera piloter organiseras under första halvåret 2018. Verktyget förväntas lanseras i september 2018. Här tittar vi vidare på om Nacka skulle kunna ingå som en pilotstad. Kontakt David Halabisky, david.halabisky@oecd.org.

Likaså presenterades ett projekt för att fånga evidensbaserade rekommendationer till beslutsfattare för utveckling av framtida högre utbildningar. Något vi skulle kunna kika vidare på inom ramen för Vercity. Projektet HEInnovate är utformat för att ge studenter och lärare möjlighet att använda företagande, innovation och kreativitet i undervisning och forskning. HEInnovate ger en färdplan för att stärka innovativa och företagande högskolor och omfattar ett brett spektrum av intressenter inom landet (beslutsfattare, högskoleledare, akademiska och administrativa medarbetare, forskare etc.) samt experter från andra länder för att identifiera områden med styrka och områden för förbättring. Giulia Ajmone Marsan, giulia.ajmonemarsan@oecd.org, Andrea-Rosalinde Hofer, andrea-rosalinde.hofer@oecd.org

Sist men inte minst presenterades ett projekt som tittar på hur man kan stimulera framväxande industrier genom entreprenörskap och utveckling av SMEs. Syftet med projektet är att stödja nationella, regionala och lokala myndigheter och utvecklingsorgan för att utveckla effektiva strategier för diversifiering och politik som gynnar tillväxten av nya industrier.

De två kärnfrågorna som granskas av detta projekt är:

- Vad främjar och hindrar tillväxt genom industriell diversifiering i städer och regioner och vad är de implicita SMF-politiken?
- Vilka policyåtgärder och engagemangsprocesser för intressenter utvecklas i syfte att uppmuntra lokal industriell diversifiering?

OECD ska tillsammans med en lokal expert och en internationell granskningsgrupp identifiera den lokala möjligheten till industriell diversifiering och hur innovativt och plastbaserat entreprenörskap bidrar till att genomföra det. Städer som är intresserade

av att gå med i projektet kan delta genom att begära en djupgående granskning (eventuellt gemensamt med andra städer) eller en internationell expertverkstad.

Ett nytt regelverk kring datalagring och behandling av personuppgifter börjar tillämpas i medlemsstaterna i maj 2018, något EU kom överens om redan 2015. Kommer att ställa högre krav på alla processer och system där personuppgifter behandlas

Förvaltning av erfarenheter

Sammanfattningsvis gav resan en hel del nya insikter, lärdomar och nya spännande kontakter att dra i om vi skulle vilja. Finns också en del konkreta idéer och verktyg som vi skulle kunna följa upp och eventuellt prova på hemmaplan (ex. OECDs online-verktyg för att ge våra politiker underlag för beslut).

Det är lärorikt ta del av hur våra europeiska kollegor resonerar i olika frågor, både vilka utmaningar man tampas med men även hur man konkret löser dessa.

Vi är inbjudna till WG Housing (SAF) som har arbetsgruppsmöte i Bryssel i november. Likaså inbjudna till staden Terassa som i november anordnar en träff för lite mindre städer på temat innovativa städer. Även Nantes i Frankrike visade intresse för att besöka Nacka och Stockholm. En kontakt som Vilma drar vidare i.

Vilma kikar vidare på om OEC's online verktyg skulle kunna användas för Entreprenörshubben. Kunskaper om all data och statistik som finns lagrad hos OECD kan komma till användning inne på Afe!

Bilder:

St: Stephanskatedrale

Paneldebatt om städers långsiktiga investeringar

2017-10-03
Reviderad 2017-11-27

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2017/1066

Kommunstyrelsen

Revidering av indikatorer i miljöprogrammet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar miljömålskommitténs föreslagna revideringar av miljöprogrammets indikatorer.

Sammanfattning

Nacka kommunfullmäktige antog i juni 2014 sex lokala miljömål och i mars 2016 ett miljöprogram med 34 indikatorer för att säkerställa att dessa lokala miljömål uppnås. Miljömålskommittén föreslår uppdateringar av indikatorer bl.a. för att de ska vara nationellt jämförbara eller en ökad ambitionsnivå då de tidigare satta målen redan uppnåtts. Kommunfullmäktige har bemyndigat kommunstyrelsen att utifrån genomförda uppföljningar revidera indikatorerna i miljöprogrammet. (Kommunfullmäktige 14 mars 2016, KFKS 2015/864-439)

Förutom reviderade indikatorer föreslås även en ny indikator: 1.7 Klimatpåverkan från kommunens livsmedelsinköp (kg CO₂-ekvivalenter/ kg mat).

Miljömålskommittén beredde ärendet och föreslog uppdateringar och nya mål 2017-11-20. Protokollet bifogas ärendet. När indikatorerna är reviderade revideras hela Miljömålsprogrammet utifrån direktivet att se över Nacka kommuns styrdokument. Beslut fattas då av kommunfullmäktige.

Ärendet

Sverige har 16 nationella miljömål som ska genomsyra miljöarbetet i hela det svenska samhället. Inriktningen är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de flesta av de stora miljöproblemen är lösta. Av de 16 målen har Nacka kommun valt ut de

sex områden som är mest angelägna att förbättra för att kunna skapa attraktiva livsmiljöer i hela Nacka, vilket är ett av kommunens övergripande mål. År 2014 antog kommunfullmäktige därför sex lokala miljömål för Nacka kommun och våren 2016 antogs Nackas miljöprogram 2016-2030 med full politisk enighet i kommunfullmäktige. Miljömålen spänner över alla typer av verksamheter i Nacka kommun. Det berör alla kommunala nämnder och enheter, medarbetare, fristående utförare, företagare, ideella krafter och alla Nackabor. Alla behöver ställa sig frågan "Vilken roll kan jag/min verksamhet spela i detta arbete?".

I det beslutade miljöprogrammet har varje miljömål försetts med indikatorer och tidsatta målnivåer. För att miljöprogrammet ska vara ett effektivt verktyg för att driva miljöarbetet framåt revideras och uppdateras miljöprogrammet årligen.

Miljömålskommittén har berett ärendet och föreslår följande revideringar 2017. De mål och delmål som inte kommenteras föreslås vara oförändrade.

I Begränsad klimatpåverkan

1.1 Utsläpp av växthusgaser per person (ton/person)

Nuvarande målnivå och basår: Målnivå 2020 – 15% Basår 2011

Förslag till ny målnivå och basår: Målnivå 2030 – 63% Basår 1990

Förklaring: Under våren 2017 antogs en ny klimatlag med nya nationella klimatmål för Sverige. De nya målen innebär att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. För att nå nettonollutsläpp får kompletterande åtgärder tillgodoräknas, som t.ex. handel med utsläppsrätter och koldioxidlagring. Utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen år 1990. Delmål sätts för 2030.

För att anpassa Nacka kommuns mål till de nya nationella målen ändras basår från 2011 till 1990, så att det blir tydligt hur Nackas mål förhåller sig till nationella och internationella mål. Målnivåerna ändras också så att de är samma som de nationella målen. Även målåret 2020 ändras till 2030 för att överensstämja med de nationella målen. Det bedöms rimligt att Nacka har samma ambitioner som övriga nationen.

Indikatorn visar utsläpp av växthusgaser inom Nackas geografiska område. Här ingår utsläpp från uppvärmning, elanvändning och transporter samt behandling av avloppsvatten. Utsläpp från elanvändningen beräknas med utsläppsvärden för nordisk produktionsmix. Utsläppen från resor utanför kommungränsen ingår inte, inte heller utsläpp från varor och livsmedel som producerats utanför kommunen.

1.4 Klimatpåverkan från konsumtion.

Nuvarande målnivå: ej satt

Förslag till ny målnivå: Ska minska

Förklaring: När miljöprogrammet antogs var inte vaneundersökningen framtagen. Nu vet vi vilka frågor som ingår och målet är att vi ska se en förbättrad trend i svaren på en majoritet av frågorna.

1.7 NY INDIKATOR Klimatpåverkan från kommunens livsmedelsinköp (kg CO₂-ekvivalenter/ kg mat)

Målnivå sätts när siffror för basår kommit basår 2018

Förklaring: Produktion av livsmedel är en stor källa till klimatpåverkande utsläpp, och trenden är att dessa utsläpp ökar. För att komplettera bilden av miljöpåverkan från kommunens livsmedelsinköp så införs denna indikator (utöver den som redan finns om andel ekologisk mat, 3.5). Det finns idag system som kan räkna om inköpsdata till klimatpåverkan, t.ex. 1 kg benfritt nötkött = 26 kg CO₂e. Med hjälp av ett sådant system kan klimatpåverkan från kommunens livsmedelsinköp mätas. Åtgärder för att minska klimatpåverkan från livsmedelsinköp är också kostnadsbesparande, t.ex. att minska matsvinn eller att öka andel vegetabilier i kosten.

2 Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte ska skadas

2.1 Andel skolor och förskolor där utomhusluften klarar nationellt mål för partiklar

Nuvarande målnivå: 90% till 2020

Förslag till ny målnivå: 100% till 2020

Förklaring: Målnivån för 2020 sattes innan vi hade basårssiffror. Eftersom vi redan ligger på 99% är det lämpligt att ändra målet till 100% redan 2020. För 2025 är målnivån redan satt till 100%.

2.2 Andel skolor och förskolor där utomhusluften klarar nationellt mål för kvävedioxid

Nuvarande målnivå: 90% 2020

Förslag till ny målnivå: 100% 2020

Förklaring: Målnivån för 2020 sattes innan vi hade basårssiffror. Eftersom vi redan ligger på 100% är det lämpligt att ändra målet till 100% redan 2020. För 2025 är målnivån redan satt till 100%.

2.6 Antal påstigande i kollektivtrafiken i förhållande till total befolkning

Nuvarande målnivå: Målnivå ej satt

Förslag till ny målnivå: 2030 0,8 påstigningar/invånare

Förklaring: När miljöprogrammet antogs hade inte siffror för basår tagits fram. Vi kan se att andel påstigande har legat ungefär kring 0,7 påstigande per invånare i tio års tid. Den nya målnivån är en ambitionshöjning som vilar på analys av tillkommande kollektivtrafik och människors vanor. Trots att tunnelbanan tillkommer så görs bedömningen att ökningen av kollektivtrafikåkandet endast påverkas marginellt i förhållande till total befolkning, som ju ökar kraftigt under samma period. Cykling bedöms ta en del av resandet och bilpendling bedöms fortsätta från de delar av kommunen som inte ligger inom tunnelbanans upptagningsområde.

3 Giftfri miljö

3.2 Skolor, förskolor, lekplatser och idrottsanläggningar som är inventerade och åtgärdade avseende särskilt farliga ämnen (%)

Nuvarande målnivå: 2020 10%, 2025 50%, 2030 100%

Förslag till ny målnivå: 2020 20 %, 2025 60 %, 2030 100%

Förklaring: 2016 var nivån för inventerade och åtgärdade skolor, förskolor, lekplatser och idrottsanläggningar 0 %. Den nya ambitionshöjningen grundar sig i kommunens övergripande mål om goda livsmiljöer för alla. Barn och ungas livsmiljöer i Nacka är prioriterat och farliga ämnen ska inte förekomma i de miljöer där de ofta vistas.

3.3 Förorenade markområden som är sanerade

Ändras till: Förorenade markområden som är åtgärdade

Förklaring: I vissa fall behöver inte ett område saneras, utan andra åtgärder är tillräckliga för att förhindra att människor och miljö påverkas negativt av föroreningen. Det kan t.ex. handla om att man tätar eller täcker det förorenade området så att föroreningarna inte kan läcka till omgivningen, eller att man vid en närmare undersökning kommer fram till att det inte är någon allvarlig förorening.

4 Rent vatten

4.6 Andel båtar som inte använder giftiga båtbottnfärger.

Nuvarande basår: 2016 men utan resultat

Förslag till nytt basår: 2017 – 38%

Förklaring: Indikatorn kompletteras med siffror för basår som tidigare inte fanns. En redovisning har lämnats in av Nacka Förenade Båtklubbar (NFBK) över hur många som målar båtar med någon typ av giftig färg. Data har inhämtats genom en enkät som föreningen skickat ut till alla sina båtklubbar. Totalt har de fått in ca 1400 svar av de 2162 registrerade båtarna i NFBK. Det motsvarar ca 65% av båtarna och föreningens uppfattning är att resultatet med stor sannolikhet representerar hur resterande båtpark i Nacka ser ut. Av dessa 1400 båtar är 38% helt rena från giftig färg enligt enkäten.

5 God bebyggd miljö

5.4 och 5.5 Andel invånare som har högst 1 km gångavstånd till större friluftsområde respektive 300 m till ett grönområde

Förslag till uppdatering: Ta bort basår i väntan på siffror (tidigare basår 2015 resp 2016).

Förklaring: Basår har inte tagits fram tidigare eftersom inventering av grönområden och friluftsområden inte varit färdig. Båda inventeringarna planeras bli klara under 2018. Natur- och trafiknämnden ansvarar.

5.6 Andel av befolkningen som bor i bostäder med en god ljudmiljö inomhus

Nuvarande målnivå: 75% 2030 (utan basår)

Förslag till ny målnivå: 95% basår 2016

Förklaring: När målnivån 75% fastställdes hade inte nuläge tagits fram. Eftersom basåret 2016 visade sig ha ett bättre resultat på 87% så höjs målnivån. Då all ny tillkommande bebyggelse ska uppfylla kraven för en god ljudmiljö inomhus så kommer en förbättring av den totala andelen ske i takt med stadsutvecklingen. Därutöver kan åtgärder genomföras för att förbättra ljudmiljön för de antal bostäder som i nuläget inte uppfyller kriterierna för en god ljudmiljö inomhus. Exempel på sådana åtgärder är fönsteråtgärder, tyst asfalt eller bullerskärmar. Även åtgärder på Saltsjöbanan kan påverka antalet som har en god ljudmiljö inomhus ytterligare. Med hänsyn till kommande nybyggnation, planerade åtgärder på Saltsjöbanan och åtgärder längs vissa vägsträckor föreslås att målvärdet för andelen bostäder med god ljudmiljö sätts till 95% 2030.

6 Ett rikt växt och djurliv

6.3 Utveckling för Nackas lokala indikatorarter

Förslag: Basår tas bort i väntan på att inventering genomförs

Förklaring: Inventering av indikatorarterna har inte gjorts ännu och det finns ingen tidplan för när det ska vara klart. Natur- och trafiknämnden ansvarar.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna av en revidering av miljömålen är marginella i jämförelse med tidigare målnivåer. Generellt sätt har miljömålsarbete som Nacka arbetar med såväl kortsiktiga som långsiktiga ekonomiska konsekvenser. Ett exempel är målet om förorenad mark. Det som idag är en kostnad höjer på längre sikt värdet på marken och möjliggör fler bostäder och verksamheter. Målen om ren luft har investeringskostnader idag men ger förutsättningar för Nackabornas hälsa på längre sikt. Det tidskrävande arbetet med att inventera indikatorarter är ett framtida viktigt mått på väl fungerande ekosystemtjänster vilket påverkar våra livsmiljöer. Det nya målet om minskad klimatpåverkan från kommunens livsmedelsinköp betyder initialt en investering i IT system och administrativa rutiner, men mer klimatsmart mat i form av exempelvis en större andel vegetabilier innebär lägre inköpskostnader.

Konsekvenser för barn

Allt miljöarbete leder till minskad negativ påverkan på barn och bättre förutsättningar för deras framtid och är således positivt för barnen.

-

Klara Palmberg Broryd
Strategi och förnyelsedirektör
Stadsledningskontoret

Hanna Elving
Förändringsledare
Förnyelseenheten

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 193

Dnr KFKS 2017/1066

Revidering av indikatorer i miljöprogrammet

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen antar Miljömålskommitténs föreslagna revideringar av miljöprogrammets indikatorer med tillägget att indikatorn 3.2, Skolor förskolor, lekplatser och idrottsanläggningar som är inventerade och åtgärdade avseende särskilt farliga ämnen, ska ändras till 20% år 2020, 60% år 2025 och 100% år 2030.

Ärende

Nacka kommunfullmäktige antog i juni 2014 sex lokala miljömål och i mars 2016 ett miljöprogram med 34 indikatorer för att säkerställa att dessa lokala miljömål uppnås. Miljömålskommittén föreslår uppdateringar av indikatorer bl.a. för att de ska vara nationellt jämförbara eller en ökad ambitionsnivå då de tidigare satta målen redan uppnåtts. Kommunfullmäktige har bemyndigat kommunstyrelsen att utifrån genomförda uppföljningar revidera indikatorerna i miljöprogrammet. (Kommunfullmäktige 14 mars 2016, KFKS 2015/864-439)

Förutom reviderade indikatorer föreslås även en ny indikator: 1.7 Klimatpåverkan från kommunens livsmedelsinköp (kg CO₂-ekvivalenter/ kg mat).

Miljömålskommittén beredde ärendet och föreslog uppdateringar och nya mål 2017-11-20. Protokoll bifogas ärendet. När indikatorerna är reviderade revideras hela Miljömålsprogrammet utifrån direktivet att se över Nacka kommuns styrdokument. Beslut fattas då av kommunfullmäktige.

Handlingar i ärendet

Stadsledningskontorets tjänsteskrivelse den 27 november 2017
Protokoll miljömålskommittén den 20 november 2017

Yrkanden

Hans Peters (C) yrkade med instämmande av Mats Gerdau (M) och Khashayar Farmanbar (S) bifall till stadsledningskontorets förslag med tillägget att indikatorn 3.2, Skolor förskolor, lekplatser och idrottsanläggningar som är inventerade och åtgärdade avseende särskilt farliga ämnen, ska ändras till 20% år 2020, 60% år 2025 och 100% år 2030.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Khashayar Farmanbar (S) yrkade, med instämmande av Rolf Wasteson (V), att delmål 5.1 ändras till 100% till år 2020.

Beslutsgång

Kommunstyrelsens arbetsutskott biföll Hans Peters yrkande.

Kommunstyrelsens arbetsutskott avlog Khashayar Farmanbars yrkande

Således beslutade kommunstyrelsens arbetsutskott i enlighet med stadsledningskontorets förslag med tillägget att indikatorn 3.2, Skolor förskolor, lekplatser och idrottsanläggningar som är inventerade och åtgärdade avseende särskilt farliga ämnen, ska ändras till 20% år 2020, 60% år 2025 och 100% år 2030.

Sidney Holm (MP) meddelade, för Miljöpartiets arbetsutskottsgrupp, att han avvaktar med sitt beslut till kommunstyrelsens sammanträde.

Protokollsanteckningar

Khashayar Farmanbar (S) lät anteckna följande för Socialdemokraternas arbetsutskottsgrupp.

”4.6 Andel båtar som inte använder giftiga båtbottnfärger

Enligt en mycket osäker siffra från en enkät som Nacka Förenade Båtklubbar skickat ut till sina medlemmar (båtklubbar) har 38 procent av båtarna färg som är giftfri. Således skulle cirka 62 procent av båtarna ha giftig bottenfärg. Detta måste ses som djupt otillfredsställande, inte minst mot bakgrund av de kampanjer som förts mot giftiga båtbottnfärger. Det är varken arbetsamt eller ekonomiskt betungande för den enskilde att använda en giftfri bottenfärg. Kommunen måste agera för att synnerligen kraftigt få ner siffran. Ingen målnivå föreslås i revideringen.

5.6 Andel av befolkningen som bor i bostäder med god ljudmiljö inomhus

"Målnivån" föreslås sättas till 95% år 2030(!).

Det är närmast omänskligt att förutsätta att 5 procent av Nackas invånare ska bo i en bostad som inte är ljudisolerad. Mycket kan man skydda sig ifrån, men inte det utifrån kommande oljudet i den egna bostaden. Till saken hör att det finns förslag i texten på hur man kan avhjälpa problemen med för hög ljudnivå: "fönsteråtgärder", tyst asfalt eller bullerskärmar.

Protokollsanteckning allmänt.

Vi anser att de eftersträvade målen skulle gynnas av att de åtföljdes av förslag till åtgärder, för att nå dessa mål.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

12 december 2017

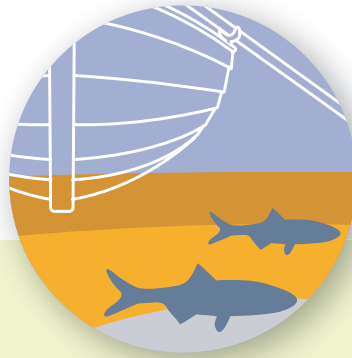
SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Varje nämnd är insatt i sina specialområden. En stöttnig ifrån dem som huvudsakligen sysslar med miljö- och klimatfrågor borde tjäna just miljön och klimatet.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

NACKAS MILJÖPROGRAM 2016–2030

Det krävs samverkan och samspel för att vi ska kunna tänka nytt, långsiktigt och innovativt.

Begränsad klimatpåverkan 4

Frisk luft 6

Giftfri miljö 8

Rent vatten 10

God bebyggd miljö 12

Ett rikt växt- och djurliv 14

NACKAS MILJÖPROGRAM 2016–2030

NACKAS LOKALA MILJÖMÅL

Sverige har 16 nationella miljömål som ska genomsyra miljöarbetet i hela det svenska samhället. Inriktningen är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de flesta av de stora miljöproblemen är lösta. Av de 16 målen har Nacka kommun valt ut de sex områden som är mest angelägna att förbättra för att kunna skapa attraktiva livsmiljöer i hela Nacka, vilket är ett av kommunens övergripande mål.

2014 antog kommunfullmäktige därför sex lokala miljömål för Nacka kommun, med tillhörande preciseringar och etappmål. Miljömålen spänner över alla typer av verksamheter i Nacka kommun. Det berör alla kommunala nämnder och enheter, medarbetare, fristående utförare, företagare, ideella krafter och alla Nackabor.

Alla behöver ställa sig frågan "Vilken roll kan jag/min verksamhet spela i detta arbete?".

HUR SKA VI STYRA MOT MÅLEN?

I miljöprogrammet har varje miljömål försetts med indikatorer och tidsatta målnivåer. Med hjälp av indikatorerna följer kommunstyrelsen upp hur arbetet mot att nå miljömålen fortlöper.

Resultaten av miljömålsarbetet följs upp årligen av kommunstyrelsen och redovisas i kommunens årsredovisning. Miljömålen och indikatorerna kommer att behöva utvärderas och vid behov revideras under dessa 15 år som programmet gäller.

VI TROR PÅ MÄNNISKORS VILJA OCH FÖRMÅGA

I Nacka kommun tror vi på människors vilja och förmåga att ta ansvar. För att nå våra högt uppsatta mål behövs många åtgärder på många olika områden och allas insatser är viktiga. Det finns många olika sätt att nå våra mål. Den som känner en verksamhet bäst är den som jobbar där. Den som känner sina vardagsrutiner bäst är individen. Därför är det verksamheterna, företagen och Nackaborna själva som är bäst lämpade att hitta lösningar på våra gemensamma utmaningar – men det krävs samverkan och samspel för att vi ska kunna tänka nytt, långsiktigt och innovativt.

TECKENFÖRKLARING

Vilka som har rådighet över att påverka målen.

Den som har mest rådighet visas överst.

Nacka kommun

Person

Företag

BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

Nacka ska bidra till att minska den globala klimatpåverkan genom att sänka sina direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser.

BAKGRUND Klimatförändringar orsakade av utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser är ett globalt miljöproblemen. Utsläppen av växthusgaser till atmosfären måste minska till en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Energianvändning, vägtrafik och konsumtion är de största utsläppskällorna av växthusgaser. I Nacka minskar utsläppen från energisektorn medan utsläppen från vägtrafiken ökar. Hushållens privata konsumtion inom transport, boende och matproduktion står för den största andelen av Nackas totala klimatpåverkan. Den totala avfallsmängden i Nacka ökar vilket är kopplat till den ökade konsumtionen i samhället.

Det finns ingen statistik på privatkonsumtionen på kommunal nivå, men nationellt står matkonsumtion för störst andel, följt av transporter, bostad och sedan övrigt. Att nå målet samtidigt som Nacka växer är en stor utmaning.

Nacka ska minska utsläpp av växthusgaser från

STRATEGISKT MÅL Nacka bidrar till minskad klimatpåverkan genom att stärka sitt arbete inom områdena 1) transporter och resor, 2) energieffektivisering och 3) konsumtion.

INDIKATORER

1.1 Utsläpp av växthusgaser per person (ton/person).

MÅLNIVÅ 2020 **-15%** (2,2 ton/person) 2030 **-30%** (1,8 ton/person)
BASÅR 2011 (2,6 ton/person).

1.2 Utsläpp av växthusgaser per person från vägtrafik (ton/person).¹

MÅLNIVÅ 2020 **-25%** (0,79 ton/person), 2025 **-50%** (0,53 ton/person),
2030 **80%** (0,21 ton/person).
BASÅR 2010 (1,05 ton/person).

1.3 Utsläpp av växthusgaser per person från energianvändning i bebyggelse (ton/person).

MÅLNIVÅ 2020 **-15%** (0,9 ton/person), 2030 **-30%** (0,75 ton/person).
BASÅR 2011 (1,07 ton/person).

1.4 Klimatpåverkan från konsumtion (mäts som trend).

MÅLNIVÅ ej satt. **BASÅR** 2016 via vaneundersökning.

1.5 Mängd insamlat avfall från hushåll (kg/person).

MÅLNIVÅ 2030 **-30%** (279 kg/person). **BASÅR** 2014 (398 kg/person).

1.6 Energianvändning i kommunens egna byggnader (kWh/kvm).

MÅLNIVÅ 2020 **-20%** (120 kWh/kvm). **BASÅR** 2014 (150 kWh/kvm).

¹) LCA-utsläpp från förnybara bränslen ingår ej.

FRISK LUFT

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

BAKGRUND Mycket små partiklar som PM10 bildas från trafikens vägslitage och användning av dubbdäck. De små partiklarna är mycket lätta och sprids därför i utomhusluften. Forskning och studier visar på att inandning av dessa små partiklar är en bidragande orsak till vissa sjukdomar. Vid hårt trafikerade platser är halterna för höga i Nacka.

Kvävedioxid är en gas som bildas vid förbränning från motorer. I tätorter brukar trafiken vara den största utsläppskällan. Utsläpp av kväveoxider bidrar till övergödning och försurning av naturen men kan även ge negativa hälsoeffekter. Halterna av kvävedioxid i luft har visat en tydlig nedåtgående trend, men har nu börjat plana ut på grund av en större andel dieselfordon.

Halter av partiklar, kvävedioxid

STRATEGISKA MÅL Lägre halter av partiklar i luften. Lägre halter av kvävedioxid i luften. Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten.

INDIKATORER

2.1 Andel skolor och förskolor där utomhusluften klarar nationellt mål för partiklar (dygnsmedelvärde PM 10 <30 µg/m³ luft, %).

MÅLNIVÅ 2020 **90%**, 2025 **100%**. **BASÅR** 2015 (Siffror kommer under 2016).

2.2 Andel skolor och förskolor där utomhusluften klarar nationellt miljömål för kvävedioxid (årsmedelvärde <20 µg/m³ luft, %).

MÅLNIVÅ 2020 **90%**, 2025 **100%**. **BASÅR** 2015 (Siffror kommer under 2016).

2.3 Andel skolor och förskolor där utomhusluften klarar nationellt miljömål för bensen (årsmedelvärde ≤1 µg/m³ luft, %).

MÅLNIVÅ 2020 **100%**, 2025 **100%**. **BASÅR** 2015 **100%**.

2.4 Andelen av alla resor i högtrafik som sker med cykel (%).

MÅLNIVÅ 2020 **10%**. **BASÅR** 2015.

2.5 Antal cyklande vid vissa mätpunkter² i förhållande till total befolkning (passager/invånare).

MÅLNIVÅ 2030 15 passager/invånare.

BASÅR 2015 (750 419 passager/96 000 invånare=7,8 passager/invånare).

2.6 Antal påstigande i kollektivtrafiken i förhållande till total befolkning (påstigande/invånare).

MÅLNIVÅ sätts när siffror för basår kommer. **BASÅR** 2016.

²⁾ Mätpunkter vid Skurubron och Sicklavägen.

GIFTFRI MILJÖ

Nacka ska vara så giftfritt att inte människor eller miljö påverkas negativt.

BAKGRUND Kemikalieproduktionen i världen har ökat i snabb takt och kemikalier finns idag i de flesta varor. Många kemikalier har bra och värdefulla egenskaper, men många har också negativa effekter på hälsa och miljö. I många fall är kunskapen om kemikaliers hälsoeffekter inte undersökta. Nya kemikalier framställs fortare än lagstiftningen hinner fasa ut farliga ämnen.

Farliga kemiska ämnen kan läcka från varor och material och påverkar växter, djur och människor. Barn är mycket känsligare än vuxna, eftersom de fortfarande växer och utvecklas.

Förorenade områden är en yta av mark- eller vattenområden som innehåller hälso- och miljöfarliga ämnen. Föroreningarna kommer från utsläpp från till exempel gamla industrier, soptippar eller oljedepåer. I Nacka finns ett stort antal områden med förorenade områden. En del är sanerade, men andra är dåligt undersökta och utgör en risk för omgivningen.

SÄRSKILT FARLIGA ÄMNEN är ämnen som har egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och i miljön. De kan till exempel vara cancerframkallande, ge fel på arvsanlag, hormonsystem eller ge svårigheter att få barn. De stannar kvar länge i våra kroppar och i vår omgivning och vissa av dem kan också vara direkt giftiga. Särskilt farliga ämnen omfattas av särskilda regler inom EU men är tillåtna att säljas och ingå i vanliga konsumentprodukter, till exempel i plast.

FARLIGT AVFALL innehåller ämnen som är skadligt för miljön och människors hälsa. Farligt avfall ska samlas in och tas om hand på rätt sätt för att förhindra att det sprids till luft, vatten och mark. Vanliga upphovskällor till farligt avfall i hushållen är färg- och oljerester, rengöringsmedel, trasiga elprodukter och uttjänta batterier. Det är viktigt att det farliga avfallet inte kastas tillsammans med övrigt hushållsavfall, utan lämnas in separat på angivna uppsamlingsplatser i kommunen.

Nacka ska rensa bort farliga ämnen från miljöer där

STRATEGISKA MÅL Minskade gifter i barns vardag. Inga skadliga utsläpp från förorenade områden.

INDIKATORER

3.1 Andel punkter på checklisten³ för giftfri förskola som förskolorna i snitt klarat av (%).
MÅLNIVÅ 2018 **75%**, 2020 **100%**.

3.2 Skolor, förskolor, lekplatser och idrottsanläggningar som är inventerade och åtgärdade avseende särskilt farliga ämnen (%).
MÅLNIVÅ 2020 **10%**, 2025 **50%**, 2030 **100%**.

3.3 Förorenade markområden⁴ som är sanerade (%).
MÅLNIVÅ 2025 **50%**, 2030 **100%**.

3.4 Mängd farligt avfall som slängs i vanliga soppåsen (g/hushåll och vecka).
MÅLNIVÅ 2020 **50g/hushåll och vecka**, 2030 **0 g/hushåll och vecka**.
BASÅR 2014 **100 g/hushåll och vecka**.

3.5 Andel ekologisk mat i kommunens verksamheter (%).
MÅLNIVÅ 2020 **50%**, 2030 **75%**. **BASÅR** 2014 **30%**.

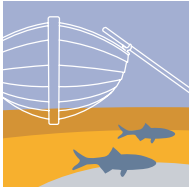

3.6 Andel miljömärkta varor som köps in av kommunen (%).
MÅLNIVÅ 2020 **40%**, 2030 **60%**. **BASÅR** 2014 **21%**.

³⁾ Checklisten hittar du på www.nacka.se

⁴⁾ Gäller förorenade områden med riskklass 1 och 2 enligt Naturvårdsverkets riskklassning av förorenade områden. Klass 1: "Mycket stor risk för människors hälsa och miljön". Klass 2: "Stor risk för människors hälsa och miljön".

RENT VATTEN

Sjöar och vattendrags biologiska och ekologiska värden ska bevaras. Kust och farvatten i Nacka ska ha goda förutsättningar för rik biologisk mångfald och ha god tillgänglighet för rekreation.

BAKGRUND Kust, sjöar och vattendrag utsätts för miljöpåverkan från många håll bland annat från jordbruk, nedfall från luft, sjöfart och industrier.

Ekosystemen i Nackas sjöar och längs kusten är kraftigt påverkade av övergödande ämnen. Dåliga syreförhållanden och omfattande algblomningar är några av tecknen på det. Vattenmiljöerna är även påverkade av miljögifter från giftiga båtbottnfärger, oljeutsläpp och gamla industriutsläpp.

Utsläppen av miljöpåverkande ämnen kan begränsas med lagstiftning och planering, men inte i tillräcklig omfattning. Det behövs även fortsatt arbete på lokal nivå i enlighet med vattendirektivet och att samverka med andra kommuner i regionen kring gemensamma åtgärder.

VATTENFÖREKOMSTER är kustvatten eller sjöar som omfattas av ett EU-direktiv: **VATTENDIREKTIVET** Alla vattenförekomster ska uppnå **god ekologisk status** och **god kemisk status**, vilket innebär att de ska ha en frisk miljö för växter och djur, och vara fria från tungmetaller och andra miljögifter. I Nacka klassas alla våra kustvatten och från och med 2016 även nio insjöar som vattenförekomster. Bedömningen av god ekologisk och kemisk status görs vart 6:e år av Vattenmyndigheten.

ENSKILDA AVLOPP är avloppsanläggningar som inte är anslutna till kommunala avloppsledningsnät. Enskilt avlopp har antingen en egen reningskonstruktion eller töms av slamtömningsbil. Bristfälliga enskilda avlopp orsakar att orenat avloppsvatten läcker ut i miljön. Vattendrag, sjöar och hav övergöds och dricksvatten kan förorenas.

GIFTIGA BÅTBOTTENFÄRGER målas på båtars skrov för att förhindra att havstulpaner och alger börjar växa på båten, men giften från färgen läcker också ut till vattnet. Istället för att måla kan man till exempel tvätta båten när larverna satt sig, eller använda en ultraljudssändare.

Vattenkvaliteten i Nackas sjöar och kustvatten ska vara fortsatt

STRATEGISKA MÅL Livskraftiga ekosystem i sjöar, våtmarker, vattendrag och längs kust. Skydd av marina områden. Minskad påverkan från båtlivet. Minskade fosfor- och kväveutsläpp till vatten.

INDIKATORER

4.1 Andel badvattenprover som inte har någon anmärkning (%).
MÅLNIVÅ 2020 100%. BASÅR 2014 83%.

4.2 Andel vattenförekomster⁵ som uppnår god ekologisk status (%).
MÅLNIVÅ 2027 100%. Delmål 2021 60%. BASÅR 2015 (siffror kommer).

4.3 Andel vattenförekomster⁶ som uppnår god kemisk status (%).
MÅLNIVÅ 2027 100%. DELMÅL 2021 60%. BASÅR 2015 (siffror kommer).

4.4 Andel sjöar⁷ med god status vad gäller övergödning⁸ (%).
MÅLNIVÅ 2020 75%, 2025 85%, 2030 100%. BASÅR 2015 65%.

4.5 Antal enskilda avlopp i kommunen (st).
**MÅLNIVÅ 2020 1 500 st, 2025 900 st, 2030 350 st enskilda avlopp.
BASÅR 2015 cirka 2 000 st.**

4.6 Andel båtar som inte använder giftiga båtbottnfärger⁹ (%).
MÅLNIVÅ 2020 25%, 2025 50%, 2030 75%. BASÅR 2016.

⁵) Vattenförekomster är idag: Strömmen, Lilla Värtan, Askrikefjärden, Skurusundet, Baggensfjärden, Ingarö fjärden, Neglingemaren, Vårgårdssjön och Erstaviken.

⁶) Vattenförekomster är idag: Strömmen, Lilla Värtan, Askrikefjärden, Skurusundet, Baggensfjärden, Ingarö fjärden, Neglingemaren, Vårgårdssjön och Erstaviken.

⁷) Gäller följande sjöar: Abborrträsk, Bagarsjön, Bastusjön, Dammsjön, Dammtorpssjön, Glasbrukssjön, Insjön, Järlasjön, Karbosjön, Kocktorpssjön, Koviksträsk, Kvarnsjön, Källtorpssjön, Lundsjön, Långsjön, Myrsjön, Rudträsk, Sandasjön, Sicklasjön, Strålsjön, Sågsjön, Söderbysjön, Tollareträsk, Trehöringen, Ulvsjön, Vittjärn och Åltasjön.

⁸) Mäter totalhalt fosfor. Fosforprover tas varje år i Nacka och gör att indikatorn kan följas med tätare intervall än punkt 2 och 3. För vattenförekomster gäller "god status", för övriga sjöar gäller Naturvårdsverkets klassning måttligt eller låga halter.

⁹) Indikatorn avser båtclubbar som arrenderar mark av kommunen (vilket gäller majoriteten av båtclubbarna).

GOD BEBYGGD MILJÖ

Den bebyggda miljön i Nacka ska bidra till en god livsmiljö där resurser nyttjas på ett hållbart sätt. Det ska vara nära till naturen och människors hälsa ska stå i fokus. Nackas sårbarhet inför effekterna av klimatförändringar ska minska.

BAKGRUND Boende och livsstilar påverkar miljö och hälsa på många sätt exempelvis materialval i bostäder, närhet till grönska samt resor till arbete och fritidsaktiviteter. Det finns idag brister i infrastruktur, byggnader och styrning.

Inomhusmiljön i Nacka har i stort förbättrats. Kommunen har sedan länge arbetat med att framförallt kartlägga radonvärden och ge vägledning åt fastighetsägare för att åtgärda radonproblem. Många människor i Nacka är fortfarande störda av buller, framförallt från trafiken.

En förtätning av kommunen med ökade möjligheter att åka kollektivt ger klimatvinster. Samtidigt är det en utmaning att förtäta och öka befolkningmängden parallellt med att minska störningar från buller och ge god tillgänglighet till rekreativa grönytor.

MILJÖBYGGNAD är en certifiering av byggnader som finns i tre nivåer; brons, silver och guld. För att få en certifiering i Miljöbyggnad måste flera kriterier uppfyllas inom bland annat energianvändning, ventilation, fuktsäkerhet och vilka kemikalier som får ingå i byggmaterialen.

KLIMATANPASSNING I takt med att medeltemperaturen på jorden höjs förändras vårt klimat. Det innebär bland annat höjda havsnivåer, mer nederbörd, kraftigare stormar och fler värmeböljor. För att anpassa oss till dessa förändringar behöver vi bygga våra samhällen smart så att vi minimerar de skador och problem som kan uppstå på grund av klimatförändringarna.

Nacka ska bygga ett hållbart samhälle

STRATEGISKA MÅL Miljöanpassad bebyggelsestruktur. God inomhusmiljö. God ljudmiljö. Tillgång och tillgänglighet till parker och natur ska vara god i alla kommundelar, nära bostäder och förskolor.

INDIKATORER

- **5.1 A)** Andelen kommunal nybyggnation som är klassad som Miljöbyggnad eller motsvarande certifiering där kommunen är byggherre (%).
MÅLNIVÅ 2020 **50%**, 2025 **100%**. **BASÅR** 2015 **0%**.
- **5.1 B)** Antal miljöcertifierade¹⁰ byggnader i Nacka kommun (st).
MÅLNIVÅ 2025 **200 st**, 2030 **400 st**. **BASÅR** 2015 **63 st**¹¹
- **5.2** Framtagen strategi för klimatanpassning av Nacka kommun senast år 2018 (Ja/nej).
- **5.3** Andel beslutade detaljplaner som arbetar utifrån "Riktlinjer för hållbart byggande"¹² (%).
MÅLNIVÅ 2020 **100%**. **BASÅR** 2015.
- **5.4** Andel invånare som har högst 1 kilometers gångavstånd till större friluftsområde¹³ (%).
MÅLNIVÅ sätts när siffror för basår tagits fram. **BASÅR** 2015.
- **5.5** Andel invånare som har högst 300 meters gångavstånd till ett grönområde¹⁴ eller park (%).
MÅLNIVÅ sätts när siffror för basår har tagits fram. **BASÅR** 2016.
- **5.6** Andel av befolkningen som bor i bostäder med en god ljudmiljö inomhus¹⁵ (%).
MÅLNIVÅ 2030 **75%**. **BASÅR** 2016.
- **5.7** Andel förskolor och skolor där radonhalten är under gränsvärdet¹⁶.
MÅLNIVÅ 2020 **100%**. **BASÅR** 2015.

¹⁰ Miljöbyggnad, Svanen, Breeam eller Leed

¹¹ Varav Miljöbyggnad 62 st, Svanen 1 st, Breeam uppgift saknas, Leed uppgift saknas.

¹² Nacka kommuns riktlinjer för hållbart byggande hittar du här: www.nacka.se/web/politik_organisation/sa_styrs_nacka/sa_styrs/regelverk/Documents/ovriga_regelverk/riktlinjer_hallbart_byggande.pdf

¹³ Friluftsområde enligt kommunens definition "strövområde" i Grönstrukturprogrammet.

¹⁴ Ett grönområde ska uppfylla kommunens definition för attraktiv park och närmaturområde.

¹⁵ Innebär högst 30 dBA ekvivalent ljudnivå, och 45 dBA maximal ljudnivå.

¹⁶ Årmedelvärde under 200 Bequerel per kubikmeter luft.

ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

Nacka ska ha ett attraktivt och varierat landskap med en bevarad mångfald av djur och växter.

BAKGRUND En långsam men kontinuerlig förlust av biologisk mångfald pågår i länet och även i Nacka. Det beror bland annat på den fragmentering av grönstrukturen som pågår till följd av en hög exploateringstakt. Att lyckas behålla en biologisk mångfald är avgörande för att ekosystem ska fungera och göra nytta som att rena vatten och luft, pollinera våra grödor med mera. En hög artrikedom ger fler ekosystemtjänster samt bidrar till en bättre naturupplevelse. Fler åtgärder krävs inom skydd, skötsel och fysisk planering för att bygga in och inte bort biologisk mångfald.

Nacka kommun har en jämförelsevis stor andel skyddad naturmark och många ekar, som är mycket viktiga för den biologiska mångfalden. Andra typer av biotoper som är särskilt gynnsam för biologisk mångfald finns det få av till exempel våtmarker och hävdade marker.

EN INDIKATORART är en djurart eller en växtart som trivs i vissa speciella miljöer. Om en sådan art lever i ett område så kan man anta att många andra arter som trivs i samma typ av miljö också finns där. På så vis kan man genom att följa hur indikatorarterna trivs få en uppfattning om hur även andra arter trivs där. Ett exempel är igelkotten, som trivs i miljöer där det finns goda förutsättningar för många andra arter att trivas också.

EKOSYSTEMTJÄNSTER är naturens "gratistjänster" som direkt eller indirekt bidrar till människors välbefinnande. Exempel på ekosystemtjänster är pollinering av växter, rening av vatten och luft och fisk som ger föda. Ekosystemtjänsterna kan också bidra till att hantera sårbarheter som att mildra effekterna av ett förändrat klimat.

HÄVDADE MARKER är ängar och hagar som man sköter om för att de inte ska växa igen med sly, buskar och skog. Det gör man till exempel genom att man låter djur beta eller slåttrar marken med lie eller maskin. Många arter är beroende av det öppna ängslandskapet för att överleva.

Nacka ska ha ett attraktivt och varierat landskap med en

STRATEGISKT MÅL Varierat landskap med en hög grad av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter.

INDIKATORER

6.1 Andel yta av kommunytan som är naturmark med höga naturvärden¹⁷ (%).

MÅLNIVÅ 2030 **10%**. **BASÅR** 2010 **6%**.

6.2 Andel skyddad naturyta av kommunytan (%).

MÅLNIVÅ 2030 **25%**. **BASÅR** 2015 **20%**.

6.3 Utveckling för Nackas lokala indikatorarter (%).

MÅLNIVÅ utvecklingen ska vara positiv för minst **25%** av indikatorarterna och oförändrat för övriga. **BASÅR** 2016.

¹⁷⁾ "Höga naturvärden" är en definition enligt Naturvårdsverkets tregradiga klassning.

ÖPPENHET OCH MÅNGFALD
Vi har förtroende och respekt för
människors kunskap
och egna förmåga – samt för deras
vilja att ta ansvar

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 198

Dnr KFKS 2017/1023

Medarbetarundersökningens resultat 2012-2017

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Ärende

Nacka kommuns medarbetarundersökning ingår som en viktig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet och för att driva på utvecklingen av kommunstyrelsens fokusområde för personalprocessen *Attraktiv arbetsgivare med kompetenta, motiverade, friska och stolta medarbetare*. Resultatet visar att Nacka är en attraktiv arbetsgivare med hållbart medarbetar-engagemang. Hållbart medarbetarengagemang (HME) som mäts i de tre dimensionerna motivation, ledarskap och styrning enligt SKLs rekommendation uppgår i år till 81. Snittvärdet för den senaste kommunjämförelsen i SKL-databasen Kolada ligger på 79. Nacka kommun ligger även högre än andra kommuner i undersökningsföretaget Zonderas databas för flertalet av de jämförbara frågorna i undersökningen. Medarbetar-index, som är ett sammanvägt värde av alla frågorna i undersökningen och speglar arbetstillfredsställelse, ligger på fortsatt hög nivå men uppvisar en minskning jämfört med fjolåret. Övervägande del av de frågor som följs i medarbetarundersökningen har utvecklats i positiv riktning sedan 2012-2013.

Handlingar i ärendet

Stadsledningskontorets tjänsteskrivelse den 29 november 2017
Zonderas analys av medarbetarundersökningens resultat 2017
Resultatdiagram medarbetarundersökning 2012-2017

Beslutsgång

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade i enlighet med stadsledningskontorets förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Medarbetarundersökningens resultat 2012-2017

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Nacka kommuns medarbetarundersökning ingår som en viktig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet och för att driva på utvecklingen av kommunstyrelsens fokusområde för personalprocessen *Attraktiv arbetsgivare med kompetenta, motiverade, friska och stolta medarbetare*. Resultatet visar att Nacka är en attraktiv arbetsgivare med hållbart medarbetar-engagemang. Hållbart medarbetarengagemang (HME) som mäts i de tre dimensionerna motivation, ledarskap och styrning enligt SKLs rekommendation uppgår i år till 81. Snittvärdet för den senaste kommunjämförelsen i SKL-databasen Kolada ligger på 79. Nacka kommun ligger även högre än andra kommuner i undersökningsföretaget Zonderas databas för flertalet av de jämförbara frågorna i undersökningen. Medarbetar-index, som är ett sammanvägt värde av alla frågorna i undersökningen och speglar arbetstillfredsställelse, ligger på fortsatt hög nivå men uppvisar en minskning jämfört med fjolåret. Övervägande del av de frågor som följs i medarbetarundersökningen har utvecklats i positiv riktning sedan 2012-2013.

Ärendet

Nacka kommuns medarbetarundersökning genomförs som underlag för det systematiska arbetsmiljöarbetet och för att driva på utvecklingen av kommunstyrelsens fokusområde för personalprocessen *Attraktiv arbetsgivare med kompetenta, motiverade, friska och stolta medarbetare*. Hela 90 procent besvarade medarbetarundersökningen, en toppnotering som visar på stort engagemang. Denna toppnotering har enbart noterats en gång tidigare, 2012.

Summering i korthet av årets resultat

Nacka kommun är en attraktiv arbetsgivare med hållbart medarbetarengagemang. Styrkor i årets undersökning är ett högt medarbetarindex, högt ledarskapsindex och höga nivåer för Hållbart medarbetarengagemang (HME). Andra styrkor är att dialogen kring styrning och utveckling har stärkts väsentligt och att kommunen har välfungerande ledningsgrupper.

De utvecklingsområden där kommunen ligger lägre jämfört med andra kommuner kvarstår: Att organisera arbetet på ett effektivt sätt, ansvarstagandet för att inget ska ”hamna mellan stolarna”, att ta tag i problem som hindrar effektivt arbete, tillgång till den information som behövs samt att veta vad som förväntas i arbetet.

Ett antal frågor har tagit rejäla kliv framåt under året. Det är till exempel fler som har diskuterat vad kommunens fyra övergripande mål innebär i arbetet, fler som instämmer i att samarbetet med andra i kommunen fungerar bra, fler som har diskuterat synpunkter från kunderna och medborgarna och fler som instämmer att arbetsplatsen har ett klimat utan negativ jargong.

Några frågor med lägre resultat jämfört med tidigare år handlar om att ta lärdom av framgångsrika verksamheter och att berätta för andra om framsteg.

Medarbetarundersökningen används för att uppmärksamma och driva på arbetet för nolltolerans. I undersökningen kommuniceras likabehandling och att kommun inte accepterar kränkande särbehandling, diskriminering eller sexuella trakasserier. När det gäller sexuella trakasserier uppger 19 personer att de utsatts, en majoritet av dessa (71 procent) anger att trakasserierna upphört.

Nedan följer en kort summering av resultaten för årets undersökning jämfört med föregående års undersökning. Dessutom redovisas en summering av resultaten jämfört med tidigare år för de frågor som ökat mest och minst sedan 2012/2013.

Hållbart medarbetarengagemang

Hållbart medarbetarengagemang (HME) som mäts i de tre dimensionerna motivation, ledarskap och styrning enligt SKLs rekommendation uppgår till 81. Snittvärdet för kommunjämförelse 2016 enligt SKL-databasen Kolada ligger på 79.

	2017	2016	Kolada 2016
HME totalt	81	82	79
Motivation	82	83	80
Ledarskap	80	81	78
Styrning	81	82	79

Hållbart medarbetarengagemang (HME) har utvecklats positivt i alla tre dimensionerna vid jämförelse av HME 2012 och 2017: Motivationsindex har ökat från 80 till 82. Ledarskapsindex har ökat från 79 till 80. Styrningsindex har ökat från 80 till 81

HME jämförs även för yrkeskategorier som kommer att redovisas när 2017 års

kommunjämförelse blir tillgänglig i Kolada. 2016 års kommunjämförelse visade att kommunen låg högre än snittvärdet för kommunjämförelsen inom områdena särskilt boende, förskola, grundskola, gymnasieskola och infrastruktur. 2016 års kommunjämförelse visade även att kommunen låg på motsvarande nivå som snittvärdet för kommunjämförelsen för området omsorg funktionsnedsättning – och enbart på en lägre nivå än snittvärdet för kommunjämförelsen för kultur- och fritidsområdet samt för individ och familjeomsorg.

Resultatindikatorer

Kommunstyrelsens fokus för personalprocessen följs genom de fyra resultatindikatorerna. Hållbart medarbetarengagemang (HME), Attraktiv arbetsgivarindex, Utvecklingsindex och Arbete och hälsoindex. På totalnivå når kommunen inte upp till de högt satta målvärdena. Valfärd skola når dock över målnivån på HME och Valfärd samhällsservice når över målnivån på Arbete- och hälsoindex. Redovisning och analys av måluppfyllelse per resultatindikator kommer att göras till årsredovisningen.

Medarbetarindex

Medarbetarindex (MI), som är ett sammanvägt värde av alla frågorna i undersökningen och speglar arbetstillfredsställelse, uppgår i årets medarbetarundersökning till 75,3 vilket är en lägre nivå jämfört med föregående års värde 76,4. Medarbetarindex för Valfärd Samhällsservice uppgår till 73,4, vilket är oförändrad nivå jämfört med 2016. Medarbetarindex för Valfärd skola uppgår till 77,1, vilket är 1,4 procentenheter lägre än i 2016 års undersökning. Medarbetarindex för enheter, dvs övriga delar i kommunen, uppgår till 71,1, vilket är 1,5 procentenheter lägre än 2016.

Trots att Medarbetarindex (MI) har gått ned med 1,1 procentenheter ligger MI på en hög nivå i Nacka kommun och indexet har utvecklats positivt över tid.

Högre resultat på flertalet frågor i förhållande till andra kommuner

Nacka kommun har högre resultat på flertalet jämförbara frågor i förhållande till andra kommuner. För de 30 frågor som resultaten kan jämföras med kommuner i Zonderas databas har Nacka kommun högre resultat för 19 frågor, motsvarande resultat för sex frågor och lägre resultat för fem frågor.

Några av de frågor där Nacka kommun har högre resultat än kommuner i Zonderas databas redovisas nedan. (Inom parantes anges med hur många procentenheter som resultaten skiljer mellan Nacka kommun och kommuner i Zonderas databas.)

- Genomslag för *kommunens grundläggande värdering*, 75 procent (+25%)
- Nacka kommuns *ledning är öppen i sin kommunikation* 48 procent (+22%)
- På min arbetsplats *hanteras förslag på ett bra sätt*, 75 procent (+20%)
- I mitt senaste *utvecklingsamtal följde vi upp de mål vi kom överens om vid föregående samtal*, 77 procent (+15%)
- På min arbetsplats *delar vi med oss av våra kunskaper och erfarenheter*, 77 procent (+13%)
- Jag har *förtroende för Nacka kommuns ledning*, 53 procent (+12 %)
- Jag tycker att min *närmaste chef ger konstruktiv återkoppling* på hur jag utför mitt arbete, 69 procent (+10%)

För dessa fem frågor har Nacka kommun lägre resultat än kommuner i Zonderas databas. (Inom parantes anges med hur många procentenheter som resultaten skiljer mellan Nacka kommun och kommuner i Zonderas databas.)

- På min arbetsplats *tar vi tag i problem som hindrar oss att arbeta effektivt* 61 procent (-8%)
- På min arbetsplats *tar vi ansvar så att inget hamnar mellan stolarna*, 69 procent (-5%)
- Jag har *tillgång till den information jag behöver* 74 procent (-3%)
- På min arbetsplats är *arbetet organiserat på ett effektivt sätt*, 58 procent (-2%)
- *Jag vet vad som förväntas av mig i mitt arbete* 87% (-2%)

Dessa frågor har identifierats som utvecklingsområden sedan tidigare och mot denna bakgrund ingår flertalet av frågorna ovan i kommunstyrelsens resultatindikatorer för personalområdet.

Positiv utveckling över tid

I medarbetarundersökningen har 65 frågor följts sedan 2012/2013. Andel som instämmer positivt per fråga har förändrats enligt nedan:

- 19 frågor uppvisar en ökning med minst fem procentenheter
- 30 frågor uppvisar en ökning med mellan 1-4 procentenheter
- 5 frågor ligger kvar med positiva svar på oförändrad nivå
- 9 frågor uppvisar en minskning med 1-4 procentenheter
- 2 frågor uppvisar en minskning med minst fem procentenheter.

De frågor som ökat respektive minskat med minst fem procentenheter redovisas nedan.

Frågor med positiv utveckling över tid

- *Min chef har frågat om jag har en bisyssla.* (+34 procentenheter sedan 2012)
- *Har du fått det stöd och den hjälp du behöver?* (+22 procentenheter sedan 2012. Frågan riktad till dem som svarat att de tagit upp icke accepterade beteenden med chef, skyddsombud eller med annan)
- *Nacka kommun är en arbetsgivare där det finns utvecklingsmöjligheter.* (+15 procentenheter sedan 2012)
- *På min enhet delar vi med oss av våra kunskaper och erfarenheter.* (+13 procentenheter sedan 2012)
- *Jag har förtroende för Nacka kommuns ledning/stadsdirektörens ledningsgrupp* (+11 procentenheter sedan 2012)
- *På min arbetsplats diskuterar vi synpunkter från kunderna/medborgarna för att utvecklas.* (+11 procentenheter sedan 2012)
- *På min enhet hanterar vi förslag på ett bra sätt* (+11 procentenheter sedan 2012)
- *Jag ser Nacka kommun som en föregångare jämfört med andra kommuner.* (+10 procentenheter sedan 2012)
- *Nacka kommuns ledning är öppen i sin kommunikation* (+9 procentenheter sedan 2012)
- *På min arbetsplats är de möten som min chef leder meningsfulla* (+9 procentenheter sedan 2012)
- *Jag kan rekommendera andra att söka jobb inom Nacka kommun* (+8 procentenheter sedan 2013)

- *Nacka kommun är en arbetsgivare som har gott rykte.* (+8 procentenheter sedan 2012)
- *Totalt sett är jag nöjd med min arbetsituation.* (+7 procentenheter sedan 2012)
- *På min arbetsplats har vi diskuterat vad visionen och värderingen innebär i vårt arbete.* (+7 procentenheter sedan 2013)
- *Kraven som ställs på mig är möjliga att leva upp till.* (+6 procentenheter sedan 2012)
- *På min arbetsplats har vi tillit till varandra.* (+6 procentenheter sedan 2012)
- *Min närmaste chef kommunicerar mål och strategier på ett tydligt sätt.* (+5 procentenheter sedan 2012. 75 procent av medarbetarna instämmer i påståendet, 70 procent instämmer i påståendet i de kommuner som ingår i Zonderas bench.)
- *På min enhet ger vi varandra återkoppling.* (+5 procentenheter sedan 2013.)
- *Sammantaget är det positivt för mig att arbeta inom Nacka kommun.* (+5 procentenheter sedan 2012.)

Frågor som har minskat med minst fem procentenheter över tid

- *I mitt senaste utvecklingsamtal fick jag feedback som är användbar för mig.* (-6 procentenheter 2017 jämfört med 2012. 70 procent av medarbetarna instämmer i påståendet 2017, 64 procent instämmer i påståendet i de kommuner som ingår i Zonderas bench)
- *På min arbetsplats tar vi lärdom av framgångsrika verksamheter utanför Nacka kommun.* (-5 procentenheter 2017 jämfört med 2012)

Nästa steg och fortsatt utvecklingsarbete

Alla chefer presenterar under november/december resultaten som underlag för enheternas arbete med att ta fram handlingsplaner. Resultatet ger chefer och medarbetare underlag för att sätta mål för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön och stärka det förhållningssätt som beskrivs i medarbetarpolicyn – att skapa än mer attraktiva arbetsplatser med arbetsglädje, effektivitet och utveckling. Senast i januari-februari 2018 ska handlingsplaner med mål för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön vara klara.

Medarbetarundersökningen ger bra underlag för att identifiera risker för diskriminering, kränkande särbehandling och sexuella trakasserier. En kommungemensam satsning har inletts hösten 2017 där fackliga företrädare involverats i arbetet med att sätta stopp för icke önskvärda beteenden och repressalier. Utvecklingsprocesser har inletts vid enheter som bedöms ha högre risk för icke önskvärda beteenden.

Zondera som har upphandlats för att genomföra Nacka kommuns totalundersökning kommer fr om nästa år även att genomföra mindre undersökningar vid enheter som uppvisar lägre resultat i medarbetarundersökningen samt vid enheter som backat väsentligt i resultat jämfört med tidigare mätning. Undersökningarna utvecklas i samverkan med fackliga företrädare.

Information om undersökningarnas roll i det systematiska arbetsmiljöarbetet, där även arbetet för nolltolerans ingår, kommer att redovisas till kommunstyrelsen i vår.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnader för enheter att arbeta med att utveckla arbetsförutsättningarna och vidta de åtgärder som slås fast i handlingsplaner för det systematiska arbetsmiljöarbetet ryms inom varje enhets budget. Kostnader för kommungemensamma satsningar ryms inom budgeten för personalprocessen.

Konsekvenser för barn

Medarbetarundersökningen genomförs med ett övergripande syfte att skapa än mer attraktiva arbetsplatser med arbetsglädje, effektivitet och utveckling vilket ger positiva effekter för barn till medarbetare i Nacka kommun men framförallt för alla de barn och unga som kommunens medarbetare skapar värde för i sina olika uppdrag.

Bilagor

Zonderas analys av medarbetarundersökningens resultat 2017

Resultatdiagram medarbetarundersökning 2012-2017

Elisabeth Carle
Personaldirektör
Stadsledningskontoret

Medarbetarundersökning 2017

Nacka kommun

Resultatrapport för Totalt Nacka kommun

Stapel 1: Antal svar på **Totalt Nacka kommun** 2017: 3557 av 3956 (90%). MI: 75
 Stapel 2: Antal svar på **Totalt Nacka kommun** 2016: 3511 av 3927 (89%). MI: 76
 Stapel 3: Antal svar på **Totalt Nacka kommun** 2015: 3411 av 3831 (89%). MI: 76
 Stapel 4: Antal svar på **Totalt Nacka kommun** 2014: 3292 av 3832 (86%). MI: 76
 Stapel 5: Antal svar på **Totalt Nacka kommun** 2013: 3244 av 3744 (87%). MI: 75
 Stapel 6: Antal svar på **Totalt Nacka kommun** 2012: 3382 av 3773 (90%). MI: 73

Skala 1-5: (1=Instämmer inte alls ... 5=Instämmer helt)

4-5 grön stapel (positiva)

3 gul stapel (neutrala)

1-2 röd stapel (negativa)

Blå stapel: Andel ja, nej eller ifyllda

Frekvens: Anger hur många i % som svarat

Områden

Resultat

Medel Frekv

Hållbart medarbetarengagemang

År	Medel	Frekv
Totalt 2017	4,25	95%
Totalt 2016	4,28	97%
Totalt 2015	4,24	96%
Totalt 2014	4,24	97%
Totalt 2013	4,19	97%
Totalt 2012	4,18	98%

Attraktiv arbetsgivarindex

År	Medel	Frekv
Totalt 2017	4,07	94%
Totalt 2016	4,14	94%
Totalt 2015	4,02	95%
Totalt 2014	4,01	95%
Totalt 2013	3,91	95%
Totalt 2012	3,93	98%

Utvecklingsindex

År	Medel	Frekv
Totalt 2017	3,94	96%
Totalt 2016	4,01	96%
Totalt 2015	3,98	96%
Totalt 2014	3,98	96%
Totalt 2013	3,91	94%
Totalt 2012	3,67	95%

Arbete och hälsoindex

År	Medel	Frekv
Totalt 2017	3,84	98%
Totalt 2016	3,86	98%
Totalt 2015	3,85	98%
Totalt 2014	3,85	98%
Totalt 2013	3,89	98%
Totalt 2012	3,90	99%

Områden	Resultat			Medel	Frekv	
	0%	50%	100%			
Nacka kommuns styrmodell	Totalt 2017	60	23	17	3,65	89%
	Totalt 2016	55	23	21	3,51	87%
	Totalt 2015	64	21	15	3,75	93%
	Totalt 2014	64	21	15	3,77	94%
	Totalt 2013	59	24	17	3,65	92%
	Totalt 2012	(Saknas)				
Medarbetarpolicyn	Totalt 2017	74	18	8	4,01	97%
	Totalt 2016	76	17	7	4,06	97%
	Totalt 2015	72	20	8	3,95	97%
	Totalt 2014	71	21	8	3,94	97%
	Totalt 2013	83	14	3	4,24	96%
	Totalt 2012	(Saknas)				
Samspel och effektivitet	Totalt 2017	68	20	12	3,85	96%
	Totalt 2016	69	20	11	3,90	94%
	Totalt 2015	66	22	12	3,80	97%
	Totalt 2014	65	22	12	3,78	97%
	Totalt 2013	66	22	11	3,81	97%
	Totalt 2012	64	23	13	3,76	98%
Handlingskraft	Totalt 2017	73	19	9	3,98	88%
	Totalt 2016	72	19	9	3,96	91%
	Totalt 2015	68	22	10	3,86	86%
	Totalt 2014	67	22	11	3,85	86%
	Totalt 2013	69	21	10	3,88	87%
	Totalt 2012	69	21	10	3,88	89%
Hållbart medarbetarskap	Totalt 2017	84	11	5	4,28	99%
	Totalt 2016	85	11	4	4,32	99%
	Totalt 2015	84	12	4	4,28	99%
	Totalt 2014	84	11	5	4,26	99%
	Totalt 2013	87	10	4	4,33	99%
	Totalt 2012	82	13	6	4,19	99%
Utvecklings-/medarbetarsamtal och lönesamtal	Totalt 2017	72	16	12	3,97	74%
	Totalt 2016	72	16	12	3,99	72%
	Totalt 2015	76	16	8	4,10	73%
	Totalt 2014	75	16	9	4,06	74%
	Totalt 2013	76	15	9	4,08	73%
	Totalt 2012	76	15	10	4,08	68%

Områden	Resultat			Medel	Frekv	
	0%	50%	100%			
Ledarskap närmaste chef	Totalt 2017	78	14	8	4,14	90%
	Totalt 2016	81	12	7	4,24	90%
	Totalt 2015	78	14	9	4,16	91%
	Totalt 2014	80	13	7	4,20	90%
	Totalt 2013	75	14	10	4,05	91%
	Totalt 2012	76	15	9	4,08	92%
Chefens chef	Totalt 2017	71	16	13	3,94	82%
	Totalt 2016	71	17	12	3,95	80%
	Totalt 2015	68	18	14	3,86	85%
	Totalt 2014	69	19	12	3,90	83%
	Totalt 2013	69	18	13	3,90	82%
	Totalt 2012	70	18	12	3,91	86%
Kommunledningen	Totalt 2017	51	29	20	3,41	71%
	Totalt 2016	53	29	18	3,51	72%
	Totalt 2015	49	32	19	3,39	71%
	Totalt 2014	48	33	19	3,38	74%
	Totalt 2013	44	33	23	3,27	73%
	Totalt 2012	41	36	24	3,21	73%
Attraktiv arbetsgivare	Totalt 2017	74	18	9	4,00	86%
	Totalt 2016	77	16	7	4,09	88%
	Totalt 2015	74	19	7	3,99	87%
	Totalt 2014	74	18	8	3,97	87%
	Totalt 2013	67	22	11	3,80	90%
	Totalt 2012	64	25	11	3,76	92%

Hållbart medarbetarengagemang

Resultat

Medel Frekv

Motivation

Fråga	År	Medel	Frekv
12a Mitt arbete känns meningsfullt	Totalt 2017	4,55	99%
	Totalt 2016	4,57	99%
	Totalt 2015	4,53	99%
	Totalt 2014	4,51	99%
	Totalt 2013	4,50	99%
	Totalt 2012	4,46	99%
	12b Jag lär nytt och utvecklas i mitt dagliga arbete	Totalt 2017	4,26
Totalt 2016		4,30	99%
Totalt 2015		4,22	99%
Totalt 2014		4,19	99%
Totalt 2013		4,19	99%
Totalt 2012		4,14	99%
12c Jag ser fram emot att gå till arbetet		Totalt 2017	4,04
	Totalt 2016	4,09	99%
	Totalt 2015	4,02	98%
	Totalt 2014	4,01	99%
	Totalt 2013	4,02	99%
	Totalt 2012	3,98	99%
	12d Min närmaste chef visar uppskattning för mina arbetsinsatser	Totalt 2017	4,07
Totalt 2016		4,10	94%
Totalt 2015		4,05	94%
Totalt 2014		4,06	94%
Totalt 2013		3,98	95%
Totalt 2012		3,99	96%
12e Min närmaste chef visar förtroende för mig som medarbetare		Totalt 2017	4,32
	Totalt 2016	4,36	96%
	Totalt 2015	4,30	95%
	Totalt 2014	4,31	95%
	Totalt 2013	4,22	95%
	Totalt 2012	4,24	96%
	12f Min närmaste chef ger mig förutsättningar att ta ansvar i mitt arbete	Totalt 2017	4,25
Totalt 2016		4,30	95%
Totalt 2015		4,23	95%
Totalt 2014		4,25	94%
Totalt 2013		4,20	95%
Totalt 2012		4,20	96%

Ledning

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
Styrning							
12g	Jag är insatt i min arbetsplats mål	Totalt 2017	86	11	3	4,38	96%
		Totalt 2016	86	10	4	4,37	97%
		Totalt 2015	87	10	3	4,38	97%
		Totalt 2014	88	10	2	4,40	98%
		Totalt 2013	86	10	3	4,34	98%
		Totalt 2012	86	11	3	4,33	98%
		12h	Min arbetsplats mål följs upp och utvärderas på ett bra sätt	Totalt 2017	72	20	8
Totalt 2016	74			18	8	4,02	92%
Totalt 2015	72			20	8	3,97	92%
Totalt 2014	71			21	8	3,97	94%
Totalt 2013	69			21	10	3,88	93%
Totalt 2012	68			23	10	3,86	95%
12i	Jag vet vad som förväntas av mig i mitt arbete			Totalt 2017	87	9	3
		Totalt 2016	88	8	3	4,43	98%
		Totalt 2015	88	10	3	4,40	98%
		Totalt 2014	88	9	3	4,40	99%
		Totalt 2013	88	9	3	4,38	98%
		Totalt 2012	88	9	3	4,38	99%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
Attraktiv arbetsgivarindex							
11a	Jag kan rekommendera andra att söka jobb på min arbetsplats	Totalt 2017	74	16	11	4,04	97%
		Totalt 2016	76	15	10	4,09	98%
		Totalt 2015	73	17	10	4,00	98%
		Totalt 2014	73	16	11	3,99	98%
		Totalt 2013	71	16	12	3,93	97%
		Totalt 2012	71	18	11	3,93	98%
		11b	Jag kan rekommendera andra att söka jobb inom Nacka kommun	Totalt 2017	77	16	8
Totalt 2016	80			14	6	4,19	91%
Totalt 2015	75			18	6	4,04	92%
Totalt 2014	75			17	8	4,03	92%
Totalt 2013	69			21	11	3,88	92%

Utvecklingsindex		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
2a	På min arbetsplats strävar vi mot Nacka kommuns vision <i>Öppenhet och mångfald</i>	Totalt 2017	78	17	5	4,12	92%
		Totalt 2016	80	16	4	4,17	94%
		Totalt 2015	77	18	5	4,10	94%
		Totalt 2014	77	18	5	4,11	94%
		Totalt 2013	74	19	7	4,00	92%
2b	Min arbetsplats genomsyras av Nacka kommuns grundläggande värdering <i>Förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar</i>	Totalt 2017	75	18	7	4,04	95%
		Totalt 2016	78	17	5	4,10	96%
		Totalt 2015	75	18	6	4,04	96%
		Totalt 2014	76	17	7	4,05	96%
		Totalt 2013	74	19	7	4,00	94%
		Totalt 2012	58	30	12	3,63	93%
På min arbetsplats							
3e	samspekar vi effektivt	Totalt 2017	66	23	11	3,81	98%
		Totalt 2016	67	23	10	3,84	98%
3g	är vi nyfikna och lär av andra	Totalt 2017	76	17	6	4,06	98%
		Totalt 2016	76	18	6	4,07	98%
		Totalt 2015	75	19	6	4,03	98%
		Totalt 2014	73	19	8	4,01	99%
5j	tar vi tag i problem som hindrar oss att arbeta effektivt	Totalt 2017	61	26	13	3,67	97%
		Totalt 2016	66	23	11	3,80	96%
		Totalt 2015	65	25	10	3,78	97%
		Totalt 2014	64	25	12	3,76	97%
		Totalt 2013	63	24	13	3,72	97%
		Totalt 2012	63	24	13	3,70	97%
5k	arbetar vi med ständiga förbättringar	Totalt 2017	72	19	9	3,94	97%
		Totalt 2016	75	18	7	4,04	96%
		Totalt 2015	74	19	7	3,99	96%
		Totalt 2014	75	18	8	4,01	96%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
5l	lär vi av misstag	Totalt 2017	71	19	9	3,93	95%
		Totalt 2016	75	18	8	4,03	93%
		Totalt 2015	73	19	8	3,97	93%
		Totalt 2014	73	18	9	3,97	93%
Arbete och hälsoindex		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
På min arbetsplats							
4f	prioriterar vi rätt saker	Totalt 2017	62	27	12	3,69	96%
		Totalt 2016	65	26	9	3,76	96%
		Totalt 2015	63	26	11	3,70	97%
		Totalt 2014	62	27	11	3,68	97%
4g	är arbetet organiserat på ett effektivt sätt	Totalt 2017	58	27	15	3,60	98%
		Totalt 2016	61	25	14	3,66	97%
		Totalt 2015	59	27	14	3,61	97%
		Totalt 2014	58	28	14	3,61	97%
		Totalt 2013	62	25	13	3,65	98%
		Totalt 2012	59	27	13	3,61	98%
5b	tar vi ansvar så att inget hamnar mellan stolarna	Totalt 2017	69	23	8	3,85	97%
		Totalt 2016	68	24	8	3,85	96%
		Totalt 2015	71	23	6	3,90	95%
		Totalt 2014	71	23	7	3,91	94%
		Totalt 2013	72	22	7	3,92	95%
		Totalt 2012	68	23	9	3,82	98%
5d	ger vi varandra återkoppling	Totalt 2017	65	25	9	3,80	98%
		Totalt 2016	64	27	9	3,77	97%
		Totalt 2015	61	30	10	3,70	98%
		Totalt 2014	60	29	11	3,69	98%
		Totalt 2013	60	29	11	3,67	98%
6a	Jag har tydliga mål att arbeta mot	Totalt 2017	81	13	6	4,20	99%
		Totalt 2016	80	14	7	4,16	99%
		Totalt 2015	78	16	6	4,15	99%
		Totalt 2014	80	14	6	4,18	99%
		Totalt 2013	78	16	6	4,06	99%
		Totalt 2012	79	15	6	4,14	99%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
6c	Jag har tillgång till den information jag behöver	Totalt 2017	74	18	9	3,98	99%
		Totalt 2016	74	18	8	4,02	99%
		Totalt 2015	75	19	6	4,03	99%
		Totalt 2014	74	19	7	4,01	99%
		Totalt 2013	74	18	8	3,97	98%
		Totalt 2012	75	17	7	4,00	99%
		6h	Kraven som ställs på mig är möjliga att leva upp till	Totalt 2017	76	16	9
Totalt 2016	76			16	8	4,04	98%
Totalt 2015	71			19	9	3,94	98%
Totalt 2014	71			17	11	3,90	99%
Totalt 2013	71			19	11	3,87	98%
Totalt 2012	70			19	11	3,85	99%
6i	Jag har balans mellan arbete och fritid			Totalt 2017	65	20	14
		Totalt 2016	67	20	13	3,87	99%
		Totalt 2015	67	20	14	3,83	99%
		Totalt 2014	65	21	14	3,79	99%
		Totalt 2013	64	23	13	3,79	99%
		Totalt 2012	63	23	14	3,76	99%
		6j	Den stress som förekommer i mitt arbete kan jag hantera	Totalt 2017	64	22	14
Totalt 2016	67			21	12	3,83	99%
Totalt 2015	65			23	12	3,78	99%
Totalt 2014	65			22	13	3,76	99%
Totalt 2013	62			24	14	3,69	99%
Totalt 2012	62			24	13	3,71	99%
6k	Jag har en rimlig arbetsbelastning			Totalt 2017	57	24	19
		Totalt 2016	58	24	18	3,59	99%
6l	Jag kan återhämta mig mellan perioder av högre arbetsbelastning	Totalt 2017	60	23	17	3,67	98%
		Totalt 2016	62	23	15	3,71	98%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
6m	Jag kan koppla av från arbetet på min fritid	Totalt 2017	62	21	17	3,73	99%
		Totalt 2016	64	20	16	3,77	99%
6n	Jag upplever att jag har en god hälsa	Totalt 2017	73	19	8	4,00	99%
		Totalt 2016	79	17	4	4,11	99%
		Totalt 2015	78	17	5	4,07	99%
		Totalt 2014	78	17	5	4,08	99%
		Totalt 2013	78	17	5	4,08	99%
		Totalt 2012	77	17	6	4,07	99%
6o	Jag har en hälsosam livsstil	Totalt 2017	78	18	5	4,10	99%
		Totalt 2016	78	18	4	4,09	99%
		Totalt 2015	78	19	3	4,08	98%
		Totalt 2014	78	18	3	4,09	98%
		Totalt 2013	81	17	3	4,16	98%
		Totalt 2012	79	17	4	4,12	98%
6p	Jag är nöjd med mina kostvanor	Totalt 2017	77	17	6	4,11	98%
		Totalt 2016	78	17	5	4,09	99%
		Totalt 2015	75	20	5	4,00	99%
		Totalt 2014	74	20	6	3,99	98%
6q	Jag är nöjd med min sömn	Totalt 2017	60	22	17	3,67	99%
		Totalt 2016	61	24	15	3,69	99%
		Totalt 2015	56	25	19	3,57	98%
		Totalt 2014	56	25	19	3,55	98%
6r	Jag är nöjd med mina motionsvanor	Totalt 2017	60	25	15	3,70	98%
		Totalt 2016	58	27	14	3,67	99%
		Totalt 2015	56	27	18	3,58	98%
		Totalt 2014	55	27	18	3,57	98%

Nacka kommuns styrmodell
Vision, värdering, ambition och övergripande mål

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
2c	På min arbetsplats har vi diskuterat vad visionen och värderingen innebär i vårt arbete	Totalt 2017	66	22	12	3,84	93%
		Totalt 2016	64	22	14	3,80	92%
		Totalt 2015	64	21	15	3,75	93%
		Totalt 2014	64	21	15	3,77	94%
		Totalt 2013	59	24	17	3,65	92%
2d	Min arbetsplats genomsyras av Nacka kommuns ambition <i>Vi ska vara bäst på att vara kommun</i>	Totalt 2017	62	23	15	3,72	87%
		Totalt 2016	63	24	13	3,74	85%
2e	På min arbetsplats har vi diskuterat vad vi ska utveckla för att uppnå Nacka kommuns ambition och vara bland de tio procent bästa inom alla områden	Totalt 2017	56	24	20	3,53	88%
		Totalt 2016	54	24	22	3,46	87%
2f	På min arbetsplats har vi diskuterat vad kommunens fyra övergripande mål - <i>"Bästa utveckling för alla. Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka. Stark och balanserad tillväxt. Maximalt värde för skattepengarna."</i> - innebär i vårt arbete	Totalt 2017	54	24	22	3,49	88%
		Totalt 2016	40	23	36	3,02	85%

Medarbetarpolicyn
På min arbetsplats

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
3a	har vi medborgarens och kundens fokus som ledstjärna	Totalt 2017	85	11	4	4,32	96%
		Totalt 2016	87	10	3	4,37	97%
		Totalt 2015	85	12	3	4,30	96%
		Totalt 2014	85	12	3	4,29	97%
		Totalt 2013	83	14	3	4,24	96%
3b	är vi mål- och resultatnriktade	Totalt 2017	85	11	3	4,31	97%
		Totalt 2016	86	10	4	4,34	98%
		Totalt 2015	83	13	3	4,27	98%
		Totalt 2014	84	13	4	4,26	98%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
3c	är vi professionella i alla led	Totalt 2017	76	16	7	4,05	98%
		Totalt 2016	78	15	6	4,11	98%
		Totalt 2015	74	18	7	3,99	98%
		Totalt 2014	73	19	8	3,99	98%
3d	skapar vi goda relationer	Totalt 2017	84	12	5	4,25	98%
		Totalt 2016	84	12	4	4,27	99%
3f	tar vi initiativ, tänker nytt och förnyar	Totalt 2017	77	17	5	4,09	98%
		Totalt 2016	78	16	6	4,09	98%
		Totalt 2015	76	18	6	4,07	98%
		Totalt 2014	76	18	5	4,08	99%
3h	vågar vi berätta om problem	Totalt 2017	68	20	12	3,86	98%
		Totalt 2016	68	20	12	3,86	97%
		Totalt 2015	66	22	12	3,80	97%
		Totalt 2014	66	22	12	3,79	98%
3i	tar vi tag i det som hindrar utveckling	Totalt 2017	62	24	13	3,72	97%
		Totalt 2016	63	24	12	3,76	96%
		Totalt 2015	62	25	13	3,70	96%
		Totalt 2014	61	26	13	3,70	97%
4j	har vi öppen kommunikation	Totalt 2017	70	19	11	3,89	98%
		Totalt 2016	71	20	9	3,91	98%
		Totalt 2015	67	23	11	3,80	98%
		Totalt 2014	66	24	11	3,79	99%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
4i	bidrar alla till ett positivt samarbetsklimat	Totalt 2017	69	21	10	3,86	98%
		Totalt 2016	70	22	9	3,91	98%
		Totalt 2015	71	21	8	3,90	98%
		Totalt 2014	70	22	8	3,88	98%
5i	berättar vi för andra om våra framsteg	Totalt 2017	63	27	11	3,76	91%
		Totalt 2016	70	23	7	3,94	96%
		Totalt 2015	60	29	11	3,69	94%
		Totalt 2014	59	31	10	3,70	94%

Samspel och effektivitet

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
På min arbetsplats							
4h	har vi tydliga beslutsvägar	Totalt 2017	59	25	16	3,63	97%
		Totalt 2016	58	27	16	3,62	96%
		Totalt 2015	57	28	16	3,59	97%
		Totalt 2014	58	27	15	3,60	97%
		Totalt 2013	61	25	14	3,65	97%
		Totalt 2012	59	27	14	3,62	98%
4i	utvärderar vi vårt arbete	Totalt 2017	66	22	11	3,82	97%
4k	har vi tillit till varandra	Totalt 2017	74	18	8	3,99	98%
		Totalt 2016	75	19	7	4,02	97%
		Totalt 2015	72	20	8	3,94	97%
		Totalt 2014	73	19	8	3,94	98%
		Totalt 2013	72	21	7	3,94	98%
		Totalt 2012	68	22	10	3,83	98%
4m	får jag stöd av mina arbetskamrater/kollegor när jag behöver	Totalt 2017	85	11	4	4,34	99%
		Totalt 2016	85	11	4	4,31	98%
		Totalt 2015	83	12	4	4,26	98%
		Totalt 2014	81	14	5	4,20	98%
		Totalt 2013	82	13	5	4,23	98%
		Totalt 2012	82	14	5	4,23	99%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
4n	finns det utvecklingsmöjligheter	Totalt 2017	71	18	11	3,93	96%
4o	är de möten som min chef leder meningsfulla	Totalt 2017	68	19	13	3,83	96%
		Totalt 2016	70	20	10	3,91	96%
		Totalt 2015	60	26	14	3,65	97%
		Totalt 2014	60	26	14	3,65	97%
		Totalt 2013	57	28	15	3,58	96%
		Totalt 2012	57	27	16	3,56	98%
4p	har vi effektiva IT-verktyg	Totalt 2017	54	25	22	3,46	97%
		Totalt 2016	59	24	18	3,60	97%
		Totalt 2015	57	24	18	3,55	96%
		Totalt 2014	54	25	20	3,49	96%
		Totalt 2013	59	24	17	3,62	97%
		Totalt 2012	56	25	19	3,54	97%
13a	arbetar vi aktivt med att skapa bra arbetsförutsättningar och uppnå målen för vårt arbetsmiljöarbete	Totalt 2017	66	22	12	3,79	87%
		Totalt 2016	70	19	11	3,95	82%
13b	har min chef/tidigare chef presenterat resultatet för 2016 års medarbetarundersökning	Totalt 2017	89		11	2685 ja	97%
13c	har vi tagit fram en handlingsplan med mål för prioriterade åtgärder för att utveckla vår arbetsplats/arbetsmiljön	Totalt 2017	77		23	2275 ja	95%

Handlingskraft		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
1b	Jag är stolt över det arbete vi utför på min arbetsplats	Totalt 2017	84	12	4	4,28	99%
		Totalt 2016	86	11	3	4,33	98%
		Totalt 2015	85	13	3	4,28	98%
		Totalt 2014	85	11	4	4,27	98%
		Totalt 2013	84	13	3	4,26	98%
		Totalt 2012	83	13	4	4,22	98%
4a	I mitt arbete ingår samarbete med andra i kommunen	Totalt 2017	56		44	841 ja	42%
4b	Jag tycker att samarbetet med andra i kommunen fungerar bra	Totalt 2017	62	29	9	3,74	21%
		Totalt 2016	50	29	21	3,40	77%
		Totalt 2015	44	35	22	3,29	78%
		Totalt 2014	46	33	21	3,31	79%
		Totalt 2013	42	34	24	3,22	80%
På min arbetsplats							
4c	bemöter vi kunder och medborgare professionellt	Totalt 2017	91	7	2	4,45	98%
		Totalt 2016	92	7	1	4,47	98%
		Totalt 2015	91	7	2	4,44	98%
		Totalt 2014	91	7	1	4,43	98%
		Totalt 2013	90	8	2	4,42	98%
		Totalt 2012	90	8	2	4,40	97%
4d	diskuterar vi synpunkter från kunderna/medborgarna för att utvecklas	Totalt 2017	80	15	5	4,16	95%
		Totalt 2016	71	20	9	3,94	92%
		Totalt 2015	71	21	8	3,96	94%
		Totalt 2014	72	20	7	3,97	94%
		Totalt 2013	72	21	7	3,97	95%
		Totalt 2012	69	21	9	3,88	94%
4e	hanterar vi förslag på ett bra sätt	Totalt 2017	75	19	6	4,03	95%
		Totalt 2016	71	21	8	3,91	94%
		Totalt 2015	69	23	8	3,86	95%
		Totalt 2014	68	24	8	3,86	96%
		Totalt 2013	70	22	7	3,89	95%
		Totalt 2012	64	27	10	3,72	96%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
5a	tar vi ansvar för att genomföra det vi bestämt	Totalt 2017	77	18	5	4,04	98%
		Totalt 2016	77	17	6	4,05	96%
5c	delar vi med oss av våra kunskaper och erfarenheter	Totalt 2017	77	18	5	4,07	98%
		Totalt 2016	80	16	4	4,16	99%
		Totalt 2015	73	20	7	3,97	99%
		Totalt 2014	71	22	7	3,94	99%
		Totalt 2013	69	24	8	3,88	98%
		Totalt 2012	64	26	10	3,76	99%
5e	visar vi varandra uppskattning för bra prestationer	Totalt 2017	72	20	9	3,94	98%
		Totalt 2016	69	22	8	3,90	98%
		Totalt 2015	68	24	8	3,87	98%
		Totalt 2014	66	23	10	3,83	98%
5f	tar vi lärdom av framgångsrika verksamheter i Nacka kommun	Totalt 2017	47	33	20	3,39	84%
		Totalt 2016	53	30	17	3,54	78%
		Totalt 2015	50	32	18	3,45	78%
		Totalt 2014	48	34	18	3,43	79%
5g	tar vi lärdom av framgångsrika verksamheter utanför Nacka kommun	Totalt 2017	44	32	24	3,29	84%
		Totalt 2016	52	28	20	3,47	77%
		Totalt 2015	48	31	21	3,38	78%
		Totalt 2014	47	31	22	3,37	78%
		Totalt 2013	50	30	20	3,42	82%
		Totalt 2012	49	32	19	3,41	88%
5h	vågar vi pröva nytt	Totalt 2017	76	18	6	4,06	96%
		Totalt 2016	80	15	5	4,16	95%

		Resultat				
		0%	50%	100%	Antal	Frekv
Likabehandling						
På min arbetsplats ger vi service på ett likvärdigt sätt oberoende av kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck.						
10a	Ja	Totalt 2017			3098 st	
	Nej	Totalt 2017			110 st	
	Vet ej	Totalt 2017			272 st	
10b	Min arbetsplats är fri från kränkande/nedsättande jargong, bilder, skämt etc om t ex kön, etnicitet, sexualitet, funktionsnedsättningar, religion och ålder	Totalt 2017			3044 ja	98%
		Totalt 2016			2964 ja	99%

Introduktion						
i1	Jag fick en bra introduktion när jag började på min arbetsplats.	Totalt 2017			3,66	96%
		Totalt 2016			3,73	93%
		Totalt 2015			3,72	48%
		Totalt 2014			3,71	45%
		Totalt 2013			3,63	52%
		Totalt 2012			3,59	53%

		Resultat				
		0%	50%	100%	Medel	Frekv
Hållbart medarbetarskap						
1a	Mitt arbete engagerar mig	Totalt 2017			4,54	99%
		Totalt 2016			4,55	98%
		Totalt 2015			4,55	98%
		Totalt 2014			4,52	98%
		Totalt 2013			4,52	98%
		Totalt 2012			4,52	99%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
1c	Jag trivs med mina arbetsuppgifter	Totalt 2017	82	13	4	4,21	99%
1d	Jag trivs på min arbetsplats	Totalt 2017	79	14	6	4,18	99%
1e	Totalt sett är jag nöjd med min arbetssituation	Totalt 2017	70	20	10	3,89	99%
		Totalt 2016	71	19	10	3,90	99%
		Totalt 2015	68	22	10	3,83	99%
		Totalt 2014	68	20	12	3,80	99%
		Totalt 2013	64	23	12	3,69	99%
		Totalt 2012	63	23	14	3,68	99%
6b	Jag har de arbetsförutsättningar som behövs för att nå målen	Totalt 2017	61	24	16	3,65	99%
		Totalt 2016	63	25	12	3,73	98%
		Totalt 2015	60	27	13	3,69	98%
		Totalt 2014	60	25	15	3,65	99%
6d	Jag har kompetens för att nå målen	Totalt 2017	92	6	2	4,46	99%
		Totalt 2016	92	7	1	4,46	99%
		Totalt 2015	91	7	1	4,44	99%
		Totalt 2014	90	8	2	4,40	99%
		Totalt 2013	90	8	2	4,37	98%
		Totalt 2012	90	8	2	4,37	99%
6e	Jag är nyfiken och provar nytt	Totalt 2017	93	6	1	4,53	99%
		Totalt 2016	93	6	1	4,53	99%
		Totalt 2015	93	6	1	4,51	99%
		Totalt 2014	92	6	1	4,50	99%
		Totalt 2013	92	6	1	4,49	99%

		Resultat					
		0%	50%	100%	Medel	Frekv	
6f	Jag skapar goda relationer med mina arbetskamrater/kollegor	Totalt 2017	94	5	1	4,59	99%
		Totalt 2016	94	5	1	4,57	99%
		Totalt 2015	95	4	1	4,58	99%
		Totalt 2014	94	4	1	4,57	99%
		Totalt 2013	95	4	1	4,56	99%
6g	Jag bidrar till att skapa nöjdhet och motivation på min arbetsplats	Totalt 2017	92	7	1	4,48	98%
		Totalt 2016	92	7	1	4,47	98%
		Totalt 2015	89	10	1	4,37	97%
		Totalt 2014	89	10	1	4,37	98%
10c	Jag vet vem jag ska vända mig till om jag skulle bli utsatt för diskriminering, kränkande särbehandling eller sexuella trakasserier.	Totalt 2017	88	12		3083 ja	98%
		Totalt 2016	87	13		2994 ja	99%

		Resultat				
		0%	50%	100%	Antal	Frekv
Resvanor						
Du ombeds nu besvara frågan om hur du oftast tar dig till och från jobbet - Flera alternativ är möjliga om du varierar färd sätt						
6s	Promenerar	Totalt 2017	27			950 st
		Totalt 2016	20			692 st
		Totalt 2015	18			602 st
		Totalt 2014	18			596 st
Cyklar		Totalt 2017	25			875 st
		Totalt 2016	17			594 st
		Totalt 2015	14			471 st
		Totalt 2014	15			477 st
Buss		Totalt 2017	39			1401 st
		Totalt 2016	33			1143 st
		Totalt 2015	31			1060 st
		Totalt 2014	31			1028 st

		Resultat			Antal	Frekv
		0%	50%	100%		
Tunnelbana	Totalt 2017	15			546 st	
	Totalt 2016	14			484 st	
Båt	Totalt 2017	1			27 st	
	Totalt 2016				15 st	
Samåker	Totalt 2017	4			130 st	
	Totalt 2016	2			84 st	
	Totalt 2015	3			87 st	
	Totalt 2014	2			70 st	
Kör bil	Totalt 2017	50			1778 st	
	Totalt 2016	43			1488 st	
	Totalt 2015	41			1392 st	
	Totalt 2014	42			1378 st	
Annat färdstätt	Totalt 2017	4			128 st	
	Totalt 2016	2			69 st	
	Totalt 2015	1			38 st	
	Totalt 2014	1			33 st	

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
Utvecklings-/medarbetarsamtal och lönesamtal							
U1	Utvecklingssamtalet / medarbetarsamtalet är värdefullt för min utveckling	Totalt 2017	72 19 10			3,98	89%
		Totalt 2016	76 16 7			4,11	79%
		Totalt 2015	75 17 8			4,06	77%
		Totalt 2014	73 18 9			4,01	77%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
U2	Jag kan påverka min lön genom goda prestationer under året	Totalt 2017	56	21	23	3,49	82%
		Totalt 2016	54	21	25	3,45	78%
Jag har haft utvecklings- / medarbetarsamtal under de senaste 12 månaderna							
U3	Ja	Totalt 2017	77			2727 st	
		Totalt 2016	74			2578 st	
		Totalt 2015	77			2613 st	
		Totalt 2014	77			2540 st	
		Totalt 2013	77			2477 st	
		Totalt 2012					
	Nej	Totalt 2017	11			374 st	
		Totalt 2016	11			382 st	
		Totalt 2015	11			361 st	
		Totalt 2014	12			395 st	
		Totalt 2013	13			422 st	
		Totalt 2012				1 st	
	Nej, jag har inte varit anställd/arbetat på arbetsplatsen de senaste 12 månaderna	Totalt 2017	11			408 st	
		Totalt 2016	14			475 st	
		Totalt 2015	11			379 st	
		Totalt 2014	10			318 st	
		Totalt 2013	8			258 st	
		Totalt 2012					
I mitt senaste utvecklings- / medarbetarsamtal...							
U4	följde vi upp de mål vi kom överens om vid föregående samtal	Totalt 2017	77	14	9	4,13	67%
		Totalt 2016	76	14	9	4,12	64%
		Totalt 2015	76	15	9	4,11	67%
		Totalt 2014	77	14	9	4,10	68%
		Totalt 2013	76	14	10	4,08	68%
		Totalt 2012	73	15	12	4,01	61%
U5	framgick det tydligt vilka förväntningar min chef har på mig	Totalt 2017	75	16	9	4,08	74%
		Totalt 2016	76	16	8	4,13	72%
		Totalt 2015	74	17	9	4,05	74%
		Totalt 2014	74	16	10	4,03	75%
		Totalt 2013	74	17	9	4,02	75%
		Totalt 2012	71	19	11	3,95	71%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
U6	fick jag feedback som är användbar för mig	Totalt 2017	70	17	13	3,93	74%
		Totalt 2016	73	17	10	4,04	72%
		Totalt 2015	72	18	11	3,98	74%
		Totalt 2014	70	18	12	3,93	75%
		Totalt 2013	71	18	11	3,95	74%
		Totalt 2012	76	15	9	4,09	70%

U7	hade jag och min chef en bra dialog	Totalt 2017	82	12	6	4,29	75%
		Totalt 2016	84	11	5	4,36	73%
		Totalt 2015	82	12	6	4,30	75%
		Totalt 2014	81	12	7	4,26	76%
		Totalt 2013	82	12	6	4,26	76%
		Totalt 2012	82	11	6	4,27	72%

Lönesamtal

Jag har haft lönesamtal/lönemotiveringssamtal under de senaste 12 månaderna.

L1	Ja	Totalt 2017	62	2191 st
		Totalt 2016	60	2088 st
		Totalt 2015	65	2212 st
		Totalt 2014	63	2086 st

Nej	Totalt 2017	24	866 st
	Totalt 2016	24	840 st
	Totalt 2015	22	754 st
	Totalt 2014	26	841 st

Nej, jag har inte varit anställd/arbetat på arbetsplatsen de senaste 12 månaderna	Totalt 2017	13	454 st
	Totalt 2016	15	528 st
	Totalt 2015	11	380 st
	Totalt 2014	9	305 st

L2	I mitt senaste lönesamtal/lönemotiveringssamtal motiverade min chef min lön utifrån medarbetarpolicyn och min prestation	Totalt 2017	71	16	13	3,95	58%
		Totalt 2016	64	17	19	3,74	68%

		Resultat		Antal	Frekv	
		0%	50%			100%
B1	Min chef har frågat om jag har en bisyssla	Totalt 2017	53	47	1829 ja	98%
		Totalt 2016	44	56	1509 ja	98%
		Totalt 2015	41	59	1362 ja	98%
		Totalt 2014	37	63	1182 ja	98%
		Totalt 2013	27	73	826 ja	96%
		Totalt 2012	19	81	457 ja	72%

		Resultat		Medel	Frekv		
		0%	50%			100%	
Ledarskap närmaste chef							
7a	Jag har förtroende för min närmaste chef	Totalt 2017	78	14	9	4,17	90%
		Totalt 2016	81	12	7	4,25	77%
		Totalt 2015	76	14	10	4,13	77%
		Totalt 2014	80	13	7	4,22	75%
		Totalt 2013	77	13	10	4,11	87%
		Totalt 2012	77	14	9	4,11	85%

Jag tycker att min närmaste chef ...

7b	är mål- och resultatnriktad	Totalt 2017	85	11	5	4,33	91%
		Totalt 2016	87	9	4	4,39	92%
		Totalt 2015	85	11	5	4,33	93%
		Totalt 2014	86	9	4	4,35	92%

7c	kommunicerar mål och strategier på ett tydligt sätt	Totalt 2017	75	16	9	4,06	91%
		Totalt 2016	76	16	8	4,09	93%
		Totalt 2015	73	17	10	4,02	93%
		Totalt 2014	76	16	8	4,08	92%
		Totalt 2013	71	17	11	3,93	93%
		Totalt 2012	70	20	10	3,95	95%

7d	styr arbetet mot våra mål	Totalt 2017	75	16	9	4,06	89%
		Totalt 2016	77	16	8	4,13	91%
		Totalt 2015	74	17	9	4,05	92%
		Totalt 2014	77	16	8	4,10	91%
		Totalt 2013	72	18	10	3,97	91%

7e	gör tydliga och begripliga prioriteringar	Totalt 2017	68	19	13	3,88	89%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
7f	är bra på att delegera och ger frihet under ansvar	Totalt 2017	82	11	7	4,25	91%
		Totalt 2016	84	10	6	4,32	93%
		Totalt 2015	81	11	8	4,24	93%
		Totalt 2014	81	12	7	4,26	92%
		Totalt 2013	79	11	10	4,16	92%
		Totalt 2012	79	13	8	4,19	95%
7g	stimulerar samverkan mellan medarbetare	Totalt 2017	72	18	10	3,99	89%
7h	agerar handlingskraftigt när det krävs	Totalt 2017	76	15	9	4,11	89%
7i	är öppen för att tänka nytt och förnya	Totalt 2017	84	11	6	4,30	91%
		Totalt 2016	84	11	5	4,34	92%
		Totalt 2015	82	12	6	4,26	92%
		Totalt 2014	85	10	5	4,31	91%
7j	är öppen i sin kommunikation	Totalt 2017	78	13	8	4,17	93%
		Totalt 2016	79	13	8	4,20	95%
		Totalt 2015	76	14	10	4,11	95%
		Totalt 2014	79	13	8	4,16	94%
		Totalt 2013	74	14	11	4,02	94%
		Totalt 2012	77	14	9	4,13	96%
7k	har höga förväntningar på mig	Totalt 2017	88	9	3	4,42	88%
		Totalt 2016	89	8	3	4,46	91%
		Totalt 2015	88	9	3	4,41	90%
		Totalt 2014	90	7	3	4,44	89%
		Totalt 2013	86	10	4	4,34	90%
		Totalt 2012	85	10	5	4,29	92%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
7l	ger mig konstruktiv återkoppling på hur jag utför mitt arbete	Totalt 2017	69	18	13	3,90	87%
		Totalt 2016	69	18	14	3,90	89%
		Totalt 2015	65	19	16	3,80	91%
		Totalt 2014	67	19	14	3,83	90%
		Totalt 2013	64	19	17	3,74	90%
		Totalt 2012	65	20	15	3,78	91%
7m	ger stöd om jag behöver	Totalt 2017	78	13	8	4,19	88%
		Totalt 2016	81	12	7	4,27	92%
		Totalt 2015	79	12	9	4,20	91%
		Totalt 2014	80	12	9	4,21	91%
		Totalt 2013	77	13	10	4,13	90%
		Totalt 2012	76	15	10	4,11	92%
7n	Jag och min chef har haft dialog om målen för mitt arbete under de senaste 12 månaderna	Totalt 2017	77		23	2687 ja	98%
		Totalt 2016	79		21	2697 ja	98%
7o	Det är tydligt för mig vad jag ska uppnå i mitt uppdrag	Totalt 2017	86		14	3016 ja	98%
		Totalt 2016	84		16	2853 ja	97%

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
Chefens chef							
8a	Jag har förtroende för min chefs chef	Totalt 2017	73	15	12	4,01	84%
		Totalt 2016	74	16	11	4,03	81%
		Totalt 2015	70	18	12	3,94	86%
		Totalt 2014	71	18	11	3,98	85%
		Totalt 2013	71	17	12	3,97	83%
		Totalt 2012	69	19	12	3,91	89%
8b	Jag tycker att min chefs chef är öppen i sin kommunikation	Totalt 2017	68	18	14	3,87	81%
		Totalt 2016	68	19	14	3,87	79%
		Totalt 2015	65	19	16	3,78	83%
		Totalt 2014	66	20	14	3,82	82%
		Totalt 2013	66	20	14	3,82	81%
		Totalt 2012	70	18	12	3,90	84%

Kommunledningen

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
9a	Jag har förtroende för Nacka kommuns ledning	Totalt 2017	53	27	19	3,46	75%
		Totalt 2016	56	27	16	3,59	75%
		Totalt 2015	51	31	18	3,44	74%
		Totalt 2014	50	32	18	3,43	77%
		Totalt 2013	47	32	22	3,32	76%
		Totalt 2012	42	35	23	3,24	77%
9b	Nacka kommuns ledning är öppen i sin kommunikation	Totalt 2017	48	31	22	3,35	68%
		Totalt 2016	50	30	20	3,43	68%
		Totalt 2015	46	33	21	3,33	68%
		Totalt 2014	45	35	20	3,32	70%
		Totalt 2013	42	34	24	3,22	70%
		Totalt 2012	39	37	25	3,17	69%

Attraktiv arbetsgivare

		Resultat			Medel	Frekv	
		0%	50%	100%			
11c	Sammantaget är det positivt för mig att arbeta inom Nacka kommun	Totalt 2017	79	15	6	4,16	96%
		Totalt 2016	81	14	5	4,21	97%
		Totalt 2015	78	17	5	4,12	96%
		Totalt 2014	78	15	7	4,10	96%
		Totalt 2013	74	18	8	4,00	97%
		Totalt 2012	74	18	8	4,00	98%
11d	Jag ser Nacka kommun som en föregångare jämfört med andra kommuner	Totalt 2017	65	21	14	3,80	80%
		Totalt 2016	70	19	11	3,93	82%
		Totalt 2015	64	24	13	3,78	81%
		Totalt 2014	63	23	14	3,74	82%
		Totalt 2013	58	25	17	3,59	83%
		Totalt 2012	55	28	18	3,54	83%
Nacka kommun är en arbetsgivare:							
11e	som har gott anseende/gott rykte	Totalt 2017	76	17	7	4,03	85%
		Totalt 2016	79	16	5	4,13	88%
		Totalt 2015	79	16	5	4,08	86%
		Totalt 2014	78	16	5	4,05	85%
		Totalt 2013	72	21	8	3,89	87%
		Totalt 2012	68	25	7	3,83	93%
11f	där det finns utvecklingsmöjligheter	Totalt 2017	74	19	7	3,99	84%
		Totalt 2016	77	17	6	4,07	85%
		Totalt 2015	73	20	7	3,97	85%
		Totalt 2014	74	18	8	3,98	86%
		Totalt 2013	62	25	12	3,69	92%
		Totalt 2012	59	29	13	3,63	93%

		Resultat					
		0%	50%	100%	Antal	Frekv	
11h	Jag ser mig själv arbeta kvar inom Nacka kommun om två år	Totalt 2017	80	20	2786 ja	97%	
		Totalt 2016	82	18	2738 ja	96%	
11i	Jag söker nytt jobb inom kommunen	Totalt 2017	11	89	365 ja	96%	
		Totalt 2016	11	89	350 ja	93%	
		Totalt 2015	11	89	286 ja	78%	
		Totalt 2014	9	91	237 ja	80%	
		Totalt 2013	39	61	96 ja	8%	
11j	Jag söker nytt jobb utanför kommunen	Totalt 2017	17	83	587 ja	94%	
		Totalt 2016	17	83	539 ja	90%	
		Totalt 2015	17	83	453 ja	79%	
		Totalt 2014	17	83	460 ja	81%	
		Totalt 2013	72	28	206 ja	9%	

Likabehandling

På min arbetsplats ger vi service på ett likvärdigt sätt oberoende av kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck.

		Resultat					
		0%	50%	100%	Antal	Frekv	
10d	Jag har under det senaste året känt mig utsatt för diskriminering på min arbetsplats	Totalt 2017	3	97	90 ja	98%	
		Totalt 2016	3	97	102 ja	98%	
		Totalt 2015	3	97	102 ja	98%	
		Totalt 2014	4	96	119 ja	98%	
		Totalt 2013	5	95	149 ja	99%	
		Totalt 2012	6	94	206 ja	99%	

Om ja, ange gärna orsak till diskrimineringen:

		Resultat					
		0%	50%	100%	Antal	Frekv	
Ja, pga kön	Totalt 2017	1			34 st		
	Totalt 2016	1			22 st		
	Totalt 2015	1			18 st		
	Totalt 2014				15 st		
	Totalt 2013				10 st		
	Totalt 2012						
Ja, pga etnisk tillhörighet	Totalt 2017	1			19 st		
	Totalt 2016	1			22 st		
	Totalt 2015				12 st		
	Totalt 2014				7 st		
	Totalt 2013				16 st		
	Totalt 2012						

Resultat

Antal Frekv

		Antal	Frekv
Ja, pga sexuell läggning	Totalt 2017	3	3 st
	Totalt 2016	4	4 st
	Totalt 2015	1	1 st
	Totalt 2014	1	1 st
	Totalt 2013	1	1 st
	Totalt 2012		
Ja, pga ålder	Totalt 2017	1	32 st
	Totalt 2016	1	23 st
	Totalt 2015	1	17 st
	Totalt 2014	1	19 st
	Totalt 2013	1	19 st
	Totalt 2012		
Ja, pga religion eller annan trosuppfattning	Totalt 2017		9 st
	Totalt 2016		1 st
	Totalt 2015		1 st
	Totalt 2014		4 st
	Totalt 2013		5 st
	Totalt 2012		
Ja, pga funktionsnedsättning	Totalt 2017		11 st
	Totalt 2016		6 st
	Totalt 2015		4 st
	Totalt 2014		6 st
	Totalt 2013		10 st
	Totalt 2012		
Ja, pga könsöverskridande identitet eller uttryck	Totalt 2017		4 st
	Totalt 2016		3 st
	Totalt 2015		
	Totalt 2014		1 st
	Totalt 2013		1 st
	Totalt 2012		
Ja, pga annat, nämligen:	Totalt 2017	1	21 st
	Totalt 2016	1	36 st
	Totalt 2015	1	40 st
	Totalt 2014	2	59 st
	Totalt 2013	2	77 st
	Totalt 2012		

		Resultat		Antal	Frekv
		0%	50%		
Om du känt dig utsatt för diskriminering, vem/vilka var det som utsatte dig för detta?					
10e	Chef	Totalt 2017	1		39 st
		Totalt 2016	1		48 st
		Totalt 2015	1		50 st
		Totalt 2014	2		52 st
		Totalt 2013	2		77 st
		Totalt 2012			
		Kollega/arbetskamrat	Totalt 2017	1	
Totalt 2016	2			59 st	
Totalt 2015	2			57 st	
Totalt 2014	2			70 st	
Totalt 2013	3			97 st	
Totalt 2012					
Underställd	Totalt 2017			11 st	
	Totalt 2016			10 st	
	Totalt 2015			7 st	
	Totalt 2014			5 st	
	Totalt 2013			8 st	
Totalt 2012					

		Resultat		Antal	Frekv
		0%	50%		
Har du tagit upp diskrimineringen med exempelvis din chef eller kommunens huvudskyddsombud?					
10f	Ja, med min chef	Totalt 2017	1		31 st
		Totalt 2016	1		43 st
	Ja, med huvudskyddsombud/skyddsombud	Totalt 2017			14 st
		Totalt 2016			11 st
	Ja, med annan	Totalt 2017	1		30 st
		Totalt 2016	1		34 st

		Resultat				
		0%	50%	100%	Antal	Frekv
10g	Jag har under det senaste året känt mig utsatt för kränkande särbehandling på min arbetsplats	Totalt 2017	4	96	154 ja	98%
		Totalt 2016	4	96	146 ja	98%

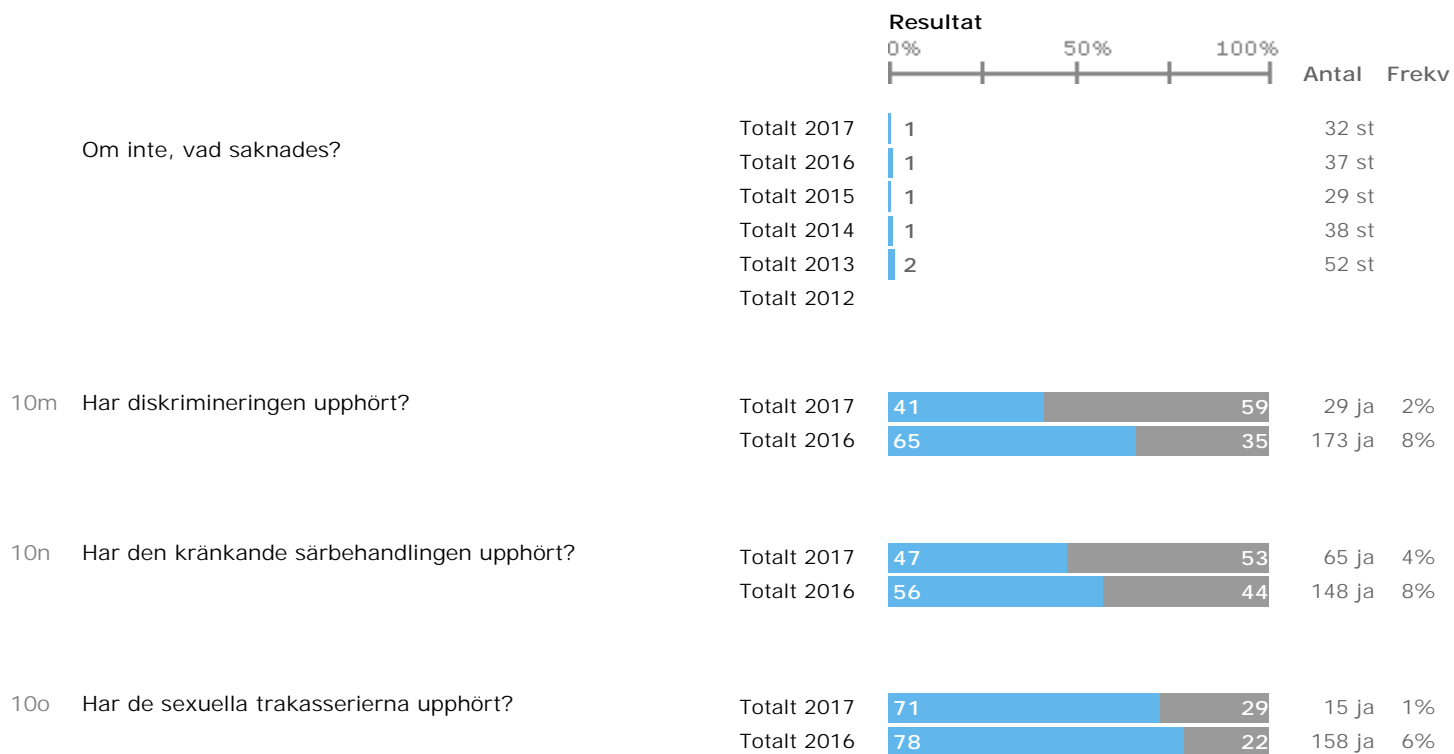
		Resultat				
		0%	50%	100%	Antal	Frekv
Om du känt dig utsatt för kränkande särbehandling, vilka var det som utsatte dig för detta?						
10h	Chef	Totalt 2017	2		83 st	
		Totalt 2016	2		75 st	
	Kollega/arbetskamrat	Totalt 2017	2		88 st	
		Totalt 2016	3		90 st	
	Underställd	Totalt 2017			8 st	
		Totalt 2016			14 st	

		Resultat				
		0%	50%	100%	Antal	Frekv
Har du tagit upp den kränkande särbehandlingen med exempelvis din chef eller kommunens huvudskyddsombud?						
10i	Ja, med min chef	Totalt 2017	2		66 st	
		Totalt 2016	2		73 st	
	Ja, med huvudskyddsombud/skyddsombud	Totalt 2017	1		22 st	
		Totalt 2016	1		21 st	

		Resultat				
		0%	50%	100%	Antal	Frekv
Ja, med annan	Totalt 2017				1	52 st
	Totalt 2016				1	48 st
Resultat						
0% 50% 100% Antal Frekv						
10j Jag har under det senaste året känt mig utsatt för sexuella trakasserier på min arbetsplats	Totalt 2017				99	19 ja 98%
	Totalt 2016				100	17 ja 99%

		Resultat				
		0%	50%	100%	Antal	Frekv
Har du tagit upp de sexuella trakasserierna med exempelvis din chef eller kommunens huvudskyddsombud?						
10k Ja, med min chef	Totalt 2017				8	8 st
	Totalt 2016				5	5 st
Ja, med huvudskyddsombud/skyddsombud					2	2 st
Ja, med annan					3	7 st

		Resultat				
		0%	50%	100%	Antal	Frekv
10l Har du fått det stöd och den hjälp du behöver?	Totalt 2017				47	85 ja 5%
	Totalt 2016				78	428 ja 16%
	Totalt 2015				39	37 ja 3%
	Totalt 2014				32	33 ja 3%
	Totalt 2013				23	106 ja 15%
	Totalt 2012				25	123 ja 15%

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott

§ 268

Dnr KFKS 2017/1075

Ramar och förutsättningar för upphandling av tillfälliga lokallösningar genom ett dynamiskt inköpssystem

Beslut

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen beslutar att kommunen ska införa ett dynamiskt inköpssystem för att tillgodose kommunens behov av tillfälliga lokallösningar i enlighet med enheten för bygg och anläggning och inköpsenhetens tjänsteskrivelse.

Ärendet

För att säkerställa de löpande behov av skolpaviljonger och bostadsmoduler föreslås att Nacka kommun ska införa ett dynamiskt inköpssystem inom behovsområdet. Ett dynamiskt inköpssystem är en helt elektronisk process som innebär att leverantörer löpande kan ansöka om att få vara med i en leverantörsbank, under förutsättning att de uppnår kvalificeringskraven. För varje enskilt projekt sker sedan en förnyad konkurrensutsättning inom det dynamiska inköpssystemet med projektspecifika kravställningar. Tilldelning av en förnyad konkurrensutsättning sker i enlighet med kommunens gällande delegationsordning.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse från enheten för bygg och anläggning och inköpsenhetens den 22 november 2017

Beslutsgång

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutade i enlighet med enheten för bygg och anläggning och inköpsenhetens förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

2017-11-22

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2017/1075

Kommunstyrelsen

Ramar och förutsättningar för upphandling av tillfälliga lokallösningar genom ett dynamiskt inköpssystem

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att kommunen ska införa ett dynamiskt inköpssystem för att tillgodose kommunens behov av tillfälliga lokallösningar i enlighet med enheten för bygg och anläggning och inköpsenhetens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

För att säkerställa de löpande behov av skolpaviljonger och bostadsmoduler föreslår enheten för bygg och anläggning och inköpsenheten att Nacka kommun ska införa ett dynamiskt inköpssystem inom behovsområdet. Ett dynamiskt inköpssystem är en helt elektronisk process som innebär att leverantörer löpande kan ansöka om att få vara med i en leverantörsbank, under förutsättning att de uppnår kvalificeringskraven. För varje enskilt projekt sker sedan en förnyad konkurrensutsättning inom det dynamiska inköpssystemet med projektspecifika kravställningar. Tildelning av en förnyad konkurrensutsättning sker i enlighet med kommunens gällande delegationsordning.

Ärendet

Nacka kommun har ett stort behov av skolpaviljonger och bostadsmoduler för att säkerställa de löpande behoven för skolor och boenden framöver. För att möjliggöra en snabbare process från uppkomst av behov till verkställande finns möjligheten att införa ett dynamiskt inköpssystem. Med det föreslagna dynamiska inköpssystemet kommer det finnas möjlighet att antingen köpa eller hyra tillfälliga lokallösningar, såsom skolpaviljonger och bostadsmoduler, med olika avtalslängd. Det kommer även finnas en möjlighet att inkludera förvaltning och skötsel av skolpaviljongerna och bostadsmodulerna vilket ökar flexibiliteten ytterligare. Kommunen kommer i urvalsprocessen att ställa kvalificeringskrav på leverantörer som vill ansluta sig till det dynamiska inköpssystemet. Som kvalitetskrav ska kommunen huvudsakligen ställa krav på erfarenhet och kompetens, utförandekvalitet, leveranstid och lösningsflexibilitet. Införandet av det dynamiska inköpssystemet sker genom en upphandling som utförs genom selektivt förfarande och samtliga kvalificerade leverantörer ansluts.

Vid varje uppkommet behov kommer sedan en förnyad konkurrens med projektspecifika krav att ske. Delkontrakt tilldelas de leverantörer som får högst värden vid varje förnyad konkurrensutsättning i enlighet med kommunens delegationsordning.

Marknadsanalys och inköpsstrategi

Marknadsanalys skolpaviljonger

Nacka kommun har sedan flera år tillbaka en lång och gedigen erfarenhet och kunskap om de leverantörer av skolpaviljonger som idag existerar på den svenska marknaden. Kommunen har tidigare haft ett ramavtal med de största och mest effektiva aktörerna på marknaden (Flexator/Temporent, Expandia, Ramirent, PCS Projektservice samt Cramo Adapteo).

Marknadsanalys bostadsmoduler

En inventering har gjorts delvis genom samtal med branschorganisationer och de leverantörer som idag finns på den svenska marknaden kan delas in i tre typer.

- Svenska leverantörer med produktion i Sverige
- Svenska återförsäljare med produktion i utlandet
- Utländska återförsäljare med produktion i utlandet

Vidare kan modulbyggnation av bostäder delas in i fem kategorier.

- Bodar
- Korttidsinhyrning – hyresperiod på 2 – 5 år
- Långtidsuthyrning – hyresperiod på 4 – 10 år. Nyproducerade moderna moduler som stämmer överens med gällande krav enligt Boverkets byggregler (ljud, brand, tillgänglighet och energi). Går att kundanpassa och köpa loss före, efter och/eller under hyresperioden.
- Permanent – Byggs enligt Punkt 3 men med större utrymme för kundanpassning.
- Leverantörer av helhetslösningar utan egen produktion av moduler.

Det finns ett flertal aktörer på den svenska marknaden varav de största är; Derome (Plusshus), Zenergy, Modulgruppen, Soleed/Modulhus, Moelven, Villa Vida, Boklok, Ikano, Skanska, Obos/Myrsjöhus, Smålandsvillan, Hjaltevadshus, Lindbäcks, Anebyhusgruppen, Astel Modular (Estland), Kudomaja (Estland), Harmet (Estland).

Inköpsstrategi

Ett dynamiskt inköpssystem gör det möjligt för kommunen att få tillgång till ett brett urval av leverantörer för att vid varje enskild förnyad konkurrensutsättning utnyttja konkurrensen på bästa sätt. Ett dynamiskt inköpssystem är inte begränsat utan nya leverantörer kan ansluta efterhand. Kommunen inrättar ett dynamiskt inköpssystem och annonserar på samma sätt som vid andra upphandlingar. En förutsättning vid införandet av det dynamiska inköpssystemet är att kommunen ska ha möjlighet att upphandla skolpaviljonger och

bostadsmoduler utanför upphandlingssystemet om det anses fördelaktigare. Det är möjligt för leverantörer att lämna ett dynamiskt upphandlingssystem.

Upphandlingsförfarandet

Vid inrättandet av ett dynamiskt inköpssystem för tillfälliga lokallösningar, görs detta genom bestämmelserna i lagen om offentlig upphandling om selektivt förfarande. Dynamiska inköpssystem är en helt elektronisk process som innebär att leverantörer löpande kan ansöka om att få vara med i en leverantörsbank, under förutsättning att de uppnår kvalificeringskraven. Samtliga leverantörer har sedan möjlighet att vara med och konkurrera om de uppdrag kommunen lägger upp i systemet. Vid varje förnyad konkurrensutsättning inom systemet kan kvalitetskrav för det specifika uppdraget preciseras såsom;

- Särskilda miljökrav på byggnaden, t ex giftfritt, energiåtgång och materialval
- Specialanpassningar för funktionsnedsatta och för andra personer med särskilda behov
- Praktikplats vid etableringar

Upphandlingen kommer att annonseras nationellt via upphandlingsverktyget Kommers och EU på TED (Tender Electronic Daily).

Roller och ansvar

Namn	Befattning	Roll
Peter Skogberg	T.f. enhetschef enheten för bygg och anläggning	Avtalsansvarig
Projektledare	Projektledare enheten för bygg & och anläggning	Beställare
Kenneth Lindrooth	Entreprenadupphandlare	Inköpare

Tidplan

Process	Delprocess	Tidsperiod	Klart
Behovsanalys		augusti – november 2017	
Marknadsanalys		oktober – november 2017	
Upphandling	Dokument	november – januari 2017/8	2018-01-31
	Beslut KSSU		2017-12-05
	Beslut KS		2018-01-15
	Annons	30 dagars annonsering	2018-02-01
	Sista anbudsdag		2018-03-01
	Anbudsöppning		2018-03-02
	Utvärdering		2018-03-12
	Tilldelning		2018-03-12

	(meddelande om godkänd för dynamiskt inköpssystem)		
	Kontrakt genom förnyad konkurrensutsättning	Skjer löpande	2018-

Risker

Införandet av ett dynamiskt inköpssystem medför att alla kvalificerade leverantörer får möjlighet att ansluta sig och därmed vara med vid varje förnyad konkurrens. Därmed minimeras riskerna för överprövning av införandet av det dynamiska inköpssystemet. Dock kvarstår riskerna för överprövningar vid förnyad konkurrens inom inköpssystemet.

Ekonomiska konsekvenser

Denna upphandling medför införandet av ett dynamiskt inköpssystem. Kostnaden för att införa ett dynamiskt inköpssystem är betydligt lägre än kostnaderna för att genomföra många separata upphandlingar för att täcka de kommande behoven. Den relativt enkla och snabba processen genom förnyad konkurrensutsättning innebär en tidsbesparing och en flexibilitet i inköpsprocessen.

Konsekvenser för barn

För barnen i kommunen är det positivt att snabbt, effektivt och med hög kvalitet kunna bygga och erbjuda skol- och förskolepaviljonger både som nya lösningar samt som ersättning till befintliga av sämre skick. Paviljongerna är flyttbara och kan därmed flyttas dit där behovet anses vara störst. Bostadsmoduler är bra för att snabba på byggandet av tillfälliga bostäder för barnfamiljer.

Peter Skogberg
tf Enhetschef
Enheten för bygg och anläggning

Sebastian Nordgren
Enhetschef
Inköpsenheten

Peter Bertilsson
Projektledare
Enheten för bygg och anläggning

Andreas Holmgren
Projektledare
Enheten för bygg och anläggning

Kenneth Lindrooth
Entreprenadupphandlare
Inköpsenheten

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 199

Dnr KFKS 2017/1067

Ramar och förutsättningar för upphandling av rekryteringstjänster

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen beslutar att kommunen ska införa ett dynamiskt inköpssystem för att tillgodose kommunens behov av rekryteringstjänster i enlighet med förslagen i tjänsteskrivelsen daterad den 28 november 2017.

Ärende

Kommunen har för närvarande inga egna avtal för rekryteringstjänster. Kommunen har möjlighet att avropa rekryteringstjänster genom SKL Kommentus, men dessa avtal har inte fungerat tillfredsställande. Då kommunen har behov av rekryteringstjänster för vissa rekryteringar behöver en upphandling genomföras. I upphandlingen föreslås att krav ställs på kompetens i form av utbildning, tidigare relevant erfarenhet och stabil ekonomi. Ingen utvärdering föreslås ske under själva grundupphandlingen då utvärdering i ett dynamiskt inköpssystem görs vid respektive upphandling. Utvärdering i dessa upphandlingar föreslås kunna ske antingen utifrån bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller pris.

Längden på det dynamiska inköpssystemet föreslås vara sex år och start planeras till 1 februari 2018. Beräknat sammanlagt värde för det dynamiska inköpssystemet är cirka 3 miljoner kronor årligen, vilket ger en total kostnad på cirka 18 miljoner kronor. Denna siffra baseras på attesterade belopp under hela 2016 samt 2017 t.o.m. 2017-10-27.

Handlingar i ärendet

Personalenhetens och inköpsenhetens tjänsteskrivelse den 28 november 2017

Beslutsgång

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade i enlighet med personalenhetens och inköpsenhetens förslag.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Ramar och förutsättningar för upphandling av rekryteringstjänster

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att kommunen ska införa ett dynamiskt inköpssystem för att tillgodose kommunens behov av rekryteringstjänster i enlighet med förslagen i tjänsteskrivelsen daterad den 28 november 2017.

Sammanfattning

Kommunen har för närvarande inga egna avtal för rekryteringstjänster. Kommunen har möjlighet att avropa rekryteringstjänster genom SKL Kommentus, men dessa avtal har inte fungerat tillfredsställande. Då kommunen har behov av rekryteringstjänster för vissa rekryteringar behöver en upphandling genomföras. I upphandlingen föreslås att krav ställs på kompetens i form av utbildning, tidigare relevant erfarenhet och stabil ekonomi. Ingen utvärdering föreslås ske under själva grundupphandlingen då utvärdering i ett dynamiskt inköpssystem görs vid respektive upphandling. Utvärdering i dessa upphandlingar föreslås kunna ske antingen utifrån bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller pris.

Längden på det dynamiska inköpssystemet föreslås vara sex år och start planeras till 1 februari 2018. Beräknat sammanlagt värde för det dynamiska inköpssystemet är cirka 3 miljoner kronor årligen, vilket ger en total kostnad på cirka 18 miljoner kronor. Denna siffra baseras på attesterade belopp under hela 2016 samt 2017 t.o.m. 2017-10-27.

Ärendet

Kommunen saknar för närvarande egna avtal för rekryteringstjänster. De senaste åren har avrop gjorts genom SKL Kommentus ramavtal men dessa ramavtal har inte fungerat tillfredsställande. Det har bland annat upplevts svårt att få någon leverantör att åta sig uppdrag och kommunen har inte fått den kvalitet i tjänsten som förväntats. SKL Kommentus kommer inte heller upphandla rekryteringstjänster igen efter att befintligt avtal går ut, vilket är 2018-12-14, då volymerna har varit för små. Behovet av dessa tjänster kvarstår och därför behöver en upphandling genomföras. Upphandlingen omfattar främst tre områden – Search och Second opinion och hel rekryteringsprocess. Search innebär kartläggning av aktuell marknad för den specifika tjänsten vilket kräver extern hjälp vid svårrekryterade tjänster. Second opinion görs mest för cheftjänster och innebär en objektiv

djupgående bedömning av kandidaten som är aktuell där det också krävs extern hjälp då kompetens saknas i kommunen. Vid arbetstoppar eller vid särskilt viktiga rekryteringar behövs extern hjälp med hela rekryteringsprocesser.

Upphandlingen av det dynamiska inköpssystemet föreslås genomföras med selektivt förfarande. Målet med upphandlingen är att säkerställa att kommunens behov av rekryteringstjänster tillgodoses där behovet av att kunna använda sig flera olika leverantörer för olika typer av uppdrag till konkurrenskraftiga priser tillgodoses.

I upphandlingen föreslås att krav ställs på kompetens i form av utbildning, tidigare relevant erfarenhet och stabil ekonomi.

Utvärdering görs inte i grundupphandlingen, utan görs vid respektive upphandling i det dynamiska inköpssystemet. Då föreslås utvärdering kunna ske utifrån bästa förhållandet mellan pris och kvalitet eller pris.

Dynamiska inköpssystem

Ett dynamiskt inköpssystem gör det möjligt för kommunen att få tillgång till ett brett urval av leverantörer för att vid varje enskild förnyad konkurrensutsättning utnyttja konkurrensen på bästa sätt. Ett dynamiskt inköpssystem är inte begränsat utan nya leverantörer kan ansluta efterhand. Kommunen inrättar ett dynamiskt inköpssystem och annonserar på samma sätt som vid andra upphandlingar. Det är möjligt för leverantörer att lämna ett dynamiskt inköpssystem. Det dynamiska inköpssystemet kommer att delas upp i kategorier efter kommunens behov. Inom varje kategori kommer krav att ställas på en kvalificerad kompetens som är relevant för den specifika kategorin. Detta upplägg förväntas begränsa antalet leverantörer till de som innehar den kompetens kommunen efterfrågar inom varje kategori.

Roller och ansvar

Namn	Befattning	Roll
Elisabeth Carle	Personaldirektör	Ansvarig processägare
Linda Melander Boström	Enhetschef Personalenheten	Avtalsägare
Anna Junberger	HR- specialist Valfärd Skola	Projektmedlem
Henrik Feldhusen	Bitr. produktionsdirektör Valfärd Samhällsservice	Projektmedlem
Anton Samuelsson	Inköpare	Inköpsansvarig

Marknadsanalys och inköpsstrategi

Marknaden för denna typ av tjänst bedöms vara god då det finns ett väldigt stort antal leverantörer och ett stort antal ansökningar förväntas inkomma. De problem som

kommunen upplevt med Sveriges kommuner och landstings ramavtal såsom svårt att få anbud tros man komma ifrån med ett dynamiskt inköpssystem då incitamenten att lämna för låga priser saknas och förutsättningar finns för god konkurrens. Antal leverantörer med tillräcklig kapacitet bedöms vara mindre vilket gör att enbart leverantörer som förfogar över konsulter med relevant erfarenhet och kompetens kommer kunna bli kvalificerade. Upphandlingen förslås genomföras med ett selektivt förfarande vilket innebär att den kommer att annonseras på kommunens hemsida, i upphandlingsverktyget Kommers eLite och på Tenders Europe Daily (TED) som är Europeiska Unionens officiella annonseringsverktyg för upphandlingar över tröskelvärdet.

Tidplan

Process	Delprocess	Tidsperiod	Klart
Behovs- och marknadsanalys		Okt-nov 2017	2017-10-04
Upphandling	Dokument	Nov-dec 2017	2017-12-05
	Annons Kommers	30 dagar anbudstid	2017-12-14
	Sista anbudsdag		2018-01-14
	Anbudsöppning		2018-01-15
	Kvalificering		2018-01-15
	Inköpssystem igång		2018-02-01

Risker

För få ansökningar då leverantörer inte förstår hur det dynamiska inköpssystemet kommer fungera. Detta undviks genom att i upphandlingsdokumenten tydligt förklara hela processen och även ha löpande dialog med leverantörer.

Ekonomiska konsekvenser

Längden för det dynamiska inköpssystemet föreslås vara sex år. Beräknat sammanlagt värde för det dynamiska inköpssystemet är 3 miljoner kronor årligen, vilket ger en total kostnad på 18 miljoner kronor. Inga volymgarantier medges så den faktiska kostnaden kommer motsvara det faktiska behovet.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn.

Linda Melander Boström
Enhetschef
Personalenheten

Anton Samuelsson
Inköpare
Inköpsenheten

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 202

Övriga frågor - Uppdrag till arbets- och företagsnämnden om handlingsplan och månadsvis ekonomisk uppföljning

Ordförandeinitiativ den 12 december 2017 av Mats Gerdau (M), KFKS 2017/1148

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att, utifrån sin roll att leda och samordna kommunens verksamhet och att utöva uppsikt över nämnderna, fatta följande beslut.

1. Arbets- och företagsnämnden ska snarast upprätta en åtgärdsplan för att komma till rätta med att kostnaderna för ensamkommande ungdomar, ekonomiskt bistånd och bostäder för nyanlända stiger på ett sätt som inte framkommit under höstens budgetprocess.
2. Arbets- och företagsnämnden ska göra månadsvisa ekonomiska uppföljningar, som ska anmälas till kommunstyrelsen.
3. Det ska göras en extern granskning av arbets- och företagsnämndens ekonomi, främst vad gäller de verksamheter som nu går med underskott.

Underlag för förslaget

Arbets- och företagsnämnden har aviserat svårigheter att klara sin budget 2018. Det är främst kostnader för ensamkommande ungdomar, ekonomiskt bistånd och bostäder för nyanlända som stiger på ett sätt som inte framkommit under höstens budgetprocess.

Kostnadsutvecklingen inger stor oro och fordrar skyndsamma åtgärder. Kommunstyrelsen behöver utifrån sin roll att leda och samordna kommunens verksamhet och att utöva uppsikt över nämnderna ge arbets- och företagsnämnden i uppdrag att snarast återkomma med en åtgärdsplan och att göra månadsvisa ekonomiska uppföljningar som ska anmälas till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen bör i denna funktion också besluta att göra en extern granskning av arbets- och företagsnämndens ekonomi, främst vad gäller de verksamheter som nu går med underskott.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

12 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Handlingar i ärendet

Ordförandeinitiativ den 11 december 2017

Beslutsgång

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade i enlighet med förslagen i ordförandeinitiativet.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

2017-12-11

ORDFÖRANDEINITIATIV
KFKS 2017/1148

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Uppdrag till arbets- och företagsnämnden om handlingsplan och månadsvis ekonomisk uppföljning

Ordförandeinitiativ

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att, utifrån sin roll att leda och samordna kommunens verksamhet och att utöva uppsikt över nämnderna, fatta följande beslut.

1. Arbets- och företagsnämnden ska snarast upprätta en åtgärdsplan för att komma till rätta med att kostnaderna för ensamkommande ungdomar, ekonomiskt bistånd och bostäder för nyanlända stiger på ett sätt som inte framkommit under höstens budgetprocess.
2. Arbets- och företagsnämnden ska göra månadsvisa ekonomiska uppföljningar, som ska anmälas till kommunstyrelsen.
3. Det ska göras en extern granskning av arbets- och företagsnämndens ekonomi, främst vad gäller de verksamheter som nu går med underskott.

Underlag för förslaget

Arbets- och företagsnämnden har aviserat svårigheter att klara sin budget 2018. Det är främst kostnader för ensamkommande ungdomar, ekonomiskt bistånd och bostäder för nyanlända som stiger på ett sätt som inte framkommit under höstens budgetprocess.

Kostnadsutvecklingen inger stor oro och fordrar skyndsamma åtgärder. Kommunstyrelsen behöver utifrån sin roll att leda och samordna kommunens verksamhet och att utöva uppsikt över nämnderna ge arbets- och företagsnämnden i uppdrag att snarast återkomma med en åtgärdsplan och att göra månadsvisa ekonomiska uppföljningar som ska anmälas till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen bör i denna funktion också besluta att göra en extern

granskning av arbets- och företagsnämndens ekonomi, främst vad gäller de verksamheter som nu går med underskott.

Mats Gerdau
Ordförande

2017-12-13

Till kommunstyrelsen

Stoppa knivrånen mot ungdomar!

Förra veckan rånades flera ungdomar under knivhot på mobiltelefoner och jackor när de var på väg till eller från skola och idrottsaktiviteter på Järlahöjden. Det är tyvärr inte enstaka händelser, utan flera liknande rån har inträffat de senaste åren och inte bara i detta område. Detta är en mycket oroande utveckling som vi moderater reagerar mycket starkt emot. Självklart ska ungdomar känna sig trygga överallt i kommunen, ingen ska behöva vara rädd för att gå hem från skolan ta bussen till fotbollsträningen.

Tyvärr har var fjärde polis försvunnit i Nacka sedan S-MP-regeringen tillträdde. När antalet poliser minskar så ökar utrymmet för kriminaliteten att växa. Vi har nu en situation där polisens lokalkännedom om både brottsutsatta miljöer och brottsaktiva individer minskat.

Nacka vare sig kan eller ska ta över det ansvar som staten har, men drar sig undan från. Däremot har vi i budgeten för 2018 lanserat ett "trygghetspaket" på 5 miljoner kronor årligen som är tänkt för en bred palett av trygghetsskapande insatser som ligger inom kommunens ansvarsområde.

Vi anser att kommunen nu omedelbart måste vidta åtgärder för att öka tryggheten runt Nacka Forum och dess busshållplatser och längs sträckan förbi Stadshuset, genom idrottsområdet till Eklidens skola och Nacka gymnasium. Vi föreslår följande:

- Övervakningskameror sätts upp på strategiska platser för att verka avhållande på nya rån och – om sådana trots allt sker – underlätta identifiering av rånarna. Ungdomars trygghet utomhus måste vara överordnat den inskränkning i den personliga integriteten som kameror innebär.
- Väktare bör patrullera området för att skapa större trygghet.
- Bättre belysning, i synnerhet inom idrottsområdet.

Mats Gerdau

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott

§ 269

Dnr KFKS 2017/43

Upphandling av samarbetspart för byggande, ägande och drift av ny simhall i Saltsjöbaden

Information inför tilldelningsbeslut

Beslut

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott noterar informationen till protokollet.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 13 februari 2017 att upphandla en samarbetspart för byggnation, drift och ägande av ny simhall i Saltsjöbaden, som ska ersätta det befintliga Näckenbadet. Det befintliga Näckenbadet bedöms inom den närmaste tiden vara uttjänt.

Anbudsöppning har skett den 31 oktober 2017. För närvarande pågår anbudsutvärdering.

Förslag till beslut om tilldelning presenteras vid kommunstyrelsens sammanträde den 15 januari 2018.

Förslag till beslut om att upplåta fastigheten med tomträtt kommer att behandlas på kommunfullmäktige den 29 januari 2018. Det presenteras i eget ärendet direkt vid kommunstyrelsens sammanträde den 15 januari 2018.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse av enheten för bygg- och anläggning den 22 november 2017

Beslutsgång

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott beslutade i enlighet med enhetens förslag.

Protokollsanteckningar

Khashayar Farmanbar (S) lät anteckna följande för Socialdemokraternas stadsutvecklingsutskottsgrupp.

”Vi vill återigen understryka det bekymmersamma med detta ärende. Den politiska majoriteten beslutar om en simhall i Saltsjöbaden trots att simkunnigheten i högsta grad behöver förbättras i Fisksätra. Vi vill påminna om att Socialdemokraterna föreslog en lösning som skulle ge bad i både Fisksätra och Saltsjöbaden, med en ersättningsbassäng i

Ordförandes signatur 	Justerandes signatur 	Utdragsbestyrkande

5 december 2017

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott

Fisksätra som senare kunde permanentas. Upphandlingen hanterar inte entrépriser vilket ska hanteras via avtal separat.

Kommunens egna studier har tidigare påpekat att "Vid en jämförelse av entrépriser till simhallar i Stockholmsområdet kan man konstatera att entrépriser idag generellt sett är högre i simhallar där kommuner inte beslutar om entrépriser än i de simhallar där avgifter beslutats av kommunen.". Det är oroande att majoriteten ändå överlåter åt entreprenören att sätta biljettpriser. Enligt underlaget ska priset ligga i linje med jämförbara simhallar i Stockholm - men om entreprenören väljer att jämföra sig med Sturebadet och Centralbadet finns stor risk att Nackas skattebetalare finansierar en simhall de sedan inte har råd att besöka. Ett sådant förfarande hindrar också Nackabor från att kunna skaffa ett Nacka-simkort som gäller i kommunens alla badhus."

Jan-Eric Jansson (KD) lät anteckna följande för Kristdemokraternas stadsutvecklingsutskottsgrupp.

"När Nacka kommunfullmäktige hösten 2015 tog det efterlängtade beslutet att ersätta det uttjänta Näckenbadet med en ny simhall, fanns ett bra förslag till placering av den nya simhallen – Fisksätra. Det var ett förslag som var bra för alla. För de boende i Saltsjöbaden, i Fisksätra och i andra områden längs saltsjöbanan. Det var bra för skolbarn och det var särskilt bra för de i Fisksätra som i högre grad än andra Nackabor behöver simträning. Kommunfullmäktige valde ändå alternativet Neglinge, exakt samma plats som det gamla Näckenbadet. Därför blev det nödvändigt att bygga en tillfällig simhall att använda under byggtiden.

Kostnaden för den tillfälliga simhallen har efter hand ökat. Vid KSSU:s möte 2017-12-05 beslutades att acceptera ytterligare kostnadsökning med 3,6 miljoner kronor per år. Denna onödiga kostnad – enbart för den tillfälliga simhallen – är därmed uppe i 32 miljoner kronor. Det är enligt Kristdemokraternas uppfattning illa använda skattemedel."

Ordförandes signatur 	Justerandes signatur 	Utdragsbestyrkande